

- [11.] närmast i syfte att åvägabrunga ytterligare rekryteringsmöjligheter för ett gott underbefäl, föreslagit, att antingen icke något krav på viss minimitjänstetid uppställes såsom villkor för förmånen åtnjutande, eller att denna tid i allt fall ej sättes högre än 5 år.

Vad slutligen beträffar det belopp, varmed den kontanta förmånen bör utgå, hava myndigheterna i allmänhet förordat det av civila departementet i skrivelsen den 18 februari 1916 föreslagna alternativet, enligt vilket det årliga beloppet skulle vara för furir vid truppförband i Stockholm och Göteborg 240 kronor men för övriga furirer 180 kronor eller lika med summan av de till sergearter på respektive orter utgående inkvarterings- och servisbidrag. Ett fåtal myndigheter hava förordat det av departementet omhandlade alternativ om årliga lönetillägg av endast respektive 180 kronor och 120 kronor, detta i syfte att åstadkomma, att furirernas sammanlagda löneförmåner icke skulle i någon högre grad närma sig de för sergeant av andra klass bestämda. Slutligen hava några myndigheter ifrågasatt högre ersättningsbelopp än det av departementet förordade, eller att beloppet antingen skulle utgå med respektive 300 kronor och 240 kronor i stället för med 240 kronor och 180 kronor eller ock efter den verkliga hyreskostnaden på olika orter.

Chefen för sjätte arméfördelningen och kommandanten i Boden, liksom även vissa regementschefer, hava uttalat sig mot, att vid det ifrågasatta lönetilläggets utbetalande efter högre eller lägre belopp garnisonsorterna skulle, liksom beträffande inkvarteringsbidraget, indelas i grupperna Stockholm—Göteborg, å ena, samt övriga orter, å andra sidan. Till stöd härför har framhållits, att hyreskostnaderna på de olika orterna vore i hög grad växlande och på vissa platser i landsorten uppginge till samma höga siffror som i Stockholm eller Göteborg. Kommandanten i Boden har därvid ifrågasatt, huruvida icke lönetilläggen borde utgå med tre olika årsbelopp, nämligen för personal i Stockholm och Boden med 240 kronor, i Göteborg, Malmö, Karlstad och Norrland (utom Boden) med 204 kronor och i övriga garnisonsorter med 180 kronor.

Arméförvalt-
ningens
yttrande.

För egen del har arméförvaltningen anført, att ämbetsverket efter överbägende av innehållet i de militära myndigheternas yttranden ansäga sig bära hemställa, att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen avläta förslag om anvisande av medel för beredande i huvudsaklig överbensstämmelse med civila departementets utlåtande den 18 februari 1916 av en ny kontant förmån för furirer, som vore gifta eller änklingar med minderåriga barn.

Att, på sätt från vissa håll ifrågasatts, bereda dylik underbefälspersonal förmånen av familjebostadslägenheter in natura, ansåge arméförvaltningen innebära en så väsentlig avvikelse från hittills tillämpade allmänna grunder rörande omfattningen och beskaffenheten av den naturainkvartering, som tillhandahölles militär personal, att någon åtgärd i angivna syfte åtminstone icke för närvarande syntes böra ifrågakomma. Givet vore nämligen, att om familjebostadslägenheter för vissa furirer skulle anordnas inom kasernetablissemangen, en vidlyftig utredning om behovet av nya byggnader å de särskilda förläggningsorterna för detta ändamål erfordrades, varigenom frågans lösning komme att väsentligt fördröjas. Byggnadskostnaderna skulle helt visst uppgå till högst väsentliga belopp. Däremot ansåge arméförvaltningen hinder icke böra möta, att om en särskild kontant avlöningsförmån för ifrågavarande furirer infördes, Kungl. Maj:t på särskild framställning lämnade regementschef bemyndigande att, därest undantagsvis inom något kasernetablissemang funnes någon bostadslägenhet ledig, som icke kunde eller behövde tagas i bruk av inkvarteringsberättigad personal, upplåta dylik lägenhet till furir mot skyldighet för denne att avstå honom eljest tillkommande avlöningstillägg.

Vid ett införande av en sådan förmån ansåge arméförvaltningen med stöd av militärmyndigheternas utredning, att om beloppet ej sattes högre, än civila departementet förordnat, man icke behövde befara vare sig så stor ökning i äktenskapsfrekvensen bland furirerna, att statsverkets utgifter komme att uppgå till något väsentligare belopp, eller att förmånen i fråga komme att locka något väsentligt antal furirer att kvarstå i tjänst längre tid, än eljest blivit fallet. Med inräknande av portionersättning efter 60 öre för dag samt beklädnadsersättning efter 23 öre för dag skulle för en furir av första klassen, om den särskilda förmånen bestämdes till 240 kronor respektive 180 kronor, sammanlagda årsinkomsten komma att utgöra 1,330 kronor 45 öre respektive 1,270 kronor 45 öre. Då dessa belopp för sergeant av andra klassen motsvarades av 1,850 kronor respektive 1,790 kronor, syntes den nya förmånen för en gift furir, som icke hade utsikt att inom en begränsad tid vinna underofficersbefordran, icke komma att innebära tillräcklig lockelse att rekapitulera för någon längre tid. Snarare finge det väl antagas, att en dylik furir, som efter 9 års tjänst vore berättigad att åtnjuta en avskedspremie till ett icke oväsentligt belopp, komme att vid första lämpliga tillfälle begagna sig av rätten till denna premie för övergång till civil anställning, en övergång som i allt fall inom de

- [11.] närmaste åren måste ske. På sätt i yttrandena framhållits, borde nämligen beaktas, att volontär, som befordrats till underbefäl, icke finge kvarstå i tjänst längre än till den 1 november det år, då han fyllde 34 år. Arméförvaltningen ansåge således, att ingen anledning föreläge till det antagandet, att införandet i enlighet med civila departementets förslag av den särskilda avlöningsförmånen skulle föranleda därtill, att arméns underbefäl skulle komma att kvarstå i tjänst längre, än i militärt hänseende vore önskvärt.

Beträffande benämningen å ifrågavarande särskilda förmån vidhölle arméförvaltningen, vad civila departementet föreslagit, och hemställde därför, att densamma, vilken i olikhet med inkvarteringsbidraget för därtill berättigade icke vore avsedd att tillgodokomma alla löntagare inom samma kategori, upptoges under avlöningsanslaget under rubriken »lönetillägg åt vissa furirer».

I fråga om departementets förslag rörande omfattningen av den personal, som borde erhålla lönetillägget, om sättet för dess utbetalande samt om villkoren för dess åtnjutande ansåge arméförvaltningen vissa av de militära myndigheternas i ena eller andra hänseendet uttalade avvikande meningar icke böra föranleda några andra ändringar i nämnda förslag, än att lönetillägget borde angivas tillkomma icke »furir, som är gift eller änkring med minderårigt barn» utan »furir, som antingen är gift eller varit gift och fortfarande har minderårigt barn hos sig», samt föreskrift lämnas, att lönetillägget skulle utbetalas enligt samma bestämmelser, som beträffande lön vore stadgade, och alltså tillträdas respektive avträdas med ingången av den månad, som följde näst efter den, i vilken sådant förhållande inträtt, som medförde rätt till förmånen i fråga eller föranledde dess frånträdande.

Beträffande lönetilläggets storlek ansåge arméförvaltningen, att densamma borde avpassas så, att det å ena sidan icke uppbringade en furirs av första klassen förmåner till så högt belopp, att det väsentligen närmade sig sergeants av andra klassen avlöning, men å andra sidan sattes så högt, att en furir med familj nödtorftigt kunde draga sig fram. Vid överbäggande av dessa synpunkter funne arméförvaltningen sig böra förorda, att lönetilläggen måtte utgå med lägst 180 och högst 240 kronor. Beträffande de olika beloppens tillämpande å personal vid olika garnisonsorter funne arméförvaltningen vad kommandanten i Boden föreslagit väl vara värt beaktande. Då emellertid garnisonsorternas uppdelande i grupper, på sätt kommandanten ifrågasatt, syntes böra ske i samband med lösandet av frågan om storleken av

inkvarteringsbidragen till personal på olika platser, ansåge arméförvaltningen sig icke kunna tillstyrka annan avvikelse från civila departementets förslag, än att Boden, på grund av de på denna förläggningsort rådande höga hyres-, uppvärmnings- och övriga levnadskostnader, vilkas befintlighet erkänts genom tilldelande av provisoriskt avlönings-tillägg åt officerare och underofficerare därstädes, hänfördes till samma grupp som Stockholm och Göteborg. Arméförvaltningen tillstyrkte sålunda, att lönetillägget bestämdes för personal vid truppförband i Stockholm, Göteborg och Boden till 240 kronor för år och för personal vid övriga truppförband till 180 kronor för år. [11.]

De kostnader, som skulle uppstå, därest lönetillägg beviljades enligt de av arméförvaltningen sålunda föreslagna grunder, skulle för det antal vid truppförbanden anställda furirer, som enligt militärmyndigheternas yttranden i augusti 1916 vore gifta eller änklingar med minderåriga barn, uppgå till följande belopp:

23 furirer i Stockholm, Göteborg eller Boden à 240 kronor	5,520: —
157 » » à annan ort à 180 kronor.....	28,260: —
	Summa kronor 33,780: —

Då införandet av lönetillägget emellertid måste antagas komma att i någon mån höja antalet därtill berättigade löntagare, ansåge arméförvaltningen, att vid beräkningen av den erforderliga anslagsposten nyssnämnda summa borde höjas med omkring 20 procent eller till förslagsvis 40,000 kronor.

I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna anser även jag det vara icke blott med billigheten överensstämmande utan jämväl med hänsyn till en god rekrytering av arméns underbefäl lämpligt, att den personal, varom här är fråga, kommer i åtnjutande av den utav riksdagen ifrågasatta löneförmånen och därigenom i förevarande hänseende likställas med viss motsvarande personal vid marinen. Vid sådant förhållande och då under den i ärendet verkställda utredningen intet framkommit, som är ägnat att väcka betänkligheter mot förslaget, finner jag mig böra tillstyrka, att framställning i ämnet nu göres hos riksdagen. Departements-
chefen.

Beträffande formen för den ifrågasatta avlöningsförmånen ansluter jag mig till arméförvaltningens förslag, att densamma bör utgå, icke såsom inkvarteringsbidrag, utan såsom tillägg till lönen och utbetalas

[11.] enligt samma bestämmelser, som beträffande lön äro stadgade. Med hänsyn härtill torde det för ändamålet erforderliga beloppet böra beräknas under avlöningsanslaget.

Vad lönetilläggets storlek angår, finner jag de av arméförvaltningen föreslagna beloppen, 240 respektive 180 kronor, väl avvägda. Med hänsyn till de i Boden rådande höga levnadskostnaderna torde, i enlighet med vad arméförvaltningen föreslagit, nämnda plats böra med avseende å lönetilläggets storlek likställas med Stockholm och Göteborg.

Beträffande de närmare villkoren för lönetilläggets utgående ansluter jag mig till vad arméförvaltningen härutinnan föreslagit. Lönetillägget bör sålunda endast tillkomma furir, som är eller varit gift och fortfarande har minderårigt barn hos sig och som har en tjänstetid av minst sex år, däri inräknat jämväl militärtjänstgöring såsom värnpliktig ävensom vapenövningsuppehåll och tjänstledighet. För den händelse i något undantagsfall inom kasernetablissemang befintlig bostadslägenhet, efter Kungl. Maj:ts medgivande, upplåtes till furir, varom här är fråga, bör denne givetvis avstå från det honom eljest tillkommande lönetillägget.

Mot arméförvaltningens beräkning av det för ändamålet erforderliga beloppet har jag icke något att erinra.

Under avlöningsanslaget torde alltså böra uppföras en ny anslagspost, benämnd »lönetillägg åt vissa furirer, förslagsvis» 40,000 kronor. Därjämte torde böra utverkas riksdagens medgivande, att nämnda lönetillägg må utgå enligt ovan angivna, av mig förordade grunder.

Auslagets beräkning.

I enlighet med vad jag nu anført, har jag låtit uppgöra förslag till nya stater för truppförband av infanteriet, kavalleriet och artilleriet, för militärbefålet på Gottland, för överstelöjtnanter och majorer vid de sex fördelningskavalleriregementena, för artilleriets fabriker och tyg-anstalter, för fortifikationen, för ingenjörkårerna och Fälttelegrafkåren, för officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen, samt för trängkårerna. De i dessa stater (se bil. 6—65) upptagna avlöningsförmånerna uppgå till sammanlagt 18,119,707 kronor 25 öre.

Under anslaget bör vidare i enlighet med vad förut anförts beräknas dels ett belopp av 625,695 kronor till gottgörelse åt officerare och veterinärer för egna tjänstehästar, dels ock ett belopp av 40,000 kronor för beredande av lönetillägg åt vissa furirer.

Slutligen bör såsom vanligt under anslaget beräknas dels dagavlöning till indelt manskap, dels rekryteringskostnader och dels kostnader för musikelever vid infanteriet.

Vad dagavlöning åt indelt manskap angår, bör sådan först och främst beräknas för den tid, dylikt manskap fullgör dem åliggande vanlig tjänstgöring. Därjämte bör, i anslutning till vad jag längre fram under punkten 19 kommer att föreslå, beräknas dagavlöning för korpraler, vice korpraler och beställningsmän under 23,000 tjänstgöringsdagar och för andra meniga under likaledes 23,000 tjänstgöringsdagar under tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktörer eller beställningsmän vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar.

Rekryteringskostnader böra beräknas enligt vanliga grunder för det i vederbörande stater uppförda antalet volontärer. Därjämte bör, i likhet med vad under de senare åren ägt rum, utöver de ordinarie rekryteringskostnaderna, upptagas ytterligare ett belopp av 200,000 kronor till dylika kostnader.

Beträffande kostnaderna för musikelever vid infanteriet torde dessa, i avvaktan på en blivande omorganisation av musiken, böra beräknas enligt hittills följda grunder.

I anslutning härtill har jag låtit uppgöra en beräkning över samtliga utgifter från anslaget till avlöning och rekrytering m. m. år 1918. Denna beräkning (se bil. 66) slutar å 19,253,442 kronor 65 öre.

Med anledning av under året inträffande vakanser i såväl befäls- som manskapsgraderna komma emellertid utgifterna under anslaget att understiga de beräknade. Liksom för de senare åren ägt rum, torde därför avlöningsanslaget böra i riksstaten upptagas med något lägre belopp än det beräknade. Enligt vad arméförvaltningens civila departement uti skrivelse den 5 december 1916 meddelat, torde anslaget kunna nedsättas med 700,000 kronor under det beräknade beloppet.

Anslaget skulle följaktligen för år 1918 uppgå till 18,553,442 kronor 15 öre.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

<i>dels att, med godkännande av de uppgjorda förslagen till nya stater (se bil. 6—65), öka förslags-</i>	
<i>anslaget till avlöning och rekrytering m. m.,</i>	
<i>nu</i>	kronor 18,290,603: —
<i>med, i jämnt krontal</i>	„ 262,839: —
<i>till</i>	kronor 18,553,442: —

[11.]

dels medgiva,

att, därest under år 1918 vakans i bataljonsläkarbeställning kommer att inträffa vid ettdera av Södra skånska infanteriregementet eller Positionsartilleriregementet, beställningen icke återbesättes, utan den nya organisationen tillämpas vid ifrågavarande truppförband,

att, därest under år 1918 vakans i regementsläkarbeställning kommer att inträffa vid något av nyssnämnda båda truppförband, beställningen tillsättes med avlöning för den nye tjänstinnehavaren enligt ny stat, såvida den nya organisationen kan genomföras, men eljest efter den gamla staten, till dess genom bataljonsläkares avgång den nya organisationen kan vid truppförbandet tillämpas, samt

att för genomförandet av fältläkarkårens nya organisation, i vad den avser andra ordinarie läkare än bataljonsläkare vid fältläkarkåren, må vid andra truppförband än dem, där läkarbeställningarna redan blivit i staterna uppförda enligt förenämnda organisation, användas i första hand de löne- och dagavlöningsmedel, som finnas uppförda i staterna för läkarbeställningarna vid de truppförband, där sagda beställningar ännu äro uppförda enligt äldre organisation och där vid vakans den nya organisationen får genomföras i överensstämmelse med förut angivna grunder, samt än vidare de medel, som i truppförbandsstaterna uppförts för andra beställningar men på grund av vakanser i dessa icke komma till användning för desamma;

dels medgiva, att den i kungl. kungörelsen den 22 juni 1911 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av nya avlöningsförmåner vid fältläkarkåren jämlikt riksdagens beslut intagna bestämmelsen, att särskilt de för Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren avsedda läkarna skola vara skyldiga att, då endera av dem är med vederbörande kår eller del därav kommenderad utanför förlägningsorten, utan särskild ersättning bestrida sjukvården vid den hemmavarande styrkan av samma kår, må från och med den 1 januari 1918 upphöra att gälla;

dels medgiva, att från den under förevarande anslag upptagna posten »lönstillägg åt vissa furirer» må utgå lönstillägg åt dylika beställningshavare enligt de i statsrådsprotokollet närmare angivna grunder;

dels medgiva, att beträffande användningen av de under förevarande anslag beräknade medlen till gottgörelse för egna tjänstehästar skall gälla:

att, i det fall då åt officer eller veterinär icke enligt de nya bestämmelserna om hästhållningen vid armén tillhandahålles stambäst, gottgörelse för tjänstehästar skall från nämnda medel utgå för *två* hästar till varje regementschef vid infanteriet, till varje officer vid kavalleriet, till varje regementsofficer vid fältartilleriet, till cheferna för Boden—Karlsborgs artilleriregemente och Positionsartilleriregementet, till fälttygmästaren och till översten vid trängen samt för *en* tjänstehäst till envar förut ej nämnd regementsofficer vid infanteriet, artilleriet, fortifikationen och trängen, till varje regementskvartermästare och regementsadjutant vid infanteriet och vid Boden—Karlsborgs artilleriregemente samt till varje veterinär vid kavalleriet,

att, i den mån på egen tjänstehäst beriden officer eller veterinär, som efter fullt genomförd organisation skall vara beriden på stambäst, enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser av kronan erhåller stambäst, någon gottgörelse från nämnda medel icke skall utgå till sådan officer för den sålunda avgångna egna tjänstehästen,

att, i de fall då kronan för officer eller veterinär, som skall vara beriden på egen tjänstehäst, enligt särskilda av Kungl. Maj:t givna bestämmelser övertager anskaffningen av tjänstehästens mundering samt tillhandahåller in natura stallrum, furage, vatten, ljus, veterinärvård och skoning för hästen ävensom ombesörjer dess skötsel, till sådan officer skall utgå allenast lönstillägg med 250 kronor för år räknat, samt

att, för så vitt kronan icke bereder officer eller veterinär, som skall vara beriden på egen tjänstehäst, nyssnämnda förmåner, sådan officer eller veterinär

[11.]

skall vara berättigad att uppbära lönetillägg med 400 kronor för häst och år räknat ävensom furageersättning beräknad efter 1 krona för dag;

dels ock medgiva, att tyg- och fabriksingenjörer må, för åtnjutande av de enligt den nya staten för artilleriets fabriker och tyganstalter utgående nya ålderstilläggen, räkna sig till godo föregående tjänstgöring i innehavande beställningar.

[12.]

2. Anställnings- och avskedspremier.

Anslagets be-
räkning för år
1917.

Ifrågavarande anslag är i riksstaten för innevarande år upptaget med 375,400 kronor.

Anslaget är avsett för utbetalande av dels *anställningspremier* till värnpliktiga, som under pågående utbildning taga fast anställning, dels *avskedspremier* till fast anställt manskap, som vid avgång från tjänsten har en tjänstetid av minst sex år. För det förra ändamålet har för innevarande år beräknats 96,600 kronor och för det senare 278,800 kronor.

Såsom i förra årets statsverksproposition omförmäldes, har Kungl. Maj:t den 22 januari 1915 fastställt närmare grunder för utbetalande av anställnings- och avskedspremier.

Anslagets be-
räkning för år
1918.

För utbetalande av anställningspremier torde för år 1918 böra beräknas samma belopp som för innevarande år eller 96,600 kronor. Däremot torde en minskning böra ske av det för utbetalande av avskedspremier avsedda beloppet. Detta beräknas nämligen i förhållande till sammanlagda antalet fast anställt underbefäl av manskapet (beställningsmän, men ej indelta eller musikunderbefäl inräknade) det år, anslaget avser, och detta antal är för år 1918 något lägre än för innevarande år. Enligt verkställd beräkning (se bil. 68) skulle för ifrågavarande ändamål under år 1918 erfordras 264,000 kronor. Hela anslaget torde alltså i riksstaten för år 1918 böra upptagas med 360,600 kronor.

Enligt 1914 års härordningsbeslut skulle anställningspremier endast utbetalas till värnpliktiga, som under pågående utbildning toge fast anställning. Med hänsyn härtill har förevarande anslag jämväl blivit beräknat. På grund av de stora svårigheter, manskapsrekryteringen för närvarande möter, har det emellertid funnits nödvändigt att utbetala

anställningspremier även åt andra än värnpliktiga. Genom brev den 1 december 1916 medgav sålunda Kungl. Maj:t, att till f. d. fast anställt manskap vid armén, som genomgått korprals- eller furirsutbildning och som under återstående delen av år 1916 eller under januari månad 1917 erhöle fast anställning vid armén såsom korpral eller furir, finge, förutom eljest utgående rekryteringspenningar och övriga förmåner, utanordnas en extra anställningspremie enligt vissa närmare angivna beräkningsgrunder, och anvisades härför ett belopp av högst 100,000 kronor från anslaget till extra utgifter. I den mån dylika extra anställningspremier för framtiden skulle behöva utbetalas, synas desamma dock lämpligen böra utgå från förevarande anslag.

[12.]

Jag tillåter mig i detta sammanhang omnämna, att inom lantförsvarsdepartementet för närvarande pågår genom särskilt tillkallade sakkunniga utredning angående vidtagande av erforderliga åtgärder för främjande av manskapsrekryteringen vid armén. De sakkunniga hava ännu icke avslutat sitt uppdrag, men hyser jag förhoppning om, att detta skall ske så tidigt, att förslag i ämnet skall kunna för årets riksdag framläggas.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att minska förslagsanslaget till anställnings- och avskedspremier,

nu	kronor 375,400: —
med	» 14,800: —
till	kronor 360,600: —

3. Ökad avlöning för de till tjänstaldern äldsta bataljonsläkarna och bataljonsveterinärerna.

[13.]

Förevarande anslag, vilket är avsett att bereda visst tillskott i lönen för de till tjänstaldern äldsta bataljonsläkarna och bataljonsveterinärerna, är i riksstaten för år 1917 upptaget med 55,538 kronor.

Anslaget var ursprungligen beräknat med hänsyn därtill, att från detsamma skulle utgå dels åt 45 bataljonsläkare ett tillägg å lönen av 1,380 kronor och ett tillägg till dagavlöningen av 1 krona om dagen, dels ock åt 13 bataljonsveterinärer ett lönetillskott av 480 kronor.

I och med den successiva övergången till den av riksdagen år 1911 beslutade nya organisationen av fältläkarkåren har emellertid anslaget efter hand kunnat minskas. Riksdagen har nämligen beslutat,

- [13.] att någon ökad avlöning för de till tjänstaldern äldsta bataljonsläkarna *på gammal stat* icke vidare skall tilläggas sådan bataljonsläkare, utom i det fall, att det prövas skäligt att åt yngre bataljonsläkare, som är anställd vid truppförband, där den nya organisationen icke är genomförd och de nya avlöningsförmånerna icke börjat tillämpas, och som är i tur till erhållande av ökad avlöning enligt den gamla organisationen, tilldela sådan avlöning; skolande dock beloppet utgöra blott 1,000 kronor samt den tillagda avlöningen frånträdas vid övergången till den nya organisationen och därmed förenade avlöningsvillkor; samt att lönetillägg med 1,000 kronor enligt den *nya organisationen* skall från anslaget till ökad avlöning för de till tjänstaldern äldsta bataljonsläkarna tillkomma var och en av de 27 till tjänstaldern äldsta bataljonsläkarna, som övergått eller övergår till ny stat.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har anmält, att övergången till den nya organisationen av fältläkarkåren numera fortskridit så långt, att endast 3 bataljonsläkare kvarstode å äldre stat. Samtliga dessa tillhörde de 27 till tjänstaldern äldsta bataljonsläkarna och åtnjöte följaktligen förhöjning i avlöningen enligt den gamla organisationen med $(1,380 + 365 =)$ 1,745 kronor. För beredande av lönetillägg åt dessa bataljonsläkare erfordrades alltså $(3 \times 1,745 =)$ 5,235 kronor.

Av de 27 till tjänstaldern äldsta bataljonsläkarna uppbure återstående 24 avlöning enligt den nya organisationen. Då dessa läkare vore berättigade att komma i åtnjutande av lönetillägg om 1,000 kronor, erfordrades alltså för deras vidkommande ett belopp av 24,000 kronor.

För beredande av lönetillägg åt de till tjänstaldern äldsta bataljonsveterinärerna krävdes samma belopp, som förut beräknats, eller $(13 \times 480 =)$ 6,240 kronor.

Anslagsbehovet för år 1918 uppginge alltså till $(5,235 + 24,000 + 6,240 =)$ 35,475 kronor.

Departements-
chefen.

Under åberopande av vad arméförvaltningen sålunda anfört, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att minska förslagsanslaget till ökad avlöning för de till tjänstaldern äldsta bataljonsläkarna och bataljonsveterinärerna,

nu	kronor 55,538: —
med	» 20,063: —
till	kronor 35,475: —

4. **Avlöning till bataljonsläkare vid fältläkarkåren.**

[14.]

Enligt 1911 års riksdags beslut om fältläkarkårens omorganisation skall fältläkarstipendiatinstitutionen småningom avvecklas. Såsom ersättning härför skola i stället inrättas 44 extra bataljonsläkarbeställningar eller, såsom de numera benämnas, bataljonsläkarbeställningar vid fältläkarkåren. Ifrågavarande befattningshavare, vilka äro avsedda för tjänstgöring under regementsövningar vid flertalet truppförband, vid särskilda utbildningsskolor o. d., under tiden för de årliga inskrivningsförrättningarna, såsom vikarier i vissa fall för ordinarie läkare m. m. samt under vakanser i ordinarie läkarbeställningar, åtnjuta lön med 1,500 kronor jämte två ålderstillägg, vardera å 300 kronor, ett efter fem års och ett efter tio års väl vitsordad tjänstgöring, ävensom under ordinarie tjänstgöring dagarvode om 4 kronor å egen bostadsort och 8 kronor utom bostadsorten. Tjänstgöringsskyldigheten är bestämd till högst 75 dagar varje år.

För vart och ett av åren 1912—1917 hava medel av riksdagen anvisats till inrättande av 6 nya beställningar. Antalet bataljonsläkarbeställningar vid fältläkarkåren utgör alltså från och med innevarande år 36.

Arméförvaltningen har nu hemställt, att återstående 8 bataljonsläkarbeställningar vid fältläkarkåren måtte tillkomma under år 1918. Den nya organisationen av fältläkarkåren hade nämligen numera kunnat genomföras vid hela armén med undantag av två regementen. Då inrättandet av de beslutade 44 bataljonsläkarbeställningarna vid fältläkarkåren med hänsyn såväl till nödvändigheten att trygga mobiliseringsbehovet av utbildade militärläkare som till behovet av läkare under arméns övningar borde gå hand i hand med den av övergången till den nya organisationen betingade indragningen av bataljonsläkarbeställningar vid truppförbanden, ansåge arméförvaltningen tiden vara inne för ett fullständigt genomförande jämväl av denna del av fältläkarkårens år 1911 beslutade omorganisation. Härav föranleddes en ökning av förevarande anslag med 16,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

Mot vad sålunda föreslagits, har jag icke något att erinra. Om ifrågavarande läkares antal ökas till 44, bör anslaget i enlighet med de av 1911 års riksdag godkända grunderna för deras avlöning beräknas sålunda:

Departementa-
chefen.

[14.]	löner för 44 beställningar à 1,500 kronor.....	kronor 66,000: —
	dagarvoden under ($\frac{44 \times 75 \times 2}{3} =$) 2,200 tjänstgö-	
	ringsdagar à 8 kr.	kronor 17,600: —
	dagarvoden under ($\frac{44 \times 75 \times 1}{3} =$) 1,100	
	tjänstgöringsdagar à 4 kr.	kronor 4,400: —
		kronor 22,000: —
		Summa kronor 88,000: —

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att öka förslagsanslaget till avlöning till bataljonsläkare vid fältläkarkåren,

nu	kronor 72,000: —
med	» 16,000: —
till	kronor 88,000: —

[15.]

5. Extra lönetillägg.

För utbetalande av extra lönetillägg för år 1917 har *arméförvaltningen* beräknat, att å 1918 års stat erfordras, vad lantförsvaret angår, anvisande av samma belopp som närmast föregående år eller 205 kronor.

Departements-
chefen.

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden denna dag anført i fråga om beredande åt en del av statens tjänstemän och betjante av extra lönetillägg för år 1917, att uppföras i riksstaten för år 1918, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden denna dag angivna grunder, av *extra lönetillägg* för innevarande år åt vissa betjante, som åtnjuta avlöning från fjärde huvudtiteln medel, å extra stat för år 1918 såsom förslagsanslag anvisa ett belopp av 205 kronor.

6. Ersättning åt vissa löntagare i följd av arméns omorganisation.

Detta anslag är i 1917 års riksstat upptaget med 2,584 kronor.

Arméförvaltningen har anmält, att någon avgång bland beställningshavare, som uppbära ersättning från detta anslag, icke ägt rum under år 1916.

På grund härav torde i riksstaten för år 1918 böra upptagas

Ersättning åt vissa löntagare i följd av arméns omorganisation, oförändrat ordinarie förslagsanslag, högst... kronor 2,584: —

[16.]

7. Arméns reservstater.

Nya beställningar.

Enligt 1914 års härordningsbeslut äro två särskilda reservstater under uppsättning, nämligen en för arméns officerare och underofficerare och en för fältläkarkåren.

Den för innevarande år fastställda *staten för officerare och underofficerare å reservstat* upptager 1 generalsperson, 3 överstar, därav 1 i högre och 2 i lägre löneklassen, 11 majorer, 47 kompaniofficerare, därav 10 i högsta, 18 i mellersta och 19 i lägsta löneklassen, samt 48 underofficerare, därav 22 i högre och 26 i lägre löneklassen.

Enligt de av Kungl. Maj:t den 13 november 1914 fastställda planerna för övergången till den nya härordningen skola för år 1918 å staten tillkomma 2 överstar, en i vardera löneklassen, 6 majorer, 23 kompaniofficerare, därav 5 i högsta, 8 i mellersta och 10 i lägsta löneklassen, samt 24 underofficerare, därav 11 i högre och 13 i lägre löneklassen.

I enlighet härmed har jag låtit upprätta förslag till stat för officerare och underofficerare å reservstat vid armén år 1918 (se bil. 69), och slutar denna å 253,100 kronor,

Enligt gällande bestämmelser skall personal å reservstat under tjänstgöring åtnjuta dagavlöning, dagtraktamente och annan tillfällig avlöning enligt de för personal å aktiv stat gällande föreskrifter ävensom rese- och traktamentsersättning för resor till och från tjänstgöringsorten. Med hänsyn därtill, att tjänstgöringsskyldigheten är bestämd, icke till

- [16.] viss tid för varje år, utan till ett visst antal dagar under loppet av en två-års- eller tre-årsperiod av tjänstetiden, kan uppenbarligen icke bestämt angivas, huru mycket som för ifrågavarande ändamål för varje år erfordras, utan kunna dessa poster endast förslagsvis beräknas. Med tillämpning av de grunder, som följts uti de för riksdagen hittills framlagda kostnadsberäkningarna, skulle under år 1918 erfordras till dag-
 avlöning, förslagsvis kronor 13,452: —
 till rese- och traktamentsersättning, förslagsvis » 5,530: —

Staten för fältläkarkårens reservstat upptager för innevarande år 1 fältläkare, 5 regementsläkare och 2 bataljonsläkare.

Enligt de fastställda övergångsplanerna skola för år 1918 tillkomma 2 regementsläkare och 2 bataljonsläkare.

I överensstämmelse härmed har jag låtit uppgöra förslag till stat för fältläkarkårens reservstat år 1918 (se bil. 70), slutande å ett belopp av 34,300 kronor.

Med tillämpning av förut nämnda grunder skulle därjämte erfordras till dagavlöning, förslagsvis kronor 1,640: —
 » rese- och traktamentsersättning, förslagsvis » 480: —

I anslutning till vad ovan anförts, har jag låtit uppgöra beräkning av kostnaderna för arméns reservstater år 1918 (se bil. 71), och slutar denna å ett belopp av 308,502 kronor.

Motsvarande beräkning för år 1917 slutade å 206,673 kronor. Då emellertid icke samtliga nytillkomna beställningar kunde beräknas bliva besatta redan från och med årets början och med hänsyn tagen till under året eventuellt inträffande vakanser, ansågs nämnda belopp kunna nedsättas med ett, för anslaget avjämnande, till 30,523 kronor beräknat belopp. I enlighet härmed upptogs anslaget i riksstaten endast med 176,150 kronor.

Av nyss angivna skäl torde de för år 1918 beräknade utgifterna kunna nedsättas med ett, för anslaget avjämnande, till 35,502 kronor beräknat belopp. I enlighet härmed skulle anslaget upptagas med 273,000 kronor.

Beräkning av dagarvode i vissa fall åt läkare å reservstat.

Gällande be-
 stämmelser om
 dagarvode åt
 arméns läkare.

Beträffande dagarvode åt militärläkare stadgas i § 43 mom. 2 av gällande reglemente för arméns avlöning under fred följande:

»Bataljonsläkare vid fältläkarkåren äger att, förutom reseersättning och dagtraktamente enligt resereglementet under förekommande resor

till och från tjänstgöringsort, uppbära dagarvode med 4 kronor vid tjänstgöring inom och 8 kronor vid tjänstgöring utom egen bostadsort. [16.]

Bataljonsläkare vid fältläkarkåren, som fullgjort honom under året åliggande tjänstgöring av 75 dagar, må likväl, därest han beordras till tjänstgöring å egen bostadsort under sådana förhållanden, att utom tjänstgöringsorten bosatt bataljonsläkare vid fältläkarkåren eller fältläkarstipendiat eljest skulle hava tagits i anspråk, uppbära dagarvode med 8 kronor om dagen.

Stipendiat i fältläkarkåren, läkare i fältläkarkårens reserv, som icke innehar fyllnadspension, ävensom läkare, som utan att innehava beställning inom lantförsvaret förordnas att tjänstgöra inom detsamma, äger att vid tjänstgöring åtnjuta dagarvode med 8 kronor samt därjämte gottgörelse för resor till och från tjänstgöringsorten lika med bataljonsläkare vid fältläkarkåren.

De enligt detta moment utgående utgifter bestridas från reseanslaget förutom dagarvodet till bataljonsläkare vid fältläkarkåren, vilket utbetalas från anslaget till avlöning till bataljonsläkare vid fältläkarkåren.»

Uti underdånig skrivelse den 22 maj 1916 hava arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse gjort framställning om vidtagande av åtgärder, i syfte att läkarna å reservstaten för fältläkarkåren skulle kunna tagas i anspråk utöver den tid, de författningsenligt hade att fullgöra tjänstgöring. Erfarenheten hade nämligen visat, att behovet av läkare vid truppförbanden måst fyllas genom beordrande av bataljonsläkare vid fältläkarkåren, bosatt utom tjänstgöringsorten, eller fältläkarstipendiat, ehuru inom tjänstgöringsorten funnits bosatt annan militärläkare, som väl icke varit tjänstgöringsskyldig, men dock varit villig att åtaga sig överskjutande tjänstgöring, om ersättning därför bereddes honom. Ifall läkare å reservstat bleve berättigad till arvode enligt bestämmelserna i § 43 mom. 2 av gällande fredsavlöningsreglemente för armén för enligt frivilligt åtagande fullgjord tjänstgöring, skulle sålunda möjligheten att förfoga över dylik läkare avsevärt ökas och därigenom ett större antal militärläkare stå till förfogande i och för eventuella kommenderingar, varjämte en besparing för statsverket skulle uppstå i betraktande av att någon resekostnadsersättning till sådan läkare icke utginge. Slutligen måste det anses vara av icke ringa betydelse att i stället för fältläkarstipendiaterna kunna i större utsträckning använda läkare å reservstat, vilka i mognad och erfarenhet stode före stipendiaterna.

Framställning
av arméför-
valtningens
civila departe-
ment och
sjukvårds-
styrelse.

- [16.] Civila departementet och sjukvårdsstyrelsen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte förklara, att läkare å reservstat för fältläkarkåren skulle äga rätt att, därest han kommenderades att, utöver honom författningsenligt åliggande tjänstgöring, efter frivilligt åtagande tjänstgöra å egen bostadsort under sådana förhållanden, att utom tjänstgöringsorten boende bataljonsläkare vid fältläkarkåren eller fältläkarstipendiat eljest skulle tagits i anspråk, uppbära ett dagarvode av 8 kronor om dagen i överensstämmelse med föreskrifterna i § 43 mom. 2 av gällande fredsavlöningsreglemente.

Departements-
chefen.

Enligt förordningen angående arméns reservstater den 5 november 1915 är personal å reservstat skyldig att tjänstgöra i krig och då värnpliktiga eljest inkallas till rikets försvar ävensom vid sådan övning, som till utrönande av härens krigsberedskap kan bliva anbefalld, samt dessutom i fred under viss närmare angiven tid. Denna senare tjänstgöring utgör för läkare intill fyllda 48 år högst 100 dagar under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden och efter uppnådda 48 år högst 50 dagar under loppet av varje tvåårsperiod av tjänstetiden. Förutom lön å stat åtnjuter vederbörande under tjänstgöringen dagavlönning ävensom dagtraktamente och annan tillfällig avlöning enligt de föreskrifter, som gälla för personal å aktiv stat av den mot vederbörandes tjänstegrad (tjänsteklass) å reservstat svarande tjänstegrad (tjänsteklass).

Några bestämmelser rörande gottgörelse åt läkare å reservstat, vilken efter eget åtagande beordras till tjänstgöring utöver den honom författningsenligt åliggande tjänstgöringstiden, finnas icke i reservstatsförordningen meddelade, och ovannämnda stadgande i § 43 mom. 2 fredsavlöningsreglementet är icke å sådan läkare tillämpligt. Enligt den nu föreliggande framställningen skulle föreskrift meddelas där- om, att ersättning för dylik tjänstgöring å egen bostadsort skall utgå med 8 kronor om dagen, under förutsättning att tjänstgöringen äger rum under sådana förhållanden, att utom tjänstgöringsorten boende bataljonsläkare vid fältläkarkåren eller fältläkarstipendiat eljest skulle tagits i anspråk.

Att läkare å reservstat i förekommande fall åtaga sig en sådan ökad tjänstgöring, varom här är fråga, innebär givetvis en bestämd fördel såväl med hänsyn till läkarvårdens inom armén behöriga tillgodoseende som ur ekonomisk synpunkt. Vid sådant förhållande och då det föreslagna arvodet av 8 kronor om dagen måste anses skäligt, finner jag mig böra tillstyrka bifall till den gjorda framställningen.

Då anslaget till arméns reservstater är beräknat endast med hänsyn till den reservstatspersonalen åliggande ordinarie tjänstgöringen, torde uppkommande kostnader för tjänstgöring, varom här är fråga, böra, i överensstämmelse med den i § 43 mom. 2 fredsavlöningsreglementet givna allmänna föreskriften, bestridas från reseanslaget. [16.]

Sammanfattning.

Under återopande av vad jag sålunda anfört, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

dels att, med godkännande av bifogade förslag till stater för officerare och underofficerare å reservstat vid armén samt för fältläkarkårens reservstat (se bil. 69 och 70), *öka* förslagsanslaget till arméns reservstater,

nu	kronor 176,150: —
med	» 96,850: —
till	kronor 273,000: —

dels ock medgiva, att läkare å fältläkarkårens reservstat, vilken efter eget åtagande beordras att tjänstgöra å egen bostadsort under sådana förhållanden, att utom tjänstgöringsorten boende bataljonsläkare vid fältläkarkåren eller fältläkarstipendiat eljest skulle tagits i anspråk, må uppbära dagarvode med 8 kronor om dagen.

8. Arméns personal över stat.

[17.]

Vid 1905 års riksdag beslöts en i vissa hänseenden förändrad organisation av arméns reservbefäl. Den kommitté, som förehaft frågan till förberedande behandling, hade beräknat, att det anslag, som slutligen erfordrades enligt den nya organisationen, komme att uppgå till 160,000 kronor. För år 1906 ansågs emellertid endast behövas 60,000 kronor. Med detta belopp blev anslaget till arméns personal över stat jämväl i riksstaten uppfört.

[17.] Med anledning av reservbefälsorganisationens utveckling blev anslaget från och med år 1909 höjt till 120,000 kronor, och har anslaget sedermera alltjämt utgått med detta belopp.

På grund av upprepade ökningar av antalet till officerare i reserven befordrade elever från krigsskolans reservofficerskurser har anslaget emellertid under en längre följd av år överskridits. Utgifterna under anslaget utgjorde sålunda:

År 1910		kronor	153,690: 73
» 1911		»	163,708: 67
» 1912		»	137,355: 37
» 1913		»	150,524: 16
» 1914		»	300,156: 31
» 1915		»	438,164: 89

Att anslaget under de båda sistnämnda åren så väsentligt överskridits, sammanhänger med de särskilda åtgärder, som på grund av rådande förhållanden vidtagits för anställande av ett större antal reservbefäl i olika grader.

Enligt 1914 års härordning är reservofficersinstitutionen avsedd att än ytterligare utvidgas. Huru stort tilloppet till reservofficersbanan för framtiden kommer att bliva, undandraget sig visserligen för närvarande ett säkert bedömande, men av skäl, som jag uti mitt till statsrådsprotokollet den 14 januari 1916 vid anmälan av frågan om anvisande av medel för anordnande av utvidgade reservofficerskurser vid krigsskolan framhöll, torde man vara berättigad antaga, att antalet elever i nämnda kurser för framtiden kommer att uppgå till 300 om året.

Då reservofficer vid sin utnämning erhåller ekiperingshjälp med 500 kronor, har antalet från krigsskolans reservofficerskurser utexaminerade elever ett stort inflytande på utgifterna under detta anslag, från vilket i övrigt huvudsakligen utgår avlöning till officerare och underofficerare i reserven med vederlikar under den tjänstgöring vid repetitionsövningarna vart tredje år intill 40 års ålder, som åligger dem för att få kvarstå i reserven och bliva berättigade till pension.

Uti de för 1914 års senare riksdag framlagda beräkningarna av lantförsvarets årliga kostnader efter genomförd härordning upptogs jämväl anslaget till arméns personal över stat till 240,000 kronor. Mot denna beräkning framställdes från riksdagens sida icke någon erinran.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Under hänvisning till de överskridanden av anslaget, som hittills ägt rum, och under framhållande av att utgifterna under anslaget till

följd av omförmälda personalökning med säkerhet komme att uppgå till det i 1914 års kostnadsberäkningar upptagna beloppet, har nu arméförvaltningen hemställt, att anslaget måtte från och med år 1918 i riksstaten upptagas med 240,000 kronor. [17.]

Då den av arméförvaltningen föreslagna höjningen av anslaget står i samband med den utveckling av reservofficersinstitutionen, som enligt 1914 års härordningsbeslut skall äga rum, har jag icke något att mot densamma erinra. Departements-
chefen.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att öka förslagsanslaget till arméns personal
över stat,
nu kronor 120,000: —
med ... » 120,000: —
till kronor 240,000: —

9. Väg- och vattenbyggnadskåren.

[18.]

Med anledning av riksdagens uti skrivelse den 14 september 1914 därom gjorda framställning har genom särskilt tillkallade sakkunniga inom lantförvarsdepartementet verkstälts utredning angående omorganisation av väg- och vattenbyggnadskåren i syfte att höja dess militära användbarhet och göra den till en vid krigstillfälle duglig officersreserv till fortifikationen.

Sedan de sakkunniga med särskild skrivelse den 31 december 1915 överlämnat betänkande och förslag i ämnet samt vederbörande myndigheter inkommit med infordrade utlåtanden, pågår för närvarande inom lantförvarsdepartementet arbete med avfattande av proposition i ämnet.

Enligt vad arméförvaltningens civila departement meddelat, skulle kostnaderna för den nya organisationen under de närmaste åren komma att uppgå till omkring 36,000 kronor om året. Detta belopp borde uppföras såsom ett ordinarie anslag under fjärde huvudtiteln.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående *omorganisation av väg- och vattenbyggnadskåren*, tillsvidare under fjärde huvudtiteln för ändamålet beräkna ett ordinarie förslagsanslag av 36,000 kronor.

[19.]

10. Dagavlöningsstillägg åt indelt manskap.

Till beredande av ersättning åt indelt manskap för den ökade tjänstgöring, som till följd av 1901 års härordning ålagts detsamma, har riksdagen, på Kungl. Maj:ts förslag, alltsedan år 1902 årligen anvisat ett förslagsanslag på extra stat. Ersättningen har utgått i form av tillägg till dagavlönen med visst belopp för dag för tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar. Från och med år 1908 har riksdagen medgivit, att dagavlöningsstillägget får utgå med 2 kronor till korpral, vice korpral och menig beställningsman samt 2 kronor 10 öre till annan menig för tjänstgöring i nyss angiven egenskap.

För ifrågavarande ändamål är i riksstaten för år 1917 upptaget ett belopp av 94,300 kronor.

Att indelt manskap hittills behövt i sådan utsträckning, som skett, inkallas till tjänstgöring utöver vanliga repetitionsövningar, har haft sin grund i det synnerligen stora antalet vakanser bland underbefälet av manskapet. Enligt 1914 års härordningsbeslut skola emellertid åtskilliga åtgärder vidtagas för att i möjligaste mån säkerställa underbefälsbehovets fyllande. Sådana åtgärder äro: omläggning av grunderna för instruktörs- och befälstjänstgöringen, upprättande av truppslagsvis anordnade gemensamma högre underofficersskolor, införande av avskeds- och anställningspremier, införande av tjänstavtal på kortare tid än ett år, beredande av förbättrade befodringsutsikter samt beredande av förbättrade utsikter att efter avslutad militärtjänst vinna civil anställning. I den mån man genom dessa åtgärder kan få underbefälsbeställningarna besatta, kommer indelt manskap icke vidare att behöva inkallas för sådan tjänstgöring, varom här är fråga.

Då man emellertid icke kan förvänta, att förenämnda åtgärder omedelbart skola visa sina verkningar, måste man tillsviðare räkna med, att indelt manskap allt fortfarande behöver i viss utsträckning inkallas för tjänstgöring såsom underbefäl, instruktörer eller beställningsmän vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar. Anslag för ifrågavarande ändamål torde därför böra äskas jämväl för år 1918.

Antalet tjänstgöringsdagar av förevarande slag har för år 1917 beräknats förslagsvis till 23,000 dagar för korpraler, vice korpraler och beställningsmän samt till 23,000 dagar för meniga. Med hänsyn till de av 1914 års senare riksdag beslutade åtgärderna för säkerställande av

[19.]

underbefälstillgången vid truppförbanden har jag låtit undersöka, huruvida icke antalet tjänstgöringsdagar av förevarande slag skulle kunna nedbringas under det för innevarande år beräknade. Jag har emellertid därvid kommit till det resultat, att detta icke låter sig göra. På grund av de å arbetsmarknaden för närvarande rådande förhållandena har nämligen volontärrekryteringen för fyllandet av 1917 års stater mött synnerligen stora svårigheter, och vid flertalet truppförband förefinnas talrika vakanser. Man har följaktligen att under år 1918 emotse en avsevärd brist å underbefäl av manskapet. Med hänsyn härtill torde under nämnda år indelt manskap behöva inkallas till tjänstgöring, varom här är fråga, i lika stor utsträckning som under innevarande år. Det för år 1918 erforderliga anslagsbeloppet torde därför böra beräknas sålunda:

23,000	tjänstgöringsdagar	å 2	kronor		kronor	46,000: —
23,000	»	å 2	»	10 öre	»	48,300: —
Summa kronor						94,300: —

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för utbetalande av *tillägg till dagavlöning åt indelt manskap* med 2 kronor till korporal, vicekorporal och menig beställningsman samt 2 kronor 10 öre till annan menig för tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 94,300 kronor.

11. Hyra, expenser m. m. vid truppförbanden.

[20.]

Förevarande anslag, som för år 1917 bestämts till 122,200 kronor, innefattar *dels* 12,000 kronor för hyra, eldning och belysning samt städning vid militärbefälhavarens på Gottland och överstens vid trängen expeditioner samt vid de icke kasernerade infanteriregementenas expeditioner ävensom för oförutsedda utgifter (titel I), *dels* ock 110,200 kronor för expenser vid samtliga truppförband m. m. (titel II).

[20.]

Titel I.

För hyra, eldning och belysning samt städning vid de icke kasererade infanteriregementenas expeditioner har för år 1917 beräknats ett belopp av 7,000 kronor, utgörande i medeltal 1,000 kronor för varje regemente.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har anmält, att enligt meddelande från arméns kasernbyggnadsnämnd komme etablissemangen för Första och Andra livgrenadjärregementena, Södermanlands, Kronobergs och Kalmar regementen att bli färdigställda först under år 1918. Vid sådant förhållande komme behov för dessa regementen att förhyra lokaler för större delen av året säkerligen att föreligga.

På grund av stegringar i hyres-, bränsle- m. fl. kostnader, vilka ej syntes kunna beräknas nedgå i högre grad även efter världskrigets upphörande, funnes ej heller skäl nedsätta den till oförutsedda utgifter under titeln beräknade posten, 2,000 kronor.

Arméförvaltningen ansåge sig därför ej böra föreslå någon ändring med avseende å det under förevarande titel upptagna beloppet.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anført, torde under titel I böra beräknas samma belopp som för innevarande år eller 12,000 kronor.

Titel II.

Höjning av expensanslagen för vissa infanteriregementen.

Expensanslagen för infanteriet äro upptagna med tillhopa 51,000 kronor. Beloppet är beräknat sålunda:

Militärbefälhavarens på Gottland expedition.....	kronor	700: —
Expeditionerna vid 25 regementen, vid vilka äro in-		
rättade inskrivningsområdexpeditioner, à 1,800		
kronor för varje regemente i medeltal, samt för		
Göta livgarde 2,100 kronor	»	47,100: —
Expeditionerna vid övriga två regementen à 1,600		
kronor för varje regemente i medeltal	»	3,200: —
Summa kronor		51,000: —

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har anført, att därest det av ämbetsverket framställda förslaget, att vissa landstormsförråd inom 23 inskrivningsområden

skulle förläggas till vederbörande infanteriregemente och omhänderhavas av särskilda förrådsunderofficerare, vunne bifall, måste i sammanhang därmed någon ökning äga rum i dessa truppförbands redan förut knappa expensanslag. Förrådsskötseln krävde nämligen uppläggande av särskilda räkenskaper, varjämte blanketter och andra trycksaker av olika slag erfordrades. Ifrågavarande kostnader, som skulle i än större omfattning förekomma, om dessa förråd förlades självständigt, kunde förslagsvis beräknas till 300 kronor om året. Arméförvaltningen hemställde därför, att expensanslagen för samtliga infanteriregementen med undantag av Svea livgarde, Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen, Norrbottens regemente och Gottlands infanteriregemente måtte ökas med 300 kronor. [20.]

Såsom av det föregående framgår, har jag funnit mig böra tillstyrka arméförvaltningens förenämnda förslag om uppförande å staterna för vart och ett av de olika infanteriregementena, med undantag av nyssnämnda fem regementen, av en sergeant av första klassen, avsedd att tjänstgöra som förrådsunderofficer vid det landstormsförråd, som anses böra till truppförbandet förläggas. Med anledning av den sålunda föreslagna anordningen torde en höjning av vederbörande regementens expensanslag vara erforderlig. Med hänsyn till vad arméförvaltningen anfört, anser jag mig böra tillstyrka, att expensanslaget vid vart och ett av de infanteriregementen, som beröras av den föreslagna anordningen, höjes med det av arméförvaltningen angivna beloppet eller 300 kronor. Härav föranledes en ökning av infanteritruppförbandens expensanslag med tillhoppa ($23 \times 300 =$) 6,900 kronor. Departementschefen.

Expensanslag för Norrlands ingenjörkår.

För en var av Svea, Göta och Bodens ingenjörkårer samt Fälttelegrafkåren äro beräknade i medeltal 1,300 kronor.

Arméförvaltningen har hemställt, att då enligt planen för genomförande av 1914 års härordning Norrlands ingenjörkår skulle vara fullt uppsatt vid 1918 års ingång, borde för nämnda kår i staten upptagas ett anslag av 1,300 kronor. Arméförvaltningens framställning.

Mot vad sålunda föreslagits, har jag icke något att erinra.

Departementschefen.

[20.] *Höjning av expensanslaget för inspektörens för trängen expedition.*

För inspektörens för trängen expedition är för närvarande beräknat ett belopp av 500 kronor.

Detta belopp har emellertid visat sig otillräckligt, och har Kungl. Maj:t efter därom gjord framställning genom brev den 9 juni 1916 medgivit, att utöver nämnda belopp finge för ändamålet från fjärde huvudtiteln anslag till extra utgifter utbetalas högst 300 kronor.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har nu meddelat, att inspektören för trängen, under framhållande av att det nuvarande anslagsbeloppet allt framgent bleve otillräckligt, gjort framställning om anslagets höjande med 200 kronor. Då arméförvaltningen funne framställningen välgrundad, hemställde ämbetsverket, att för inspektörens för trängen expedition måtte upptagas ett belopp av 700 kronor.

Departements-
chefen.

Då erfarenheten givit vid handen, att det nuvarande anslaget är för sitt ändamål otillräckligt, finner jag mig böra tillstyrka, att det samma höjes till det av arméförvaltningen föreslagna beloppet.

Expensanslag för infanteribrigadchefernas expeditioner.

Enligt 1914 års härordning skola 12 regementschefer vid infanteriet förordnas i fred att, med bibehållande av beställningen på stat och regementsbefälet, vara brigadchefer. Jämlikt de för övergången till den nya härordningen fastställda planerna skall ifrågavarande organisation vara genomförd från och med år 1918.

Enligt kungl. kungörelsen den 17 december 1915 angående infanteribrigader skall vid varje brigad finnas en brigadstab, bestående av en brigadkvartermästare och en brigadadjutant, tillhörande något av arméfördelningens truppförband.

Expeditionstjänsten vid brigadstaberna medför givetvis en del expenskostnader. Då några medel för dessa kostnaders bestridande icke finnas anvisade, anbefallde jag den 9 juni 1916 arméförvaltningen att vid avgivande av förslag rörande lantförsvarets medelsbehov för år 1918 taga i beaktande frågan om anvisande av medel för infanteribrigadernas stabsexpeditioner.

Med anledning härav har nu arméförvaltningen hemställt, att för 12 brigadchefsexpeditioner, vilka i enlighet med vad därom uttalats i 1914 års härordningsproposition lämpligen borde förläggas tillsammans med regementsexpeditionen vid vederbörligt infanteriregemente, måtte upptagas ett anslag av 200 kronor i medeltal, eller tillsammans för 12 expeditioner 2,400 kronor.

[20.]

Arméförvaltningens framställning.

Mot vad sålunda föreslagits, har jag icke någon erinran att framställa. Departementschefen.

Sammanfattning.

I enlighet med vad sålunda anförts, har jag låtit uppgöra beräkning av anslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden (se bil. 72). Denna beräkning slutar å 133,000 kronor eller 10,800 kronor mera än för innevarande år beräknats. Av det beräknade beloppet falla 12,000 kronor under titel I och 121,000 kronor under titel II. Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att öka reservationsanslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden,	
nu	kronor 122,200: —
med	» 10,800: —
till	kronor 133,000: —

Landstormen.

[21.]

Detta anslag är i riksstaten för år 1917 upptaget med 277,935 kronor. Anslagets beräkning för år 1917.

Enligt den av Kungl. Maj:t fastställda staten för anslagets användande under år 1917 är detsamma fördelat å följande utgiftstitlar, nämligen:

till arvoden och expenser åt landstormsområdesbefälhavare och landstormsförrådsförvaltare	kronor 134,805: —
» förhöjning av arvoden å ordinarie landstormsområdesbefälhavare, företrädesvis inom sjätte arméfördelningen	» 8,220: —
» reseersättning åt landstormsområdesbefälhavare	» 24,350: —
» underhåll av förrådsbyggnader	» 20,000: —
» transport och vård av gevär och ammunition m. m.	» 20,560: —
» frivilliga landstormsövningar	» 70,000: —

Summa kronor 277,935: —

[21.] Arméförvaltningen har anmält, att i de sålunda för innevarande år beräknade anslagsposterna erfordrades för år 1918 icke någon annan ändring, än att i enlighet med chefens för generalstaben i skrivelsen den 1 november 1912 gjorda beräkningar av kostnaderna för organiserande av 52 landstormsområden posten för transport och vård av gevär och ammunition m. m. borde ökas med 933 kronor. I detta sammanhang ville arméförvaltningen dock framhålla, att anslagsposten till underhåll av förrådsbyggnader oaktat förrådslokalernas ökning ännu icke torde behöva överskridas, då byggnaderna vore nya och alltså krävde mindre underhåll, men att beloppet för framtiden syntes behöva ökas med anledning av den ändrade planen för förrådslokalers anordnande. Utredning påginge för närvarande rörande ändringar i inskrivningsväsendet m. m. för landstormen, men förrän denna utredning vore avslutad, kunde något förslag i berörda avseenden icke framläggas.

Under år 1918 behövde alltså icke tagas i anspråk större medelstillsättningar för landstormen, än som beräknats för år 1917 med tillägg av ytterligare 933 kronor för förvaring och vård av gevär och ammunition. Då emellertid reservationerna å anslaget den 31 december 1915 uppgått till 533,436 kronor 80 öre och under år 1916 än ytterligare ökats, ansåge arméförvaltningen, att anslaget kunde för år 1918 utslutas ur riksstaten och att allenast besparingarna behövde tagas i anspråk.

Departements-
chefen.

Mot den av arméförvaltningen föreslagna ökningen av posten för transport och vård av gevär och ammunition m. m. från 20,560 kronor till 21,493 kronor har jag icke något att erinra, då denna ökning står i överensstämmelse med den för 1914 års senare riksdag framlagda och av riksdagen utan erinran lämnade beräkningen av utgifterna under anslaget till landstormen.

Ifrågavarande utgifter under år 1918 skulle alltså uppgå till (277,935 + 933 =) 278,868 kronor. Enligt arméförvaltningens förslag skulle detta belopp lämpligen kunna utgå av de å anslaget förefintliga reservationerna.

Under en följd av år hava å anslaget till landstormen uppkommit avsevärda behållningar. Sålunda anmälde arméförvaltningen i sin underdåniga skrivelse den 30 september 1915 angående lantförsvarets medelsbehov för år 1917, att reservationerna å anslaget vid 1914 års utgång utgjort 405,347 kronor 89 öre. Enligt vad ämbetsverket tillförne upplyst, komme emellertid reservationerna att efter hand delvis åtgå för bestridande av de kostnader, som bleve förenade med utsän-

dandet till landstormsområdena av intendenturutrustning. Vidare syntes [21.] av dem böra tagas i anspråk, vad som under år 1916 erfordrades för påbörjande av den nya organisationens genomförande. Slutligen syntes reservationerna böra avses för sådana utav den nya organisationen för- anledda utgifter, vilka icke för det dåvarande kunde förutses, men som komme att visa sig oundgängliga. Med hänsyn till nu angivna förhål- landen ansåg jag det ej böra ifrågasättas att använda någon del av den anmälda reservationen för tillgodoseende av de beräknade behoven för år 1917.

På grund av den storlek, reservationerna å anslaget numera upp- nått, torde det emellertid vara lämpligt att, på sätt arméförvaltningen föreslagit, taga desamma i anspråk för bestridande av de ordinarie ut- gifterna för landstormen under år 1918. Anslaget torde följaktligen böra uteslutas ur riksstaten för år 1918.

Jag får alltså hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att för år 1918 ur riksstaten utesluta det ordinarie
reservationsanslaget till landstormen,
stort kronor 277,935: —

12. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning m. m. [22.]

Detta anslag är i riksstaten för år 1917 upptaget med 6,352,918 kronor. Därav hava beräknats

till rullföringsväsendet å fastlandet	kronor	283,130: —
» » m. m. å Gottland, förslagsvis »		13,000: —
» färdkostnader, förslagsvis	»	352,800: —
» inskrivnings- och mönstringskostnader samt expenser, förslagsvis	»	170,000: —
» penningbidrag	»	5,079,244: —
» penningtillskott	»	69,744: —
» understöd åt vissa värnpliktigas familjer	»	385,000: —
Summa kronor 6,352,918: —		

Uti de sålunda beräknade posterna torde för år 1918 ingen än- dring erfordras av dem, som avse rullföringsväsendet å fastlandet och å Gottland samt inskrivnings- och mönstringskostnader m. m.

[22.]

Färdkostnader.

Ifrågavarande post, vilken är avsedd till bestridande av utgifterna för de värnpliktigas färder till och från inskrivningsförrättningarna och vapenövningarna, plägar beräknas med hänsyn till den värnpliktskontingent, som antages komma att under året fullgöra tjänstgöring. Då, såsom under posten penningbidrag närmare omförmäles, värnpliktskontingenten under år 1918 bör beräknas högre än för innevarande år, torde posten till färdkostnader böra ökas med 15,000 kronor eller från 352,800 kronor till 367,800 kronor.

Penningbidrag.

Enligt riksdagens beslut skall det värnpliktig jämlikt § 35 mom. 2 och § 39 mom. 1 värnpliktslagen tillkommande penningbidraget utgå under tjänstgöring i linjen med 50 öre om dagen och under reservtruppövning och landstormsövning med 1 krona om dagen.

Vid beräkningen av de värnpliktigas tjänstgöringsdagar under år 1918 torde, på sätt för innevarande år skett, böra tillämpas de uti 1914 års härordningsproposition (nr 58, sid. 145—151) angivna och av riksdagen utan erinran lämnade grunderna för beräkning av tillgången på värnpliktiga. Vidare torde landstormskontingenten, liksom för innevarande år, böra upptagas till 20,000 man. Slutligen bör för officers- och reservofficersaspiranter beräknas även den tid, de för sin utbildning till officerare eller reservofficerare tjänstgöra utöver den för värnpliktiga studenter fastställda tid eller 485 dagar. I enlighet med vad sålunda anförts, har jag låtit verkställa beräkning av de värnpliktigas tjänstgöringsdagar under år 1918 för bestämmande av det belopp, som bör för nu ifrågavarande ändamål äskas. Enligt den uppgjorda beräkningen (se bil. 73) skulle antalet tjänstgöringsdagar uppgå till sammanlagt 9,670,578, därav 9,213,068 med ett penningbidrag av 50 öre och 457,510 med ett penningbidrag av 1 krona.

Emellertid hava de för närvarande rådande utrikespolitiska förhållanden övat inverkan jämväl på det antal värnpliktiga, som efter världskrigets utbrott inskrivits. Då värnpliktskontingenten är av stor betydelse för antalet tjänstgöringsdagar och därav beroende anslag, torde en närmare redogörelse för dessa förhållanden vara erforderlig.

Uti det av chefen för generalstaben den 13 november 1900 avgivna förslaget till ny härordning, vilket förslag låg till grund för 1901 års härordningsbeslut, beräknades den årligen inskrivna krigsdug-

liga kontingenten värnpliktiga för såväl hären som marinen till 28,730 [22.] man eller i runt tal 29,000 man.

Cheferna för generalstaben och flottans stab beräknade i sitt förslag till försvarsväsendets stärkande den 18 oktober 1906, att årligen i medeltal 22,200 armén tilldelade vapenföra värnpliktiga komme att inställa sig till tjänstgöring. Samma beräkningsgrund följdes av 1907 års generalskommission.

Uti sitt den 5 december 1910 avgivna betänkande angav 1907 års försvarskommitté årskontingenten vapenföra värnpliktiga för hären till 22,500 man.

Under åren 1905—1911, d. v. s. de år, vilka vid utarbetandet av 1914 års härordningsproposition närmast kunde komma i betraktande, inskrevos årligen i medeltal omkring 34,500 krigsdugliga värnpliktiga i beväringen. I härordningspropositionen beräknades motsvarande antal till 35,400 man, nämligen 30,600 vapenföra och 4,800 icke vapenföra värnpliktiga. Av dessa skulle i medeltal 3,600 vapenföra och 1,000 icke vapenföra tilldelas marinen samt övriga 27,000 vapenföra och 3,800 icke vapenföra tilldelas hären. Av sistnämnda kategori syntes dock ett 100-tal för intendenturtrupperna komma att inskrivas såsom vapenföra, varigenom antalet vapenföra skulle ökas till 27,100 och antalet icke vapenföra minskas till 3,700. Av hären tilldelade 27,000 (27,100) vapenföra värnpliktiga beräknades 25,500 (25,600) komma att inställa sig till tjänstgöring.

Värnpliktsstatistiken för åren 1915 och 1916 föreligger ännu icke i bearbetat skick, men av tillgängliga rapporter över utfallet av inskrivningsförrättningar framgår dock otvetydigt, att antalet vapenföra värnpliktiga, vilka dessa år vid inskrivningsförrättningar tilldelats hären, avsevärt överstiger det beräknade. Antalet uppgick nämligen år 1915 till omkring 33,000 man och år 1916 till omkring 35,000 man eller till 6,000 man respektive 8,000 man mera än som beräknats. Att denna oväntade ökning av värnpliktskontingenten i allt väsentligt är beroende av det pågående kriget, vilket såväl minskat utflyttningen ur riket som föranlett ökad återinflyttning till detsamma, framgår bland annat därav, att antalet inskrivna överåriga, vilket förut så gott som regelbundet utgjort 2,000 man årligen, under vart och ett av ifrågavarande båda år överstigit 5,000 man. I vilken utsträckning den ökade värnpliktskontingenten under kriget kan komma att följas av en minskning efter krigets slut, torde icke nu kunna bedömas.

De värnpliktiga, vilka inskrivits under åren 1915 och 1916, fullgöra i allmänhet större delen av sin tjänstgöring före ingången av år

- [22.] 1918, för vilket det i detta sammanhang gäller att beräkna antalet tjänstgöringsdagar. Flertalet av dessa värnpliktiga hava dock att fullgöra repetitionsövningar under år 1918. Någon ökning av det för samma år beräknade antalet tjänstgöringsdagar torde emellertid icke av denna anledning vara erforderlig, enär avgången i den inskrivna kontingenten såväl mellan inskrivningen och tidpunkten för den första tjänstgöringens början som under själva tjänstgöringen, av hittills tillgängliga statistiska uppgifter att döma, är större än i härordningspropositionen beräknats.

Denna synpunkt kan dock icke gälla beträffande de årsklasser, vilka äga att fullgöra någon del av sin första tjänstgöring under år 1918, nämligen de årsklasser, vilka komma att inskrivas under åren 1917 och 1918, därest även dessa skulle komma att bli manstarkare, än vad som fortfarande måste anses såsom normalt. Det torde därför vara erforderligt att taga denna omständighet i betraktande. Redan nu torde man med stor sannolikhet kunna utgå ifrån, att världskrigets verkan att öka värnpliktskontingenten hädanefter kommer att avsevärt minskas, dels enär utflyttningen ur riket numera åter synes vara i tilltagande, dels och framför allt, enär inskrivningen av ett så stort antal överåriga som 5,000 årligen icke kan antagas fortsätta ytterligare ett år. Försiktigheten synes dock bjuda att för åren 1917 och 1918 räkna med en kontingent av 30,000 hären tilldelade vapenföra värnpliktiga, d. v. s. 3,000 mera, än i 1914 års härordningsproposition angivits. Enligt vanliga beräkningsgrunder skulle detta innebära, att antalet tjänstgöringsdagar under år 1918 bör ökas med 729,430. Samtliga dessa tjänstgöringsdagar äro att hänföra till den grupp, för vilken endast penningbidrag utgår med 50 öre om dagen.

I enlighet med vad sålunda anförts, bör penningbidraget för år 1918 beräknas till $[(9,213,068 + 729,430) \times 0,50 + 457,510 \times 1 =] 5,428,759$ kronor.

Penningtillskott.

Enligt § 35 mom. 2 värnpliktslagen äger till beväringen hörande värnpliktig, vilken tjänstgör såsom underbefäl, under tiden för sådan tjänstgöring åtnjuta, förutom övriga förmåner, ett särskilt tillskott i penningar. Penningtillskottet utgår enligt riksdagens beslut med 25 öre om dagen utom under tredje repetitions- (regements-)övningen vid fotfolket, då detsamma utgår med 50 öre om dagen till dem, som tjänstgöra såsom underbefäl och uttagits enligt § 26 mom. 2 värnpliktslagen.

Jag har låtit verkställa beräkning av det belopp, som under år 1918 skulle för ifrågavarande ändamål erfordras, och utvisar denna

beräkning (se bil. 73), att penningtillskottet skulle behöva utgå under 187,296 dagar med 25 öre och under 64,560 dagar med 50 öre. [22.]

Penningtillskottet för år 1918 bör alltså upptagas till $(187,296 \times 0,25 + 64,560 \times 0,50) = 79,104$ kronor.

Familjeunderstöd.

Jämlikt gällande bestämmelser utgår i förekommande fall åt värnpliktigs hustru och barn understöd (familjeunderstöd) för varje dag, den värnpliktige äger räkna sig tillgodo såsom tjänstgöringsdag, in- och utryckningsdagarna inräknade, med ett efter hustruns arbetsförhet och barnens antal växlande belopp av 75 öre, 1 krona och 1 krona 25 öre. Under den tid, värnpliktig deltagar i reservtruppövning eller landstormsövning, höjes understödet med 40 procent.

Såsom förut nämnts, har för år 1917 för ifrågavarande ändamål beräknats ett belopp av 385,000 kronor.

Med anledning av värnpliktskontingentens ökning under år 1918 erfordras en höjning av förevarande anslagspost. Enligt verkställda beräkningar skulle det erforderliga beloppet uppgå till 410,600 kronor.

Gottgörelse åt ordförande i hästuttagningsnämnd.

Enligt 8 § av lagen den 2 juli 1915 angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen) äger ordförande i hästuttagningsnämnd av statsmedel tillgodonjuta dels gottgörelse för de honom genom uppdraget åsamkade kostnader, såsom skrivmaterialier, postporto och skrivarhjälp, dels trakamentsersättning under såväl sammanträdes- som resdagar med 4 kronor om dagen, dels ock resekostnadsersättning med lega för skjuts efter en häst eller för båtskjuts eller avgift för plats i andra klassens vagn å järnväg eller för salongsplats å ångfartyg.

Sedan Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län uti skrifvelse den 14 februari 1916 hemställt om utfärdande av föreskrift rörande tillhandahållande och sättet för utbetalningen av den i förenämnda lagrum omförmälda gottgörelse till ordförande i hästuttagningsnämnd för de i samma lagrum avsedda, av uppdraget föranledda kostnader, samt arméförvaltningens intendents- och civila departement i avgivet utlåtande föreslagit, att ifrågavarande gottgörelse måtte beräknas för år efter antalet rullförda hästar samt tillsvidare utgå med ett belopp av 10 öre för varje rullförd häst, dock med minst 5 kronor för hästutskrivningsområde, fann Kungl. Maj:t enligt brev den 5 maj 1916 gott

- [22.] att för beräkning av ifrågavarande gottgörelse fastställa de av intendants- och civila departementen sålunda föreslagna grunderna att tillsvidare lända till efterrättelse; dock att gottgörelsen i intet fall finge överstiga det belopp, vartill ifrågavarande kostnader enligt företedda verifikationer i verkligheten uppgått för året. Vidare föreskrev Kungl. Maj:t, att härav föranledda utgifter skulle tillsvidare av civila departementet förskjutas för att framdeles anmälas till ersättande. Slutligen anbefalldes Kungl. Maj:t arméförvaltningen att i sammanhang med avgivande av förslag rörande lantförsvarets medelsbehov för år 1918 inkomma med förslag angående bestridande av omförmälda utgifter efter 1917 års utgång.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

Under erinran att dåvarande statsrådet och chefen för lantförvarsdepartementet till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903 angående reglerandet av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel framhållit, att en del kostnader, som visat sig behövliga för mobiliseringsverkets fullbordande, lämpligast borde bestridas från anslaget till de värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning m. m., har nu arméförvaltningen anført, att då ifrågavarande gottgörelse till ordförandena i hästutskrivningsnämnderna närmast syntes vara att hänföra till förenämnda slag av kostnader, densamma enligt arméförvaltningens uppfattning borde bestridas av värnpliktsanslaget. Ehuru erforderlig erfarenhet ännu ej föreläge angående ifrågavarande kostnaders årliga belopp, men de i allt fall måste anses jämförelsevis obetydliga i förhållande till anslagets slutsumma samt detta vore av förslagsanslags natur, syntes någon höjning av detsamma ej behöva vidtagas för gäldandet därifrån av ifrågavarande kostnader.

Departements-
chefen.

Mot vad arméförvaltningen sålunda anført rörande sättet för ifrågavarande utgifters bestridande för framtiden har jag icke något att erinra.

Kostnader för prövning av ansökningar rörande uppskov för värnpliktiga med inställelse till tjänstgöring vid mobilisering.

Efter därom av chefen för generalstaben gjord framställning har Kungl. Maj:t den 21 januari 1916 utfärdat kungörelse angående uppskov med och frikallelse från inställelse till tjänstgöring vid mobilisering för vissa värnpliktiga (Svensk författningssamling nr 20).

Enligt nämnda kungörelse kan uppskov med inställelse till tjänstgöring förekomma för sådana värnpliktiga, vilkas fortsatta civila verk-

samhet är oundgängligen nödvändig för att trygga statslivets jämna gång eller för drivande av sådana kommunala eller enskilda inrättningar, som äro för det allmänna av synnerlig vikt. Under det att uppskov tillkommer vissa befattningshavare utan ansökan, kan däremot för andra i författningen närmare angivna personalgrupper uppskov beviljas endast efter ansökan av chef, styrelse eller arbetsledare för det verk eller företag, där den värnpliktige är anställd. Ansökan om uppskov avgöres av Konungen i kommandoväg eller i de fall, Konungen på enahanda sätt bestämmer, av arméfördelningschef. Ansökan om uppskov avser det fall, att mobilisering inträffar under nästföljande kalenderår, samt insändes till vederbörande rullföringsbefälhavare och av denne till vederbörande arméfördelningschef, varefter denne, såvida han ej äger avgöra ansökningen, senast den 1 november insänder densamma till lantförvarsdepartementets kommandoexpedition. Kungl. Maj:ts beslut i ärendet skall senast den 1 december delgivas arméfördelningschefen.

Enligt den skrivelse, varmed chefen för generalstaben överlämnade förslag till förenämnda kungörelse, skulle för biträde vid prövningen av uppskovsansökningarna redan i fred finnas dels en central prövningskommission för hela riket, dels lokala prövningskommissioner, en för varje arméfördelningsområde och en för Gottlands militärområde.

Den centrala prövningskommissionen, vars civila ledamöter skulle tillsättas för en tid av tre år, skulle bestå av en militär ordförande, tillsatt av Kungl. Maj:t, två till tre militära ledamöter, tillsatta: en till två av chefen för generalstaben och en av chefen för marinstaben, högst fyra ledamöter förtrogna med olika grenar av näringslivet och dess behov samt med arbetsmarknaden, tillsatta av Kungl. Maj:t på förslag av kommerskollegium, samt en ledamot, tillsatt av kommerskollegium. Hos kommissionen skulle finnas anställd en sekreterare, tillsatt av Kungl. Maj:t.

De lokala prövningskommissionerna, vilkas civila ledamöter likaledes skulle tillsättas för en tid av tre år, skulle bestå av en militär ordförande, tillsatt av vederbörande arméfördelningschef, samt högst fyra ledamöter förtrogna med näringslivet och dess behov samt med arbetsmarknaden, tillsatta av Kungl. Maj:t på förslag av kommerskollegium. Kommissionen skulle biträdas av en sekreterare, förordnad av Kungl. Maj:ts befallningshavande i det län, där arméfördelningsexpeditionens förläggningssort vore belägen.

Den centrala kommissionen skulle sammanträda årligen i Stockholm den 1 november och vara samlad, så länge ärendenas behandling krävde. Senast den 1 december skulle dock kommissionen åtskiljas.

[22.] De lokala kommissionerna skulle sammanträda i den stad, som vore vederbörande arméfördelningschefs tjänstgöringsstation, under tiden mellan den 15 oktober och den 1 november. Kommissionsmedlem (sekreterare i kommission) skulle åtnjuta under den tid han för uppdraget toges i anspråk: under resor reseersättning och dagtraktamente efter resereglementets tredje klass samt eljest arvode med 10 kronor om dagen. Medel för hyra av lokal och expenser skulle anvisas enligt särskilda bestämmelser.

Med hänsyn till därmed förenade kostnader ävensom av andra skäl har Kungl. Maj:t funnit generalstabschefens förevarande framställning icke föranleda annan åtgärd, än att Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 11 februari och den 23 september 1916 bemyndigat statsrådet och chefen för lantförvarsdepartementet att tillkalla högst 9 personer jämte sekreterare, för att enligt av departementschefen utfärdad instruktion i egenskap av sakkunniga biträda vid prövningen av ansökningar om uppskov för värnpliktiga med inställelse till tjänstgöring vid mobilisering. Beträffande ersättning åt de sålunda tillkallade sakkunniga förordnade Kungl. Maj:t, att till sakkunnig och sekreterare skulle såsom gottgörelse för uppdragets fullgörande utgå under förekommande resor reseersättning och dagtraktamenten enligt gällande resereglemente, dock lägst efter tredje klassen, samt under den tid, arbetet påginge, 10 kronor om dagen; och skulle härav föranledda kostnader av arméförvaltningens civila departement förskjutas för att framdeles anmälas till ersättande.

Då sakkunniga för biträde vid prövningen av uppskovsansökningar av förevarande slag alltjämt torde varje år behöva tillkallas under november månad, synes det icke lämpligt, att härav föranledda kostnader för framtiden bestridas under förskottstitel. Då dessa kostnader, likasom de av mig nyss omförmälda gottgörelserna åt ordförandena i hästuttagningsnämnderna, stå i sammanhang med mobiliseringsverkets fullbordande, synas jämväl dessa lämpligen böra för framtiden bestridas av värnpliktsanslaget. Med hänsyn till kostnadernas relativt ringa belopp torde någon höjning av nämnda anslag icke vara erforderlig.

Sammanfattning.

I enlighet med vad sålunda anförts, har jag låtit uppgöra beräkning av värnpliktsanslaget för år 1918 (bil. 74). Enligt denna skulle anslaget uppgå till 6,752,393 kronor eller 399,475 kronor mera än för innevarande år.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå [22.]
riksdagen

att öka förslagsanslaget till de värnpliktigas av-
löning, inskrivning och redovisning m. m.,
nu kronor 6,352,918: —
med » 399,475: —
till kronor 6,752,393: —

13. Ersättning för rustning och rotering.

Anslaget till ersättning för rustning och rotering är i riksstaten för år 1917 upptaget med 425,000 kronor.

Med skrivelse den 2 december 1916 har statskontoret överlämnat en inom arméförvaltningens intendentsdepartement uppgjord beräkning av ifrågavarande anslag för år 1918 enligt av vederbörande truppförbandschefer lämnade uppgifter om förhållandena den 31 december 1917. Denna beräkning slutar å 449,210 kronor.

Statskontoret har meddelat, att vid inom ämbetsverket verkställd granskning av beräkningen ingen anmärkning förekommit.

Då beräkningen hänför sig till förhållandena den 31 december 1917, Departements-
chefen.
men under loppet av år 1918 som vanligt sker avgång av personal och hästar, för vilka beräknad full ersättning icke utgår, torde anslaget i riksstaten för år 1918 icke behöva upptagas till hela det beräknade beloppet. Enligt vad från intendentsdepartementet meddelats, torde det kunna nedsättas till 425,000 kronor eller samma belopp som för innevarande år.

I riksstaten för år 1918 torde alltså böra upptagas

Ersättning för rustning och rotering, *oförändrat ordinarie förslags-*
anslag kronor 425,000: —

14. Intendenturkåren.

[23.]

Enligt 1914 års härordningsbeslut skola vid intendenturkåren och 1914 års här-
intendenturtrupperna efter genomförd härordning finnas, förutom viss ordning; 1917
annan personal, års stat och
1914 års över-
gångsplaner.

34 kaptener av andra klassen,
12 löjtnanter av första klassen,

[23.]

- 75 förvaltare,
- 8 sergeanter av första klassen,
- 8 sergeanter av andra klassen,
- 6 furirer av första klassen,
- 9 furirer av andra klassen,
- 15 korpraler samt
- 1 vaktmästare vid generalintendentens expedition.

Den för innevarande år fastställda staten för intendenturkåren upptager i förenämnda grader

- 30 kaptener av andra klassen,
- 14 löjtnanter av första klassen,
- 78 förvaltare,
- 6 sergeanter av första klassen,
- 6 sergeanter av andra klassen,
- 4 furirer av första klassen,
- 6 furirer av andra klassen,
- 8 korpraler samt
- 3 vaktmästare.

Enligt de av Kungl. Maj:t fastställda planerna för övergången till den nya härordningen skall staten för år 1918 *ökas* med 2 kaptensbeställningar av andra klassen, 2 sergeantsbeställningar av första och 2 av andra klassen, 1 furirbeställning av första och 1 av andra klassen samt 4 korpralsbeställningar, men *minskas* med 1 löjtnantsbeställning av första klassen och 3 förvaltarbeställningar. De övertaliga vaktmästarbeställningarna skola i mån av avgång indragas.

Chefens för
intendentur-
kåren fram-
ställning den
16 mars 1916.

Uti underdånig skrivelse den 16 mars 1916 gjorde chefen för intendenturkåren framställning om utbyte av de å staten för kåren upptagna korpralsbeställningarna mot furirsbeställningar samt anförde därvid huvudsakligen följande:

Enligt det för 1914 års senare riksdag framlagda förslaget till ny härordning skulle intendenturkårens stat i fråga om manskapspersonalen bestå av 4 furirer av första klassen, 6 furirer av andra klassen, 10 korpraler, 10 vicekorpraler och 12 meniga volontärer. Rekryteringen av kårens underbefäl skulle alltså ske fullt självständigt och enligt samma grunder som vid arméns truppförband. Detta förslag hade emellertid endast så tillvida av riksdagen bifallits, att manskapspersonalen bestämts till 6 furirer av första klassen, 9 furirer av andra klassen samt 15 korpraler. Underbefälsrekryteringen hade nämligen avsetts kunna ske genom transporter i korpralsgraden.

Erfarenheten hade emellertid givit vid handen, att icke ens de 5 korpralsbeställningar, som upptagits i 1916 års stat, kunde på avsett sätt fyllas. Orsakerna därtill vore att söka icke i en tillfällig konjunktur utan i stadigvarande förhållanden. Då den första volontäranställningen i regel gällde en tid av tre år, av vilka det andra året användes för korpralsutbildningen, vore nämligen korpralerna under det tredje året i regel bundna vid sina truppförband. Efter det tredje årets slut, då de genomgått furirsutbildning, erbjödes i de flesta fall dem, som vore verkligt dugande, förnyad anställning i furirsbeställning vid eget regemente. En transport till korpralsbeställning vid intendenturkåren måste under sådana omständigheter te sig föga lockande. Till sådan transport kunde därför i regel icke påräknas andra sökande än sådana, som av en eller annan anledning icke kunnat vinna furirsbefordran vid eget regemente. Att en sådan grund för intendenturkårens underbefälsrekrytering icke vore önskvärd, låge i öppen dag.

I motsats till korpralsbeställningarna hade intendenturkårens furirsbeställningar däremot visat sig eftersökta och utan någon svårighet kunnat tillfredsställande besättas. Vid sådant förhållande och då det för utbildningen vid intendenturtrupperna vore av största betydelse, att tillräckligt antal dugligt och pålitligt underbefäl av manskapet funnes att tillgå, kunde ifrågasättas, huruvida icke korpralsbeställningarna vid intendenturkåren borde utbytas mot så stort antal furirsbeställningar, som medgäves av de för korpralsgraden i staten beräknade kostnaderna.

För att icke befodringsförhållandena vid intendenturkåren skulle bli sämre än vid armén i övrigt, borde de sålunda tillkommande furirsbeställningarna uppdelas i proportionen 2:3. Då kostnaden för 15 korpraler utgjorde 6,690 kronor, skulle man genom korpralsgradens indragning vinna medel för 4 furirer av första klassen och 6 furirer av andra klassen, medförande en kostnad av 6,385 kronor. I stället för 15 korpraler skulle staten alltså komma att upptaga 10 furirer, så att hela antalet underbefäl av manskapet efter genomförd organisation skulle utgöra 10 furirer av första klassen och 15 furirer av andra klassen. Den personalminskning, som därigenom skulle uppstå, uppvägdes dels av personalens större användbarhet, dels därav att furirskola ej behövde anordnas.

I anslutning till vad sålunda anförts, hemställde chefen för intendenturkåren om vidtagande av åtgärder för vinnande av sådan ändring i intendenturkårens sammansättning, att, efter indragande av korpralsgraden,

- [23.] kårens underbefäl av manskapet komme att bestå av: vid genomförd organisation 10 furirer av första klassen och 15 furirer av andra klassen, under år 1917 6 furirer av första klassen och 9 furirer av andra klassen samt under år 1918 8 furirer av första klassen och 12 furirer av andra klassen.

Arméförvalt-
ningens inten-
dents- och
civila depar-
tements ytt-
rande.

Uti den 31 mars 1916 avgivet yttrande förklarade arméförvaltningens intendents- och civila departement sig icke hava något att erinra däremot, att framställning gjordes till riksdagen om sådan ändring i intendenturtruppernas organisation, som av chefen för intendenturkåren föreslagits i fråga om tiden från och med år 1918. Då 1917 års stat dåmera redan blivit av riksdagen antagen, syntes däremot någon framställning om ändring därav icke kunna ifrågakomma.

Chefens för
intendentur-
kåren före-
varande fram-
ställning.

Med underdånig skrivelse den 19 oktober 1916 har nu chefen för intendenturkåren överlämnat förslag till stat för kåren för år 1918 samt därvid förnyat sin förenämnda framställning om korpralsbeställningarnas utbytande mot furirsbeställningar. I sammanhang härmed har jämväl framhållits önskvärdheten av, att de i 1917 års stat för 8 korpraler anslagna medlen, 3,568 kronor, måtte få användas för anställande av högst 5 furirer, därav 2 av första klassen och 3 av andra klassen, för en kostnad av sammanlagt 3,192 kronor 50 öre.

Uti sin nyssnämnda skrivelse har chefen för intendenturkåren vidare anfört, att enligt 1914 års härordningsproposition skulle vid intendenturkåren efter genomförd härordning finnas 16 underintendents-(löjtnants-)beställningar. Detta hade emellertid icke av riksdagen bifallits, utan hade det ökade behovet av kaptensbeställningar tillgodosetts genom en minskning av de föreslagna löjtnantsbeställningarna. För de nya uppgifter och det ökade arbete, som med den nya härordningen pålagts intendenturkåren, hade denna i själva verket icke erhållit någon nämnvärd utökning. Det hade också visat sig nödvändigt att från första stund fylla det erforderliga behovet genom kommendering av officerare från andra trupper. En dylik anordning måste emellertid anses som högst otillfredsställande såväl för intendenturkåren som för de trupper, vilka genom dylik kommendering berövades sina officerare. Bristen å subalternofficerare vid intendenturkåren kunde icke heller tillgodoses genom tillgången å intendentsaspiranter, all den stund dessa under vinterhalvåret genomginge föreskrivna utbildningskurser och under sommarhalvåret antingen fullgjorde stadgad tjänstgöring vid kassaförvaltningar eller toges i anspråk såsom befäl och lärare vid arméns kommissarieskolor. Vid sådant

förhållande syntes det icke vara tillrådligt att ytterligare minska det i 1917 års stat upptagna antalet subalternofficerare vid intendenturkåren, utan syntes detsamma böra bestämmas till 14. [23.]

Såsom uppbördsmän vid det under uppförande varande fästningsmagasinet i Boden samt det under kommandantens vård stående förrådet av vinterfordon och skidor erfordrades två underofficerare. För en del av uppbörden (vinterfordon, skidor m. m.) syntes man åtminstone tillsvidare kunna använda den sergeant ur intendenturkåren, som vore avsedd för tjänstgöring hos fästningsintendenten. För tjänsten vid huvudförrådet erfordrades däremot en förut ej beräknad förvaltarbeställning. Med anledning därav syntes antalet förvaltarbeställningar i 1918 års stat böra minskas med endast två eller från 78 till 76, vid vilket antal förvaltarbeställningarna borde bibehållas efter genomförd härordning.

Någon indragning av de två övertaliga vaktmästarna kunde ännu icke ske. Dessa uppnådde åldern för tvungen avgång först år 1919 respektive år 1920.

Vidare ansåge sig chefen för intendenturkåren böra förnya sin år 1915 gjorda, men av Kungl. Maj:t då icke upptagna framställning om uppförande å kårens stat av 6 departementsskrivare, avsedda för arméförvaltningens intendentsdepartements tekniska revision. Av dessa borde 3 uppföras å staten för år 1918 och 3 å staten för år 1919.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde chefen för intendenturkåren

dels om vidtagande av sådan ändring i 1914 års härordning, att å intendenturkårens stat komme att efter genomförd härordning finnas jämte annan personal 14 löjtnanter av första klassen, 76 förvaltare, 10 furirer av första och 15 furirer av andra klassen samt 6 departementsskrivare,

dels att intendenturkårens stat måtte för år 1918 ökas med 2 kaptenbeställningar av andra klassen, 2 sergeantsbeställningar av första och 2 av andra klassen, 4 furirsbeställningar av första och 6 av andra klassen ävensom med 3 departementsskrivarbeställningar samt minskas med 2 förvaltarbeställningar och 8 korpralsbeställningar,

dels ock att de uti 1917 års stat för 8 korpralsbeställningar upptagna avlöningsmedel finge användas för anställande av högst 5 furirer, därav 2 av första och 3 av andra klassen.

Uti den 4 november 1916 avgivet yttrande har arméförvaltningen på de av chefen för intendenturkåren anförda skäl funnit sig böra tillstyrka de av honom föreslagna ändringarna uti kårens sammansättning

Arméförvaltningens
yttrande.

[23.] enligt 1914 års härordningsbeslut, och har arméförvaltningen tillika förklarat sig icke hava något att erinra mot det av chefen för intendenturkåren framlagda förslaget till stat för år 1918. Därest statförslaget bleve godkänt, komme att uppstå ökade utgifter för inkvartering med 2,696 kronor. Någon höjning av förslagsanslaget till inkvarteringskostnader vore dock icke av denna anledning erforderlig. Däremot borde anslaget till ålderstillägg enligt sedvanliga grunder ökas med anledning av de tre nya departementsskrivarbeställningarnas uppförande å staten. Å andra sidan kunde samma anslag, som vore beräknat för 79 förvaltare, minskas med hänsyn därtill, att från och med år 1918 skulle komma att finnas endast 76 förvaltare.

Vad anginge chefens för intendenturkåren förslag om användande av de i 1917 års stat anvisade avlöningsmedel för korpraler för anställande av visst antal furirer, ansåge sig arméförvaltningen endast böra framhålla, att då detta förslag innebure en minskning av antalet underbefäl med 3, detsamma komme att medföra besparing icke blott i utgående avlöning utan jämväl i underhållskostnaderna.

Departements-
chefen.

Vad först beträffar den av chefen för intendenturkåren föreslagna ökningen av antalet löjtnantsbeställningar från 12 till 14, finner jag mig icke kunna tillstyrka densamma. Det synes mig nämligen icke lämpligt att, innan ännu den nya härordningen blivit genomförd, vidtaga en kaderökning, som visserligen må vara i och för sig befogad men som icke kan sägas vara motiverad av några efter härordningsbeslutets fattande tillkomna omständigheter. Vid uppgörandet av 1918 års stat torde därför de fastställda övergångsplanerna böra härutinnan lända till efterrättelse.

Enligt 1914 års härordningsbeslut skola efter genomförd härordning vid intendenturkåren finnas 75 förvaltare. Ifrågavarande antal är beräknat med hänsyn till det behov av dylik personal, som förutsattes vid tiden för härordningsbeslutets fattande. Sedan 1915 års riksdag på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisat medel för uppförande av ett centralt fästningsmagasin i Boden, föreligger emellertid behov av ytterligare 1 förvaltare. Med hänsyn härtill torde antalet förvaltarbeställningar efter genomförd härordning böra bestämmas till 76 i stället för 75. I överensstämmelse härmed torde, på sätt chefen för intendenturkåren föreslagit, i staten för år 1918 endast 2 förvaltarbeställningar böra indragas.

Vad de föreslagna departementsskrivarbeställningarna angår, var, såsom i förra årets statsverksproposition närmare omförmäldes, frågan om inrättande av dylika, för det tekniska revisionsarbetet å intendents-

[23.]

departementet avsedda beställningar föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning i samband med utarbetandet och antagandet av 1914 års härordning, men ansågs därvid icke böra föranleda någon åtgärd. Vid sådant förhållande och då den nuvarande anordningen att för ifrågavarande revisionsarbete anlita erforderligt antal extra revisionsbiträden torde, intill dess tillräcklig erfarenhet vunnits angående berörda arbetes omfattning, kunna utan någon större olägenhet tillämpas, finner jag mig icke för närvarande kunna tillstyrka den i förevarande hänseende gjorda framställningen.

Med hänsyn till de svårigheter, som visat sig vara förenade med rekryteringen av korpralsgraden, torde det av chefen för intendenturkåren föreslagna utbytet av korpralsbeställningarna mot 10 furirsbeställningar, därav 4 av första och 6 av andra klassen, böra äga rum. Då kostnaderna för 15 korpraler med inberäkning av naturaförmåner belöpa sig till sammanlagt 12,876 kronor 75 öre, under det att motsvarande kostnader för de föreslagna furirsbeställningarna endast uppgå till 10,509 kronor 50 öre, kommer detta utbyte att medföra en besparing av 2,367 kronor 25 öre. I enlighet med vad chefen för intendenturkåren föreslagit, torde ifrågavarande utbyte böra äga rum redan i 1918 års stat. I sammanhang härmed torde riksdagens medgivande böra utverkas att få använda den i 1917 års stat upptagna avlöningen för 8 korpraler för anställande under nämnda år av högst 5 furirer, därav 2 av första och 3 av andra klassen. Enligt vad jag inhämtat, äro fortfarande samtliga korpralsbeställningar vakanta.

Mot vad chefen för intendenturkåren i övrigt föreslagit beträffande 1918 års stat har jag icke något att erinra.

I enlighet med vad sålunda anförts, har jag låtit uppgöra förslag till ny stat för intendenturkåren för år 1918 (se bil. 75), slutande å 721,651 kronor 20 öre eller 9,997 kronor mera än den för innevarande år fastställda.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

<i>dels</i> att, med godkännande av berörda förslag till	
stat (se bil. 75), öka anslaget till intendenturkåren,	
nu	kronor 711,655: —
med	» 9,997: —
till	kronor 721,652: —

dels ock medgiva, att de i staten för intendenturkåren för år 1917 uppförda avlöningsmedel för korpraler må under samma år, utan hinder av statens bestämmelser, användas för avlöning åt ytterligare högst 5 furirer, därav 2 av första och 3 av andra klassen.

[24.]

15. Ålderstillägg.

Med anledning därav, att å staten för arméförvaltningen uppförts 12 nya kvinnliga biträdesbefattningar ävensom 1 ny vaktmästarbeställning, bör enligt sedvanliga grunder under förevarande anslag beräknas dels $12 \times \frac{2 \times 200}{2} = 2,400$ kronor, dels ock $\frac{2 \times 100}{2} = 100$ kronor eller tillhopa 2,500 kronor.

Till följd av den föreslagna löneförbättringen åt artilleriets tyg- och fabriksingenjörer ävensom uppförande å staten för artilleriets fabriker och tyganstalter av vissa nya beställningar bör vidare under förevarande anslag beräknas ålderstillägg med följande belopp: för 4 tyg- och fabriksingenjörer, två nya

ålderstillägg	$4 \times \frac{2 \times 500}{2} = 2,000$	kronor
» 1 departementsskrivare	$\frac{2 \times 500}{2} = 500$	»
» 1 tygförvaltare av andra klassen	$\frac{300}{2} = 150$	»
» 1 tygverkmästare	$\frac{500}{2} = 250$	»
eller tillhopa 2,900 kronor.		

Å andra sidan kan till följd av minskning av antalet beställningar å samma stat ävensom genom rättelse av den i 1917 års stat uppkomna felaktigheten, att 2 verkmästare av andra klassen angivits skola vara berättigade till ålderstillägg å 500 kronor i stället för å 300 kronor, anslaget nedsättas med följande belopp, nämligen:

för 1 tygförvaltare av första klassen	$\frac{2 \times 500}{2} = 500$	kronor
» 5 tyghantverkare	$5 \times \frac{2 \times 150}{2} = 750$	»
» 2 verkmästare av andra klassen	$2 \times \frac{200}{2} = 200$	»
eller tillhopa 1,450 kronor.		

De föreslagna ändringarna i staten för artilleriets fabriker och tyganstalter betinga således en ökning av anslaget med (2,900—1,450=) 1,450 kronor.

[24.]

Slutligen bör anslaget minskas med anledning av minskningen av antalet förvaltarbeställningar vid intendenturkåren. Då ålderstillägg hittills beräknats för 79 förvaltare, men enligt förslaget till 1918 års stat skulle komma att finnas endast 76 dylika befattningshavare, bör anslaget minskas med $3 \times \frac{300}{2} = 450$ kronor.

Anslaget till ålderstillägg, i 1917 års stat upptaget med 107,900 kronor, skulle alltså behöva ökas med [(2,500 + 1,450)—450=] 3,500 kronor.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

	att öka förslagsanslaget till ålderstillägg,	
nu		kronor 107,900: —
med		» 3,500: —
till		kronor 111,400: —

16. Mötesbidrag.

[25.]

Under de senare åren har å riksstaten varit upptaget ett extra förslagsanslag för tilldelande av mötesbidrag åt vissa officerare och underofficerare med vederlikar. Anslaget utgör för innevarande år 114,615 kronor.

Beträffande anslagets användning har Kungl. Maj:t genom brev den 21 juni 1916 förordnat,

att till de gifta officerare och underofficerare med vederlikar vid Första och Andra livgrenadjärregementena, Södermanlands, Kronobergs och Kalmar regementen samt Norra och Södra skånska infanteriregementena, vilka icke äga sitt stadigvarande hemvist vid eller i omedelbar närhet till vederbörligt regementes mötesplats, skall under år 1917 för varje dag, de äro beordrade att för deltagande i bevärningsrekrytskola eller repetitionsövning tjänstgöra å mötesplatsen, utgå ett särskilt mötesbidrag med följande belopp, nämligen: till överste, överstelöjtnant, major och kapten med vederlikar 2 kronor, samt till löjtnant, underlöjtnant, fanjunkare och sergeant med vederlikar 1 krona 50 öre;

[25.]

att enahanda bidrag ock skall utgå till gifta officerare och underofficerare med vederlikar vid nämnda regementen, som äga sitt stadigvarande hemvist vid eller i omedelbar närhet till regementets mötesplats, för den tid de äro beordrade att för deltagande i beväringsskolor eller repetitionsövning tjänstgöra å regementets å annan plats belägna förläggningssort;

att med gift skall likställas den, som varit gift och fortfarande har minderåriga barn hos sig;

att mötesbidrag ock skall enligt ovan angivna grunder utgå till officerare och underofficerare med vederlikar, tillhörande Första eller Andra livgrenadjärregementena under tjänstgöring vid volontärskolan i Norrköping mellan vinterrekrytskolorna; samt

att i fråga om åtnjutande och utbetalande av ifrågavarande mötesbidrag skall i tillämpliga delar gälla, vad i reglementet för arméns avlöning under fred stadgas rörande åtnjutande och utbetalande av dagavlöning.

Framställningar om mötesbidrag under reservtruppövning m. m.

Uti underdåniga skrivelser den 19 juli och den 12 augusti 1916 anhöllo cheferna för Kronobergs och Kalmar regementen, att ersättning enligt förenämnda för mötesbidrag stadgade grunder måtte under år 1916 få utbetalas under tjänstgöring å mötesplatserna för deltagande i reservtruppövning samt under kommendering till å mötesplatserna förlagda skolor för utbildning till underbefäl av fast anställt manskap.

Uti häröver avgivna utlåtanden av den 4 och 18 augusti 1916 förklarade arméförvaltningens civila departement sig jämlikt grunderna för bestämmelserna i § 37 mom. 2 och § 38 b) av gällande reglemente för arméns avlöning under fred förhindrat tillstyrka utbetalande av särskild ersättning under tjänstgöring vid skolorna för utbildning till underbefäl av vid regementet fast anställt manskap. Däremot hemställde departementet, att då reservtruppövning syntes böra likställas med repetitionsövning, Kungl. Maj:t måtte föreskriva, att under sådan övning skulle utgå särskild ersättning enligt de beträffande mötesbidrag stadgade grunder. Då emellertid det för beredande av mötesbidrag åt vissa officerare och underofficerare beviljade anslaget icke vore beräknat för nu ifrågavarande ändamål, syntes erforderligt belopp böra av departementet förskjutas för att anmålans till ersättande av särskilda av riksdagen anvisade medel.

Sedermera hava jämväl cheferna för Första och Andra livgrenadjärregementena i särskilda av chefen för andra arméfördelningen med tillstyrkan av bifall överlämnade skrivelser hos statsrådet och chefen

för lantförsvarsdepartementet anhållit, att mötesbidrag under reservtruppövning måtte, om möjligt redan för år 1916, tillerkännas officerare och underofficerare enligt samma grunder som under beväringsrekrytskolor och repetitionsövning. [25.]

Förevarande framställningar hava ännu icke varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Arméförvaltningen har nu anmält, att anslag för utbetalande av mötesbidrag erfordras jämväl för år 1918. Beträffande grunderna för anslagets användande syntes i huvudsak icke erfordras några ändringar av vad genom brevet den 21 juni 1916 stadgats i fråga om 1917 års anslag. Arméförvaltningens framställning.

På sätt i nyssnämnda framställningar av cheferna för Kronobergs och Kalmar regementen föreslagits, ansåge emellertid arméförvaltningen det vara skäligt, att vad i första punkten av brevet den 21 juni 1916 stadgats om mötesbidragets utgående vid deltagande i vederbörande rekrytskolor och repetitionsövningar finge framdeles tillämpas jämväl under de i framställningarna omförmälda slag av tjänstgöring, varmed även syntes böra likställas genom 1914 års värnpliktslag föreskriven landstormsövning. Arméförvaltningen hemställde därför, att Kungl. Maj:t vid äskande av anslag till mötesbidrag under år 1918 för personal vid de sju ännu icke kasernerade infanteriregementena måtte anhålla om riksdagens medgivande därtill, att nämnda förmån finge utgå jämväl under tjänstgöring å mötesplatserna för deltagande i reservtruppövning och landstormsövning samt under tjänstgöring vid å mötesplatserna årligen anordnade skolor för underbefälsutbildning av fast anställt manskap.

De vid bifall härtill uppkommande kostnaderna syntes icke komma att bliva av en sådan omfattning, att någon ökning av anslaget därför behövde ifrågasättas. Arméförvaltningen ansåge därför anslaget för år 1918 kunna för de olika truppförbandens vidkommande beräknas efter samma grunder som 1917 års anslag. Vid sådant förhållande ock då, enligt vad arméns kasernbyggnadsnämnd meddelat, kasernetablissemang för något av de sju hittills ännu icke kasernerade infanteriregementena icke kunde bliva färdigt förrän under loppet av år 1918, syntes anslaget i riksstaten för år 1918 kunna upptagas med samma belopp som för år 1917 eller med 114,615 kronor.

Avsikten med ifrågavarande mötesbidrag är att för officerare och underofficerare med vederlikar vid de icke kasernerade infanterirege- Departementschefer.

- [25.] mentena i någon mån underlätta bärandet av de olägenheter, varmed tjänstgöringen å regementenas övningsplatser är förenad. I enlighet härmed bestämdes, då anslaget första gången i riksstaten upptogs, att mötesbidrag skulle utgå under den tid, vederbörande vore beordrade deltaga i de årligen återkommande beväningsrekrytskolorna och repetitionsövningarna. I och med den nya värnpliktslagens antagande hava emellertid tillkommit såväl reservtruppövning, omfattande vid fotfolket högst femton dagar, som landstormsövning om fem dagar. Då tjänstgöringen under dessa övningar liksom ock vid de underbefälsskolor, som årligen kunna varda å mötesplatserna anordnade för det fast anställda manskapet, givetvis för befälspersonalen medför enahanda olägenheter som tjänstgöringen under beväningsrekrytskolor och repetitionsövningar, anser jag det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att mötesbidrag enligt de i brevet den 21 juni 1916 fastställda grunder får utgå jämväl under förstnämnda övningar och skolor.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anført, torde anslaget böra för år 1918 upptagas med oförändrat belopp eller 114,615 kronor.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

dels att för tilldelande av *mötesbidrag* åt vissa officerare och underofficerare med vederlikar enligt i kungl. brevet den 21 juni 1916 angivna grunder å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 114,615 kronor;

dels ock medgiva, att nämnda förmån må utgå jämväl under tjänstgöring å mötesplatserna för deltagande i reservtruppövning och landstormsövning samt under tjänstgöring vid å mötesplatserna årligen anordnade skolor för utbildning till underbefäl av fast anställt manskap.

- [26.] 17. Provisoriskt avlöningstillägg till officerare m. fl. vid till Boden förlagda truppförband och formationer.

Allt sedan år 1915 har å riksstaten å extra stat varit uppfört ett förslagsanslag för beredande av provisoriskt avlöningstillägg åt officerare och underofficerare med vederlikar vid till Boden förlagda truppförband

och formationer. Anslaget är för innevarande år upptaget med 67,600 kronor. [26.]

Beträffande anslagets användning har Kungl. Maj:t genom brev den 21 juni 1916 förordnat, att under år 1917 skall till officerare och underofficerare med vederlikar vid till Boden förlagda truppförband och formationer under tjänstgöring därstädes utgå ett provisoriskt avlöningstillägg, beräknat efter 200 kronor om året för såväl officer som underofficer med vederlikar. I fråga om åtnjutande och utbetalande av detta avlöningstillägg skall i tillämpliga delar gälla, vad i reglementet för arméns avlöning under fred stadgas om åtnjutande och utbetalande av arvode.

Arméförvaltningen har nu anmält, att de skäl, som legat till grund för anvisande av nämnda avlöningstillägg för år 1917, komme att föreligga även under år 1918. Arméförvaltningens framställning.

Då de av genomförandet av 1914 års härordning betingade ökning i antalet av den personal, som under år 1918 borde komma i åtnjutande av avlöningstillägg, icke vore av den omfattning, att därigenom syntes behöva föranledas en ökning av anslagets belopp, ansåge arméförvaltningen, att anslaget för år 1918 borde beräknas till enahanda belopp, som för innevarande år.

Under åberopande av vad arméförvaltningen sålunda anfört, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen Departementschefen.

att för beredande av *provisoriskt avlöningstillägg åt officerare m. fl. vid till Boden förlagda truppförband och formationer* enligt i kungl. brevet den 21 juni 1916 angivna grunder å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 67,600 kronor.

F. Intendenturen m. m.

[27.]

1. Arméns mathållning.

Anslagets
beräkning för
år 1916.

Anslaget till arméns mathållning var för år 1914 beräknat efter 60 öre för man och tjänstgöringsdag.

Med hänsyn till de betydligt stegrade kostnaderna för anskaffningen av de i portionen ingående ingredienserna samt utgifterna för bränsle och lyse m. m. hemställde arméförvaltningen uti sin skrivelse den 7 november 1914 angående lantförsvarets medelsbehov för år 1916, att mathållningsanslaget måtte för sistnämnda år beräknas efter 65 öre för man och tjänstgöringsdag.

Den sålunda föreslagna höjningen ansåg jag mig emellertid icke kunna tillstyrka. Vid utarbetandet av 1914 års härordningsförslag hade nämligen förutsatts, att icke oväsentliga besparingar med avseende å kostnaderna för arméns förplägnad skulle kunna vinnas dels genom förplägnadsanstalternas verksamhet och dels genom vidtagande av förbättrade anordningar i fråga om upphandlingsväsendet samt att till följd härav någon höjning av det beräknade portionspriset icke skulle behöva ifrågakomma under en tid framåt och i alla händelser icke under tiden för övergången till den nya härordningen. Skulle dessa förutsättningar visa sig vara oriktiga, måste givetvis portionspriset höjas till det belopp, förhållandena påkallade. Intill dess tillräcklig erfarenhet i angivna avseenden vunnits, syntes det dittills följda mathållningspriset av 60 öre för tjänstgöringsdag fortfarande böra läggas till grund för anslagets beräkning. I varje fall syntes det mig icke lämpligt att härutinnan vidtaga någon ändring, förrän verkningarna av den från och med år 1914 vidtagna höjningen och av andra ovan omförmälda åtgärder läte sig till fullo bedöma. Då det emellertid icke vore möjligt att fullt överskåda förhållandena och då det vore av vikt att såvitt möjligt förebygga förslagsanslags överskridande, ansåg jag försiktigheten bjuda, att anslaget, beräknat efter dittills följda grunder, ökades med förslagsvis 300,000 kronor.

Mot de sålunda angivna grunderna för anslagets beräknande hade riksdagen icke något att erinra, och upptogs anslaget i enlighet härmed i 1916 års riksstat med 8,833,885 kronor.

Med hänsyn till vad jag anfört rörande anslagets beräknande för år 1916, föreslog arméförvaltningen i sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för år 1917, att den senast fastställda beräkningsgrunden för mathållningsanslaget lämnades oförändrad, intill dess erfarenhet vunnits om ovan omförmälda åtgärders inflytande på mathållningskostnaden samt den inverkan på livsmedelsprisen, som världskriget utvisade, upphört. Utöver den del av anslaget, som beräknades efter 60 öre för man och dag, erfordrades emellertid ett tillskott av förslagsvis 500,000 kronor.

[27.]
Anslagets
beräkning för
år 1917.

I likhet med arméförvaltningen ansåg även jag, att den dittills följda beräkningsgrunden för anslaget borde tillsvidare lämnas oförändrad, och att anslaget, beräknat på sedvanligt sätt, borde ökas med visst belopp för mötande av den utav världskriget föranledda stegringen av livsmedelspriserna. I vad mån världskriget komme att inverka på livsmedelspriserna under år 1917, kunde emellertid av helt naturliga skäl icke angivas. Skulle kriget dessförinnan upphöra, syntes man visserligen hava att emotse en sänkning av gällande höga priser, men huruvida dessa komme att nedgå till samma belopp som före krigets utbrott, syntes vara mera ovisst. De funnes emellertid, som antog, att ett blivande fredsslut skulle åtföljas av ett våldsamt prisfall. Huru härmed komme att förhålla sig, syntes bero på omständigheter av ekonomiskt-politisk art, vilka för det dåvarande undandroge sig alla säkra beräkningar. För min del funne jag det vara en lämplig medelväg, att, i likhet med vad som för år 1916 ägt rum, anslaget, beräknat efter dittills följda grunder, ökades med förslagsvis 300,000 kronor.

I överensstämmelse härmed blev mathållningsanslaget i 1916 års statsverksproposition beräknat till 9,059,971 kronor; och upptog riksdagen, som icke hade något att erinra mot de följda beräkningsgrunderna, anslaget i 1917 års riksstat med nyssnämnda belopp.

Arméförvaltningen har nu anmält, att mathållningsanslaget, i 1915 års riksstat upptaget med 7,681,971 kronor, vid samma års utgång utvisat en brist av 7,439,268 kronor 21 öre. Sannolikt vore, att anslaget för år 1916 komme att minst lika mycket överskridas. Detta förhållande berodde huvudsakligen på de ökade livsmedelsprisen, men också i viss mån på ökningen i tjänstgöringsdagarnas antal utöver den av Kungl. Maj:t och riksdagen följda beräkningen.

Arméförvaltningens framställning.

Kostnaden för manskapsportionen, utspisad i matinrättningarna, hade år 1915 uppgått i medeltal till 94 öre för dag. Sannolikt komme

[27.] även under år 1918 portionspriset att betydligt överstiga det beräknade priset, 60 öre. Då det emellertid icke vore möjligt att redan nu med någon grad av visshet förutsäga, huru högt detta pris i själva verket komme att ställa sig, syntes icke någon ändring i beräkningsgrunden för det ordinarie anslaget böra äga rum, utan i stället särskilda medel — motsvarande 50 procent av anslaget — ställas till Kungl. Maj:ts förfogande. Arméförvaltningen ansåge dock, att detta icke borde ske på samma sätt som för år 1917 eller genom beviljande av ett extra tillägg till det ordinarie anslaget, utan i stället medelst anvisande av ett särskilt förslagsanslag å extra stat. Detta anslag borde, i enlighet med vad nyss nämnts, beräknas efter en kostnad av 30 öre för man och dag.

Arméförvaltningen hemställde därför, att i 1918 års riksstat måtte upptagas dels det ordinarie anslaget till arméns mathållning efter en beräknad kostnad av 60 öre för man och tjänstgöringsdag, dels ock till förstärkning av det ordinarie anslaget ett extra förslagsanslag, beräknat efter 30 öre för man och tjänstgöringsdag.

Departements-
chefen.

Då, såsom arméförvaltningen framhållit, det för närvarande icke är möjligt att med någon grad av visshet förutsäga, till vilket belopp portionspriset under år 1918 kommer att uppgå, torde någon ändring icke nu böra vidtagas i den hittills följda grunden för mathållningsanslagets beräkande. Först sedan normala förhållanden åter inträtt, torde böra tagas under övervägande, i vad mån en höjning av det nuvarande grundpriset för framtiden bör äga rum.

För bestridande av arméns mathållning under år 1918 torde emellertid en förstärkning av det efter nyssnämnda grund beräknade anslaget bliva oundgängligen erforderlig. Man måste nämligen numera räkna med sannolikheten av, att den i och med världskrigets utbrott inträdda stegringen av livsmedelspriserna kommer att till väsentlig del kvarstå jämväl under nämnda år. Fråga bliver då, med huru stort belopp anslaget bör förstärkas.

Arméförvaltningen har för sin del föreslagit, att anslaget måtte förstärkas med ett belopp, motsvarande 50 procent av det enligt sedvanlig grund beräknade anslaget, vilket skulle innebära en ökning av portionspriset från 60 till 90 öre. Med hänsyn till de nuvarande kostnaderna för arméns mathållning synes i och för sig icke något vara att häremot erinra. Emellertid torde, fränsett en eventuell nedgång i livsmedelsprisen, dessa kostnader kunna för framtiden något nedbringas.

Såsom i förra statsverkspropositionen omförmäldes, tillkallade jag, jämlikt nådigt bemyndigande den 31 december 1915, särskilda sakkunniga för verkställande av undersökning och avgivande av förslag angående de åtgärder, som kunde omedelbart vidtagas för nedbringande av kostnaderna för anskaffning av för armén erforderliga provianterings- och andra förbrukningsartiklar. Med skrivelse den 18 oktober 1916 överlämnade de sakkunniga betänkande med förslag till ny normalportionsstat för armén samt till vissa åtgärder för nedbringandet av arméns mathållningskostnader. De sakkunniga, vilka funnit, att den väsentliga orsaken till den efter rådande prisstegrings inträde proportionsvis dyrare mathållningen vid armén än vid marinen och vid rikets hospital är att söka i den omständigheten, att truppförbandens proviantanslag utgå efter en praktiskt taget oföränderlig normalportionsstat, hava därvid hemställt, att så fort ske kan omedelbart och i samband med varandra följande åtgärder måtte vidtagas:

att, med upphävande av den i kungl. brevet den 1 juni 1900 fastställda normalportionsstaten, följande normalportionsstat å kokföda för armén anbefalles att lända till efterrättelse, nämligen:

- 600 gr. rågbröd, grovt mjukt eller 400 gr. grovt torrt,
- 60 » havregryn,
- 60 » korngryn,
- 100 » gula ärter,
- 1 ltr potatis,
- 120 gr. färskt nötkött,
- 60 » salt fläsk,
- 60 » salt sill,
- 10 » orostat kaffe, ordinär santos,
- 30 » bitsocker,
- 20 » halvfet ost,
- 40 » margarin,
- 0.5 ltr oskummad mjölk,
- samt 3 öre kontant;

att arméförvaltningen erhåller befogenhet att vid större oregelbundenheter å livsmedelsmarknaden utan Kungl. Maj:ts stadfästelse för varje särskilt fall vidtaga sådana förändringar i den anbefallda normalportionsstaten, att för värdet av densamma en *fullgod* och på samma gång med hänsyn till födoämnenas närings- och penningvärden *ekonomisk* utspisningsstat kan uppgöras;

[27.]

[27.] att § 7 mom. 1 i fredsförplägnadsreglementet av den 11 oktober 1907 erhåller följande lydelse: »Regementschef åligger — — — f) att efter vunnen erfarenhet om mängd och beskaffenhet av uppkommet matavfall låta granska och omlägga den fastställda utspisningsstaten med syfte att så långt som möjligt förebygga uppkomsten därav samt att — — —;»

att en fortlöpande matavfallsstatistik på närmare angivet sätt anbefalles;

samt att en konsulentbefattning för arméns mathållning inrättas, för vilken på arméförvaltningens stat måtte anvisas ett arvode av 3,000 kronor jämte såsom ersättning för resor och dagtraktamenten ett belopp av högst 3,000 kronor eller för den händelse förslaget om ny normalportionsstat anses böra vinna tillämpning, innan Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut om ifrågavarande befattning härom föreligger, att erforderliga medel för en tillsvidare förordnad konsulent måtte förskottsvis anvisas.

Vidare hava de sakkunniga hemställt, att så snart som möjligt, i den mån så ske kan, följande åtgärder må komma till utförande, nämligen:

att för utbildning av köksföreståndare årligen tvenne 2-månaders kurser bliva anordnade, varför beräknas årligen ett anslag av 10,000 kronor;

att för utbildning av nu anställda kokerskor en gång för alla sex 3-månaders kurser i omedelbar anslutning till varandra måtte bliva anordnade, varför tillsammans ett anslag av 21,500 kronor anses erforderligt;

att framdeles som kompetensvillkor för anställning såsom kokerska vid arméns kokinrättningar må fordras, att sökande, vilken såsom elev under en tid av minst 3 månader haft anställning vid truppförband, som av konsulenten föreslagits, och över sådan tjänstgöring erhållit goda vitsord av vederbörande regementsintendent, på egen bekostnad i tillämpliga delar genomgått den för köksföreståndare avsedda utbildningskursen;

att för anskaffning av mera nödvändig maskinell utrustning såsom stekspisar, varmskåp, potatisskalnings- och passermaskiner samt kafferostrningsapparater och kaffekvarnar i de truppförbands kokinrättningar, där sådana ännu saknas, måtte till arméförvaltningens förfogande ställas ett belopp av 225,000 kronor, börande vid anskaffningen uoggrannt prövas såväl varje särskilt truppförbands faktiska behov av maskinell utrustning som ock vilka maskintyper, som vid tiden för anskaffningen äro de lämpligaste, samt att arméförvaltningen måtte er-

hålla i uppdrag att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag och kostnadsberäkning till ytterligare anskaffningar, som kunna anses vara påkallade;

[27.]

samt att värdet av försålt matavfall tillgodoföres mathållningsanslaget, likväl under bestämd förutsättning av, att till truppförbandens enskilda lägerkassor överföres ett belopp av 2 procent å det beräknade proviantanslaget.

Genom vidtagande av nu angivna åtgärder hava de sakkunniga ansett en icke oväsentlig besparing i kostnaderna för arméns mathållning kunna vinnas. Med utgångspunkt från de under första kvartalet av år 1916 gällande medelleveranspriserna hava de sakkunniga sålunda beräknat besparingen i medelnormalportionspriset till omkring 5 öre.

Med hänsyn till angelägenheten av att icke blott för framtiden utan jämväl och framför allt under nu rådande dyrtid, då överallt inom samhället den största sparsamhet måste iakttagas i mathållningen, söka i möjligaste mån nedbringa kostnaderna för arméns förplägnad, utan att manskapets kosthåll därigenom på något sätt försämras, torde de av de sakkunniga föreslagna åtgärderna böra vid armén försöksvis tillämpas. Då upphandlingarna för innevarande års första kvartal redan ägt rum, torde försöken böra taga sin början först från och med den 1 nästkommande april. Härav föranledda särskilda kostnader torde, därest de icke kunna bestridas av under Kungl. Maj:ts disposition stående medel, få av tillgängliga medel förskjutas för att framdeles anmälas till ersättande.

Till grund för dessa försök synes emellertid böra läggas icke endast den av de sakkunniga föreslagna normalportionsstaten utan ett flertal ur näringssynpunkt likvärdiga men av olika varuslag och varumängder sammansatta normalportionsstater. Vid bestämmande av normalportionens värde, vilket ligger till grund för de till truppförbanden utgående proviantanslagen, torde böra förfaras sålunda, att vid skeende upphandling anbud infordras å samtliga de i de olika normalportionsstaterna ingående artiklarna. Med ledning av inkomna och godkända anbud uträknas därefter kostnaden för var och en av de olika normalportionsstaterna. Det belopp, som därvid visar sig vara det lägsta, fastställs såsom normalportionens värde och lägges till grund för uträkandet av truppförbandens proviantanslag. Genom ett dylikt förfarande vinnes, att normalportionspriset städse så långt möjligt är kommer att hänföra sig till sådana proviantartiklar, som vid tiden för upphandlingen äro de prisbilligaste. På vederbörande truppförband ankommer därefter att inom ramen av det tilldelade proviant-

[27.] anslaget behörigen sörja för utspisningen. Därvid torde de av de sakkunniga utarbetade utspisningsstaterna böra lända till efterrättelse. Genom vidtagande av nu angiven åtgärd synes en ytterligare besparing i mathållningskostnaden vid armén kunna vinnas.

Vid beräkning av kostnaderna för arméns förplägnad under år 1918 torde hänsyn jämväl böra tagas därtill, att de förplägnadsanstalter, vartill riksdagen under senare åren anvisat medel, under nämnda år kunna beräknas träda i verksamhet. En av förutsättningarna för dessa anstalters inrättande har nämligen varit, att därigenom icke oväsentliga besparingar i förplägnadskostnaderna skulle komma att uppstå.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden torde grundad anledning finnas för antagandet, att kostnaderna för arméns mathållning under år 1918 skola kunna begränsas till 80 öre för man och dag. Utöver förut beräknade 60 öre för manskapstjänstgöringsdag skulle således erfordras ett tillskott av 20 öre i stället för av arméförvaltningen föreslagna 30 öre. I likhet med arméförvaltningen håller även jag före, att det belopp, varmed mathållningsanslaget sålunda skulle förstärkas, bör utgå i form av extra anslag.

Beträffande antalet manskapstjänstgöringsdagar har jag redan under punkten 22 yttrat mig, i vad rör de *värnpliktiga*. För dem skulle antalet tjänstgöringsdagar beräknas till $(9,670,578 + 729,430 =) 10,400,008$.

I fråga om antalet tjänstgöringsdagar för *fast anställt manskap*, *musikmanskap* och *indelt manskap* har jag låtit uppgöra beräkning (se bil. 76), utvisande att detta antal bör upptagas till sammanlagt 4,882,380 därav 4,759,220 dagar för fast anställt manskap och musikmanskap samt 123,160 dagar för indelt manskap. Vid denna beräkning hava, beträffande förstnämnda båda kategorier, tillämpats enahanda beräkningsgrunder som uti de för riksdagen i sammanhang med 1914 års härordningsproposition framlagda och av riksdagen i förevarande hänseende utan erinran lämnade kostnadsberäkningar. Antalet tjänstgöringsdagar för indelt manskap har beräknats enligt hittills följda av 1912 års riksdag godkända grunder. Sålunda har dylikt manskap, i den mån det ännu kvarstår i tjänst, beräknats vara i tjänstgöring under repetitionsövningarna. Därjämte har, med ledning av från truppförbanden under statsverkspropositionens utarbetande infordrade uppgifter, en mindre del av samma manskap vid infanteriet beräknats tjänstgöra viss tid såsom underbefäl, instruktörer och beställningsmän.

Hela antalet tjänstgöringsdagar för *allt* manskap år 1918 skulle således komma att uppgå till $(10,400,008 + 4,882,380 =) 15,282,388$.

I enlighet med vad nu anförts, har jag låtit uppgöra beräkning av ordinarie anslaget till arméns mathållning för år 1918 (se bil. 77), och slutar denna å ett belopp av 9,169,432 kronor 80 öre. [27.]

För förstärkning av det ordinarie anslaget skulle erfordras ett belopp av $(15,282,388 \times 0,20) = 3,056,477$ kronor 60 öre eller i jämnt tal 3,056,500 kronor.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att öka förslagsanslaget till arméns mathållning,	
nu	kronor 9,059,971: —
med, i jämnt krontal	» 109,462: —
till	kronor 9,169,433: —

2. Förstärkning av förslagsanslaget till arméns mathållning. [28.]

Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att till förstärkning av ordinarie förslagsanslaget till arméns mathållning å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av högst 3,056,500 kronor.

3. Furagering av arméns hästar. [29.]

Detta anslag har under en följd av år beräknats efter 1 krona för häst och dag för de vid truppförbanden befintliga hästarna. Vid remont-depåerna har däremot sedan år 1915 beräknats en årlig utfodringskostnad av endast 309 kronor för varje häst.

Anslaget är i riksstaten för år 1917 upptaget med 4,466,052 kronor. Med hänsyn till nu rådande osäkra förhållanden och därmed följande svårighet att kunna tillförlitligt beräkna furageprisen, har för mötande av oförutsedda omständigheter i anslaget inberäknats ett extra tillägg av 200,000 kronor.

Arméförvaltningen har nu anmält, att anslaget, i 1915 års riksstat upptaget med 3,774,221 kronor, vid utgången av samma år visat en brist av 2,086,729 kronor 96 öre. Detta överskridande berodde helt

Arméförvalt-
ningens
framställning

[29.] och hållet på de ökade foderprisen, vilket frånginge därav, att medelkostnaden för ration, utfodrad å förläggningssorterna, för år 1915 uppgått till 1 krona 76 öre.

I vad mån furageringskostnaden under år 1918 komme att överskrida 1 krona för ration, kunde givetvis icke nu beräknas. Visserligen vore på grund av god fodertillgång furageprisen numera något lägre än under år 1915, men försiktigheten syntes dock kräva, att 50 procent förhöjning i den vanliga beräkningsgrunden antoges såsom erforderlig.

I likhet med vad som anförts under anslaget till arméns mathållning, ansåge arméförvaltningen, att detta ökade medelsbehov borde tillgodoses genom anvisande av ett förslagsanslag å extra stat. Arméförvaltningen hemställde därför, att i 1918 års riksstat måtte uppföras dels det ordinarie anslaget till furagering av arméns hästar efter en beräknad kostnad av 1 krona för häst och dag utom för de vid remontdepåerna befintliga hästarna, vilkas utfodringskostnad borde beräknas efter 309 kronor om året för varje häst, dels ock till förstärkning av det ordinarie anslaget ett extra förslagsanslag, uppgående till halva beloppet av det ordinarie anslaget.

Departementets
chefen.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anført, torde någon ändring av de hittills följda grunderna för anslagets beräkning icke böra vidtagas. Med tillämpning av dessa grunder har jag låtit beräkna anslaget för år 1917 (se bil. 78 och 79), och skulle anslaget enligt denna beräkning uppgå till 4,367,245 kronor.

Ifrågavarande belopp torde emellertid, såsom arméförvaltningen framhållit, icke vara tillräckligt för bestridande av utgifterna under anslaget för år 1918. Även om man icke har anledning antaga, att furagepriserna skola uppgå till så avsevärt belopp som under år 1915, torde dock en återgång till de före krigets utbrott rådande icke vara att förvänta. Då rationspriset för närvarande torde kunna beräknas till i medeltal 1 krona 40 öre, synes försiktigheten bjuda att icke räkna med lägre pris för år 1918. Förenämnda belopp skulle alltså behöva ökas med 40 procent eller i jämnt tal 1,746,900 kronor. I enlighet med vad arméförvaltningen föreslagit, torde detta belopp lämpligen böra utgå såsom extra anslag.

Såsom förut nämnts, har rationspriset under en följd av år beräknats till 1 krona om dagen. I överensstämmelse härmed har den till officerare, som hålla egna tjänstehästar, utgående furageersättningen jämväl beräknats efter 1 krona om dagen eller 365 kronor för år.

Enligt § 5 i nådiga reglementet den 11 oktober 1907 angående förplägnaden vid arméns truppförband i fred (fredsförplägnadsreglementet) är officer eller civilmilitär person av motsvarande rang, som har häst insatt å kronans stall, där utfodring sker med kronans furage, skyldig att uttaga ration in natura enligt den på stället tillämpade utfodringsstaten mot ersättning till kronan av 1 krona för varje ration. Då nu kronan vid flertalet truppförband tillhandahåller stallutrymme och officerarna mot erläggande av viss spilthyra kunna därstädes uppställa sina tjänstehästar, få de således dessa utfodrade mot den beräknade furageersättningen av 1 krona om dagen och drabbas följaktligen icke av den under senare tiden inträdda avsevärda stegringen av furageprisen.

Annorlunda ställer sig förhållandet för de officerare, vilka på grund därav, att några stallar ännu icke blivit av kronan uppförda, såsom fallet är vid de ännu icke kasernerade infanteriregementena ävensom vid vissa staber, måste uppställa sina tjänstehästar i förhyrda eller av officerskårerna anordnade stallar. Då ifrågavarande officerare icke äga att mot furageersättningens avstående utbekomma ration in natura, komma dessa uti den i förhållande till flertalet på egna tjänstehästar beridna officerare ogynnsamma ställningen att själva få vidkännas de av dyrtiden föranledda ökade kostnaderna för hästarnas utfodring.

Då den utgående furageersättningen är avsedd att utgöra full gottgörelse för furageringen och den ogynnsammare ställning, nyssnämnda officerare intaga, i främsta rummet har sin grund i det långvariga dröjsmålet med uppförandet av återstående kasernetablissemang, torde det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att staten härvid träder hjälpende emellan. Detta synes mig lämpligast kunna ske på det sättet, att jämväl de officerare, vilka på grund av bristande stallutrymme icke kunna få sina tjänstehästar uppställda i kronans stall, berättigas att, mot avstående av furageersättningen, av kronan utbekomma ration in natura, allt under de närmare villkor och bestämmelser, som kunna varda i vederbörlig ordning utfärdade. De ökade utgifter, som härav bliva en följd, torde emellertid icke vara av beskaffenhet att böra föranleda en höjning av furageringsanslaget.

Det torde böra framhållas, att den sålunda föreslagna anordningen står i överensstämmelse med de principer, som legat till grund för de nya bestämmelserna angående hästhållningen för officerare vid armén, och att densamma endast kommer att utgöra ett provisorium, intill dess nämnda bestämmelser träda i full tillämpning.

- [29.] Enligt 1914 års härordningsbeslut skola samtliga kompanichefer vid infanteriet göras beridna på kronan tillhöriga stamhästar. Denna anordning kan dock icke fullständigt genomföras under år 1918. För att kompanicheferna må bliva i möjligaste mån jämnställda i förevarande hänseende, torde, i huvudsaklig överensstämmelse med vad hittills medgivits, jämväl under år 1918 få antingen utlämnas furage in natura eller ock utbetalas furageersättning enligt gällande rationspris åt de kompanichefer, som under repetitionsövningarna göra sig beridna på egen bekostnad. Någon höjning av anslaget torde icke heller av denna anledning vara erforderlig.

I anslutning till vad sålunda anförts, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att minska förslagsanslaget till furagering av arméns hästar,	
nu	kronor 4,466,052: —
med	» 98,807: —
till	kronor 4,367,245: —

- [30.] 4. Förstärkning av förslagsanslaget till furagering av arméns hästar.

Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anför, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att till förstärkning av ordinarie förslagsanslaget till furagering av arméns hästar å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av högst 1,746,900 kronor.

- [31.] 5. Arméns munderingsutrustning.

Från och med år 1915 har detta anslag beräknats efter 33 öre om dagen för varje man samt 10 öre om dagen för var och en av infanteriets, kavalleriets och trängens hästar. Kostnaderna för sadelmundering och hästutredning vid artilleriet och ingenjörtrupperna utgå från respektive ordinarie vapenanslaget och ordinarie byggnadsanslaget.

Anslaget är i riksstaten för år 1917 upptaget med 5,574,455 kronor. Häri är dock på grund av den till följd av världskriget in-

trädde stegringen av vissa materialpriser inräknat ett särskilt tillägg [31.] av 500,000 kronor för mötande av oförutsedda omständigheter.

Arméförvaltningen har anmält, att vid 1915 års utgång å anslaget förefunnits en behållning av 3,784,595 kronor 25 öre. Denna besparing, som allenast vore skenbar, hade uppstått därigenom, att truppförbanden till följd av bristande förrådsutrymme icke kunnat emottaga vare sig det antal beklädnadspersedlar eller de materialier för tillverkning av sådana, som enligt nyanskaffningsplanerna tillkomme dem, enär plats i förråden måst beredas för det stora antal persedlar, som från arméförvaltningen tillhandahållits truppförbanden medelst anlitande av den för ändamålet avsedda delen av värnsskattemedlen. Sedan numera sådana anordningar vidtagits, att förrådsutrymmena blivit större, hade truppförbanden fullföljt sina nyanskaffningsplaner och till fullo uttagit dem tillkommande persedlar och materialier. Besparingen å 1915 års anslag hade därför redan helt och hållet förbrukats, och anslaget syntes för år 1916 knappast lämna tillgång till fyllande av medelsbehovet.

Arméförvaltningens
framställning.

Med de alltjämt högst betydligt ökade materialprisen, särskilt å läder och yllevävnader, vore det otvivelaktigt, att om detta anslag för år 1918 allenast skulle beräknas efter hittills tillämpade grunder, det samma skulle bli alldes otillräckligt. Arméförvaltningen ansåge därför en höjning av anslaget med 25 procent vara av behovet oundgängligen påkallad.

Men till och med denna höjning skulle utan tvivel visa sig otillräcklig, om hänsyn i full utsträckning därjämte måste tagas till de ävenledes ökade kostnaderna för persedeltillverkningen. Den stegring, som dessa kostnader undergått sedan år 1914, hade emellertid föranlett arméförvaltningen att försöksvis tillämpa ett nytt system för persedeltillverkningen vid armén, nämligen genom anordnande av centrala tillskärnings- och tillverkningsverkstäder för uniformspersedlar. Dessa verkstäder hade drivits med gott resultat, varjämte i samband därmed nödhjälpsarbete för arbetslösa — huvudsakligen kvinnor — kunnat anordnas. De gynnsamma erfarenheter, som vunnits genom detta tillvägagångssätt, föranledde arméförvaltningen att ytterligare utveckla det samma. Avsikten vore, att tillsvidare tre dylika verkstäder skulle å olika orter inom landet förefinnas. Såsom nyss angivits, torde munderingsanslaget, långt ifrån att betungas av dessa anordningar, tvärtom kunna på grund av desamma beredas besparingar, så att persedlarnas tillverkningskostnad ej behövde i full utsträckning följa den allmänna

[31.] priset för höjningen. Med anledning härav syntes en förhöjning av anslaget med endast 25 procent kunna anses vara tillfyllest.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde arméförvaltningen, att i 1918 års riksstat måtte uppföras dels det ordinarie anslaget till arméns munderingsutrustning efter oförändrad beräkningsgrund eller 33 öre för man och tjänstgöringsdag samt 10 öre om dagen för varje häst vid infanteriet, kavalleriet och trängen, dels ock till förstärkning av det ordinarie anslaget ett extra anslag, uppgående till en fjärdedel av det ordinarie anslaget.

Departements-
chefen.

Då någon ändring av de hittills följda grunderna för anslagets beräkning icke blivit ifrågasatt, torde dessa böra fortfarande tillämpas. I enlighet härmed har jag låtit uppgöra beräkning av anslaget för år 1918 (se bil. 80), och slutar denna å 5,307,763 kronor 74 öre.

Då de avsevärda prisstegringar, som efter krigets utbrott inträtt å sådana förbrukningsartiklar, som skola bekostas av förevarande anslag, med all sannolikhet torde komma att göra sig gällande jämväl under år 1918, torde det, särskilt med hänsyn till anslagets natur av reservationsanslag, vara nödvändigt att för mötande av de utav dyrtiden förorsakade ökade utgifterna beräkna ett visst belopp för det ordinarie anslagets förstärkning. Huru mycket som för ändamålet kan komma att erfordras, är givetvis icke möjligt att nu angiva, men med hänsyn till vad arméförvaltningen anför, torde försiktigheten bjuda att icke sätta beloppet lägre än det av arméförvaltningen angivna eller 25 procent av det efter sedvanliga grunder beräknade anslaget. I enlighet härmed skulle erfordras ett tilläggsanslag av i jämnt tal 1,326,950 kronor. Detta belopp torde, i överensstämmelse med vad arméförvaltningen hemställt, böra anvisas å extra stat.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att minska reservationsanslaget till arméns munderingsutrustning,

nu	kronor 5,574,455: —
med, i jämnt krontal	» 266,691: —
till	kronor 5,307,764: —

6. **Förstärkning av reservationsanslaget till arméns munderingsutrustning.** [32.]

Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anført, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till arméns munderingsutrustning* å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av högst 1,326,950 kronor.

7. **Arméns diverse intendenturbehov.** [33.]

Detta anslag har under de senare åren beräknats efter en kostnad av 6 öre för man och tjänstgöringsdag.

Anslaget är i 1917 års riksstat upptaget med 875,997 kronor.

Arméförvaltningen har anmält, att anslaget under en följd av år lämnat överskott, och hade detta den 31 december 1915 uppgått till 843,983 kronor 34 öre. Denna besparing hade emellertid redan vid utgången av september månad 1916 till största delen tagits i anspråk för anskaffning av fordonsmateriel, och tvivelaktigt syntes vara, om anslaget för år 1916 komme att lämna något överskott.

Arméförvaltningens framställning.

Från och med år 1918 syntes nya krav böra ställas på detta anslag. Det hade länge varit ett önskemål, att årliga kurser för utbildning av officerare i skidlöpning och skidvård skulle kunna anordnas, och allenast nödvändigheten att de senare åren tillgodose andra utbildningsbehov hade föranlett, att denna angelägenhet tillsvidare undanskjutits. Nu hade emellertid chefen för generalstaben ånyo upptagit frågan, och arméförvaltningen hade i underdånigt yttrande den 29 september 1916 tillstyrkt, att dylika kurser måtte komma till stånd. Det av chefen för generalstaben utarbetade programmet för dessa kurser samt därtill hörande kostnadsberäkningar, uppgjorda med ledning av erfarenheterna från en under år 1914 försöksvis anordnad sådan kurs, hade i annat sammanhang överlämnats till Kungl. Maj:t. Kostnadssumman utgjorde 20,000 kronor om året, och arméförvaltningen hade intet att erinra mot denna beräkning. Chefen för generalstaben hade ifrågasatt, att för detta ändamål skulle i riksstaten uppföras ett ordinarie reservationsanslag å 20,000 kronor. Arméförvaltningen ansåge emellertid detta mindre lämp-

[33.] ligt såväl med hänsyn till kostnadernas jämförelsevis obetydliga storlek som ock i betraktande av, att ifrågavarande kurser i viss mån vore likställda med de för officerarnas utbildning anordnade befälsövningarna, för vilka vid infanteriet, kavalleriet och trängen kostnaderna bestredes av det under anslaget till arméns diverse intendenturbehov uppförda befälsövningsanslaget. Arméförvaltningen ansåge sig därför böra förorda, att de av skidkurserna förorsakade utgifter skulle bestridas av detta anslag. Då detsamma dock icke med sitt nuvarande belopp kunde bekosta även dessa kurser, uppstode med nödvändighet behov av anslagets ökning med ovan angivna summa, 20,000 kronor.

Emellertid måste ytterligare betydande utgifter bestridas från anslaget, nämligen drift- och underhållskostnader för den nyanskaffade strålkastarmaterielen för infanteritruppförbanden. Ifrågavarande materiel, vars anskaffning bekostats av särskilda medel, beräknades kräva en underhållskostnad av 3,600 kronor för år samt en driftkostnad, efter 2 kronor för timme under omkring 80 drifttimmar om året för varje aggregat, av 28,800 kronor. Tillhoppa komme alltså den årliga kostnaden för denna materiel att uppgå till omkring 32,000 kronor. För närvarande ville arméförvaltningen dock icke av detta skäl ifrågasätta någon ökning av anslaget.

Det skulle jämväl vara önskvärt, att anslaget finge tagas i anspråk för utbetalande av traktamentsersättning åt officerare och underofficerare vid deltagande i befälsövningar. Enligt gällande avlöningsreglemente för armén åtnjote dessa icke någon som helst ersättning, så framt icke övningarna utsträcktes så långt från förlägningsorten, att nattkvarter utanför denna ort måste anskaffas, i vilket fall gottgörelse för sådant tillkomme varje officer med 2 kronor 50 öre och underofficer med 1 krona 50 öre. Då numera dylika befälsövningar i stor utsträckning anordnades särskilt i samband med de oftast långt från hemorten förlagda vinterskolorna, för vilkas övningar ofta långvariga rekognosceringar måste företagas, vore det uppenbart, att deltagandet i dessa kommanderingar måste ådraga de därtill beordrade officerarna och underofficerarna avsevärda personliga uppoffringar, alldenstund den utgående ersättningen icke kunde räcka till att bekosta både nattkvarter och ökade utgifter för förplägnad. Det vore alltså av behovet synnerligen påkallat, att traktamentsersättning finge utbetalas under dylika övningar, och syntes denna ersättning kunna utgå i enlighet med vad som vore bestämt rörande dylik avlönings åtnjutande under fälttjänstövningar, då deltagarna, om övningarna räckte längre tid än två dygn, uppbure dagtraktamente efter olika belopp, allteftersom inkvartering kunde beredas

dem genom kronans försorg eller icke. Arméförvaltningen ansåge det icke vara möjligt att nu angiva den exakta kostnadsökning, som därav skulle förorsakas, men syntes dock någon höjning av anslaget för detta ändamål icke erfordras.

[33.]

På grund av vad sålunda anförts, hemställde arméförvaltningen, att anslaget till arméns diverse intendenturbehov måtte i 1918 års riksstat upptagas efter en beräkningsgrund av 6 öre för man och tjänstgöringsdag med tillägg av 20,000 kronor för anordnande av kurser i skidlöpning och skidvård för officerare vid armén.

Vad först angår arméförvaltningens hemställan, att under förevarande anslag måtte beräknas kostnaderna för årliga kurser för utbildning av officerare i skidlöpning och skidvård, har frågan om, huruvida dylika kurser för framtiden böra anordnas, ännu icke varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Vid sådant förhållande torde några medel för ifrågavarande ändamål icke nu böra under anslaget beräknas. Därest dylika skidkurser skulle finnas vara av behovet påkallade, torde härav föranledda kostnader tillsvidare kunna bestridas från under Kungl. Maj:ts disposition stående medel.

Departements-
chefen.

I likhet med arméförvaltningen anser även jag det vara med billigheten överensstämmande, att officerare och underofficerare under deltagande i befälsövningar komma i åtnjutande av traktamentsersättning i enlighet med vad som är bestämt rörande dylik ersättnings åtnjutande under fälttjänstövningar. Då kostnaderna för truppförbandens befälsövningar bestridas från förevarande anslag, torde jämväl berörda traktamentsersättning böra från detsamma utgå.

Med hänsyn till de utgifter, som skola från anslaget bestridas, torde någon ändring i den hittills tillämpade beräkningsgrunden för detsamma icke böra vidtagas. Jag har därför i enlighet härmed låtit uppgöra beräkning av medelsbehovet för år 1918 (se bil. 81), och skulle detta utgöra 916,943 kronor 28 öre.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att öka reservationsanslaget till arméns diverse
intendenturbehov,

nu	kronor 875,997: —
med, i jämnt krontal	» 40,946: —
till	kronor 916,943: —

[34.]

8. Arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten.

Detta anslag har under de senare åren beräknats dels för ved och lyse till underofficerare och vederlikar med 130 kronor till fanjunkare och likställd samt 100 kronor till sergeant och likställd,

dels med 12 öre om dagen för varje man,

dels ock med 3 öre om dagen för varje häst vid truppförbanden.

Anslaget är i 1917 års riksstat upptaget till 2,158,547 kronor.

Arméför-
valtningens
framställning.

Arméförvaltningen har anmält, att vid utgången av år 1915 å anslaget förefunnits en behållning av 1,020,600 kronor 16 öre. Hela denna besparing hade emellertid under år 1916 måst tagas i anspråk på grund av de synnerligen ökade prisen å ved, kol och belysningsämnen.

Anslaget, som alltså måste redan på grund av förefintliga omständigheter förstärkas, behövde även av andra anledningar ökas. Under den närmaste tiden måste nämligen därifrån bestridas kostnader för anskaffning av fäktmateriel för infanteritruppförbanden. Därjämte syntes det ur hygienisk synpunkt vara nödvändigt att vidtaga den förändring beträffande sängutredningspersedlarna vid armén, att de därtill hörande filtarna under användning inneslöttes i ett fodral av bomullsväv, som kunde ombytas och tvättas. Denna åtgärd vore enligt uppgift vidtagen inom en del utländska arméer, och den påfordrades av medicinska auktoriteter såsom oundgängligen nödvändig även hos oss, särskilt med hänsyn till förekommande av epidemiska sjukdomar inom kasernerna. Emellertid syntes, innan någon större anskaffning i detta hänseende ägde rum, försök med dylika fodral blott vid ett fåtal truppförband böra utföras.

Den förstärkning, som på grund av ovan angivna förhållanden — ökade pris å bränsle och lyse samt nya anslagskrav för anskaffning av fäktmateriel och anställande av försök med filtfodral — krävdes för detta anslag, kunde lågt beräknas till 800,000 kronor, men syntes icke böra anvisas såsom anslagsökning utan i likhet med andra dylika tillfälliga medelsbehov tillgodoses genom ett extra anslag.

Arméförvaltningen hemställde alltså, att i 1918 års riksstat upptoges dels det ordinarie anslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten efter samma beräkningsgrund, som tillämpats under de senare åren, dels ock såsom förstärkning till detta anslag ett extra anslag å 800,000 kronor.

Departements-
chefen.

Då någon ändring av de hittills tillämpade grunderna för anslagets beräkning icke för närvarande torde böra vidtagas, har jag i enlighet

härmed låtit uppgöra beräkning av anslaget för år 1918 (se bil. 82 och 83). Denna slutar å 2,246,939 kronor 16 öre, eller 88,392 kronor 16 öre mera än för innevarande år. [34.]

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anført, torde emellertid förenämnda belopp icke komma att vara tillräckligt för bestridande av utgifterna under anslaget. En förstärkning av anslaget torde därför i betraktande av dess natur av reservationsanslag vara erforderlig. Arméförvaltningen har för detta ändamål beräknat ett belopp av 800,000 kronor. Enligt vad jag inhämtat, ingå här i omkring 40,000 kronor för anskaffning av fäktmateriel för infanteritruppförbanden och 34,400 kronor för anställande av försök med filtfodral. Då med berörda anskaffning torde böra tillsvicare anstå och försök med filtfodral, i den mån sådana finnas böra anordnas, synas kunna bekostas av under Kungl. Maj:ts disposition stående medel, anser jag någon ökning av anslaget för nu angivna ändamål icke för närvarande böra äga rum. Den erforderliga anslagsförstärkningen torde följaktligen kunna begränsas till 725,000 kronor. Detta belopp torde böra anvisas å extra stat.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

	att öka reservationsanslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten,	
nu		kronor 2,158,547: —
med, i jämnt krontal		» 88,392: —
till ..		kronor 2,246,939: —

9. Förstärkning av reservationsanslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten.

Under åberopande av vad jag under näst föregående punkt anført, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen [35.]

att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av högst 725,000 kronor.

10. Premiering av lastautomobiler.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning uppförde nästlidet års riksdag å riksstaten ett nytt ordinarie reservationsanslag om 40,000 kronor för premiering av lastautomobiler.

Den 10 november 1916 har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse angående premiering av för krigsbruk lämpliga lastautomobiler. Enligt denna skola premierna vara av två slag, nämligen inköpspremier om 2,000 kronor och underhållspremier om 1,000 kronor. Inköpspremie skall utbetalas såsom bidrag till kostnaderna, då från svensk, såsom leverantör godkänd automobilfabrik inköpes nyttillverkad lastautomobil av sådan typ, att den är lämplig för krigsbruk. Underhållspremie skall utgå vid slutet av femte året efter automobilens inköp, under förutsättning att bilen med fastställd materiel och verktygsutrustning under tiden av ägaren hållits i fäldugligt skick.

Anslaget är beräknat komma att uppgå till 60,000 kronor, när det fastställda premieringssystemet träder i full tillämpning. Då underhållspremier icke skola utbetalas förr än vid slutet av femte året efter automobilernas inköp, erfordras emellertid under de fem första åren endast medel till inköpspremier. Härför har beräknats ett belopp av 40,000 kronor om året. I riksstaten för år 1918 torde alltså böra upptagas

Premiering av lastautomobiler, oförändrat ordinarie reservationsanslag kronor 40,000: —

[36.]

11. Inventarier i nya kasernetablissemang.

För anskaffning av inventarier i nya kasernetablissemang hava de senare årens riksdagar anvisat särskilda extra anslag, beräknade efter 50,000 kronor för varje infanteriregemente, som inflyttat i ny kasern. Sålunda beviljade nästlidet års riksdag 100,000 kronor för inventarier till Västgöta och Kronobergs regementens kasernetablissemang.

Arméförvaltningens framställning. Arméförvaltningen har anmält, att, enligt vad arméns kasernbyggnadsnämnd meddelat, kasernetablissemangen för Första och Andra livgrenadjärregementena invid Linköping samt Södermanlands regemente vid Strängnäs och Kalmar regemente vid Eksjö beräknades bli färdiga att tagas i anspråk under år 1918. Med anledning härav och då till följd av ökade materialpris och arbetskostnader anskaffningsanslaget för varje etablissemang numera måste beräknas till 60,000 kronor, hemställde

arméförvaltningen, att för inköp av inventarier i ovannämnda fyra nya kasernetablissemang måtte för år 1918 anvisas tillhoppa 240,000 kronor. [36.]

Då arbetena med uppförande av kasernetablissemang för de båda livgrenadjärregementena ännu icke blivit igångsatta, kan man icke förvänta, att dessa etablissemang skola bliva färdiga under loppet av år 1918. Medel för anskaffande av inventarier för ifrågavarande båda etablissemang torde därför icke nu behöva av riksdagen äskas. Däremot torde medel böra begäras för inköp av inventarier åt kasernetablissemangen vid Strängnäs och Eksjö. Mot det av arméförvaltningen för varje etablissemang beräknade beloppet har jag icke någon erinran att framställa.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för inköp av *inventarier i nya kasernetablissemang* å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 120,000 kronor.

12. Inventarier för vinterskolorna å Rommehed, Frösö läger och Vännäs läger. [37.]

Enligt 1914 års härordningsbeslut skola vissa truppförbands vinterrekrytskolor under viss tid förläggas till landets nordligare trakter i och för erhållande av nödig vinterutbildning.

För iordningställande av de arméns etablissemang, till vilka dylik vinterförläggning var avsedd att äga rum, beviljade 1914 års senare riksdag för år 1915 ett belopp av 567,000 kronor, att förskottvis utgå av värnsskattemedel och sedermera ersättas av lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål eller annan fond, dit köpeskillingarna för nu till lantförsvaret anslagna fastigheter, vilka med riksdagens samtycke försålles, kunde komma att inflyta.

För ifrågavarande ändamål hava iordningställts bland andra etablissemangen å de tre äldre vapenövningsplatserna Rommehed, Frösö läger och Vännäs läger.

Arméförvaltningen har nu anmält, att vid nämnda tre vinterskole-etablissemang erfordrades komplettering av kaserninventarier, såsom sängar och sängutredningspersedlar, skolinventarier m. m. Genom arméförvaltningens försorg hade vid de hittillsvarande skolorna oundgängligen erforderlig kasernutredning tillfälligtvis ställts till förfogande, vilket måst ske med anvisande av medel, avsedda för underhåll av den ordinarie kasernutredningen vid truppförbanden. Då vinterskolorna vore permamenta, kunde ett dylikt förhållande icke fortsätta. Arméförvaltningen

Arméförvaltningens framställning.

[37.] hade låtit uppgöra beräkning över de inventarieanskaffningar, som erfordrades för ifrågavarande ändamål, och framginge av denna beräkning, att kostnaderna skulle uppgå till omkring 40,000 kronor för en var av ovannämnda trenne lägerplatser eller tillsammans 120,000 kronor.

Med anledning härav hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte för anskaffning av inventarier vid vinterskolorna å Rommehed, Frösö läger och Vännäs läger av riksdagen äska ett anslag å extra stat för år 1918 av 120,000 kronor.

Departements-
chefen.

Uti förenämnda av 1914 års senare riksdag beviljade anslag för iordningställande av vinterskoleetablissemangen voro icke inräknade kostnader för anskaffning av erforderliga kaserninventarier. Dessa ansågos nämligen kunna bestridas av medel från det ordinarie kasernutredningsanslaget. Med anledning härav blev, efter etablissemangens iordningställande, nödig kasernutredning för desamma anskaffad med anlitage av medel från nämnda anslag. På grund av de efter världskrigets utbrott inträffade avsevärda prisstegringarna, särskilt å bränsle och belysningsämnen, har det emellertid visat sig, att kasernutredningsanslaget, vilket är avsett och beräknat för underhållet av den ordinarie kasernutredningen vid truppförbanden, icke kan bära kostnaden för anskaffning av den kasernutredning, varom här är fråga, utan att brist å detsamma uppstår. Vid sådant förhållande och då en komplettering av den redan anskaffade kasernutredningen dessutom är erforderlig, torde särskilda medel för bestridande av kostnaderna för ifrågavarande anskaffningar bära av riksdagen äskas.

För undvikande av ytterligare utgifter för förevarande ändamål skulle kunna ifrågasättas, att erforderliga kaserninventarier ställdes till vinterskolornas förfogande av de närmast förlagda truppförbanden, respektive Dalregementet, Jämtlands fältjägarregemente och Västerbottens regemente. Då emellertid kostnaderna för utredningens transporterande fram och åter mellan truppförbanden och vinterskoleetablissemangen skulle komma att belöpa sig till avsevärda belopp och skador å materielen under transporterna därjämte icke torde kunna undvikas, synes en dylik anordning icke vara att ur ekonomisk synpunkt förorda.

Mot det av arméförvaltningen beräknade beloppet har jag icke något att erinra.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för bestridande av kostnaderna för anskaffning av *inventarier för vinterskolorna å Rommehed, Frösö läger och Vännäs läger* å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 120,000 kronor.

G. Inkvarterings-, rese- och traktamentskostnader.

1. Inkvarteringskostnader, oförändrat ordinarie förslagsanslag kronor 1,088,307: —
2. Inkvarteringsordnande i Stockholm, oförändrat ordinarie reservationsanslag » 21,450: —

3. Rese- och traktamentspenningar.

[38.]

Förevarande anslag har allt sedan år 1906 varit i riksstaten uppfört med 195,000 kronor.

Under de senare åren har emellertid anslaget visat sig otillräckligt för sitt ändamål. Utgifterna under detsamma utgjorde sålunda

år 1910	kronor 210,014: 19
» 1911	» 197,583: 34
» 1912	» 191,963: 45
» 1913	» 216,672: 95
» 1914	» 250,257: 21
» 1915	» 306,839: 42

Uti underdånig skrivelse den 14 december 1916 har arméförvaltningens civila departement, i sammanhang med överlämnande av förslag till vissa ändringar i gällande fredsavlöningsreglemente för armén, framhållit, att det visserligen kunde antagas, att anslagets överskridande de senaste åren berott av vissa med den nya härordningens genomförande förbundna mera tillfälliga omständigheter samt de förhållanden, som under de två sista åren varit förenade med skyddandet av rikets neutralitet. Men då vissa av de ökade utgifterna likväl syntes vara av mera stadigvarande natur, ansåge departementet försiktigheten bjuda, att anslaget höjdes med förslagsvis 25,000 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit, får jag hemställa, det Departementshufen.
täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att öka förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar,

nu	kronor 195,000: —
med	» 25,000: —
till	kronor 220,000: —

4. **Flyttningshjälp, oförändrat ordinarie förslags-**
anslag kronor 12,000: —

[39.]

5. Hyresbidrag åt vissa underofficerare.

Uti skrivelse den 12 april 1916 har riksdagen på anförda skäl anhallit, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt taga under omprövning, vilka åtgärder som borde vidtagas för att åstadkomma mera likartade inkvarteringsförhållanden för arméns gifta underofficerare, än nu är fallet, och att därvid jämväl måtte beaktas, om åtgärder kunde vidtagas i syfte att snarast möjligt bereda vid Stockholms truppförband tjänstgörande truppunderofficerare inkvartering in natura.

Sedan arméförvaltningens fortifikations- och civila departement anbefallts att i ärendet avgiva utlåtande, hava departementen den 20 december 1916 inkommit med det begärda yttrandet samt därvid föreslagit, att, i avvaktan på ett fullständigt ordnande av underofficerarnas inkvarteringsförhållanden, särskilt hyresbidrag måtte beredas vissa av de underofficerare, som ej erhålle inkvartering in natura. Det härför erforderliga beloppet beräknades av departementet till i runt tal 36,000 kronor.

Då ärendet ännu icke är i det skick, att det kan underställas Kungl. Maj:ts prövning, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående beredande av *särskilt hyresbidrag åt vissa underofficerare*, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 beräkna ett förslagsanslag av 36,000 kronor.

H. Artilleribehov.

[40.]

1. Arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande år upptaget med 2,708,850 kronor. Därjämte har till förstärkning av anslaget på extra stat för år 1917 anvisats ett belopp av 600,000 kronor.

Genom brev den 21 juni 1916 anbefallde Kungl. Maj:t arméförvaltningens artilleridepartement att, med beaktande av vad därom anförts i riksdagens skrivelse den 13 juni 1916 angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, i sammanhang med angivandet av

lantförsvarets medelsbehov för år 1918 verkställa en fullständig omräkning av förevarande anslag. [40.]

Då emellertid berörda omräkning ännu icke blivit slutförd, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående medelsbehovet för år 1918 under ordinarie reservationsanslaget till arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel, tillsvidare beräkna samma anslag till 5,000,000 kronor.

2. Anskaffning av gevärshantverkarkistor.

[41.]

Med hänsyn till nödvändigheten av att förse truppförbanden med erforderliga verktyg och materialier i och för mindre vapenreparationers utförande har arméförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anskaffning av gevärshantverkarkistor bevilja ett anslag av 129,000 kronor samt därav på extra stat för år 1918 anvisa ett belopp av 59,000 kronor.

Den närmare beräkningen av ifrågavarande anslag har arméförvaltningen framlagt i sin särskilda skrivelse den 30 september 1916.

Det synes mig icke lämpligt att till statsrådsprotokollet vidare redogöra för ifrågavarande ärende; riksdagens vederbörande utskott torde därom erhålla närmare upplysningar genom de handlingar, som tillhandahållas utskottet. Med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst, finner jag mig emellertid böra tillstyrka, att för anskaffning av materiel, varom här är fråga, för närvarande endast begäres ett anslag av 59,000 kronor eller det av arméförvaltningen för år 1918 äskade beloppet.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för *anskaffning av gevärshantverkarkistor* å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 59,000 kronor.

Fortsatt anskaffning av handvapen.

Uti sin särskilda skrivelse den 30 september 1916 har arméförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för fortsatt

anskaffning av handvapen bevilja ett anslag av 4,708,000 kronor samt därav för år 1918 anvisa ett belopp av 2,108,000 kronor.

Till denna framställning torde jag få återkomma i annat sammanhang.

I. Fortifikationsbehov.

[42.] 1. Arméns byggnader, mötesfält och kommendantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel.

Detta anslag är i riksstaten för år 1917 upptaget med 1,800,920 kronor.

Jämlikt den av Kungl. Maj:t fastställda staten för anslaget användande är detsamma fördelat sålunda:

Tit. I.	Lantförsvarets under arméförvaltningens fortifikationsdepartements vård och uppsikt ställda fastigheter.....	kronor 1,428,000: —
Tit. II.	Kommendantskapsutgifter	» 91,920: —
Tit. III.	Fortifikationens övningar.....	» 169,500: —
Tit. IV.	Fortifikationens materiel.....	» 111,500: —
		Summa kronor 1,800,920: —

Titel I.

Under ifrågavarande titel äro beräknade bland annat de årliga underhållskostnaderna för arméns byggnader och fästningar.

Enligt de grunder för anslagstitelns beräkning, som framlades för 1916 års riksdag, upptagas kostnaderna för byggnadernas årliga underhåll till $\frac{1}{2}$ procent av anläggningskostnaden under 1—4 året, $\frac{3}{4}$ procent under 5—8 året och 1 procent efter det nionde året.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har anmält, att enligt meddelande från arméns kasernbyggnadsnämnd, komme under år 1917 icke något av de kasernetablissemang, som uppfördes genom nämndens försorg, att överlämnas till fortifikationsdepartementet. Däremot hade i enlighet med 1914 års härordningsbeslut genom fortifikationsdepartementets försorg uppförts en del andra byggnader och förråd, och komme så att ske även under år 1917. Anläggningskostnaden för dessa byggnader uppginge till sammanlagt 5,309,675 kronor. Enligt förenämnda grunder

för anslagstiteln beräknande erfordrades följaktligen för dessa byggnaders underhåll under år 1918 ett belopp av i jämmt tal 26,500 kronor. [42.]

Vidare erfordrades en höjning av underhållskostnaderna för de genom arméns kasernbyggnadsnämnds försorg uppförda kasernetablissemangen för Livregementets grenadjärer, Upplands infanteriregemente samt Skaraborgs, Bohusläns och Värmlands regementen. Dessa etablissemang hade under år 1916 varit i bruk under minst tre år. Underhållskostnaderna borde följaktligen från och med år 1918 beräknas efter $\frac{3}{4}$ procent av anläggningskostnaden (2,200,000 kronor) eller till 16,500 kronor för etablissemang. Den för varje etablissemang för närvarande beräknade underhållskostnaden av 11,000 kronor borde alltså ökas med 5,500 kronor och anslagstiteln i sin helhet med $(5 \times 5,500) = 27,500$ kronor.

Slutligen krävde underhållet och vården av befästningarna vid Boden och Tingstäde, vilka de senare åren betydligt förstärkts, ökade kostnader. Då dessa emellertid delvis vore beroende på nuvarande höga pris å alla materialier, ansåge arméförvaltningen sig för närvarande ej böra föreslå någon ökning av ordinarie byggnadsanslaget, utan syntes för ändamålet erforderliga ytterligare medel böra anvisas å extra stat.

Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit, giver mig icke anledning till någon erinran. Departements-
chefen.

Förevarande anslagstitel torde alltså böra ökas med $(26,500 + 27,500 =)$ 54,000 kronor eller från 1,428,000 kronor till 1,482,000 kronor.

Titel II.

Av de under denna titel beräknade kommendantskapsutgifterna äro 83,140 kronor avsedda för Bodens fästning. Häri ingår ett belopp av 12,000 kronor för underhåll av den i samband med statsbanebyggnad från Morjärv över Storträsk till Lappträsk av militära skäl anlagda landsvägen mellan Boden och Lappträsk.

Underhållet av den inom Över-Luleå väghållningsdistrikt fallande delen av vägsträckan Boden--Åskogen ombesörjes av väghållningsdistriktet, som härför åtnjuter ett årligt bidrag av statsmedel. Enligt kungl. brev den 25 april 1913 skall detta bidrag utgå med en tredjedel av det belopp, vartill jämlikt § 46 i gällande väglag särskilda nämnden uppskattar årliga kostnaden för vägsträckans underhåll den tid, mark är bar.

Då medel för ifrågavarande vägs underhåll vid nästlidet års riksdag upptogos under förevarande anslagstitel, hade någon dylik uppskattning

- [42.] av kostnaderna för nyssnämnda vägsträckas underhåll ännu icke ägt rum. Med anledning av en utav Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens län lämnad uppgift beräknades emellertid det till Över-Luleå vägdistrikt utgående underhållsbidraget till 1,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har nu anmält, att sedan uppskattning av vägunderhållet av särskilda nämnden numera ägt rum, det årliga bidraget till väghållningsdistriktet befunnits uppgå till 1,823 kronor 75 öre. Med anledning härav föresloge arméförvaltningen, att det för ifrågavarande vägs underhåll beräknade beloppet måtte höjas med i runt tal 830 kronor.

Departements-
chefen.

Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit, finner jag mig böra tillstyrka.

Förevarande anslagstitel torde alltså böra upptagas med $(91,920 + 830 =) 92,750$ kronor.

Titel III.

Enligt de av Kungl. Maj:t i samband med förslag till ny härordning för 1914 års senare riksdag framlagda och av riksdagen i förevarande hänseende utan erinran lämnade kostnadsberäkningarna skulle ifrågavarande titel, vilken för år 1915 beräknats till 143,750 kronor, efter genomförd härordning upptagas till 186,000 kronor. Den å titeln under övergången till den nya härordningen fallande ökningen skulle följaktligen uppgå till $(186,000 - 143,750 =) 42,250$ kronor.

I enlighet med av chefen för fortifikationen uppgjorda beräkningar angående övningsmedlen under övergångstiden hava av sistnämnda belopp 24,250 kronor upptagits för år 1917. Därjämte hava, för anordnande vart annat år av en stabskurs för underofficerare vid fortifikationen för en kostnad av 3,000 kronor, under titeln beräknats härför erforderliga medel eller 1,500 kronor. På grund härav utgör titelns slutsumma för år 1917 $(143,750 + 24,250 + 1,500 =) 169,500$ kronor.

Arméför-
valtningens
framställning.

Arméförvaltningen har nu anmält, att förevarande titel bör, jämlikt nämnda beräkningar angående övningsmedlen under övergångstiden, för år 1918 ökas med 7,500 kronor.

Departements-
chefen.

Då den av arméförvaltningen föreslagna ökningen är en följd av 1914 års härordningsbeslut, har jag icke något att mot densamma erinra.

Anslagstiteln torde följaktligen böra upptagas med $(169,500 + 7,500 =) 177,000$ kronor.

Titel IV.

Enligt de för riksdagen i samband med 1914 års härordningsproposition framlagda och av riksdagen härutinnan utan anmärkning lämnade kostnadsberäkningarna skulle förevarande titel efter genomförd härordning upptagas till 127,500 kronor. Då titeln för år 1915 beräknats till 100,600 kronor, utgjorde ökningen således ($127,500 - 100,600 =$) 26,900 kronor.

Jämlikt beräkningar, utförda med hänsyn till planen för materielanskaffningen under övergångstiden, har av detta belopp 10,900 kronor beräknats för år 1917. Titels slutsumma för detta år utgör alltså ($100,600 + 10,900 =$) 111,500 kronor.

Arméförvaltningen har nu föreslagit, att anslagstiteln måtte, i enlighet med nyssnämnda beräkningar för år 1918, ökas med 8,100 kronor.

Arméför-
valtningens
framställning.

Vad sålunda föreslagits, finner jag mig böra tillstyrka.

Anslagstiteln torde alltså böra upptagas med ($111,500 + 8,100 =$) 119,600 kronor.

Departements-
chefen.

Sammanfattning.

Sammanfattas de ändringar, som jag under de olika titlarna förordat, bliver resultatet följande:

titel	I	höjning från	kronor 1,428,000: —	till	kronor 1,482,000: —
»	II	»	»	»	»
»	III	»	»	»	»
»	IV	»	»	»	»
	total		höjning från	kronor 1,800,920: —	till kronor 1,871,350: —

Med anledning härav får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att öka reservationsanslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommendantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel,

nu		kronor 1,800,920: —
med		» 70,430: —
till		kronor 1,871,350: —

[43.]

2. Underhåll av vissa lantbefästningar.

För underhåll av fästningsverken vid Boden och Tingstäde äro under titel I av den för innevarande år fastställda staten för ordinarie byggnadsanslaget upptagna följande belopp, nämligen:

	Årliga utgifter.	Större reparationer.	Summa.
För Boden	850: —	25,800: —	26,650: —
» Tingstäde	150: —	2,500: —	2,650: —

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Med förmålan att de sålunda beräknade ordinarie underhållsanslagen icke vore för sitt ändamål tillräckliga, har nu arméförvaltningen hemställt, att för år 1918 måtte ytterligare anvisas dels 13,750 kronor för underhåll av fästningsverken i Boden och dels 3,450 kronor för underhåll av befästningarna vid Tingstäde. Uti särskild skrivelse den 30 september 1916 har arméförvaltningen närmare angivit de ändamål, för vilka ifrågavarande medel äro avsedda.

Då de beräknade ökade underhållskostnaderna till stor del bero på nu rådande ovanligt höga materialpriser, har arméförvaltningen ansett samma kostnader icke böra beräknas under ordinarie byggnadsanslaget utan tillsvidare utgå i form av extra anslag.

Departements-
chefen.

Det synes mig icke lämpligt att till statsrådsprotokollet närmare redogöra för ifrågavarande anslagsäskande; riksdagens vederbörande utskott torde därom erhålla upplysningar genom de handlingar, som komma att tillhandahållas utskottet. Då emellertid av vad i ärendet blivit upplyst framgår, att de ordinarie underhållsanslagen icke äro för sitt ändamål tillräckliga, och då de av arméförvaltningen beräknade ökade underhållskostnaderna icke giva mig anledning till någon erinran, finner jag mig böra tillstyrka anvisandet av de äskade beloppen, tillhopa 17,200 kronor.

Av skäl, som arméförvaltningen anført, torde nämnda belopp böra beräknas å extra stat.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för underhåll av fästningsverken i Boden och vid Tingstäde å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 17,200 kronor.

3. Fullbordande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen. [44.]

Vid 1906 års riksdag beviljades 21,744,000 kronor till uppförande av nya kasernetablissemang för följande femton infanteriregementen, nämligen: Livregementets grenadjärer, Första och Andra livgrenadjärregementena, Västgöta regemente, Upplands infanteriregemente, Skaraborgs, Södermanlands, Kronobergs, Jönköpings, Älvsborgs, Bohusläns, Kalmar och Värmlands regementen samt Norra och Södra skånska infanteriregementena.

Anvisningar
under åren
1906—1914.

Intill 1915 års riksdag hade av det sålunda beviljade anslaget anvisats tillhopa 20,000,000 kronor.

Uti skrivelse till statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet den 16 maj 1914 anmälde arméns kasernbyggnadsnämnd, att kostnaderna för ifrågavarande kasernetablissemang enligt verkställda beräkningar komme att belöpa sig till i runt tal 32,380,000 kronor. För arbetenas slutförande erfordrades alltså, utöver det av 1906 års riksdag beviljade anslaget, ett ytterligare belopp av 10,636,000 kronor.

Anvisningar
vid 1915 års
riksdag.

Sedan med anledning härav och med beaktande av det genom den nya härordningens antagande uppkomna behovet av ökade förrådsutrymmen i kasernetablissemangen i ärendet verkställdes ytterligare utredning, vilken gav vid handen, att för de beslutade byggnadsarbetenas utförande erfordrades, utöver det av 1906 års riksdag beviljade anslaget, ett ytterligare belopp av 11,021,000 kronor, föreslog Kungl. Maj:t 1915 års riksdag dels att utav det av 1906 års riksdag beviljade anslaget, 21,744,000 kronor, för år 1916 anvisa återstoden, 1,744,000 kronor, dels ock medgiva, att det å Kungsholmen i Stockholm belägna, kronan tillhöriga område, som disponerades av Svea ingenjörkår, ävensom de delar av det likaledes å Kungsholmen belägna, kronan tillhöriga s. k. Mariebergsområdet, som innehades av ammunitionsfabriken och Fälttelegrafkåren, finge försälgas och att av de genom försäljningen inflytande medel ett belopp av högst 11,021,000 kronor finge tagas i anspråk för fullbordande av ifrågavarande kasernetablissemang.

Denna Kungl. Maj:ts framställning blev av riksdagen i så måtto bifallen, att riksdagen dels för år 1916 anvisade återstoden eller 1,744,000 kronor av det utav 1906 års riksdag beviljade anslaget, dels medgav, att tre nya kasernetablissemang finge uppföras för en kostnad av tillsammans högst 6,503,400 kronor, dels ock medgav, att förenämnda av

- [44.] Svea ingenjörkår disponerade område finge i den ordning och med de undantag, som framdeles kunde varda av Kungl. Maj:t och riksdagen bestämda, försäljas samt att av de genom försäljningen inflytande medel ett belopp av högst 4,000,000 kronor finge tagas i anspråk för fortsatt arbete å ifrågavarande kasernetablissemang. Därjämte medgav riksdagen, att högst 4,000,000 kronor finge för ändamålet, i mån av behov, efter Kungl. Maj:ts beprövande av arméförvaltningen eller statskontoret förskjutas av tillgängliga medel.

Anvianingar
vid 1916 års
riksdag.

Uti underdånig skrivelse den 7 oktober 1915 angående kasernbyggnadsnämndens medelsbehov för fullföljande av dess verksamhet meddelade nämnden, att kostnaderna för samtliga femton kasernetablissemang beräknades komma att uppgå till 32,878,180 kronor. Då riksdagen för ändamålet dels år 1906 beviljat 21,744,000 kronor, vilket belopp numera jämväl anvisats, dels ock år 1915 medgivit utbetalning i förskott av högst 4,000,000 kronor, eller tillsammans 25,744,000 kronor, erfordrades alltså för uppförande av samtliga ifrågavarande kasernetablissemang ett ytterligare belopp av $(32,878,180 - 25,744,000 =) 7,134,180$ kronor eller i jämnt tal 7,134,000 kronor.

I sammanhang härmed ansåg sig emellertid nämnden böra framhålla, att den vid sina beräkningar utgått från, att arbetenas jämna fortgång icke komme att störas av större arbetsinställelser eller andra hindrande orsaker, ävensom att under byggnadstiden dels normala arbets- och marknadspriser rådde, dels ock då gällande avtal inom byggnads- och verkstadsindustrien endast utsattes för obetydliga rubbningar. Ej heller hade nämnden reserverat särskilda penningmedel för likvider på grund av tvister med anledning av entreprenadavtal rörande Skövde- och Jönköpingsetablissemangen.

På grund av vad sålunda förekommit och då det för ifrågavarande kasernetablissemangs fullbordande ytterligare erforderliga beloppet enligt den för 1914 års senare riksdag framlagda och av riksdagen utan erinran lämnade planen för finansieringen av dessa byggnadsföretag syntes böra bestridas av tomtförsäljningsmedel, föreslog Kungl. Maj:t 1916 års riksdag medgiva, att förenämnda delar av det å Kungsholmen i Stockholm belägna s. k. Mariebergsområdet finge, i den ordning och med de undantag, som framdeles kunde varda av Kungl. Maj:t och riksdagen bestämda, försäljas, samt att av de genom försäljningen inflytande medel ett belopp av högst 7,134,000 kronor finge tagas i anspråk för fullbordande av ifrågavarande femton kasernetablissemang. I avvaktan på försäljningsmedlens inflytande skulle erforderligt förskott

få efter Kungl. Maj:ts beprövande lämnas av arméförvaltningen eller statskontoret.

[44.]

Uti sin skrivelse den 13 juni 1916 angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel anmälde riksdagen, att riksdagen efter undersökning av den utsträckning, i vilken anvisningar redan blivit gjorda på framdeles inflytande försäljningsmedel, funnit dessa uppgå till så betydande belopp, att riksdagen icke ansett sig kunna medgiva, att denna utväg anlitas jämväl i det nu föreliggande fallet. Riksdagen ansåge därför, att de medel, som erfordrades för kasernbyggnadernas fullbordande, borde uppföras å riksstaten, och hade riksdagen ansett sig böra bevilja anslag till det av Kungl. Maj:t angivna beloppet av 7,134,000 kronor. Enligt vad som meddelats riksdagen, beräknades vid 1916 års slut återstå ett belopp av omkring 5,640,000 kronor av de medel, riksdagen för ifrågakvarande ändamål beviljat och anvisat; och hade detta belopp uppgivits vara tillräckligt för fullföljande av den av kasernbyggnadsnämnden uppgjorda byggnadsplanen till 1917 års slut. På grund därav syntes anvisningen på 1917 års stat kunna begränsas till 500,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts, anmälde riksdagen, att riksdagen, som icke bifallit Kungl. Maj:ts förslag rörande försäljning av vissa delar av det s. k. Mariebergsområdet, för fullbordande av de utav 1906 års riksdag beslutade kasernetablissemang för femton infanteriregementen beviljat ett anslag av 7,134,000 kronor och därav på extra stat för år 1917 anvisat ett belopp av 500,000 kronor.

Uti underdånig skrivelse den 25 september 1916 har nu kasernbyggnadsnämnden gjort framställning rörande nämndens medelsbehov för år 1918, och har nämnden därvid överlämnat följande av byggnadschefen den 21 september 1916 upprättade

Kasern-
byggnads-
nämndens
framställning
angående
medelsbe-
hovet för
år 1918.

Tablå,

utvisande anslagsbehov för uppförande av 15 infanterikasernetablissemang.

I. Livregementets grenadjärers kasernetablissemang invid Örebro.

a. 1) Utgifter för etablissemang till och med den 31 augusti 1916	2,133,545: 01
2) Utgifter för relationsritningar	1,148: 26
b. Skjutbana, kostnad enligt uppgift från arméförvaltningens fortifikationsdepartement	35,914: 35
c. Nämndens expedition	101,724: 28
Transport	2,272,331: 90

[44.]

	Transport	2,272 331: 90	
d. Kostnader för resterande arbeten m. m.			
1) Marketeribyggnaden: rest å entreprenadbelopp:			
för byggnadsentreprenaden	25,900: —		
» vatten- och avloppsledningar	4,420: —		
» värmeledningar	5,480: —		
» elektriska ledningar	2,885: —		
» gasledningar	360: —	39,045: —	
2) Förlängning av huvudavloppet enligt överenskommelse med Örebro stad	10,350: —		
Kontroll och besiktningar	1,300: —		
Oförutsedda utgifter m. m.	2,473: 10	2,325,500: —	

II. Värmlands regementes kasernetablissemang invid Karlstad.

a. 1) Utgifter för etablissemang till och med den 31 augusti 1916	2,207,602: 93	
2) Utgifter för relationsritningar	1,309: 50	
b. Skjutbana, kostnad enligt uppgift från arméförvaltningens fortifikationsdepartement	31,998: 96	
c. Nämndens expedition	101,724: 28	
d. Resterande kostnader för relationsritningar	364: 33	2,343,000: —

III. Upplands infanteriregementes kasernetablissemang invid Uppsala.

a. 1) Utgifter för etablissemang till och med den 31 augusti 1916	1,934,145: 13	
2) Utgifter för relationsritningar	1,042: 25	
b. Nämndens expedition	101,724: 28	
c. Kostnader för resterande arbeten:		
1) Sjukhusbyggnaden: rest å entreprenadbelopp:		
för byggnadsentreprenaden	17,479: 54	
» gas-, vatten- och avloppsledningar	6,295: —	
» värmeledning	1,968: —	
» elektriska ledningar	1,965: 20	
» ringledningar i sjukhus	415: —	
2) Marketeribyggnaderna: rest å entreprenadbelopp:		
för byggnadsentreprenaden	7,680: —	
» gas-, vatten- och avloppsledningar	2,880: —	
» värmeledning	4,521: —	
för elektriska ledningar	1,336: 65	
3) Diverse reparationer	1,550: —	
4) » mindre tilläggsarbeten	806: 36	
Kontroll och besiktningar	1,500: —	
Oförutsedda utgifter m. m.	1,291: 59	2,086,600: —

IV. Bohusläns regementes kasernetablissemang invid Uddevalla.

a. 1) Utgifter för etablissemang till och med den 31 augusti 1916	2,079,892: 98	
2) Utgifter för relationsritningar	850: —	
b. Skjutbana, kostnad enligt uppgift från arméförvaltningens fortifikationsdepartement	28,959: 59	
Transport	2,109,702: 57	

c. Nämndens expedition	Transport	2,109,702: 57	[44.]
d. Kostnader för resterande arbeten:		101,724: 28	
Marketeriberbyggnad, inklusive ledningar av olika slag samt planering		66,890: —	
Kontroll, besiktningar m. m.		1,800: —	
Återstående kostnad för relationsritningar		400: —	
Resterande likvid för sjukhus		808: —	
Oförutsedda utgifter m. m.		2,675: 15	
		2,284,000: —	

V. Skaraborgs regementes kasernetablissemang
invid Skövde.

a. 1) Utgifter för etablissemang till och med den 31 augusti 1916	1,774,632: 67
2) Utgifter för relationsritningar	1,085: 68
b. Skjutbana, kostnad enligt uppgift från arméförvaltningens fortifikationsdepartement	36,000: —
c. Nämndens expedition	101,724: 28
d. Kostnader för resterande arbeten:	
1) Varmbad- och tvättinrättning, inkl. maskinella anordningar, ledningar av olika slag m. m. enligt ursprunglig beräkning. .	57,000: —
2) Marketeriberbyggnad: rest å entreprenadbelopp:	
för byggnadsentreprenaden	22,300: —
» vatten- och avloppsledning	2,995: —
» värmeledningar	5,200: —
» elektriska ledningar	2,548: —
» diverse mindre ändringar	870: 55
Kontroll, besiktningar m. m.	2,800: —
Oförutsedda utgifter m. m.	3,843: 82
	2,011,000: —

VI. Jönköpings regementes kasernetablissemang
invid Jönköping.

a. 1) Utgifter för etablissemang till och med den 31 augusti 1916	2,019,949: 49
2) Utgifter för relationsritningar	953: 60
b. Skjutbana, beräknad kostnad	34,000: —
c. Nämndens expedition	101,724: 28
d. Kostnader för resterande arbeten samt återstående utbetalningar:	
1) Resterande likvid till byggnadsentreprenören E. Andersson	2,175: 16
2) Resterande likvid till J. C. Petersens Mek. verkstad för maskintvättanläggningen	2,115: —
3) Resterande likvid till H. Anderséns Mek. verkstad för värmeledning i sjukhus	100: —
4) Marketeriberbyggnad: rest å entreprenadbelopp:	
för byggnadsentreprenaden	15,640: —
» gas-, vatten- och avloppsledningar	2,603: —
» värmeledning	5,480: —
» elektriska ledningar	1,730: —
» diverse mindre ändringar	1,342: 90
5) Återstående kostnader för relationsritningar	400: —
Kontroll, besiktningar m. m.	1,300: —
Oförutsedda utgifter m. m.	2,486: 57
	2,192,000: —

VII. Älvsborgs regementes kasernetablissemang
invid Borås.

a. 1) Utgifter för etablissemang till och med den 31 augusti 1916	2,083,907: 81
2) Utgifter för relationsritningar	950: —
	Transport 2,084,857: 81

[44.]

	Transport	2,084,857: 81	
b. Skjutbana, beräknad kostnad		25,000: —	
c. Nämndens expedition		101,724: 28	
d. Kostnader för resterande arbeten samt återstående utbetalningar:			
1) Resterande likvid till J. C. Petersens Mek. Verkstad för maskintvättanläggning		1,571: —	
2) Resterande likvid till K. M. Noréns Elektriska affär för åskledare		296: —	
3) Likvid till Elektriska Aktiebolaget A. E. G. för elektrisk belysning i sjukhus		2,336: —	
4) Likvid till samma bolag för elektrisk belysning i markentteri		2,430: —	
5) Kostnad för rämnstenar kring sjukhus		555: —	
6) Återstående kostnader för relationsritningar		400: —	
Kontroll, besiktningar m. m.		300: —	
Oförutsedda utgifter m. m.		529: 91	2,220,000: —

VIII. Västgöta regementes kasernetablissemang invid Vänersborg.

För etablissemanget av Kungl. Maj:t anvisade medel:			
enl. kungl. brev av den 11 juni 1915		2,286,430: —	
” ” ” ” ” 10 mars 1916		7,265: —	
” ” ” ” ” 2 juni ”		92,450: —	
” ” ” ” ” 9 ” ”		1,185: 50	
” ” ” ” ” 4 aug. ”		64,369: 50	2,451,700: —
Summa kostnad för de 8 första etablissemangen			17,913,800: —
Härför avgår Uddevalla stads bidrag till Bohusläns regementes etablissemang			50,000: —
	Kostnad summa kronor	17,863,800: —	

IX. Kronobergs regementes kasernetablissemang invid Växjö.

Kostnad enligt nämndens beräkningar, bilagda underdänig skrivelse av den 15 februari och nådigt brev av den 19 augusti 1915		2,201,200: —	
Av särskilt anslag utgående medel för utvidgning av stallar, vissa förråd m. m.		50,300: —	
	Kronor	2,150,900: —	
För betongbjälklag i kasernhusen		23,000: —	2,173,900: —

X. Kalmar regementes kasernetablissemang invid Eksjö.

Kostnad enligt förenämnda underdäniga skrivelse och nådiga brev		2,211,500: —	
Av särskilt anslag utgående medel för utvidgning av stallar, vissa förråd m. m.		56,000: —	
	Kronor	2,155,500: —	
För betongbjälklag enligt ovan		23,000: —	2,178,500: —
	Transport	4,352,400: —	

Transport 4,352,400: — [44.]

**XI. Södermanlands regementes kasernetablissemang
invid Strängnäs.**

Kostnad enligt förenämnda underdåniga skrivelse och nådiga brev ..	2,190,200: —	
Av särskilt anslag utgående medel enligt ovan	56,000: —	
	Kronor	2,134,200: —
För betongbjälklag enligt ovan	23,000: —	2,157,200: —

**XII och XIII. Första och Andra livgrenadjärregementenas
kasernetablissemang invid Linköping.**

Vartdera etablissemanget upptages till samma kostnad som för Södermanlands regementes etablissemang, 2 etablissemang å 2,157,200: —	4,314,400: —	
Tillkommer för dyrare sjukhusbyggnad	21,300: —	4,335,700: —

**XIV. Norra skånska infanteriregementets kasern-
etablissemang invid Kristianstad.**

Upptages till samma kostnad som för Kronobergs regementes etab- lissemang	2,173,900: —	
Avgår för reningsverk	15,000: —	
	Kronor	2,158,900: —
Tillkommer för dyrare sjukhusbyggnad	21,300: —	2,180,200: —

**XV. Södra skånska infanteriregementets kasern-
etablissemang invid Lund.**

Upptages till samma kostnad som för Kronobergs regementes etab- lissemang	2,173,900: —	
Avgår för reningsverk	15,000: —	2,158,900: —
Summu kostnad för de 7 senare etablissemangen		15,184,400: —

Sammanställning:

Kostnad för de 8 första etablissemangen enligt 4-våningstyp	17,863,800: —
Kostnad för de 7 senare etablissemangen enligt 2-våningstyp	15,184,400: —
	<u>Totalsumma</u> 33,048,200: —

Härav har riksdagen anvisat för åren 1907—1917	22,244,000: —
	Återstod 10,804,200: —

För 1918 erfordras: förenämnda återstod	10,804,200: —
med avdrag för kostnaderna för inredningsarbeten uti de skånska infanterirege- mentenas etablissemang, som skola fullbordas under år 1919, c:a	1,804,200: —
Att anvisa för år 1918	9,000,000: —

[44.] För egen del har kasernbyggnadsnämnden i sin förenämnda skrivelse anfört följande:

Såsom av förestående tablå framginge, hade nämnden beräknat, att de åtta första färdigställda eller i det närmaste fullbordade *kasern-etablissemangen*, vilka alla vore av fyravåningstyp, komme att inalles kosta 17,913,800 kronor eller efter avdrag av det belopp av 50,000 kronor, med vilket Uddevalla stad jämlikt avtal förbundit sig bidraga till grundläggningskostnaderna för Bohusläns regementes etablissemang, 17,863,800 kronor.

Uti en vid nämndens skrivelse den 7 oktober 1915 fogad, av byggnadschefen upprättad och av honom sedermera kompletterad tablå hade motsvarande kostnad upptagits endast till 17,693,780 kronor och sålunda till ett 170,020 kronor lägre belopp, än som nu måste angivas såsom behöfligt. Detta hade sin huvudsakliga orsak uti de stegrade kostnaderna för kasernetablissemang i Vänersborg, för vilket de större arbetena blivit utförda under nu rådande dyrtid och vars bostadshus, förrådsbyggnader m. m. visat sig betinga avsevärt högre kostnader, än som ursprungligen beräknats. Härtill komme en del ökade kostnader för kompletterings- och mindre byggnadsarbeten m. m. vid flertalet av övriga etablissemang. Dock hade nämnden i alla viktigare fall anmält dessa förhållanden hos Kungl. Maj:t och erhållit godkännande av dessa ökade utgifter.

Angående de speciella kostnaderna och arbetenas ställning vid dessa åtta etablissemang anhölle nämnden att få meddela följande:

Kostnaden för *Livregementets grenadjärers etablissemang* invid Örebro hade beräknats till 2,325,500 kronor eller till samma belopp, som angivits i nämndens skrivelse av den 7 oktober 1915.

Vid etablissemang återstode numera endast att fullborda markerteribyggnaden för underofficerare och manskap, vilken byggnad enligt upprättat entreprenadkontrakt skulle vara färdigställd den 1 november 1916, och att slutföra arbetena med huvudavloppet från etablissemang till Örebro stads rörnät, vilka arbeten enligt meddelande skulle vara avslutade före utgången av oktober månad 1916.

Kostnaden för *Värmlands regementes etablissemang* invid Karlstad vore oförändrat upptagen till samma belopp som uti förenämnda skrivelse av den 7 oktober 1915. Etablissemang vore fullt färdigt enligt fastställt program. Numera återstode endast avslutandet av de relationsritningar över etablissemangets byggnader m. m., som nämnden enligt kungl. brev den 18 april 1914 skulle överlämna till arméförvaltningens fortifikationsdepartement.

För upprättandet av relationsritningar och berättelser för de olika etablissemangen hade Kungl. Maj:t anvisat ett belopp av 1,000 kronor för varje etablissemang. Som emellertid arméförvaltningens fortifikationsdepartement påfordrat ritningarnas utförande i tvenne original-exemplar å kalkerväv, vilket nämnden icke beräknat, hade kostnaderna, såsom av tablån framginge, icke kunnat begränsas till de anvisade beloppen. För relationsritningarna m. m. till etablissemangen i Örebro och Karlstad hade kostnaderna dock icke stigit till högre belopp, än att desamma kunnat redovisas inom de slutsummor, vilka angivits för ifrågavarande etablissemang i skrivelsen av den 7 oktober 1915. [44.]

Vid *Upplands infanteriregementes kasernetablissemang* påginge färdigställandet av sjukhuset samt marketenteribyggnaderna för underofficerare och manskap. Sedan dessa arbeten blivit avslutade, vilket komme att ske under oktober månad 1916, vore de programenliga arbetena vid etablissemangst färdigställda.

Kostnaderna, som uti skrivelsen den 7 oktober 1915 angivits till 2,076,000 kronor, hade ökats till 2,086,600 kronor, beroende dels därpå, att ledningsarbeten av olika slag för sjukhus- och marketenteribyggnaderna vid utbudande på entreprenad visat sig betinga betydligt högre belopp, än som kunnat förutsättas, då 1915 års beräkningar uppgjorts, dels ock därpå, att en del ursprungligen icke beräknade tilläggsarbeten visat sig behövlige att utföra. Emellertid hade nämnden underställt Kungl. Maj:ts prövning dels den ökade kostnaden för värmeledning i sjukhuset, vilken beräknats till 9,800 kronor, men jämlikt entreprenadanbud stigit till 13,298 kronor, och dels behovet av en del ändringar uti byggnadsplanen för sjukhuset, betingande en extra kostnad av 871 kronor 88 öre. Genom brev den 11 februari och den 9 juni 1916 hade Kungl. Maj:t ställt de i dessa fall behövlige tillskottsmedlen till nämndens disposition.

Med avseende på *Bohusläns regementes etablissemang* invid Uddevalla hade kostnaderna upptagits oförändrade eller till 2,284,000 kronor. Vid etablissemangst återstode endast uppförandet av marketenteribyggnaden för underofficerare och manskap. Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 16 oktober 1915 godkänt nämndens förslag till ifrågavarande byggnad, hade nämnden vid upprepade tillfällen utbudit byggnaden på entreprenad, under förutsättning att dess stomme uppfördes såväl av trä som av sten, men icke lyckats erhålla något acceptabelt anbud. Nämnden hade numera åter infordrat anbud å byggnaden med stomme av trä, men hyste den åsikten, att eventuella anbud komme att överstiga de disponibla medlen med cirka 20,000 kronor. Sedan anbudet inkommit,

[44.] hade nämnden för avsikt att hos Kungl. Maj:t göra framställning i ärendet.

Vid *Skaraborgs regementes etablissemang* invid Skövde påginge arbeten för marketenteribyggnaden för underofficerare och manskap. Byggnaden komme att färdigställas under loppet av år 1916.

Nämnden hade därjämte uppgjort och till Kungl. Maj:t överlämnat förslag till gemensam tvättinrättning för garnisonen i Skövde, kombinerad med badinrättning för Skaraborgs regemente, men icke mottagit Kungl. Maj:ts beslut i ärendet. Kostnaden för regimentets andel i denna byggnad hade uti tablån upptagits till ursprungligen beräknat belopp, eller 57,000 kronor. Ifrågavarande kostnad torde, såsom framginge av nämndens underdåniga skrivelse den 16 juni 1916, emellertid komma att ökas med omkring 18,000 kronor på grund av de under byggnaden anordnade källarlokalerna, av ändamålsenligare anordningar inom byggnaden och av genom kriget stegrade material- och arbetspriser.

Genom Kungl. Maj:ts utslag den 8 december 1915 på besvär av N. Westerberg m. fl. i fråga om förening av Våmbån genom kloakvatten från regimentets etablissemang hade det blivit nämnden ålagt att antingen utvidga det reningsverk, som anlagts, med viss skyldighet att vidtaga ytterligare åtgärder, eller ock inleda spillvattnet i Skövde stads kloakledning, därest hinder för sådan anordning icke mötte. Nämnden, som öppnat underhandlingar i ärendet med staden, hade ännu icke slutfört de behövliga utredningarna, varför kostnaden för de erforderliga nya arbetena för kloakvattnets rening icke kunnat i kostnadstablån upptagas. Med stöd av infordrade anbud kunde emellertid, därest nämnden skulle utvidga reningsverket, kostnaden bestämmas till omkring 40,000 kronor.

Uti den vid nämndens skrivelse den 7 oktober 1915 fogade tablån hade kostnaderna för etablissemang angivits till 1,990,500 kronor. Kostnaderna i fråga måste nu upptagas till 2,011,000 kronor, beroende dels på en enligt skiljedom tillerkänd ytterligare utbetalning till byggnadsentreprenören Ljungquists borgensmän av 19,576 kronor 92 öre, av Kungl. Maj:t medgiven till utbetalning enligt brev den 12 maj 1916, och dels på en del utgifter för mindre ändringar uti byggnadsplanen för marketenteriet.

Kostnaderna för *Jönköpings regementes etablissemang* invid Jönköping, vid vilket etablissemang numera endast återstode inredandet av marketenteribyggnaden för underofficerare och manskap, vilken byggnad vore avsedd att fullbordas år 1916, steg till 2,192,000 kronor, eller 13,000

kronor lägre belopp, än som uppgivits i 1915 års tablå. Denna reduktion i kostnaderna berodde därpå, att nämnden lyckats träffa avtal med vederbörande entreprenör om uppförande av marketenteribyggnaden till avsevärt lägre belopp, än som uti 1915 års tablå beräknats.

[44.]

I samband härmed ville nämnden anmäla, att entreprenören för uppförande och inredande av 25 byggnader vid etablissemang, byggmästaren E. Andersson i Gävle, framställt krav på ytterligare ersättningar utöver slutlikviden i enlighet med nämnden tillställd specifikation, upptagande ett flertal olika poster och slutande å sammanlagt 53,407 kronor 9 öre. Som nämnden därav till utbetalning som slutlikvid godkänt 2,175 kronor 16 öre, överstege kraven slutlikviden med 51,231 kronor 93 öre. Intet av dessa återstående fordringsanspråk vore upptaget uti för etablissemang angiven kostnad. Kraven vore av nämnden tillbakavisade, och komme nämnden jämväl att inför en redan tillsatt skiljenämnd bestrida denna nämnds befogenhet att upptaga desamma till prövning.

Med avseende på kostnaderna för *Älvsborgs regementes kasernetablissemang* invid Borås hade dessa kunnat sättas till 2,220,000 kronor och sålunda icke obetydligt lägre än uti 1915 års tablå, beroende därpå, att nämnden kunnat träffa gynnsammare avtal med entreprenörerna vid marketenteribyggnaden för underofficerare och manskap, än som nämnden tidigare förväntat.

Sedan numera sjukhuset och förenämnda marketenteribyggnad vore färdigställda, återstode för detta etablissemang endast slutlikvidering av respektive entreprenader och fullbordandet av de för arméförvaltningens fortifikationsdepartement avsedda relationsritningarna m. m.

Kostnaderna för *Västgöta regementes kasernetablissemang* invid Vänersborg hade upptagits till 2,451,700 kronor att utgå av det extra ordinarie anslaget till uppförande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen. Detta belopp utgjorde summan av de medel, som Kungl. Maj:t vid olika tillfällen anvisat för etablissemang, utgörande, utöver den enligt brev den 11 juni 1915 fastställda kostnaden för etablissemang av 2,286,430 kronor, enligt brev den 10 mars 1916 7,265 kronor för dyrare ångköks- och maskintvättanläggningar än som beräknats, enligt brev den 2 juni 1916 92,450 kronor för ökade pris å underofficersbostäder, marketenteribyggnad för underofficerare och manskap och å ledningar av olika slag, enligt brev den 9 juni 1916 1,185 kronor 50 öre för dyrare gymnastikinredning än som ursprungligen avsetts, och enligt brev den 4 augusti 1916 64,369 kronor 50 öre för högre kostnader å stall- och förrådsbyggnader m. m.

[44.]

Huvuddelen av etablissemanget komme att färdigställas före utgången av november månad 1916 och återstående del — vissa underofficersbostäder, marketenteri för underofficerare och manskap, stall och förrådsbyggnader m. m. — under loppet av år 1917.

Med avseende på *återstående 7 etablissemang*, vilka nämnden föreslagit skola uppföras enligt den s. k. tvåvåningstypen, hade nämnden icke ansett sig böra ändra de kostnadssummor för dessa etablissemang, som uppgivits uti nämndens skrivelse den 7 oktober 1915, och vilka utgjorde:

för Kronobergs regementes kasernetablissemang invid Växjö	kronor	2,173,900: —
för Kalmar regementes kasernetablissemang invid Eksjö	»	2,178,500: —
för Södermanlands regementes kasernetablissemang invid Strängnäs	»	2,157,200: —
för Första och Andra livgrenadjärregementenas kasernetablissemang invid Linköping	»	4,335,700: —
för Norra skånska infanteriregementets kasern- etablissemang invid Kristianstad	»	2,180,200: —
för Södra skånska infanteriregementets kasern- etablissemang invid Lund	»	2,158,900: —
tillsammans kronor		15,184,400: —

Förenämnda kostnader för de 7 sista etablissemangen vore beräknade under förutsättning, att normala arbets- och materialpriser vore rådande. Under nuvarande kristid komme på grund av de avsevärt stegrade priserna å olika materialier förestående summor således icke att vara tillräckliga, utan bleve betydande belopp därutöver erforderliga för arbetenas utförande. Nämnden ansåge sig icke böra söka lämna någon fixerad uppgift om dessa stegrade kostnader, enär, som känt vore, materialpriserna ständigt fluktuerade och de uppgifter, som gaves, sålunda knappast kunde vara tillförlitliga någon längre tid. Med ledning av under sista året inkomna anbud å olika slag av arbeten och senast å byggnadsarbetena vid Växjö-etablissemanget syntes emellertid en ökning av omkring 50 procent å ovan angivna belopp vara att befara. Nämnden komme dock att för varje särskilt fall underställa de ökade kostnaderna Kungl. Maj:ts prövning, innan respektive arbeten igångsattes.

Summan av kostnaderna för de 8 första etablissemangen och den för normala förhållanden beräknade kostnaden för de 7 återstående etablissemangen utgjorde 33,048,200 kronor.

[44.]

Av nyssnämnda belopp hade riksdagen till och med år 1917 anvisat 22,244,000 kronor. Av återstoden syntes 9,000,000 kronor böra anvisas för år 1918, enär vid utgången av nämnda år alla etablissemang beräknades vara färdigställda förutom för de skånska infanteriregementena, för vilkas etablissemang byggnadsstommarna avsåges vara uppförda under samma år, men inredningsarbetena m. m. verkställas under år 1919.

Till detta medelsbehov för år 1918 komme erforderliga kostnadstillägg på grund av kristiden.

Såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår, utgick såväl Kungl. Maj:t som 1916 års riksdag från, att kostnaderna för ifrågasvarande femton kasernetablissemang skulle uppgå till ett belopp av sammanlagt 32,878,180 kronor. Då riksdagen redan förut för ändamålet dels beviljat och anvisat 21,744,000 kronor, dels ock medgivit, att ett belopp av högst 4,000,000 kronor finge förskottsvis utanordnas för att sedermera ersättas från inflytande tomtförsäljningsmedel, erfordrades alltså för byggnadsarbetenas slutförande ett ytterligare belopp av i jämnt tal 7,134,000 kronor. Detta belopp blev jämväl av riksdagen beviljat, och anvisades därav för år 1917 500,000 kronor. Till anvisning återstå således 6,634,000 kronor.

Departements-
chefen.

Enligt kasernbyggnadsnämndens nu föreliggande framställning skulle kostnaderna för de åtta första etablissemangen samt den för normala förhållanden beräknade kostnaden för de sju återstående etablissemangen belöpa sig till 33,048,200 kronor eller 170,020 kronor mera, än nästlidet år beräknades. Då riksdagen redan anvisat (21,744,000 + 500,000 =) 22,244,000 kronor, erfordrades alltså ytterligare 10,804,200 kronor. Härav borde utgå under år 1918 9,000,000 kronor och återstoden eller 1,804,200 kronor under år 1919, då enligt den uppgjorda planen för byggnadsarbetenas bedrivande samtliga kasernetablissemang beräknades vara färdiga.

Vad först angår det angivna medelsbehovet för år 1918 eller 9,000,000 kronor, är att märka, att för ändamålet redan finnas å förskottstitel av riksdagen anvisade 4,000,000 kronor, vilka dock ännu icke av Kungl. Maj:t ställts till nämndens förfogande. Det belopp, som nu skulle av riksdagen äskas, belöper sig alltså till 5,000,000 kronor. Med hänsyn till angelägenheten av att ifrågavarande byggnadsarbeten, vilka på grund av åtskilliga mellankomna omständigheter blivit avsevärt fördröjda, må kunna bedrivas enligt den av kasern-

[44.] byggnadsnämnden uppgjorda planen, finner jag mig böra tillstyrka, att å extra stat för år 1918 anvisas ett belopp av 4,500,000 kronor.

Vid bifall till nu nämnda förslag skulle av det utav 1916 års riksdag för kasernbyggnadsarbetenas fullbordan beviljade anslaget till anvisning återstå ett belopp av 2,134,000 kronor. Såsom kasernbyggnadsnämndens framställning giver vid handen, är emellertid detta belopp icke på långt när tillräckligt för arbetenas slutförande. På grund av de under kristiden inträffade högst avsevärda stegringarna av materialpriserna komma byggnadskostnaderna att uppgå till väsentligt högre belopp än det för 1916 års riksdag uppgivna. Enligt kasernbyggnadsnämndens beräkning uppgår denna merkostnad för de redan färdigställda eller i det närmaste fullbordade åtta första etablissemangen till 170,020 kronor och för de sju återstående etablissemangen till icke mindre än omkring 50 procent av den till 15,184,400 kronor förut beräknade kostnaden. För arbetenas slutförande skulle således erfordras, utöver de av riksdagen beviljade medlen, ett ytterligare belopp av $(170,020 + 7,592,200 =) 7,762,220$ kronor. Denna summa är dock endast att anse såsom approximativ. På grund av de ständigt fluktuerande materialpriserna är det nämligen icke möjligt att med någon större grad av tillförlitlighet nu beräkna den verkliga merkostnaden.

Med hänsyn till de högst avsevärda ökade kostnader, byggnadsarbetenas fullföljande under nu rådande förhållanden sålunda kommer att medföra, skulle kunna ifrågasättas, huruvida man icke borde låta med ännu icke igångsatta byggnadsarbeten anstå, tills normala förhållanden å byggnadsmarknaden åter inträda. En dylik utväg anser jag mig dock icke kunna tillstyrka. Såsom jag nyss framhållit, hava ifrågavarande kasernbyggnadsarbeten redan blivit avsevärt fördröjda. Enligt den ursprungliga planen skulle nämligen samtliga arbeten varit slutförda med utgången av år 1914. Med hänsyn till de värnpliktigas utbildning är det emellertid av största vikt, att byggnadsarbetet bedrivs med all möjlig skyndsamhet. För de truppförband, vilka ännu icke fått sina kasernetablissemang färdigställda, medför deras nuvarande provisoriska förläggning synnerligen stora olägenheter icke blott för utbildningsarbetets rätta och ändamålsenliga bedrivande utan även och icke minst för såväl befäl som manskap. Härtill kommer, såsom riksdagen jämväl framhållit, angelägenheten av byggnadsarbetenas bedrivande utan avbrott för att därigenom bereda ökad tillgång till arbetsmöjligheter inom byggnadsindustrien. Slutligen bör jämväl framhållas, att man för närvarande icke torde vara i stånd att bedöma, när och i vad mån en återgång till förut rådande prisförhållanden kommer att äga rum.

Då det för byggnadsarbetenas fullbordande ytterligare erforderliga beloppet icke kan för närvarande med någon tillförlitlighet beräknas, torde någon framställning till riksdagen om beviljande av ytterligare medel för ändamålet icke nu böra göras, utan torde därmed få anstå till 1918 års riksdag.

På grund av vad sålunda anförts, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att utav det av 1916 års riksdag till fullbordande av de utav 1906 års riksdag beslutade *kasernetablissemang för femton infanteriregementen* beviljade anslaget, 7,134,000 kronor, å extra stat för år 1918 anvisa ett belopp av 4,500,000 kronor.

4. Förplägnadsanstalten i Hässleholm.

[45.]

Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade 1916 års riksdag till uppförande av byggnader för en förplägnadsanstalt i Hässleholm ett anslag av 445,000 kronor och anvisade därav å extra stat för år 1917 ett belopp av 200,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1916 för ändamålet av tillgängliga medel förskottsvis utanordna erforderligt belopp.

Arméförvaltningen har nu hemställt, att återstoden av anslaget, eller 245,000 kronor, måtte anvisas för år 1918, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel redan under innevarande år förskottsvis utanordna beloppet.

Med hänsyn till vikten av att snarast möjligt kunna slutföra ifråga-
varande byggnadsarbeten får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att av det till uppförande av byggnader för en förplägnadsanstalt i Hässleholm av 1916 års riksdag beviljade anslaget, 445,000 kronor, å extra stat för år 1918 anvisa återstoden, 245,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel under år 1917 förskjuta sistnämnda belopp för att sedermera ersättas av vad sålunda anvisats.

[46.] 5. **Anordnande av flygövningar och underhåll av flygmateriel.**

Uti sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för år 1917 anförde arméförvaltningen, att erfarenheterna från det pågående världskriget ådagalagt flygvapnets synnerligen stora betydelse. Av denna anledning hade även flygvapnet med hjälp av extra anslag och frivilliga gåvor utvecklats i långt högre grad, än som förut planerats, något som med hänseende till krigsberedskapen varit av stor vikt. Materiel i ganska avsevärd mängd hade tillkommit, och flygare hade i samband härmed utbildats till ett större antal, än förut beräknats. Utbildade flygare borde emellertid städse hållas krigsberedda och därför årligen övas. Anslaget för flygövningar borde därför ökas med 39,800 kronor, för såvitt icke flygvapnets inom närmaste framtiden uppnådda utveckling skulle gå tillbaka. Vidare erfordrades för underhåll av nytillkommen flygmateriel ett belopp av 67,795 kronor. Med anledning härav föresloge arméförvaltningen, att ordinarie byggnadsanslagets titel III, fortifikationens övningar, måtte höjas med 39,800 kronor och samma anslags titel IV, fortifikationens materiel, med 67,795 kronor.

Denna framställning ansåg jag mig böra tillstyrka, då jag av vad i ärendet förekommit fann mig övertygad om nödvändigheten av att öka övnings- och underhållsmedlen för flygvapnet.

Riksdagen fann de äskade medlen i huvudsak böra beviljas. Då framställningen emellertid grundade sig på överslagsberäkningar, som, utan att organisationen trädde för nära eller utbildningens effektivitet äventyrades, syntes kunna något reduceras, ansåg riksdagen de äskade beloppen kunna nedsättas, anslaget till flygövningar till 34,400 kronor och anslaget till underhåll av flygmateriel till 55,195 kronor. Då det vidare svårigen kunde för det dåvarande bedömas, i vad mån dessa medelsbehov vore av stadigvarande natur, syntes beloppen i fråga, tillhoppa 89,595 kronor, böra å riksstaten uppföras såsom extra anslag. I anslutning härtill anvisade riksdagen för anordnande av flygövningar och underhåll av flygmateriel å extra stat för år 1917 ett anslag av 89,595 kronor.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har nu anmält, att under år 1918 erfordrades, utöver ordinarie anslag, 44,000 kronor för flygövningar och 83,095 kronor för underhåll av flygmaterielen; och har arméförvaltningen, under

åberopande av vad nästlidet års riksdag i ämnet anført, hemställt, att förenämnda båda belopp, tillhopa 127,095 kronor måtte anvisas å extra stat. [46.]

Uti särskild skrivelse den 30 september 1916 har arméförvaltningen närmare redogjort för grunderna för beräkandet av ifråga-varande belopp.

Med hänsyn till den utveckling, flygvapnet undergått, sedan den nya härordningen beslöts, och de fordringar, som enligt de under kriget vunna erfarenheterna numera måste ställas å detsamma, är det oundgängligen nödigt, att särskilda medel anvisas för flygövningar och underhåll av flygmaterielen utöver dem, som blivit för ändamålet beräknade under ordinarie byggnadsanslaget. Då jag vid granskning av de i arméförvaltningens berörda skrivelse angivna grunderna för anslagets beräkande icke funnit anledning till någon erinran, anser jag mig böra tillstyrka bifall till det av arméförvaltningen framställda förslaget.

Departement-
chefen.

Det synes mig icke lämpligt att till statsrådsprotokollet närmare än skett redogöra för detta ärende; riksdagens vederbörande utskott torde därom erhålla upplysningar genom de handlingar, som komma att tillhandahållas utskottet.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för *anordnande av flygövningar och underhåll av flygmateriel* å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 127,095 kronor.

6. Vissa byggnads- och inredningsarbeten vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet. [47.]

Under åberopande av vad jag under punkten 8 anført, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för *verkställande av vissa byggnads- och inredningsarbeten vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet* å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 200,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel redan under innevarande år förskottsvis utanordna vad som kan för ändamålet erfordras för att sedermera ersättas av vad sålunda anvisats.

[48.]

7. Anordnande av visst förråd.

Uti särskild underdånig skrivelse den 29 september 1915 hemställde befälhavaren för generalstaben, att åtgärder omedelbart måtte vidtagas för beredande av vissa erforderliga förrådslokaler åt ett av arméns truppförband.

Sedan arméförvaltningens fortifikations-, intendents- och civila departement, med förmälan att fullständigt förslag till anordnande av ifrågavarande förråd jämte kostnadsberäkningar komme att sedermera avgivas, föreslagit, att tillsvidare intill dess förrådet hunne anordnas, vissa provisoriska anordningar måtte få vidtagas, anvisade Kungl. Maj:t genom brev den 23 december 1915 för sådant ändamål ett belopp av högst 4,400 kronor, att av civila departementet förskjutas för att framdeles anmälas till ersättande.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Med särskild underdånig skrivelse den 21 juli 1916 överlämnade arméförvaltningens fortifikations- och civila departement fullständiga ritningar jämte kostnadsförslag för anordnande av ifrågavarande förråd samt hemställde om bemyndigande för fortifikationsdepartementet dels att för kronans räkning inköpa vissa för förrådet erforderliga markområden för ett belopp av tillhoppa högst 11,400 kronor, dels ock att låta utföra föreslagna nybyggnads- och förändringsarbeten för ett belopp av 95,600 kronor. De för ändamålet erforderliga medlen, i jämnt tal 107,000 kronor, hemställde departementen måtte få förskjutas för att framdeles anmälas till ersättande.

Uti sin framställning angående medelsbehovet för år 1918 har nu arméförvaltningen hemställt, att det för ifrågavarande ändamål erforderliga beloppet, vilket numera beräknats till 110,000 kronor, måtte anvisas å extra stat för år 1918.

Departements-
chefen.

Det synes mig icke lämpligt, att vidare än nu skett till statsrådsprotokollet redogöra för detta ärende; riksdagens vederbörande utskott torde därom erhålla närmare upplysning genom de handlingar, som tillhandahållas utskottet. Med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst, anser jag mig emellertid böra tillstyrka anordnandet av ifrågavarande förråd.

Mot de för ändamålet erforderliga markinköpen har jag icke något att erinra. Ej heller giva mig kostnadsberäkningarna i övrigt anledning till någon anmärkning.

[48.]

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för *anordnande av visst förråd* å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 110,000 kronor.

8. Fullbordande av förplägnadsanstalten i Boden.

[49.]

Efter anmodan av dåvarande chefen för lantförsvarsdepartementet avgav arméförvaltningens intendentsdepartement den 29 oktober 1907 underdånigt förslag till upprättande av erforderliga förplägnadsanstalter (bagerier och magasin) för armén jämte tillhörande kostnadsberäkningar ävensom förslag till gäldande av utgifterna för deras uppförande.

Arméför-
valtningens
intendents-
departements
förslag den 29
oktober 1907.

Enligt förslaget skulle, förutom å vissa andra orter, en dylik anstalt upprättas i Boden. Åt denna anstalt måste, framhöll intendentsdepartementet, av flera skäl givas större dimensioner än åt de övriga anstalterna. Därjämte borde densamma, i motsats till de övriga, omfatta även andra grenar av förplägnadstjänsten än bröd- och havreunderhållet. De i Norrbotten befintliga livsmedelstillgångar, som kunde tagas i anspråk för där opererande försvarskrafter, vore nämligen synnerligen begränsade.

Sedan särskilt tillkallade sakkunniga den 13 december 1907 avgivit yttrande över berörda förslag, framlade Kungl. Maj:t vid 1908 års riksdag, i anslutning till vad de sakkunniga anförde, en plan för anordnande av förplägnadsanstalt i Boden. Upprättandet av anstalten var avsett att fördelas å tvenne byggnadsskeden, och skulle under det första skedet uppföras ett bageri och mjölmagasin, ett viktualie-, ett havre- och ett hömagasin, tre boställsbyggnader, kasernbyggnad, stall och vagnbod för en beräknad kostnad av sammanlagt 957,150 kronor, däri inbegripna jämväl kostnaderna för planerings- och schaktnings- m. fl. arbeten.

Beslut om
uppförande
av en för-
plägnads-
anstalt i
Boden.

Riksdagen fann intet vara att erinra emot den av de särskilt tillkallade sakkunniga föreslagna ordningen för frågans lösning samt anvisade, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, för ifrågavarande ändamål det beräknade beloppet, 957,150 kronor, att utgå av inflytande köpeskillingar för de s. k. Fredrikshovstomterna i Stockholm.

[49.]

Genom brev den 21 oktober 1910 bemyndigade Kungl. Maj:t arméförvaltningens fortifikationsdepartement att gå i författning om uppförande av en militär förplägnadsanstalt i Boden i huvudsaklig överensstämmelse med ingivna ritningar och situationsplan, med det undantag dock, att det planerade mjölmagasinet icke skulle uppföras.

Därigenom att sistnämnda magasin tillsvidare uteslöts ur planen för förplägnadsanstalten uppkom å det av riksdagen beviljade anslaget en behållning av 92,741 kronor 87 öre.

Utvidgning av
förplägnads-
anstalten.

Enligt den av de sakkunniga förordade byggnadsplanen för förplägnadsanstalten skulle under det senare skedet uppföras ett havre-, ett hö- och ett viktualiemagasin, vilka byggnader jämte därmed sammanhängande planerings- m. fl. arbeten beräknats kräva en kostnad av 259,600 kronor.

Efter det vederbörande myndigheter gjort framställning angående förplägnadsanstaltens utvidgning med *dels* ett brödsädesmagasin jämte kvarn — avsett att ersätta det mjölmagasinet, till vars uppförande 1908 års riksdag beviljat medel, men som med anledning av ändring i byggnadsplanen icke kommit till utförande — *dels* ett mindre slakteri jämte kreatursstall, *dels ock* ett viktualiemagasin, avsett till centralt fästningsmagasin, föreslog Kungl. Maj:t uti proposition till 1915 års riksdag, att för uppförande av ifrågavarande byggnader för en sammanlagd kostnad av högst 312,500 kronor måtte få tagas i anspråk dels 92,000 kronor av nyssnämnda behållning å det förut beviljade anslaget, dels ock 220,500 kronor av Norrbottens hästjägarskvadrons fond.

Denna framställning blev av riksdagen bifallen.

Enligt den år 1908 framlagda planen för förplägnadsanstalten återstå således att uppföra ett havremagasin och ett hömagasin.

Framställning
av kommen-
danten i
Boden.

Med anledning därav, att det för ett centralt fästningsmagasin avsedda viktualiemagasinet beräknades bliva färdigt att tagas i bruk under år 1916, framhöll kommandanten i Boden i skrivelse till arméförvaltningen den 28 augusti 1916, att för den personal, som avsåges för skötseln av det centrala fästningsmagasinet, bostäder måste beredas samt att, då disponibla dylika ej funnes att tillgå, nybyggnad vore av nöden. För tvänne underofficerare måste sålunda en ny byggnad uppföras, innehållande två lägenheter, den ena om tre rum och kök, den andra om två rum och kök, samt därjämte ett större expeditionsrum. Be- träffande manskapets inkvartering funne kommandanten det vara för statsverket förmånligast att utöka intendenturkompaniets nuvarande

kasern med en tredje våning. Därigenom skulle vinnas fyra logement, två enkelrum samt två tvätt- och putsrum, varav två logement skulle avses för det manskap, 33 man, varmed intendenturkompaniet skulle ökas för fästningsmagasinets räkning. De övriga bägge logementen samt de båda enkelrummen skulle enligt av chefen för arméns intendenturförråd i Boden verkställd utredning väl behövas för intendenturkompaniets egen personal.

[49.]

Tillgången å förläggingsutrymme vid intendenturkompaniet utgjordes för närvarande av en kasern, beräknad för 48 man, samt en vaktstuga för 30 man, vilken senare dock såsom ej varande vinterbonad vore olämplig att använda under den kallare årstiden. Genom trängre förläggning i kasernens fyra logement samt beläggning av såväl sjuk- som dagrum kunde visserligen därstädes inkvarteras 120 man. Oavsett att en dylik förläggning bleve ohygienisk samt allt för mycket inkräktade på lektionsrum m. m., komme därigenom tillräckligt förläggingsutrymme ändock ej att kunna beredas åt kompaniets hela manskapsstyrka, vilken, sedan intendenturförrådets beslutade utvidgning blivit verkställd, komme att uppgå till 140 man under de tider, då dubbla omgångar icke vapenföra vore i tjänstgöring. Förrådschefen hade därför — oavsett huruvida fästningsmagasinets handräkningsmanskap förlades i intendenturkasernen eller icke — ansett det vara nödvändigt, att ytterligare förläggingsutrymme och i samband därmed tillgång till exercis- och gymnastiklokaler bereddes intendenturkompaniet.

Med anledning av vad sålunda förekommit, har nu arméförvaltningen gjort framställning om anvisande av medel för förplägnadsanstaltens i Boden fullbordande samt därvid anført följande:

Arméförvaltningens framställning.

Av inom arméförvaltningen verkställd utredning hade framgått, att de i Boden nu befintliga magasinslokalerna jämte dylika, vartill medel funnes beviljade, ej räckte till för magasinering av den fredsuppbörd, som vore oundgängligen nödvändig, och sålunda än mindre för de livsmedel, som vid mobilisering skulle dittransporteras för komplettering av fästningens utrustning enligt plan. Anledningen till denna brist å magasinslokaler vore att söka, förutom däri, att den för förplägnadsanstalten uppgjorda byggnadsplanen ännu ej slutförts, i det förhållandet, att Kungl. Maj:t enligt brev den 3 december 1915 i avsevärd mån ökat den för Boden avsedda livsmedelsuppbörden. För att på ett be- tryggande sätt kunna i Boden magasinera erforderliga kvantiteter livs-

[49.] medel ansåge arméförvaltningen det oundgängligen nödvändigt, att de i den förut omnämnda byggnadsplaaen för förplägnadsanstalten återstående bägge magasinerna, nämligen ett havre- och ett hömagasin, snarast möjligt uppfördes. Som de i Boden redan uppförda havre- och hömagasinen visat sig vara fullt ändamålsenliga, syntes de nya magasinbyggnaderna böra uppföras i huvudsaklig likhet med dessa. I den ursprungliga planen för förplägnadsanstalten i Boden hade uppförandet av ett havre- och ett hömagasin beräknats till respektive 130,000 och 39,600 kronor. Enligt verkställd utredning skulle emellertid dessa byggnader nu draga en kostnad av respektive 200,000 och 45,000 kronor.

Beträffande den av kommandanten gjorda framställningen funne arméförvaltningen kravet såväl på lokaler för fästningsmagasinets manskap som på ökat förläggningsutrymme för intendenturkompaniet ofrånkomligt. Ehuru uppförandet av en ny kasern, fullt tillräcklig för förläggning samt dessutom innehållande lokaler för gymnastik och exercis, givetvis vore synnerligen önskvärd, syntes dock frågan av ekonomiska skäl under nuvarande förhållanden böra lösas på det av kommandanten föreslagna sättet genom påbyggnad av den nuvarande intendenturkasernen. Intendenturkompaniets behov av gymnastik- och exercislokaler syntes tillsvidare kunna tillgodoses genom användning av dylika, tillhörande andra truppförband inom garnisonen.

De av kommandanten föreslagna byggnadsarbetena, nämligen påbyggnad av intendenturkasernen samt uppförandet av en bostadsbyggnad för underofficerare, komme enligt särskild utredning att kräva en kostnad av 91,000 kronor.

Sammanlagt komme alltså kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten att uppgå till följande belopp:

för uppförande av ett havre- och ett hömagasin vid arméns intendenturförråd	kronor 245,000: —
» påbyggnad av kasernbyggnaden vid nämnda intendenturförråd ävensom för uppförande därstädes av en bostadsbyggnad för underofficerare	» 91,000: —
	Summa kronor 336,000: —

I anslutning till vad sålunda anförts, hemställde arméförvaltningen, att för fullbordande av byggnadsarbetena vid förplägnadsanstalten i Boden måtte å extra stat för år 1918 äskas ett anslag av 336,000 kronor,

med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskjuta detta belopp för att framdeles ersättas av nämnda anslag. [49.]

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, återstå enligt den av 1908 års riksdag godkända planen för förplägnadsanstalten i Boden att uppföra ett havremagasin och ett hömagasin. Då, enligt vad utredningen giver vid handen, de nuvarande förrådsutrymmena i Boden äro otillräckliga redan för det ordinära fredsbehovet och följaktligen i ännu högre grad med hänsyn till tryggandet av fästningens förrådsbehov i händelse av krig, torde ifrågavarande båda magasinbyggnader nu böra uppföras.

Departements-
chefen.

Kostnaderna för dessa byggnader, vilka i 1907 års sakkunnigas förslag upptogos till sammanlagt 169,600 kronor, hava av arméförvaltningen nu beräknats uppgå till 245,000 kronor. Med hänsyn till den avsevärda stegring av arbets- och materialpriser, som ägt rum sedan de ursprungliga kostnadsberäkningarna uppgjordes, torde någon erinran mot de nu beräknade kostnaderna icke kunna göras.

Vad härefter angår den av arméförvaltningen föreslagna bostadsbyggnaden för underofficerare samt påbyggnaden av intendenturkompaniets kasern med en tredje våning, torde ifrågavarande arbeten få anses vara oundgängligen erforderliga för beredande av nödiga bostäder åt den vid fästningsmagasinet anställda personalen och av förläggningsutrymme åt manskapet vid såväl nämnda magasin som intendenturkompaniet. Mot de beräknade kostnaderna eller 91,000 kronor har jag icke någon erinran att framställa.

Med hänsyn till angelägenheten av att ifrågavarande byggnadsarbeten snarast möjligt må komma till utförande, torde det för desamma erforderliga beloppet få av Kungl. Maj:t av tillgängliga medel redan under innevarande år förskottsvis utanordnas.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för *fullbordande av förplägnadsanstalten i Boden* å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 336,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel under år 1917 förskjuta nämnda belopp för att sedermera ersättas av vad sålunda anvisats.

[50.]

9. Anläggning av en fabrik för tillverkning av vissa förnödenheter.

Framställning
av arméför-
valtningens
intendents-
och fortifika-
tionsdeparte-
ment.

Uti särskild skrivelse den 10 mars 1916 hava arméförvaltningens intendents- och fortifikationsdepartement på anförda skäl gjort framställning om anvisande av 80,000 kronor för anläggning å närmare angiven plats av en fabrik för tillverkning av vissa för armén erforderliga förnödenheter. Med hänsyn till angelägenheten av, att ifrågavarande fabrik snarast möjligt komme till stånd, hemställde departementen, att förenämnda belopp måtte få av intendentsdepartementet förskjutas för att framdeles anmälas till ersättande.

Yttrande av
arméns upp-
handlings-
sakkunniga.

Sedan de jämlikt nådigt bemyndigande den 31 december 1915 inom lantförsvarsdepartementet tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning angående de åtgärder, som omedelbart kunde vidtagas till nedbringande av kostnaderna för anskaffning av för armén erforderliga provianterings- och andra förbrukningsartiklar anbefallts att avgiva yttrande över förenämnda förslag, hava de sakkunniga den 31 augusti 1916 inkommit med det sålunda infordrade utlåtandet och därvid tillstyrkt inrättandet av den föreslagna fabriken. Därest hänsynen till företagets räntabilitet och ändamålsenlighet i övrigt vore att anse såsom mera vägande, borde dock vissa närmare angivna förändringar i fabriken byggnadsplan, läge och tillverkningsprogram vidtagas. Skulle åter hänsynen till härens krigsberedskap anses gå före, borde fabriken snarast möjligt komma till stånd med iakttagande av de förändringar, som under pågående byggnadsarbete läte sig genomföra. Av särskild vikt ansåge de sakkunniga vara, att en affärsmässig bokföring omedelbart upplades.

Yttrande av
intendents-
och fortifika-
tionsdeparte-
menten.

Med anledning av vad de sakkunniga anført hava arméförvaltningens intendents- och fortifikationsdepartement den 10 oktober 1916 avgivit förnyat utlåtande i ärendet och därvid framhållit, att därest för ändamålet erforderliga medel ställdes till förfogande, de av de sakkunniga gjorda erinringarna komme att beaktas vid utarbetandet av fullständiga detaljplaner för anläggningen.

Beträffande den tillämnade fabriken läge ansåge sig departementen böra vidhålla sitt därutinnan framställda förslag såsom icke blott ur militär synpunkt utan jämväl i andra hänseenden fördelaktigast.

Med hänsyn till de på senare tiden stegrade arbets- och materialpriserna och då de för planens uppgörande infordrade anbuden å arbets-

maskiner m. m. icke längre vore gällande, borde de förut beräknade kostnaderna ökas med 20 procent. Hela anläggningen skulle alltså komma att draga en kostnad av omkring 100,000 kronor. [50.]

Det synes mig icke lämpligt att vidare än nu skett till statsråds- Departements-
protokollet redogöra för ifrågavarande ärende; riksdagens vederbö- chefen.
rande utskott torde därom erhålla upplysningar genom de handlingar, som komma att tillhandahållas utskottet. Då jag med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst emellertid håller före, att en anläggning av det slag, varom här är fråga, skulle såväl med avseende å härens krigsberedskap som ur ekonomisk synpunkt medföra avsevärda fördelar, finner jag mig böra tillstyrka, att densamma snarast möjligt kommer till utförande. Vad platsen angår, ansluter jag mig till det av intendents- och fortifikationsdepartementen framställda förslaget såsom varande det ur säkerhetssynpunkt lämpligaste.

På grund av vad sålunda anförts och då de uppgjorda kostnadsberäkningarna icke giva mig anledning till någon erinran, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för anläggning av en fabrik för tillverkning av vissa för armén erforderliga förnödenheter å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 100,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel redan under innevarande år förskjuta vad som kan finnas vara för ändamålet erforderligt för att sedermera ersättas av vad sålunda anvisats.

10. Ordnande av Skånska husarregementets förläggning.

[51.]

Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade 1902 års riksdag till uppförande av nya byggnader för armén ett anslag av 19,950,000 kronor. Ut i nämnda belopp ingingo 1,347,000 kronor för ordnande av Skånska husarregementets förläggning, avsedda att användas dels för det dåvarande etablissemangets i Hälsingborg utvidgning för fem skvadroner, dels ock för uppförande av ett nytt fullständigt kasernetablissemang för fem skvadroner. Av 1902 års riksdag beviljat anslag.

[51.]

Avtal med
Hälsingborgs
stad rörande
regementets
förläggning.

Sedan Hälsingborgs stad, med vilken förhandlingar angående regementets förläggning inletts, förklarat sig icke vara villig att tillhandahålla mark för uppförande av ett kasernetablissemang för endast fem skvadroner och ej heller, med hänsyn till stadens motsedda utvidgning åt söder, att lämna någon byggnadstomt bredvid eller i närheten av det dåvarande etablissemang, men däremot möjligen vara sinnad att lämna såväl byggnadstomt och byggnadsbidrag till ett nytt etablissemang nordöst om staden för regementets alla tio skvadroner som ock erforderligt övningsfält, därest det dåvarande etablissemang med därtill hörande tomter samt skjutbana och exercisfält överlämnades till staden, fortsattes underhandlingarna med staden under nämnda förutsättningar. Förhandlingarna resulterade uti ett av staden den 3 mars 1903 gjort erbjudande av huvudsakligen följande innehåll: Staden förbunde sig att med full äganderätt gravations- och kostnadsfritt till kronan upplåta ett nordost om staden beläget område av omkring 174 hektar, avsett till tomt för det nya, för tio skvadroner avsedda kasernetablissemang och till exercisfält. Vidare skulle kronan äga att på det sätt disponera ett invidliggande, staden tillhörigt område, att då sådant av vederbörande militära myndigheter ansåges erforderligt, detsamma skulle helt och hållet utrymmas, på det att regementets skjutövningar måtte kunna i riktning mot detta område obehindrat äga rum. Å de tider av året, då markens beträdande icke förorsakade skada å där växande gröda, skulle området stå till regementets förfogande även för andra övningar. Slutligen skulle staden till kronan kontant betala tillhoppa 900,000 kronor, därav 200,000 kronor inom utgången av år 1903, 300,000 kronor inom utgången av år 1904 och 400,000 kronor inom utgången av år 1905. Såsom vederlag skulle kronan, så snart det nya kasernetablissemang blivit fullt färdigt och regementet dit inflyttat samt det dåvarande kasernetablissemang hunnit fullständigt utrymmas, kostnadsfritt till staden överlåta detta senare etablissemang jämte kaserntomten samt det dåvarande exercisfältet och skjutbanan, allt med full äganderätt och fritt från in-teckningar.

Efter det 1903 års riksdag i skrivelse den 20 maj samma år förklarat sig icke hava något att erinra mot frågans lösning på av staden föreslaget sätt, träffades i överensstämmelse härmed i september 1903 avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Hälsingborgs stad rörande Skånska husarregementets förläggning till nämnda stad.

Ändring av
avtalet med
Hälsingborgs
stad.

Sedan härefter fråga blivit väckt angående förläggning till Norrbotten av ett kavalleritruppförband om fem skvadroner ur Skånska husarregementet, avläts, efter med Hälsingborgs stad förutgångna under-

handlingar, proposition till 1907 års riksdag, däri Kungl. Maj:t, i syfte att bereda möjlighet till den sålunda ifrågasatta åtgärden, föreslog riksdagen medgiva, att därest i det med Hälsingborgs stad träffade avtalet om förläggning till staden av Skånska husarregementet gjordes den ändring, att endast fem skvadroner av regementet dit förlades, de i riksdagens skrivelse den 20 maj 1903 angivna, kronan tillhöriga fastigheter finge till staden upplåtas under vissa i propositionen närmare angivna villkor, innefattande bland annat, att det kontanta belopp, staden förbundit sig att till kronan erlægga, nedsattes till 450,000 kronor. [51.]

Denna proposition blev av riksdagen bifallen, och träffades sedermera i överensstämmelse härmed avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Hälsingborgs stad.

Sedan chefen för första arméfördelningen anmält, att utrymmet i Skånska husarregementets dåvarande etablissemang i Hälsingborg ej medgäve, att regementet i sin helhet dit förlades hösten 1908, förordnade Kungl. Maj:t, efter vederbörande myndigheters hörande, genom brev den 15 november 1907, att av Skånska husarregementet två skvadroner skulle från och med hösten 1908 förläggas till Svea artilleriregementes kasern i Stockholm och fyra skvadroner till det av Skånska trängkåren dittills begagnade kasernetablissemang i Landskrona, varemot fyra skvadroner fortfarande skulle kvarbliva i Hälsingborg.

Provisoriska
förläggnings-
anordningar.

Emellertid gav en sedermera verkställd utredning vid handen, att kostnaderna för nyssberörda förläggning av två skvadroner till Svea artilleriregementes kasernetablissemang komme att uppgå till avsevärt högre belopp, än ursprungligen beräknats. Med anledning härav förordnade Kungl. Maj:t genom brev den 4 juni 1908, att ifrågavarande två skvadroner i stället skulle förläggas till Upplands artilleriregementes etablissemang vid Uppsala.

I regementets förläggning har sedermera endast den förändring vidtagits, att sedan det för fem skvadroner avsedda nya kasernetablissemang i Hälsingborg på hösten år 1912 blivit färdigställt, en av de till Landskrona förlagda skvadronerna jämlikt det med Hälsingborgs stad träffade avtalet förflyttats till Hälsingborg. Regementet har alltså sedan dess varit förlagt med fem skvadroner till Hälsingborg, tre skvadroner till Landskrona och två till Uppsala.

Genom 1914 års härordningsbeslut löstes frågan om förstärkande av det norrländska kavalleriet på det sätt, att en särskild kår om två skvadroner, benämnd Norrbottens kavallerikår, skulle uppsättas. Denna anordning ansågs emellertid icke kunna vidtagas

- [51.] utan motsvarande inskränkningar å annat håll. Detta syntes med minsta olägenhet kunna företagas på det sättet, att vartdera av de båda i kavallerifördelningen ingående truppförbanden, Skånska husar- och dragonregementena, organiserades på åtta i stället för tio skvadroner.

Införande
av utredning
angående
regementets
förläggning
efter genom-
förd
härordning.

På grund av riksdagens förenämnda beslut anmodade jag genom skrivelse den 4 december 1914 chefen för första arméfördelningen att inkomma med förslag till förläggning av Skånska husarregementet efter genomförd härordning. Med anledning härav inkom denne den 22 december 1914 med den begärda utredningen samt överlämnade därvid ett av chefen för nämnda regemente i ärendet avgivet yttrande.

Regements-
chefens
yttrande.

Uti berörda yttrande anförde regementschefen huvudsakligen följande: Regimentet, som för närvarande bestode av tio skvadroner om 100 hästar med förläggning av fem skvadroner i Hälsingborg, tre i Landskrona och två i Uppsala, komme att efter härordningens genomförande bestå av åtta skvadroner om 135 hästar jämte en kulsprutetropp. I och med genomförandet av 1914 års härordning försvunne detachementet i Uppsala som sådant, vadan frågan rörande regementets framtida förläggning begränsades till Hälsingborg och Landskrona. Därvid syntes tre alternativ kunna ifrågakomma, nämligen 1:o) hela regementets förläggning till Hälsingborg; 2:o) förläggning av fem skvadroner jämte kulsprutetroppen till Hälsingborg och tre skvadroner till Landskrona; samt 3:o) förläggning av fyra skvadroner jämte kulsprutetroppen till Hälsingborg och fyra skvadroner till Landskrona.

Ur organisations- och utbildningssynpunkt vore det förmånligt, att freds- och krigsorganisationer vore fullt överensstämmande, d. v. s. att regementet i fred vore så förlagt, att vardera bataljonen bestode av fyra skvadroner. Alla fördelar skulle beredas regementet genom dess förläggning i sin helhet till en och samma garnisonsort. Men hänsyn syntes även böra tagas till andra omständigheter, och i förevarande fall torde kostnadsfrågan komma att spela en så stor roll, att förläggningsfrågan i viss mån bleve beroende av densamma.

Vad då först alternativ 1 anginge, skulle en återförening av hela regementet till Hälsingborg upphäva de många och stora olägenheter, som vore förenade med en splittrad förläggning. Regimentet skulle åter bli mera fast sammanslutet; regementschefen skulle lättare kunna övervaka regementet och dess utbildning; lättnad skulle uppstå såväl beträffande befälsstillgången genom bortfallande av en del dubbla befatt-

ningar som beträffande befälets fördelning till tjänstgöring på de olika underavdelningarna. Vidare skulle personalen få åtnjuta fördelarna av den bättre garnisonsorten. Slutligen skulle officerare och underofficerare icke bliva betungade med kostsamma flyttningar mellan flera garnisoner. För hela regementets förläggning till Hälsingborg skulle erfordras, förutom vissa tillbyggnader för de redan dit förlagda fem skvadronerna, ytterligare lokaler för de tre återstående skvadronerna.

[51.]

Därest den nuvarande uppdelningen med fem skvadroner i Hälsingborg och tre skvadroner i Landskrona (alternativ 2) komme att bibehållas, måste, vare sig förläggningen i Landskrona avsåges att fortfarande vara mera ett provisorium eller densamma bleve av konstant natur, ändringar och tillbyggnader därstädes vidtagas. Vid en mera permanent förläggning behövde dock det gamla och otidsenliga etablissemangt genomgå en så genomgripande förändring, att det kunde ifrågasättas, huruvida detta lönade sig. Följande arbeten bleve nämligen nödvändiga: ändring av kaserninredningen, uppförande av byggnader, inrymmande sjukavdelning, expeditiionslokaler, officers-, underofficers- och manskapsmässar och bostäder för underofficerare, samt ökning av stallutrymmet. Härtill komme behovet av ett exercisfält och en skjutbana. Byggnadskostnaderna jämte kostnaderna för markinköp skulle måhända motsvara kostnaderna för utökande av etablissemangt i Hälsingborg från ett femskvadrons- till ett åtta-skvadronsetablissemang.

En förläggning av fyra skvadroner jämte kulsprutetropp i Hälsingborg och fyra skvadroner i Landskrona (alternativ 3) erbjöde endast en organisatorisk fördel framför alternativ 2. Till de under sistnämnda alternativ omförmälda kostnaderna skulle komma kostnaderna för ytterligare kasern- och stallutrymme för en skvadron samt för ridhus ävensom för utvidgning av det nuvarande kasernområdet. Härtill komme, att Hälsingborgs stad säkerligen icke utan ett drygt skadestånd skulle medgiva ändring av gällande kontrakt angående regementets förläggning dit, särskilt som staden redan förut blivit berövad en del av regementet. Slutligen skulle enligt detta alternativ det nuvarande, för den femte skvadronen beräknade utrymmet i Hälsingborgsetablissemangt icke komma att utnyttjas.

På grund av vad sålunda anförts, ansåge regementschefen sig böra på det kraftigaste framhålla önskvärdheten av, att regementets samtliga åtta skvadroner jämte kulsprutetropp efter genomförd härordning bleve förlagda till Hälsingborg.

[51.]
Arméfördel-
ningschefens
yttrande.

Uti sin nyssberörda skrivelse den 22 december 1914 anförde arméfördelningschefen, att av de utav regementschefen uppställda alternativen för frågans lösning alternativ 3 syntes, med hänsyn till det mellan kronan och Hälsingborgs stad träffade avtalet, böra lämnas ur räkningen. Vad de återstående bägge alternativen beträffade, förefölle det vid första påseendet, som om alternativ 2 skulle äga obetingade företräden ur kostnadssynpunkt. Emellertid krävde en lösning av förläggningsfrågan även enligt detta alternativ avsevärda kostnader såväl för ett tidsenligt ordnande av den föråldrade kasernen i Landskrona som för anläggande därstädes av en användbar skjutbana och inköp av exercisfält. Vid en jämförelse ur kostnadssynpunkt mellan de båda alternativen borde dessutom häusyn tagas därtill, att Hälsingborgs stad sannolikt kunde förutsättas vara villig att vid en förläggning enligt alternativ 1, som ju skulle tillföra staden en bataljonsstab, tre skvadroner och en kulsprutetropp, till staten återbetala de 450,000 kronor, som staden på sin tid erhållit i skadestånd för förläggningsstyrkans minskande från tio till fem skvadroner.

I vad regementschefen anfört beträffande de rent militära fördelarna av hela regementets förläggning till Hälsingborg, ville arméfördelningschefen till fullo instämma. Dessutom kunde framhållas, att en samlad förläggning enligt alternativ 1 bland annat medförde den fördelen ur utbildningssynpunkt, att regementets båda bataljoner och samtliga skvadroner oftare kunde beredas tillfällen till samövning med kulsprutetroppen, än vad fallet bleve vid en splittrad förläggning.

På grund av vad sålunda anförts och då förläggningsfrågan till Landskrona av tre skvadroner måste anses såsom endast provisorisk, föreslog arméfördelningschefen, att regementet efter genomförd härordning i sin helhet förlades till Hälsingborg.

Yttrande av
inspektören
för kaval-
leriet.

Uti den 22 januari 1915 avgivet utlåtande förklarade sig inspektören för kavalleriet i likhet med arméfördelningschefen anse, att de enda alternativ, som kunde ifrågakomma, vore samlad förläggning i Hälsingborg och förläggning med en bataljonsstab och tre skvadroner i Landskrona samt återstoden i Hälsingborg.

De militära fördelarna av hela regementets förläggning till Hälsingborg framför det senare alternativet vore följande: Först och främst bleve regementets mobilisering förenklad och till följd därav lättare att genomföra. Vidare skulle vinnas en förbättrad utbildning dels på grund av tillgång till avsevärt gynnsammare övningsfält, dels på grund därav, att flera tillfällen erbjödes till övning i såväl bataljons- som brigad-

förband med eller utan kulsprutetroppen, dels ock därigenom, att regementschefen lättare kunde övervaka och leda hela regementets utbildning. Härtill komme slutligen ökad befälsstillgång, i det att en del befattningar, t. ex. väbel- och köksföreståndarbefattningarna, vilka vid splittrad förläggning krävde tvenne personer, vid samlad förläggning kunde skötas av en person.

[51.]

Med hänsyn till dessa militära fördelar ansåge sig kavalleriinspektören böra förorda förslaget, att hela regementet förlades till Hälsingborg, så mycket mera som, enligt vad under hand upplysts, denna förläggning ur kostnadssynpunkt icke syntes komma att ställa sig nämnvärt ogynnsammare än den splittrade förläggningen till Hälsingborg och Landskrona, under förutsättning att staden Hälsingborg vore villig återbetala det skadeståndsbelopp, som staden erhållit i anledning av förläggningsstyrkans minskande till fem skvadroner.

Sedan arméförvaltningens fortifikationsdepartement härefter anbefallts att i ärendet inkomma med utlåtande, uppdrog fortifikationsdepartementet åt chefen för första arméfördelningen att hos stadsfullmäktige i Hälsingborg anhålla om uppgift, huruvida staden vid en eventuell förläggning av hela Skånska husarregementet till staden skulle vara villig att till kronan med äganderätt eller betryggande nyttjanderätt överlämna för övningsfältets ökning erforderlig mark ävensom lämna kontanta medel, motsvarande det belopp, eller större del därav, som staden på sin tid erhållit i skadestånd för förläggningsstyrkans minskande från kontrakterade tio till nuvarande fem skvadroner.

Förhandlingar
med Hälsing-
borgs stad.

De mellan arméfördelningschefen och stadsfullmäktige i Hälsingborg förda underhandlingar, varunder överenskoms, att någon ytterligare markupplåtelse för närvarande ej vore erforderlig, resulterade i en den 27 november 1915 dagtecknad skrivelse, däri stadsfullmäktige meddelade, att staden vore villig att för förläggning till Hälsingborg av hela Skånska husarregementet med dess nuvarande styrka under fjorton år i följd från och med det år, då byggnadsarbete för den till staden ännu ej förlagda delens av regementet ditflyttning påbörjades, till kronan årligen erlägga ett belopp av 16,000 kronor samt det femtonde året 11,000 kronor. Då emellertid staden på sin tid upplåtit husarregementets nuvarande markområde uteslutande till användning för regementets behov, men staden med bekymmer erfarit, att efter förläggningens minskning en del av området disponerats i syfte av med staden konkurrerande tomtförsäljning, uppställde stadsfullmäktige i sammanhang med nu ifrågasatta åtagandet från stadens sida såsom villkor, att

- [51.] kronan avsåde sig rätt att till enskilda sälja tomter från det av staden för regementet upplåtna området.

Framställning
av Lands-
krona stads-
fullmäktige.

Med anledning av den ifrågasatta förflyttningen av de i Landskrona förlagda skvadronerna till Hälsingborg, inkommo Landskrona stadsfullmäktige med en underdånig skrivelse av den 14 september 1915, däri stadsfullmäktige, under framhållande av de olägenheter, som för samhället skulle bli en följd av den ifrågasatta förflyttningen av de till staden förlagda skvadronerna, hemställde, att åtgärder icke måtte vidtagas, som åsyftade att beröva staden dess militärförläggning.

Arméförvalt-
ningens forti-
fikations-
departements-
yttrande.

Uti den 26 januari 1916 avgivet utlåtande förklarade arméförvaltningens fortifikationsdepartement sig instämma i vad såväl arméfördelningschefen som inspektören för kavalleriet anfört till förmån för en förläggning till Hälsingborg av Skånska husarregementet i sin helhet. De tre husarskvadronernas förflyttning från Landskrona till Hälsingborg syntes medföra så stora fördelar ur militär synpunkt, att de av Landskrona stadsfullmäktige framhållna, härav föranledda olägenheterna för Landskrona stad icke kunde utgöra tillräckligt skäl att frångå detta förslag.

Beträffande kostnaderna för en förläggning av hela regementet till Hälsingborg skulle dessa belöpa sig till sammanlagt 1,020,000 kronor enligt följande approximativa kostnadsberäkning:

Kasernbyggnad för tre skvadroner jämte bataljonsexpedition och underofficersbostäder	kronor	300,000: —
Stallutrymmen: nuvarande stallar ökade från 132 till 148 spiltor = $5 \times 16 = 80$ spiltor à 750 kronor	kronor	60,000: —
1 nytt stall för 148 spiltor à 750 kronor	»	111,000: —
1 nytt stall för 148 spiltor à 750 kronor	»	111,000: —
1 nytt stall för 188 spiltor à 750 kronor	»	141,000: —
	kronor	423,000: —
Nytt ridhus för 4 volter	»	75,000: —
Utvidgning av kokinrättningen	»	35,000: —
Nytt sjukstall för 12 hästar	»	15,000: —
Nytt skostall	»	15,000: —
	Transport kronor	863,000: —

	Transport kronor	863,000: —	[51.]
Nytt avtråde	»	7,000: —	
Ny vagnbod	»	10,000: —	
Yttre och inre ledningar för vatten, avlopp och belysning	»	40,000: —	
Planering och stängsel	»	15,000: —	
	kronor	935,000: —	
Oförutsedda utgifter, ritningar och kontroll	»	85,000: —	
	Summa kronor	1,020,000: —	

Då Hälsingborgs stad förklarat sig villig bidraga med 235,000 kronor, komme emellertid statsverkets utgifter att belöpa sig till endast 785,000 kronor. För ordnandet av regementets förläggning funnes dock redan medel av riksdagen anvisade. Av det av 1902 års riksdag anvisade anslaget, 1,347,000 kronor, till nytt kasernetablissemang för Skånska husarregementet hade nämligen hälften eller 673,500 kronor reserverats. Likaså hade av det utav 1915 års riksdag anvisade anslaget till beredande av ökat stallutrymme vid kavalleriet för samma regemente reserverats 118,000 kronor. För ändamålet funnes alltså disponibelt ett belopp av tillhopa 791,500 kronor. I dessa kostnader vore icke inräknade de förrädsbyggnader för andra fordon än vinterfordon, vartill 1914 års senare riksdag anvisat medel och vilka ännu icke för detta regemente kommit till utförande. Kostnaderna för dessa byggnader bleve emellertid desamma, vare sig de uppfördes i Landskrona eller i Hälsingborg.

Under förutsättning av att staden Hälsingborgs erbjudande, mot vilket fortifikationsdepartementet för sin del icke hade något att erinra, vunne Kungl. Maj:ts godkännande, kunde således husarregementets förlägningsfråga lösas på önskvärt sätt, utan att ytterligare anslag behövde äskas.

I samband med Skånska husarregementets förläggning och särskilt med hänsyn till Landskronaetablissemangets framtida användning kunde emellertid frågan om ordnandet av inkvarteringen på Karlsborg lämpligen tagas under prövning. Redan sedan flera år tillbaka hade av kommandanten å Karlsborg gjorts framställning angående behovet av ökat inkvarteringsutrymme för officerare och underofficerare med vederlikar å sagda fästning. Efter genomförande av den nya härordningen bleve det icke längre möjligt att utan omfattande nybyggnadsarbeten bereda inkvartering åt den till fästningen förlagda personalen. Under

[51.] förutsättning att Kungl. Maj:t beslöte, att hela Skånska husarregementet skulle förläggas till Hälsingborg, syntes frågan om inkvartering på Karlsborg kunna lösas på så sätt, att Göta ingenjörkår flyttades från Karlsborg och förlades till Landskrona, varigenom de av denna kår disponerade lokalerna kunde användas till fyllande av bristen i inkvarteringsutrymmet vid fästningens övriga förband. Därigenom skulle också vinnas det av Landskrona stadsfullmäktige uttalade önskemålet, att staden skulle bibehållas såsom garnisonsort.

På grund av vad sålunda anförts, ansåge sig fortifikationsdepartementet böra tillstyrka, att hela Skånska husarregementet förlades till Hälsingborg, och samtidigt hemställa, att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen göra framställning om anvisande av medel till ordnande av Karlsborgs inkvarteringsfråga och för flyttning av Göta ingenjörkår från Karlsborg till Landskrona.

Chefens
för general-
staben
yttrande.

Uti häröver den 15 mars 1916 avgivet utlåtande har chefen för generalstaben framhållit, att han mot truppförbands förläggning vid kusten tidigare vid flera tillfällen anfört skäl, vilka ytterligare bestyrkts av erfarenheten från det nu pågående kriget. De beklagliga misstag, som härutinnan begåtts och som orsakade stora risker och föranlett särskilda kostnader för att såvitt möjligt utjämna dem, kunde tyvärr under överskådlig tidsrymd icke mera gottgöras. Så mycket oförsvarligare skulle det vara att numera ytterligare öka antalet av vid kusten förlagda truppförband och därtill med ett av våra fåtaligaste och till personal och materiel mest svårersättliga truppslag. Det nu föreliggande förslaget att genom sammankoppling av två alldeles icke samhöriga frågor öka antalet av för risk av fientlig beskjutning från sjön och landstigning utsatta truppförband med Göta ingenjörkår måste generalstabschefen alltså redan i princip på det allra bestämdaste avstyrka.

För samlandet av hela Skånska husarregementet å en enda förläggningsort talade visserligen i främsta rummet fördelarna för befälet liksom även administrativa skäl samt vissa utbildningsskäl. Härvid måste dock erinras, att samövningen av regementets alla skvadroner och kul-sprutetropp i regel endast ägde rum under en kortare tid av året och syntes kunna vinnas på annat sätt, då de två förläggningssorterna låge så nära varandra. I andra utbildningshänseenden syntes däremot de nuvarande förläggningsförhållandena vara bättre. Sålunda bleve t. ex. den för fälttjänstövningar användbara terrängen större, än om åtta skvadroner låge tillsammans. Därest, såsom generalstabschefen tidigare

föreslagit, det av Landskrona stad inköpta s. k. Saxtorpsfältet av kronan förvärvades, erhöles icke blott Skånska husarregementet utan även övriga i västra Skåne förlagda truppförband synnerligen lämpligt skjutfält. Olägenheterna av två förläggningssorter bleve i alla fall vida mindre kännbara för Skånska husarregementet än för Norrlands artilleriregemente och livgrenadjärregementena, vilka måste vidkännas dessa utan minsta motsvarande fördel. Skulle hela Skånska husarregementet nu en gång vara förlagt till kusten, så bleve risken med två förläggningssorter mera fördelad än vid en sådan.

[51.]

Fortifikationsdepartementets åsikt, att de av Hälsingborgs stad uppställda villkoren skulle vara för kronan antagliga, kunde generalstabschefen ej dela. Möjligen skulle en förläggning av Skånska husarregementets återstående del i Landskrona, därtill anslag funnes, kunna nu genast beslutas, men en förläggning av nämnda regemente till Hälsingborg på av stadsfullmäktige angivna villkor, varefter man ställdes inför alternativet att antingen lämna Landskrona etablissemang tomt eller dit förflytta Göta ingenjörkår, syntes icke kunna förordas, utan att hela frågan underställdes riksdagens prövning. Innan så skedde, vore emellertid ytterligare utredning erforderlig. Huru denna utredning än utfölle, kunde generalstabschefen dock icke i något fall biträda den åsikten, att en ingenjörkår skulle kunna förläggas i en kuststad.

Sedan arméförvaltningens fortifikationsdepartement härefter anbefallts att avgiva yttrande, huruvida de för ordnande av Skånska husarregementets förläggning anvisade medel under nuvarande förhållanden kunde anses tillräckliga för en förläggning av regementet i dess helhet till Hälsingborg, har fortifikationsdepartementet uti underdånigt utlåtande den 11 oktober 1916 anmält, att enligt verkställd utredning av den inom departementet anställde arkitekten den av departementet förut beräknade kostnaden för hela regementets förläggning till Hälsingborg, på grund av höjda arbetspriser nu komme att ökas med 150,000 kronor eller från 1,020,000 kronor till 1,170,000 kronor. De för ordnandet av ifrågavarande regementes förläggning anvisade medel uppginge, såsom redan tidigare angivits, till 791,500 kronor, varjämte för ändamålet borde kunna tagas i anspråk det av staden Hälsingborg erbjudna bidraget, 235,000 kronor. Å det anvisade anslaget uppstode sålunda med nu beräknade kostnader en brist av $(1,170,000 - 791,500 =) 378,500$ kronor, vilken brist, om Hälsingborgs stads anbud antoges, minskades till 143,500 kronor.

Förnyat yttrande av arméförvaltningens fortifikationsdepartement.

[51.]
Departements-
chefen.

Då jag, i likhet med chefen för generalstaben, anser, att en förläggning till kusten av truppförband bör, på grund av den därmed för-
enade risken av bombardemang från fientliga sjöstridskrafter, så vitt
möjligt undvikas, kan jag givetvis icke tillstyrka det av fortifikations-
departementet framställda förslaget om en förflyttning av Göta ingen-
jörkår från Karlsborg till Landskrona. Frågan om inkvarteringsför-
hållanden å Karlsborg ordnande torde därför i detta sammanhang
kunna lämnas å sido.

Med hänsyn därtill, att Skånska husarregementet redan är förlagt
till kusten och något förslag om dess förflyttning till plats inåt landet
icke blivit vare sig av chefen för generalstaben eller annan myndighet
framställt, gäller det med avseende å detta regemente icke att taga
ståndpunkt i frågan om kustförläggning eller icke utan endast att av-
göra, huru regementets förläggning bör med hänsyn till redan bestående
förhållanden för framtiden lämpligen ordnas. Den nuvarande förlägg-
ningen med fem skvadroner i Hälsingborg, tre i Landskrona och två i
Uppsala är nämligen att betrakta såsom en provisorisk anordning, som
vidtagits i avvaktan på lösningen av frågan om förläggande av kavalleri
till Norrbotten. Sedan denna fråga, såsom förut nämnts, numera blivit
genom 1914 års härordningsbeslut slutgiltigt avgjord, torde frågan om
ett definitivt ordnande av Skånska husarregementets förläggning icke
längre böra uppskjutas.

Av de båda alternativ, som härvid kunna ifrågakomma, nämligen
dels hela regementets förläggning till Hälsingborg och dels en förlägg-
ning såsom hittills av tre skvadroner i Landskrona och återstoden av
regementet till Hälsingborg, har förstnämnda alternativ förordats av
såväl vederbörande regementschef och arméfördelningschef som inspek-
tören för kavalleriet under framhållande av de med en samlad förlägg-
ning förenade betydande fördelarna ur mobiliserings-, organisations- och
utbildnings- m. fl. synpunkter. Chefen för generalstaben har visser-
ligen icke velat bestrida dessa med en samlad förläggning förenade
fördelar, men ansett, att utbildningsförhållandena i Landskrona skulle,
särskilt om det s. k. Saxtorpsfältet av kronan förvärvades, bli fullt
tillfredsställande, ävensom att risken med två förläggningssorter bleve
mera fördelad än vid en sådan. Olägenheterna av den splittrade för-
läggningen bleve i varje fall vida mindre kännbar än vid andra trupp-
förband med dylik förläggning.

Denna generalstabschefens uppfattning kan jag icke dela. Att ut-
bildningsförhållanden bli bättre i Hälsingborg, än de för närvarande
äro i Landskrona, finner jag alldeles påtagligt. Visserligen skulle den

senare platsen kunna bli i förevarande hänseende fullt tillfredsstäl-
lande, därest det s. k. Saxtorpsfältet förvärvades, men med hänsyn till
de därmed förenade stora kostnaderna anser jag mig icke kunna till-
styrka ett dylikt förvärv. Under de senare åren har statsverket för
anskaffande av erforderliga övningsfält för truppförbanden fått vidkän-
nas så stora kostnader, att några ytterligare markförvärv för sådant
ändamål icke synas mig böra utan tvingande skäl ifrågasättas. Att
risken för bombardemang från sjösidan bliver mera fördelad vid två
förläggningssorter än vid en, är visserligen ur teoretisk synpunkt riktigt,
men å andra sidan måste i förevarande fall tagas i betraktande, att
enligt verkställda undersökningar det nuvarande etablissemang i Häl-
singsborg på grund av sin belägenhet är betydligt mindre utsatt för en
dylik fara än kasernetablissemang i Landskrona. Vad slutligen be-
träffar det av generalstabschefen framhållna skälet mot en samlad för-
läggning, nämligen att olägenheterna av den splittrade förläggningen
skulle i förevarande fall bli mindre kännbara än vid vissa andra trupp-
förband med dylik förläggning, så kan detta uppenbarligen icke inne-
bära någon som helst anledning att icke söka undvika sådana olägen-
heter, där hinder därför icke i övrigt möter.

Vid övervägande av de skäl, som tala för de båda olika alterna-
tiven, har jag därför kommit till den övertygelsen, att en förlägg-
ning av regementet i dess helhet till Hälsingsborg är fördelaktigare
än den nuvarande splittrade förläggningen. Jag finner mig därför
böra tillstyrka, att de till Landskrona nu förlagda skvadronerna för-
flyttas till Hälsingsborg, sedan därvarande kasernetablissemang under-
gått därav betingad utvidgning. Att Landskrona stad därigenom
kommer att tillskyndas vissa olägenheter, må vara sannt, men denna
omständighet synes mig icke kunna tillmätas någon avgörande bety-
delse, då alla militära skäl tala för skvadronernas förflyttning till
Hälsingsborg. Det torde böra framhållas, att då ifrågavarande skvadro-
ner på sin tid förlades till Landskrona, hade staden redan upphört
att vara garnisonsort, ävensom att denna förläggning aldrig varit av-
sedd att bli permanent utan endast av provisorisk natur. Något obe-
hörigt åsidosättande av stadens intresse kan följaktligen icke sägas äga
rum genom regementets förläggning i dess helhet till Hälsingsborg.

Vad kostnaderna härför angår, hava dessa av fortifikationsdeparte-
mentet beräknats uppgå till sammanlagt 1,170,000 kronor. Då Hälsing-
borgs stad erbjudit sig att, under villkor att kronan avsäger sig rätt
att till enskilda försälja tomter från det av staden för regementet upp-

[51.] låtna övningsfältet, bidra till kostnaderna för regementets förläggning till staden med 235,000 kronor, ett erbjudande som jag, i likhet med fortifikationsdepartementet, finner böra av kronan accepteras, skulle statsverkets direkta kostnader komma att belöpa sig till (1,170,000 — 235,000 =) 935,000 kronor. För bestridande av dessa kostnader finnas emellertid redan tillgängliga dels 673,500 kronor, som reserverats av det utav 1902 års riksdag för ordnande av regementets förläggning beviljade anslaget, dels ock 118,000 kronor av det utav 1915 års riksdag till beredande av ökat stallutrymme vid kavalleriet beviljade anslaget, eller tillhoppa 791,500 kronor. För förläggningens ordnande på föreslaget sätt skulle alltså erfordras ytterligare (935,000 — 791,500 =) 143,500 kronor. Då jag icke har något att mot de uppgjorda kostnadsberäkningarna erinra, torde detta belopp nu böra av riksdagen äskas.

Då det av Hälsingborgs stad erbjudna beloppet är avsett att läggas under loppet av femton år från och med det år, då de för regementets förläggning dit erforderliga byggnadsarbetena påbörjas, torde Kungl. Maj:t böra bemyndigas att för arbetenas bedrivande av omhänderthavande medel förskjuta nämnda belopp, 235,000 kronor, för att sedermera ersättas av det från staden inflytande bidraget.

Vad beträffar lantförsvarets fastigheter i Landskrona, torde dessa, i händelse av riksdagens bifall till förevarande framställning, böra försälgas, därest de icke lämpligen kunna för annat statsändamål användas. Härom torde emellertid icke nu behöva beslutas. Såsom jag får tillfälle att längre fram närmare omförmäla, torde en del av de nuvarande byggnaderna kunna tagas i anspråk för lantförsvarets behov.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

dels att för ordnande av Skånska husarregementets förläggning i Hälsingborg å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 143,500 kronor,

dels ock medgiva, att av Kungl. Maj:t må för ifrågavarande ändamål av tillgängliga medel förskottsvis utanordnas ett belopp av högst 235,000 kronor, att sedermera ersättas av det belopp, varmed Hälsingborgs stad förklarat sig villig bidra för regementets förläggning i dess helhet till nämnda stad.

Ökade kostnader för vissa byggnadsföretag.

Under de senare åren har riksdagen beviljat anslag för åtskilliga byggnadsföretag, vilka delvis redan äro verkställda men till större delen äro antingen under utförande eller ännu icke påbörjade. Flertalet av ifrågavarande byggnadsföretag äro sådana, som stå i sammanhang med den nya härordningen.

Arméförvaltningen har nu anmält, att med anledning av den alltjämt pågående stegringen av priserna å byggnadsmaterialier de för ifrågavarande byggnadsföretag före krigsutbrottet beräknade kostnaderna givetvis komme att överskridas. Med anledning därav hade inom fortifikationsdepartementets kasernbyggnadsbyrå uppgjorts följande beräkning av de ökade anslag, som kunde anses erforderliga för byggnadsarbetenas genomförande:

Arméförvaltningens framställning.

Till beredande av *ökat stallutrymme vid infanteriet* hade 1915 års riksdag beviljat ett anslag av 655,900 kronor. Kostnadsökningen komme att uppgå till omkring 25 procent av anslaget eller till 164,000 kronor.

För beredande av *ökat stallutrymme vid kavalleriet* hade 1915 års riksdag beviljat ett anslag av 412,800 kronor. Arbetena för Livgardet till häst, Livregementets dragoner, Livregementets husarer, Smålands husarregemente, Skånska dragonregementet, Kronprinsens husarregementet och Norrlands dragonregemente hade under åren 1915 och 1916 slutförts inom den beräknade kostnaden. Beträffande Skånska husarregementet hade något uppdrag från Kungl. Maj:t ej erhållits, utan hade den beräknade kostnaden, 118,000 kronor, reserverats. Detta belopp borde ökas med omkring 20 procent eller 24,000 kronor.

Till beredande av *ökat stallutrymme vid artilleriet* hade av 1916 års riksdag beviljats ett anslag av 56,000 kronor. Arbetena skulle nu utbjudas på entreprenad. Kostnadsökningen beräknades till 25 procent, eller 14,000 kronor.

Till uppförande av *förråd för vinterfordon* hade beviljats av 1913 års riksdag 237,000 kronor samt av 1915 års riksdag ytterligare 90,000 kronor. De i det förra anslaget beräknade arbetena vore utförda utan ökad kostnad; för i det senare anslaget upptagna arbeten, vilka nu skulle igångsättas, beräknades en kostnadsökning av 25 procent eller 22,500 kronor.

Till uppförande av *förråd för andra fordon än vinterfordon samt för persedlar och materiel* hade av 1914 års senare riksdag beviljats 1,359,000 kronor. Av detta anslag skulle för arbeten vid Första livgrenadjärregementet, Andra livgrenadjärregementet, Västgöta regemente, Södermanlands regemente, Kronobergs regemente, Kalmar regemente, Norra skånska infanteriregementet och Södra skånska infanteriregementet ställas till arméns kasernbyggnadsnämnds förfogande 224,000 kronor. Av de åt fortifikationsdepartementet uppdragna arbetena hade de för Svea livgarde, Göta livgarde, Livregementets grenadjärer, Karlskrona grenadjärregemente, Upplands infanteriregemente, Dalregementet, Hallands regemente, Västmanlands regemente, Norrbottens regemente, Värmlands regemente, Vaxholms grenadjärregemente, Gottlands infanteriregemente, Västernorrlands regemente, Livgardet till häst, Livregementets dragoner, Livregementets husarer, Smålands husarregemente, Kronprinsens husarregemente, Norrlands dragonregemente, Svea artilleriregemente och Upplands artilleriregemente utförts eller påbörjats och beräknades bliva fullbordade inom härför avsedda kostnader, 581,000 kronor. Däri vore även inräknade eventuella kostnader genom brutna kontrakt. Återstode således arbetena för Skaraborgs regemente, Jönköpings regemente, Hälsinge regemente, Älvsborgs regemente, Bohusläns regemente, Västerbottens regemente, Jämtlands fältjägarregemente, Skånska husarregementet, Skånska dragonregementet, Göta artilleriregemente, Vendes artilleriregemente, Norrlands artilleriregemente, Smålands artilleriregemente och eventuellt Gottlands artillerikår, för vilka kostnaderna beräknats till 554,000. För dessa arbeten, vilka nu skulle igångsättas, erfordrades en anslagsökning av 15 procent eller 83,100 kronor.

För uppförande av *nya byggnader för Norrbottens regemente* hade 1914 och 1915 års riksdagar beviljat tillhoppa 1,050,000 kronor. Byggnadsarbetena påginge, och enligt de antagna anbuden beräknades de kunna fullbordas inom det anvisade anslaget. För värme-, vatten- och avloppslednings-, elektriska belysnings-, stängsel- m. fl. arbeten, som ännu icke kontraherats, beräknades en kostnadsökning av 80,000 kronor. Härtill komme, att den ursprunglige entreprenören måst skiljas från kontraktet och ny entreprenör antagas. De nya anbuden visade för dessa byggnader jämte den samtidigt utbjudna underofficersbyggnaden vid Bodens ingenjörkår en ökning av 41,710 kronor, och hade Kungl. Maj:t genom brev den 4 augusti 1916 bestämt, att denna summa finge av civila departementet förskjutas. Dessutom uppkomme genom det nya kontraktets bestämmelser för transport av grus och tillhanda-

hållande av knacksten samt genom prisskillnad å cement och kostnader för elektrisk ström och vatten en ytterligare kostnadsökning, som icke nu kunde exakt uppgivas, men beräknades uppgå till omkring 60,000 kronor. Därest dessa merkostnader icke kunde ersättas av förre entreprenören, måste för byggnaderna vid Norrbottens regemente jämte underofficersbyggnaden vid Bodens ingenjörkår ytterligare anvisas ett belopp av 101,710 kronor. Hela det för ifrågavarande byggnadsarbeten ytterligare erforderliga beloppet utgjorde alltså $(80,000 + 101,710 =)$ 181,710 kronor.

Till uppförande av byggnader för *Norrbottens kavallerikår* hade av 1915 års riksdag beviljats 478,000 kronor. Den beräknade kostnadsökningen för dessa arbeten, som ännu ej kontraherats, uppginge till omkring 30 procent eller 150,000 kronor.

För uppförande av *nya byggnader för Bodens artilleriregemente* hade av 1914 och 1915 års riksdagar beviljats tillhopa 692,000 kronor. Kostnaderna för dessa arbeten, som ännu ej kontraherats, syntes komma att erfordra en anslagsökning av omkring 30 procent eller 210,000 kronor.

Till *nya befälsbyggnader vid Vaxholms grenadjärregemente* hade av 1916 års riksdag beviljats 395,000 kronor. För dessa arbeten, som ännu ej påbörjats, beräknades en anslagsökning av omkring 35 procent erforderlig eller 140,000 kronor.

För uppförande av byggnader för en *förplägnadsanstalt i Östersund* hade av 1916 års riksdag beviljats 640,000 kronor. Sannolika kostnadsökningen härå vore beräknad till 19 procent eller i avrundat tal till 120,000 kronor.

För uppförande av ett *havremagasin i Stockholm* hade av 1916 års riksdag beviljats ett anslag av 200,000 kronor. Den sannolika kostnadsökningen härå beräknades till 19 procent eller 38,000 kronor.

Till uppförande av *nya byggnader för Norrlands artilleriregemente i Östersund* hade av 1915 års riksdag beviljats ett anslag av 1,358,500 kronor, därav till byggnadsarbeten 986,000 kronor och till inköp av mark 372,500 kronor. För dessa byggnadsarbeten, som ännu ej påbörjats, beräknades en anslagsökning av omkring 30 procent erforderlig eller 300,000 kronor.

Till uppförande av *nytt etablissemanng för Svea ingenjörkår* hade av 1915 års riksdag beviljats ett anslag av 1,696,000 kronor, varjämte därutöver av Kungl. Maj:t anvisats 43,900 kronor, eller sammanlagt 1,739,900 kronor. Den sannolika kostnadsökningen härå beräknades till omkring 25 procent, eller i avrundat tal till 435,000 kronor.

Till uppförande av *byggnader för Norrlands ingenjörkår* hade av 1915 års riksdag beviljats 1,884,000 kronor. Den sannolika kostnadsökningen härå beräknades till 30 procent eller i avrundat tal till 565,000 kronor.

Till uppförande av *nya byggnader för Bodens ingenjörkår* hade av 1915 års riksdag beviljats ett anslag av 651,000 kronor. Av dessa arbeten hade uppförandet av en underofficersbyggnad kontraherats och beräknats kunna fullbordas inom det givna anslaget 59,500 kronor. Sedan emellertid den först antagna entreprenören måst skiljas från arbetet och ny entreprenör antagas, komme kostnaderna att överstiga de beräknade, enligt vad ovan under Norrbottens regemente angivits och beräknats. För de återstående arbetena, beräknade till 591,500 kronor, syntes på grund av det tränga utrymmet inom etablissemangets den erforderliga anslagsökningen komma att uppgå till något högre än för de övriga Bodenbyggnaderna, eller till omkring 35 procent eller 210,000 kronor.

Till uppförande av *nya byggnader för fästningsingenjörkompanierna i Vaxholm och Karlskrona* hade av 1915 års riksdag beviljats ett anslag av 93,000 kronor. För dessa arbeten, som ännu ej kontraherats, måste, dels till följd av terrängsvårigheter, som nödvändiggjorde vissa sprängningsarbeten, dels på grund av att arbetena utgjordes av fyra mindre byggnader, den erforderliga anslagsökningen sättas till omkring 40 procent eller 40,000 kronor.

Till uppförande av *nytt etablissemang för Fälttelegrafkåren* hade av 1916 års riksdag beviljats ett anslag av 1,998,000 kronor. Den sannolika kostnadsökningen härå beräknades till 20 procent eller i avrundat tal till 400,000 kronor.

Till uppförande av *skidförråd* hade 1915 års riksdag beviljat ett anslag av 461,000 kronor. Denna fråga hade varit underkastad särskild utredning, vilken ännu icke vunnit Kungl. Maj:ts godkännande. Erforderlig ökning av detta anslag kunde därför icke nu angivas.

För *ordnande av vinterförläggning för vissa truppförband* hade 1914 års senare riksdag beviljat 567,000 kronor. Dessa arbeten vore fullbordade så när som på exercishus och sjukbaracker. Samtliga arbeten hade kontraherats att utföras inom det givna anslaget. Entreprenören för exercishuset vid Västernorrlands regemente hade dock icke kunnat fullfölja sitt kontrakt, utan måste detsamma förklaras från entreprenörens sida brutet. Därest icke ersättning för härigenom ökade kostnader, vilka ännu icke kunde exakt bestämmas, kunde erhållas från

entreprenören eller borgensmän, erfordrades en anslagsökning av omkring 10,000 kronor.

För uppförande av ett *brödsädesmagasin med kvarn, ett mindre slakteri jämte kreatursstall samt ett viktualiemagasin vid arméns intendenturförråd i Boden* hade, efter riksdagens medgivande, genom kungl. brev den 14 maj 1915 anvisats 312,500 kronor. Arbetena för slakteriet jämte kreatursstallet samt viktualiemagasinet vore igångsatta och syntes kunna fullbordas inom härför beräknade kostnader. För kvarnen och brödsädesmagasinet hade de inkomna anbuden å byggnadsarbeten och kvarnmaskineri blivit av Kungl. Maj:t godkända. Den på grund av den ökade kostnaden för dessa arbeten jämte på entreprenad utbjuden elektrisk belysnings- och kraftledning med motorer samt vatten- och aflöppsledningar m. m. erforderliga anslagsökningen syntes komma att uppgå till sammanlagt omkring 80,000 kronor.

Till uppförande av byggnader för en *förplägnadsanstalt i Hässleholm* hade 1916 års riksdag beviljat 445,000 kronor. Den beräknade kostnadsökningen för dessa arbeten uppginge till 16 procent eller i avrundat tal till 71,000 kronor.

För fullbordande av ovan angivna byggnadsföretag skulle således, utöver de för ändamålet beviljade anslagen, erfordras följande belopp, nämligen:

för ökat stallutrymme vid infanteriet	kronor	164,000: —
» » » » kavalleriet	»	24,000: —
» » » » artilleriet	»	14,000: —
» förråd för vinterfordon	»	22,500: —
» » » andra fordon än vinterfordon samt för persedlar och materiel	»	83,100: —
» nybyggnader för Norrbottens regemente	»	181,710: —
» » » Norrbottens kavallerikår	»	150,000: —
» » » Bodens artilleriregemente	»	210,000: —
» befälsbyggnader vid Vaxholms grenadjärrege- mente	»	140,000: —
» förplägnadsanstalt i Östersund	»	120,000: —
» havremagasin i Stockholm	»	38,000: —
» nybyggnader för Norrlands artilleriregemente i Östersund	»	300,000: —
» nytt kasernetablissemang för Svea ingenjörkår	»	435,000: —
» kasernetablissemang för Norrlands ingenjörkår	»	565,000: —

Transport kronor 2,447,310: —

	Transport kronor	2,447,310: —
för nybyggnader för Bodens ingenjörkår.....	»	210,000: —
» » » fästningsingenjörkompanierna i Vaxholm och Karlskrona	»	40,000: —
» nytt kasernetablissemang för Fälttelegraf- kåren.....	»	400,000: —
» ordnande av vinterförläggning.....	»	10,000: —
» brödsädesmagasin med kvarn jämte andra bygg- nader vid intendenturförrådet i Boden	»	80,000: —
» förplägnadsanstalt i Hässleholm	»	71,000: —
eller tillhopa kronor		3,258,310: —

Arméförvaltningen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å extra stat för år 1918 anvisa förenämnda belopp, 3,258,310 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom arméförvaltningen framhållit, hava de kostnadsberäkningar, som legat till grund för de av riksdagen för ifrågavarande byggnadsföretag beviljade anslagen, upprättats före krigsutbrottet. Med hänsyn till den avsevärda stegring av priserna å byggnadsmaterialier av olika slag, som sedan dess inträtt, är det tydligt, att de beslutade byggnadsföretagen icke kunna fullbordas inom ramen för de av riksdagen beviljade anslagen. Då flertalet av ifrågavarande byggnader stå i samband med den nya härordningen och följaktligen icke kunna uppskjutas, har Kungl. Maj:t i åtskilliga fall, efter därom av arméförvaltningens fortifikationsdepartement gjord framställning, medgivit antagande av entreprenadanbud, som överstigit de beräknade kostnaderna, och i sammanhang därmed föreskrivit, att härav föranledda ökade kostnader skulle av arméförvaltningens civila departement förskjutas för att sedermera hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande.

Arméförvaltningen har nu beräknat, att för fullbordande av ifrågavarande byggnader skulle erfordras ett ytterligare belopp av 3,258,310 kronor, och har arméförvaltningen hemställt, att detta belopp måtte anvisas å extra stat för år 1918. På grund av de under nuvarande förhållanden ständigt fluktuerande materialpriserna är det emellertid klart, att denna beräkning av merkostnaderna endast kan vara approximativ och att någon säkerhet icke finnes för, att byggnadsarbetena skola kunna fullbordas för det angivna beloppet. Å andra sidan torde man emellertid även böra räkna med, att i och med krigets upphörande en återgång till mera normala priser kan komma att ske. Vid sådant

förhållande och då det för närvarande icke är möjligt att med någon tillförlitlighet bedöma, till vilket belopp kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag komma att uppgå, synes det lämpligast att fortfarande gå till väga på samma sätt som hittills, nämligen att i varje särskilt fall överlämna åt Kungl. Maj:ts avgörande, huruvida ett entreprenad-anbud, som överstiger de beräknade kostnaderna, bör antagas eller icke, och att, för den händelse anbudet antages, av tillgängliga medel förskjuta uppkommande merkostnader för att framdeles anmälas till ersättande.

På grund av vad sålunda anförts, torde något anslag för ifrågavarande ändamål icke nu böra av riksdagen äskas.

Ifrågasatta nya byggnadsföretag.

Uti sin skrivelse angående lantförsvarets medelsbehov för år 1918 har arméförvaltningen gjort framställning om anvisande av medel för följande nya byggnadsföretag, nämligen:

till nytt sjukhus vid Göta artilleriregemente	kronor 120,000: —
» » » » Västernorrlands regemente	» 165,000: —
» tillbyggnad av sjukhuset vid Karlskrona grenadjär- regemente	» 30,000: —
» nytt garnisonssjukstall i Boden	» 55,000: —
» ny mässbyggnad vid Karlskrona grenadjärrege- mente	» 120,000: —
» nytt exercishus, nytt gymnastikhus och ny arrest- byggnad vid Norrbottens regemente	» 240,000: —
Summa kronor	730,000: —

Vidare har arméförvaltningens fortifikationsdepartement uti underdånig skrivelse den 26 januari 1916 i samband med avgivande av ytt-
rande angående Skånska husarregementets förläggning gjort framställ-
ning om anvisande av medel för ordnande av inkvarteringen å Karlsborg.
Kostnaderna härför hava nu av arméförvaltningen beräknats till 1,318,300
kronor.

Av de sålunda föreslagna nybyggnadsföretagen äro otvivelaktigt flertalet av behovet påkallade. Särskilt gäller detta beträffande de ifrågasatta nya sjukhusen vid Göta artilleriregemente och Västernorrlands

Departements-
chefen.

regemente. På grund av de synnerligen stora krav, som för närvarande ställas på statskassan för tillgodoseende av andra än viktigare försvarsbehov, finner jag mig dock icke kunna tillstyrka, att medel nu äskas för ifrågavarande byggnadsföretag. Med hänsyn till de för närvarande högt uppdrivna arbets- och materialpriserna och den osäkerhet, som råder inom byggnadsindustrien, synes mig tidpunkten icke heller vara lämplig för fattande av beslut om igångsättande av nya byggnadsföretag.

Kulspruteskjutbanor.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har anmält, att sedan kulspruteformationer tilldelats arméns infanteri- och kavalleriregementen, behovet för nämnda formationer av särskilda, permanenta anordningar för utförandet av föreskrivna skolskjutningsövningar alltmera gjort sig gällande.

De nu befintliga skjutbanorna vid truppförbanden, vilka utan undantag vore konstruerade uteslutande med hänsyn till skjutningar med eldhandvapen, lämpade sig mindre för användande vid skjutning med kulspruta, enär det visat sig, att anordningarna å dessa banor icke tålde den påfrestning, som eld från sistnämnda vapen åstadkomme särskilt på de korta hållen (30 meter), enär blinderingsvallen fort bleve deformerad till risk icke blott för skadegörelse å de dyrbara hisstavelställningarna, utan även å den skyddande betongmuren, varigenom till och med markörernas säkerhet äventyrades. Också hade vid flera regementen skjutningar med kulspruta å handgevärsbanorna förbjudits, exempelvis vid skjutbanorna å Järvafältet, varest provisoriska anordningar för skjutning med kulspruta vidtagits. Risken för förlupna kulor syntes även vara i väsentlig mån större vid skjutning med kulspruta än med gevär eller karbin, varför vissa av arméns nuvarande skjutbanor av denna anledning icke borde komma till användning vid kulspruteskjutning. Så hade exempelvis genom chefens för fjärde arméfördelningen försorg all skjutning med kulspruta å banorna vid Kaknäs förbjudits. Slutligen vore våra nuvarande banor av den storleken, att truppförbanden till sitt förfogande hade nått upp det antal tavlor för handgevärsskjutning, som vore nödvändigt för övningarnas grundliga bedrivande. Också vore regementscheferna eniga i den uppfattningen, att dessa banor icke kunde belastas med ytterligare en formations skjutningar, utan att utbildningen därigenom bleve i betänklig grad lidande.

På grund av nu angivna förhållanden borde inom varje förläggningssort, där en eller flera kulspruteformationer funnes förlagda, sär-

skilda permanenta anordningar för skolskjutning med kulspruta komma till utförande.

Enligt verkställda beräkningar skulle kostnaderna för samtliga erforderliga kulspruteskjutbanor uppgå till 382,010 kronor, däri inräknade utgifterna för nödiga markförvärv, och hemställde arméförvaltningen, att detta belopp måtte anvisas å extra stat för år 1918.

Vid antagandet av 1914 års härordning, varigenom särskilda kulspruteformationer organiserades vid infanteriet och kavalleriet, var icke vare sig av vederbörande myndigheter eller av Kungl. Maj:t förutsatt, att införandet av detta nya vapen skulle medföra krav på särskilda skjutbaneanordningar. Enligt vad arméförvaltningens framställning giver vid handen, torde dock dylika anordningar behöva vidtagas. Innan framställning till riksdagen avlåtes angående anvisande av medel för ifrågavarande ändamål, torde emellertid i och för ett eventuellt nedbringande av de högst avsevärda kostnaderna frågan böra underkastas en mera ingående utredning än den av arméförvaltningen nu förebragta. Jag anser mig därför för närvarande icke kunna tillstyrka den gjorda framställningen.

Departements
chefen.

J. Övningar.

1. Arméns fält- och fälttjänstövningar.

[52.]

Reservationsanslaget till arméns fält- och fälttjänstövningar utgick till och med år 1915 med 500,000 kronor. Med anledning av den beslutade nya härordningen höjdes anslaget från och med år 1916 med 100,000 kronor eller till 600,000 kronor.

Uti skrivelse den 26 oktober 1916 har chefen för generalstaben anfört, att enligt det förslag till hushållningsplan för ifrågavarande anslag under åren 1909—1916, som av chefen för generalstaben upprättats, hade anslaget beräknats medgiva, att varje arméfördelning skulle delta i en dylik övning tvänne gånger under de två 4-årsperioder, planen omfattade. För den högre truppförbandsutbildningens tillgodoseende vore denna fordran på arméfördelningarnas deltagande i större fälttjänstövningar den minsta möjliga, och en ökning vore i hög grad önskelig. Med det nu utgående anslaget bleve det emellertid icke möjligt att i

Chefens för
generaletaben
framställning.

[52.] framtiden kunna ens tillgodose ovan nämnda minimifordran på övnings-tillfälle för arméns högre truppförband.

Att ifrågavarande anslag sålunda visade sig otillräckligt, berodde emellertid i första hand därpå, att de större fälttjänstövningarna måste så anordnas, att de erfarenheter, som gjorts under det nu pågående kriget, bleve för arméns utbildning tillgodogjorda. Dessa erfarenheter vore nämligen av den art, att de utövade ett högst väsentligt inflytande på truppförbandsutbildningen framför allt under större fälttjänstövningar. En underlåtenhet att under dylika övningar tillgodogöra sig de vunna erfarenheterna komme att inverka högst menligt på arméns krigsduglighet. De betydande kostnadsökningar, som ett bedrivande av större fälttjänstövningar enligt fullt moderna fordringar krävde, berodde i första hand på nödvändigheten att tillämpa följande erfarenheter.

Tungt artilleri måste i så stor utsträckning som möjligt deltaga i övningarna. Hittills hade dylikt artilleri i större omfattning kunnat deltaga i dylika fälttjänstövningar, endast då det varit möjligt att begagna fotmarsch i stor utsträckning i stället för de kostsamma järnvägs-transporterna. Numera, då det tunga artilleriets uppträdande på stridsfältet blivit av synnerligen stor betydelse, måste sådant artilleri deltaga i större omfattning än förr och i regel vid varje större fälttjänstövning. Det tunga artilleriets deltagande i sådan utsträckning vore nödvändigt ej endast med hänsyn till truppslagets egen utbildning, utan även med hänsyn till erforderlig samverkan med andra slag av artilleri och med infanteri. Även infanteritruppförbandens rörelser och uppträdande rönt högst betydlig inverkan av förekomsten av tungt artilleri. Fordran på det tunga artilleriets medverkan hade även ökat fordran på tillgång av personal och hästar. För en intim samverkan med annat artilleri och infanteri erfordrades nämligen även under fredsövningar utsträckta anordningar för eldledning, observationer o. s. v., vilket medförde en relativt riklig tillgång på personal och hästar i en för det tunga artilleriet lämplig fälttjänstsammansättning.

Befästningsarbeten spelade numera en betydligt större roll än förut. Att truppförbanden komme i tillfälle att erhålla övning i även mera omfattande befästningars anläggande i enlighet med det taktiska lägets krav vore ofrånkomligt, om arméns krigsduglighet skulle kunna hållas på tidsenlig höjd. Endast under övningar i större förband kunde nämligen nödvändigheten av dylika befästningsarbeten, deras riktiga taktiska läge och snabba utförande komma till sin rätt på ett fullt naturligt och för utbildningen givande sätt. Utförandet av sådana befästningsarbeten medförde högst betydligt ökade kostnader, dels för

ersättning av markskador, dels för anskaffning av viss förbrukningsmateriel, vartill tillgång måste finnas, om övningarna skulle lämna det resultat, som avsåges med desamma.

Allehanda *tekniska trupper* måste numera komma till ökad användning såväl i ställningskriget som i det rörliga fältkriget. Hit hörde flygavdelningar, fälttelegrafavdelningar, fältradiotelegrafavdelningar, skanstygskolonner, bombkastar- och belysningsavdelningar. Samtliga dessa tekniska trupparavdelningar måste i större utsträckning än förut deltaga i fälttjänstövningarna ej endast för egen utbildning utan framför allt för ernående av samverkan med andra truppslag. Detta medförde kostnader ej blott för avdelningarnas organiserande och förseende med nödvändig förbrukningsmateriel utan även för deras transporterande på järnväg.

Ej blott vid ovannämnda tekniska trupper utan även vid övriga truppslag vore en ökad användning av vissa *tekniska hjälpmedel* nödvändig. Så t. ex. måste infanteriförbanden delvis utrustas med strålkastare, lyspistoler m. m. Den härvid erforderliga förbrukningsmaterielen medförde ökade kostnader.

Ett annat skäl till, att här ifrågavarande anslag komme att visa sig otillräckligt, vore, att *medel från detta anslag på senaste tid måst avses för vissa övningar*, vilka vore att hänföra till fält- och fälttjänstövningar, men vilka icke medtagits i den ursprungliga kostnadsberäkningen. Sålunda hade kostnaderna för fjällterräng-, myrterräng- och älvlinjeövningar samt för vissa tillämpningsövningar med Frivilliga automobilkåren och med Frivilliga motorbåtskåren bestritts från detta anslag. Från detsamma hade även medel måst tagas till vissa övningar, som letts av inspektören för infanteriet. För dylika övningar erforderliga medel syntes även för framtiden komma att utgå från detta anslag.

Slutligen måste kostnaderna för vissa *tekniska övningar*, vilka vore att hänföra till fält- och fälttjänstövningar, bestridas med medel från detta anslag.

Anställda kostnadsberäkningar hade givit vid handen, att det för år 1917 tillgängliga anslaget med tillägg av befintliga besparingar från föregående år endast medgäve större fälttjänstövningar med betydande inskränkningar i övningarnas ursprungligen planlagda omfattning. Nämda besparingar syntes nämligen till följd av nu rådande prisstegring, särskilt beträffande lejning av hästar, bliva väsentligen mindre, än vad som beräknats.

[52.] För år 1918 vore däremot en ökning av anslaget, så att detsamma medgäve den omfattning av övningarna, vilken ovan närmare angivits, oundgängligen nödvändigt.

För att sålunda, med tillgodoseende av ovan anförda nya behov av olika art, fält- och fälttjänstövningar skulle kunna i behöflig utsträckning utföras, hemställde generalstabschefen, att reservationsanslaget till arméns fält- och fälttjänstövningar måtte ökas med 175,000 kronor eller från 600,000 kronor till 775,000 kronor.

Uti särskild skrivelse den 26 oktober 1916 har chefen för generalstaben närmare angivit de tekniska övningar, som med anlitan- de av medel från förevarande anslag borde anordnas.

Arméförvalt-
ningens
yttrande.

Uti den 30 oktober 1916 avgivet utlåtande har arméförvaltningen, som funnit de av chefen för generalstaben anförda skälen för höjning av ifrågavarande anslag synnerligen vägande, hemställt, att anslaget måtte i riksstaten för år 1918 uppföras med det av generalstabschefen föreslagna beloppet eller 775,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vid uppgörandet år 1914 av förslag till ny härordning beräknades, att denna skulle komma att medföra en ökning av anslaget till arméns fält- och fälttjänstövningar med 100,000 kronor. Härvid utgick man från, att dylika övningar skulle fortfarande komma att anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad dittills ägt rum. Mot den sålunda uppgjorda beräkningen hade riksdagen icke något att erinra, och i enlighet härmed blev jämväl anslaget från och med år 1916 höjt från 500,000 kronor till 600,000 kronor.

Såsom av chefens för generalstaben framställning framgår, är emellertid sistnämnda belopp icke tillräckligt, därest fälttjänstövningarna för framtiden skola kunna anordnas på ett sådant sätt, att man därvid kan för arméns utbildning tillgodogöra sig de mångahanda lärdomar, det pågående världskriget givit. Då man uppenbarligen icke bör underlåta att, så långt förhållandena det medgiva, söka tillgodogöra sig dessa lärdomar, torde en härav påkallad ökning av förevarande anslag vara ofrånkomlig.

Enligt chefens för generalstaben beräkning, mot vilken arméförvaltningen icke haft något att erinra, skulle anslaget behöva ökas med icke mindre än 175,000 kronor. I betraktande av den höjning, anslaget nyligen undergått, kan förevarande ökning förefalla högt tilltagen. Emellertid har jag vid granskning av de till grund för generalstabschefens förslag liggande specialberäkningarna icke funnit anledning

till någon anmärkning. Vid sådant förhållande finner jag mig böra tillstyrka, att anslaget höjes med förenämnda belopp. [52.]

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att öka reservationsanslaget till arméns fält- och fälttjänstövningar,

nu	kronor 600,000: —
med	» 175,000: —
till	kronor 775,000: —

2. Vinterövningar, oförändrat ordinarie reservationsanslag kronor 320,000: —

3. Det frivilliga skytteväsendets befrämjande.

[53.]

Under år 1915 har verksamheten inom det frivilliga skytteväsendet varit mycket livaktig. Sålunda hava under året inskrivits 72,558 nya medlemmar, därav i beväringens första och andra uppbåd ej mindre än 41,021. Antalet nybildade skytteföreningar utgjorde 73.

Det frivilliga
skytteväsen-
dets utveck-
ling

Medlemsantalet i de frivilliga skytteföreningarna uppgick den 31 december 1915 till 211,915, därav 199,592 aktiva och 12,323 passiva.

Av de aktiva medlemmarna hava 181,618 deltagit i skjutningarna, och av dessa hava 165,062 lossat de för statsunderstöds erhållande föreskrivna 50 skarpa skotten. Antalet under år 1915 inom skytteföreningar och skytteförbund lossade skarpa skott utgjorde tillsammans 17,854,851, därutav i fältmässiga skjutningar 2,590,593.

För förvärvad skjutskicklighet hava under år 1915 utdelats följande statens utmärkelsetecken:

81	diplom för riksmedalj,
156	riksmedaljer,
2,802	diplom för årtalsmärke,
1,116	skyttmärken av guld,
3,328	d:o » silver,
4,299	d:o » brons.

[53.]

Enligt vad skytteförbundens överstyrelse meddelat, har även under år 1916 över hela riket visats stor livaktighet inom det frivilliga skytteväsendet, särskilt bland bevarings- och landstormsmän. Antalet i verksamhet varande skytteföreningar utgör för närvarande 2,470.

Vid en jämförelse emellan resultatet för år 1915 och det under år 1914 uppnådda har visserligen under 1915 en tillbakagång skett i vissa avseenden, exempelvis beträffande antalet anslagsberättigade och antalet lossade skarpa skott, men synes detta vad medlemsantalet angår, hava sin orsak uti den under år 1914 inträffade tillfälliga anslutningen av landstormsmän. Jämföres däremot året 1915 med året 1913, innan ännu världskriget utbrutit, finner man, att utvecklingen varit fullt normal, och att densamma fortgått på samma lovande sätt som under de senare åren, och detta ehuruval skytterörelsen på sista tiden haft att kämpa med mer än vanligt svåra förhållanden, orsakade av för alla kända yttre omständigheter. Sålunda hava svårigheter mött för anskaffande av ammunition, vilken dels avsevärt stigit i pris och dels varit svår att erhålla. Ett synnerligt kännbart hinder för verksamhetens bedrivande har vidare varit de oupphörliga inkallelserna till militär tjänstgöring, i det att ofta hela föreningsstyrelser varit lång tid inkallade. En mycket försvarande omständighet för åstadkommande av en livaktig verksamhet har även varit den rådande gevärsbristen. Trots allt detta synes dock skytterörelsen icke blott bibehålla vunnen terräng, utan även fortfarande gå framåt, vilket bland annat bestyrkes dels därav, att ett avsevärt högre antal utmärkelsetecken för skjutskicklighet förvärvats än under föregående år, och dels därav, att oaktat alla svårigheter nya skytteföreningar litet varstades i landet kunnat bildas.

Nuvarande an-
slag.

För innevarande år har riksdagen till det frivilliga skytteväsendets befrämjande å extra stat anvisat ett anslag av 1,130,500 kronor samt medgivit, att av detta anslag ett belopp av 448,000 kronor, motsvarande ammunitionsbidraget till äldre skyttar, ställes till förfogande av arméförvaltningens artilleridepartement för anskaffning av mobiliseringsammunition, mot det att departementet till skytteförbundens överstyrelse utlämnar 11,200,000 skarpladdade patroner m/94, med skyldighet för överstyrelsen att återställa tomhylsor och laddramar, dock med rätt för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle sådant påkalla, till överstyrelsen kontant utbetala sistnämnda belopp.

Anslaget är av riksdagen beräknat sålunda:			
till	skytteförbundens överstyrelse	kronor	79,800: —
»	skytteförbunden	»	143,600: —
»	skytteföreningarna:		
	a) årsunderstöd		
	dels à 2 kronor till 140,000		
	äldre skyttar, förslagsvis	kronor	280,000: —
	dels à 1 krona till 30,000		
	mycket unga skyttar och		
	nybörjare, förslagsvis ...	»	30,000: —
	b) ammunitionsbidrag		
	dels till likviderande av		
	11,200,000 patronerm 94		
	att genom arméförvalt-		
	ningens artilleridepar-		
	tement tillhandahållas		
	skytteföreningarnaföratt		
	utdelas till 140,000 an-		
	slagsberättigade äldre		
	skyttar	»	448,000: —
	dels att kontant tilldelas		
	skytteföreningarna i för-		
	hållande till antalet an-		
	slagsberättigade skyttar		
	med kammarammunition,		
	ett såsom fast bestämt		
	belopp av.....	»	67,500: —
	c) bidrag till nybildade skytte-		
	föreningar föranskaffande		
	av målskjutningsmateriel	»	3,000: —
			» 828,500: —
»	övriga utgifter:		
	riksskyttetävling i Örebro		
	år 1917	»	10,000: —
	understöd för anordnande		
	av skjutbanor och andra		
	utgifter för det frivilliga		
	skyttväsendet	»	68,600: —
			» 78,600: —
Summa kronor 1,130,500: —			

[53.] Uti skrivelse den 10 oktober 1916 har nu skytteförbundens överstyrelse genom sitt verkställande utskott anmält anslagsbehovet för år 1918 och därvid hemställt, att till det frivilliga skytteväsendets befrämjande måtte för år 1918 anvisas:

Huvuddragen
av skytteför-
bundens över-
styrelses an-
slagsäskande
för år 1918.

till skytteförbundens överstyrelse	kronor	32,800: —
» skytteförbunden	»	170,400: —
» skytteföreningarna	»	1,045,500: —
» övriga utgifter:		
skytteverksamheten, att ut-		
betalas genom överstyrel-		
sen	kronor	52,000: —
en riksskyttetävling i Norr-		
land, ordnande av skjut-		
banor och andra utgifter		
för det frivilliga skytte-		
väsendet	»	59,300: —
	»	111,300: —
	Summa kronor	1,360,000: —

med rätt för Kungl. Maj:t att under följande år använda, vad av anslaget kan under år 1918 besparas.

Över överstyrelsens framställning har arméförvaltningen den 4 november 1916 avgivit utlåtande.

Innan jag övergår till de särskilda huvudgrupper, vari anslaget är uppdelat, anhåller jag att, liksom föregående år skett, få yttra mig angående de omständigheter, som ligga till grund för hithörande beräkningar, nämligen

Antalet anslagsberättigade skyttar.

Vid beräklandet av anslaget för år 1916 hade antalet anslagsberättigade skyttar upptagits till 160,000.

1916 års
riksdag.

Uti sitt anslagsäskande för år 1917 hemställde överstyrelsen, att till grund för anslagsberäkningen och anslagsfördelningen för nämnda år måtte, med frångående av förut tillämpat beräkningssätt, enligt vilket nästföregående års skytteantal varit bestämmande, få läggas det antal, vartill de anslagsberättigade komme att uppgå under år 1915.

Detta antal upptogs av överstyrelsen till 170,000, och beräknades, att [53.]
av dessa 20,000 befunne sig i åldern 12—14 år.

Till grund för de för riksdagen framlagda beräkningarna lades också berörda antal, och vidtog riksdagen däri icke annan ändring, än att riksdagen, som ansåg, att åldersgränsen uppåt för den grupp, för vilken beräknats kammarammunition, borde bestämmas något högre än till uppnådda 15 år, ävensom att dit borde hänföras även de skyttar, som vid en högre ålder inträdde i skytteföreningarna utan att dessförinnan hava erhållit utbildning i skjutning, upptog antalet dylika skyttar till 30,000 i stället för av Kungl. Maj:t beräknade 20,000.

Överstyrelsen har nu i sin förenämnda skrivelse den 10 oktober 1916 anmält, att antalet anslagsberättigade skyttar för år 1916, vilket år skulle komma att ligga till grund för anslagsfördelningen under år 1918, beräknats uppgå till 180,000, därav 150,000 äldre skyttar över 15 års ålder. Ökningen i antalet skyttar i jämförelse med år 1915, som legat till grund för anslagsberäkningen för år 1917, eller 10,000, syntes, med hänsyn till skytterörelsens alltjämt fortgående utveckling, hava all sannolikhet för sig.

Överstyrel-
sens före-
varande fram-
ställning.

Arméförvaltningen har framhållit, att då antalet anslagsberättigade skyttar år 1915 uppgått till 165,293, arméförvaltningen ansåge det icke antagligt, att det antal skyttar, som under år 1916 gjort sig anslagsberättigade, jämte skyttarna i under år 1917 nybildade föreningar komme att uppgå till mer än 175,000, innebärande en ökning av i det närmaste 10,000 på åren 1916 och 1917. Arméförvaltningen föresloge därför, att vid beräkningen för år 1918 av anslagsposterna till årsunderstöd och ammunitionsbidrag åt skytteföreningarna ett antal anslagsberättigade skyttar av 175,000 måtte bli bestämmande, samt att de lägre understödsbeloppen upptoges för ett beräknat antal av 30,000 unga skyttar i åldern 12—15 år.

Arméförvalt-
ningens ytt-
rande.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anført, torde antalet anslagsberättigade skyttar för år 1918 böra beräknas till 175,000, därav 145,000 äldre skyttar och 30,000 mycket unga skyttar och nybörjare.

Departements-
chefen.

Skytteförbundens överstyrelse.

Denna anslagspost har i de planer, som årligen pläгат fastställas av Kungl. Maj:t, uppdelats i följande avdelningar, nämligen:

Nuvarande
uppdelning av
anslagsposten.

[53.]

I. Till bestridande av överstyrelsens administrationskostnader:

- till reseersättning åt ledamöterna i skytteförbundens överstyrelse och dess verkställande utskott,
- » reseersättning åt ledamöterna i överstyrelsens verkställande utskott vid inspektionsresor, samt
- » arvoden, hyra m. m.

II. Till utgifter för skytteverksamheten att utbetalas genom överstyrelsen:

- till reseersättning åt Kungl. Maj:ts ombud i skytteförbundens verkställande utskott,
- » anskaffande av skyttemärken och medaljer,
- » understöd åt Svensk Skytte- och Landstormstidskrift,
- » bidrag för hållande av föredrag om skytterörelsen, samt
- » anordnande av kurser för utbildning av instruktörer.

Av de till skytteförbundens överstyrelse för innevarande år beräknade 79,800 kronor avse 27,800 kronor utgifter under titel I och 52,000 kronor under titel II.

Överstyrel-
sens fram-
ställning.

Överstyrelsen har nu hemställt, dels att de under titel II upptagna posterna måtte utbrytas ur anslagstiteln »skytteförbundens överstyrelse» och i stället hänföras till anslagstiteln »övriga utgifter», dels ock att det under titel I beräknade beloppet måtte höjas med tillhoppa 5,000 kronor, därav 3,000 kronor för avlönande av en assistent åt överstyrelsens sekreterare och 2,000 kronor till rese- och traktamentsersättningar vid överstyrelsens och dess verkställande utskotts sammanträden.

Motiven för
överstyrelsens
framställning.

Till stöd för sin framställning om *utbrytande av de under titel II upptagna utgiftsposterna* har överstyrelsen anfört, att den nuvarande uppställningen vid flera tillfällen visat sig giva anledning till missförstånd, i det att slutsumman av anslagsrubriken förefallit såsom utslutande belöpande å överstyrelsen.

Beträffande det föreslagna *arvodet till en assistent åt sekreteraren* har överstyrelsen åberopat vad styrelsen härutinnan anfört i sin underdåniga skrivelse den 18 november 1915. För varje år framträdde med ökad kraft behovet av ett sådant biträde till sekreteraren, som i händelse av förfall för denne kunde vara skickad att inträda i hans ställe. På grund av rörelsens natur vore sekreterarbefattningen i skytteförbundens över-

styrelse sådan, att densammas rätta utövande ställde stora krav på sin innehavare i flera hänseenden såväl i fråga om personligt levande intresse för själva saken som ock med avseende på bildningsgrad och expeditiönsduglighet. Platsen kunde därför icke när som helst fyllas av ett skrivbiträde i vanlig mening. I och med att den nuvarande sekreteraren bleve äldre till levnadsåren, framträdde det även för överstyrelsen såsom en bjudande nödvändighet att vidtaga åtgärder, för att en lämplig efterträdare kunde vid inträffande ledighet finnas att tillgå, så att icke ett för hela rörelsen menligt avbrott komme att inträda. Men för att en kvalificerad person skulle till denna befattning kunna erhållas, vore det nödvändigt, att löneförhållandena så ordnades, att han kunde existera av denna syssla, enär tid och tillfälle till extra inkomster näppeligen kunde beräknas. Under sådana förhållanden kunde med nuvarande dyra levnadskostnader den årliga lönen icke sättas lägre än till 3,000 kronor.

Under de resor, som ifrågakomme till sammanträden med skytteförbundens överstyrelse och dess verkställande utskott, ävensom under de inspektionsresor, som företoges av ledamöter i överstyrelsens verkställande utskott samt av Kungl. Maj:ts ombud i skytteförbundens styrelser, utginge för närvarande *rese- och traktamentsersättning* enligt fjärde klassen i gällande resereglemente. På grund av de för varje år stegrade levnadskostnaderna vore emellertid ett dagtraktamente av 8 kronor alldeles otillräckligt, då därmed skulle bestridas kostnaderna för rum å hotell, mat och dylikt, varför ock ledamöterna för sitt deltagande i dylika sammanträden städse måste vidkännas icke obetydlig ekonomisk uppoffring. Särskilt kännbart bleve detta för ledamöterna i överstyrelsens verkställande utskott, som i regel sammanträdde en gång i månaden, och för vilka således det ansvarsfulla och arbetsamma uppdraget att vara ledamot i utskottet tillika medförde personlig utgift, årligen uppgående till åtskilliga hundra kronor. Överstyrelsen ansåge därför, att rese- och traktamentsersättning i förevarande fall borde få utgå efter tredje klassen i resereglementet. Enär det visat sig, att anslaget till rese- och traktamentsersättning åt ledamöterna i skytteförbundens överstyrelse och dess verkställande utskott, sedan numera jämligt de nya grundstadgarna endast ett sammanträde årligen ägde rum, icke till fullo tagits i anspråk, skulle för genomförande av en sådan förändring icke behöva förutsättas större förhöjning i anslagsposten än 2,000 kronor. Beträffande övriga i anslagsäskandet förekommande reseersättningar syntes icke någon förhöjning erfordras, utan skulle för dem en mot förändringen svarande inskränkning i resornas antal och utsträckning kunna iakttagas.

[53.]
Arméförvalt-
ningens
yttrande.

Beträffande den föreslagna *utbrytningen* ur anslagsrubriken *av de under titel II upptagna utgifterna* har arméförvaltningen framhållit, att i de av Kungl. Maj:t årligen fastställda planerna för anslagets användande all anledning till missförstånd undvikits därigenom, att de i anslagsberäkningen under förevarande rubrik upptagna poster uppdelats i två särskilda avdelningar, den ena avseende överstyrelsens administrationskostnader och den andra förenämnda fem anslagsposter för allmänna utgifter för skytteverksamheten, som utbetalades och fördelades genom överstyrelsen. Då det syntes arméförvaltningen riktigare att i den anslagsberäkning, som underställdes riksdagen, följa den anordning, som använts vid planernas fastställande, än att, på sätt överstyrelsen ifrågasatt, upptaga ifrågavarande fem poster under anslagsrubriken »övriga utgifter», vilken avsåge understöd för skjutbanor samt sådana utgifter, vartill Kungl. Maj:t i särskilda fall lämnade medgivande, hemställde arméförvaltningen, att överstyrelsens framställning i nu förevarande ämne icke måtte föranleda till annan ändring i fråga om anslagsberäkningen, än att rubriken »överstyrelsen» erhöle den förändrade benämningen »skytteförbundens överstyrelsens administrationskostnader samt särskilda utgifter att utbetalas genom överstyrelsen».

Vad beträffade frågan om anställande av *en assistent åt sekreteraren*, hade arméförvaltningen i anledning av överstyrelsens föregående år framställda motsvarande anslagsbegäran anført, att ämbetsverket funne sig icke kunna motsätta sig vad överstyrelsen därutinnan föreslagit, särskilt på grund av vad överstyrelsen anført om behovet, att vid förfall för överstyrelsens sekreterare borde finnas anställd en tillräckligt kvalificerad person för att övertaga ansvaret för arbetet å överstyrelsens expedition. I statsrådsprotokollet till statsverkspropositionen vid 1916 års riksdag hade emellertid statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet anført, att ehuru det ej kunde bestridas, att en förstärkning av arbetskrafterna i överstyrelsens expedition kunde vara av behovet påkallad, departementschefen dock med hänsyn till rådande statsfinansiella förhållanden icke kunde tillstyrka förslaget om anvisande av medel för anställande av en assistent åt sekreteraren. Därmed syntes liksom med inrättandet över huvud taget av nya befattningar, vilka icke kunde sägas vara oavvisligen nödvändiga, böra anstå till ett kommande år. På grund härav och då de i nämnda yttrande omnämnda statsfinansiella förhållanden syntes få anses kvarstå oförändrade, funne arméförvaltningen sig icke för närvarande kunna förnya sin framställning om medels anvisande för ändamålet.

Överstyrelsens förslag om *höjning av anslagsposten till rese- och traktamentsersättningar* vid överstyrelsens och dess verkställande utskotts sammanträden vore grundat därpå, att överstyrelsen ansett, att på grund av de stegrade levnadskostnaderna vederbörande ledamöter borde berättigas att få åtnjuta rese- och traktamentsersättning efter tredje i stället för fjärde klassen i resereglementet. Utan att begära anslagsökning hade överstyrelsen ifrågasatt, att liknande medgivande borde lämnas beträffande ledamöternas i verkställande utskottet inspektionsresor samt de resor, som företoges av Kungl. Maj:ts ombud i skytteförbundens styrelser. Vad överstyrelsen sålunda föreslagit, ansåge arméförvaltningen sig icke kunna tillstyrka, dels på den grund att flertalet av ifrågavarande ledamöter och ombud, i den mån de tillhörde i resereglementet upptagen personal, för resor, som de hade att företaga på grund av innehavande statstjänster, icke komme i åtnjutande av högre ersättning än enligt reglementets fjärde klass, dels ock därför, att vad anginge andra ledamöter och ombud borde beaktas, att deras anställande vid skytterörelsens ledning liksom själva rörelsen vore grundad på frivillighet.

Vad först beträffar den av skytteförbundens överstyrelse föreslagna utbrytningen av vissa utgifter ur förevarande anslagspost, finner jag, i likhet med arméförvaltningen, icke lämpligt att vidtaga någon ändring i den hittills följda uppställningen. Genom att, på sätt arméförvaltningen föreslagit, ändra anslagspostens benämning torde varje missförstånd i den av överstyrelsen angivna riktningen vara uteslutet.

Departements-
chefen.

Då de förhållanden, som nästlidet år föranledde mig att avstyrka förslaget om beredande av arvode åt en assistent åt överstyrelsens sekreterare, alltjämt äro förhanden, finner jag mig icke heller nu kunna tillstyrka överstyrelsens härutinnan framställda förslag.

Vad slutligen angår överstyrelsens hemställan om förhöjd rese- och traktamentsersättning åt ledamöterna i överstyrelsen och dess verkställande utskott, torde denna med hänsyn till vad arméförvaltningen anfört icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Anslagsposten till skytteförbundens överstyrelses administrationskostnader samt särskilda utgifter att utbetalas genom överstyrelsen torde alltså böra upptagas med oförändrat belopp, eller 79,800 kronor.

Skytteförbunden.

I anslagsposten till skytteförbunden har överstyrelsen föreslagit förhöjning från 143,600 kronor till 170,400 kronor, fördelat på följande poster:

Överstyrel-
sens fram-
ställning.

- [53.] till arvoden åt skytteförbundens sekreterare från nuvarande 15,600 kronor till 20,800 kronor;
 till pris vid tävlingar i skolskjutning från nuvarande 45,000 kronor till 60,000 kronor;
 till understöd för fältmässigt anordnade skjutningar från nuvarande 54,000 kronor till 60,000 kronor; samt
 till extra understöd åt Värmlands skytteförbund från nuvarande 600 kronor till 1,200 kronor.

Motiven till
 överstyrelsens
 framställning.

Vad förhöjningen av *arvodena åt skytteförbundens sekreterare* angår, har överstyrelsen framhållit, att i och med det frivilliga skytteväsendets under senare år inträffade betydande utveckling, som medfört såväl ett betydligt ökat antal skytteföreningar som ock en stegrad anslutning till skytteleden, även göromålen för skytteförbundens sekreterare ökats i sådan grad, att det visat sig förenat med stor svårighet att kunna till dessa viktiga poster erhålla intresserade och dugande män. Då de för att kunna på nöjaktigt sätt sköta förbundens omfattande expedition måste anlita varje ledig stund, vore det givetvis nödvändigt att bereda dem en mot kraven något så när svarande ersättning, varförutan det skulle bli svårt om ej omöjligt att allestädes kunna erhålla dugande förbundssekreterare.

I fråga om förhöjningen av anslaget till *pris vid tävlingar i skolskjutning* ville överstyrelsen, såsom tidigare skett, framhålla, att detta anslag allt sedan år 1911 utgått med 45,000 kronor, ehuru väl skytterörelsen sedan dess så avsevärt utvecklats. Genom anslagets uppdelning på 26 skytteförbund samt därtill på 5 skjutklasser bleve det belopp, som komme att belöpa på varje klass och skytt, synnerligen anspråkslöst i förhållande till de uppoffringar i tid och penningar, som skyttarna i och för sitt deltagande i skytteverksamheten måste underkasta sig. En förhöjning av detta anslag syntes därför synnerligen önskvärd och billig. Under framhållande av önskvärdheten, att för understöden till skytterörelsen kunde givas en enhetlig beräkningsgrund och att en lämplig sådan funnes uti antalet anslagsberättigade skyttar, hade skytteförbundens överstyrelse ansett sig böra ånyo framföra sitt förslag, att understödet till pris vid skolskjutning inom skytteförbunden finge utgå efter en beräkning av 40 öre för varje anslagsberättigad skytt.

Vad nu anförts i fråga om beräkningen av anslaget till pris vid skolskjutning, gällde även i lika hög grad understödet till *fältmässigt anordnade skjutningar*, vilka för att vinna allmänna utbredning vore i

stort behov av ökat understöd. Beträffande detta understöd vore att märka, att därmed även skulle bestridas kostnaderna för fältskjutnings anordnande, såsom för handräckningsmanskaper, till materiel, instruktörer m. m., varigenom tillgången till pris avsevärt minskades.

[53.]

Såsom av överstyrelsen tidigare framhållits, hade de norrländska skytteförbunden stora svårigheter att kämpa med för att kunna uppehålla sin verksamhet. Dessa svårigheter berodde bland annat på de stora avstånden och bristen på kommunikationer samt även befolkningens i regel stora fattigdom. Dylika svårigheter vore även till finnandes i de landskap, som låge intill de norrländska, såsom i Dalarne och för Värmlands skytteförbund. Det extra understödet till Dalarnes skytteförbund hade även från och med innevarande år blivit höjt från 600 kronor till 1,200 kronor, under det att *understödet till Värmlands skytteförbund* fortfarande utginge med 600 kronor. Emellertid vore förhållandena för detta skytteförbund desamma som för övriga omförmälda förbund. För en stor del av norra Värmland vore kommunikationerna sådana, att befolkningen för att komma i förbindelse med länets sydligare delar måste taga vägen över Norge. Under sådana förhållanden hade överstyrelsen ansett sig böra göra framställning om förhöjande av det extra understödet till Värmlands skytteförbund från det nuvarande beloppet 600 kronor till 1,200 kronor.

Vad beträffade den föreslagna höjningen av anslagsposten till *arvodet åt skytteförbundens sekreterare* med 5,200 kronor eller en tredjedel av nuvarande beloppet, 15,600 kronor, har arméförvaltningen framhållit, att posten från och med ingången av år 1911, då densamma ökats från 11,400 kronor, varit oförändrad. Då det antal anslagsberättigade skyttar, för vilket understöd för sistnämnda år anvisats, i 1910 års statsverksproposition beräknats till 100,000, medan det skytteantal, som av arméförvaltningen nu funnits böra läggas till grund för anslagsberäkningen för år 1918, enligt förut omnämnda beräkningar funnits böra upptagas till 175,000, och skytteföreningarnas antal under ifrågasvarande period jämväl tillvuxit, syntes det, på sätt överstyrelsen framhållit, få anses skäligt, att gottgörelsen till förbundssekreterarna höjdes, för att för uppdraget lämpliga personer alltid skulle kunna vara att tillgå. Då skytteförbundens sekreterare hade en viktig uppgift med granskningen av skytteföreningarnas användande av tilldelade anslag, syntes det också vara riktigt, att statens bidrag för deras ersättande, vilket fördelades mellan förbunden i förhållande till antalet föreningar och an-

Arméför-
valtningens
yttrande.

[53.] slagsberättigade skyttar, numera höjdes med det av överstyrelsen föreslagna beloppet.

Vad beträffade beräkningen av anslagsposterna till *pris vid tävlingar i skolskjutning* samt till *understöd för fältmässigt anordnade skjutningar*, funne arméförvaltningen, att då i det yttrande till statsrådsprotokollet, som åtföljde 1912 års statsverksproposition angående beräkningen av utgifterna under fjärde huvudtiteln för år 1913, uttalats, att antalet anslagsberättigade skyttar framdeles icke borde uttryckligen angivas såsom normerande grund för dessa posters beräkande, samma poster för år 1918 borde upptagas till bestämda, utan hänsyn till skytteantalet beräknade belopp. Någon höjning av dessa poster hade synts arméförvaltningen icke kunna ifrågakomma, därest anslagsökningen i dess helhet skulle kunna behörigen begränsas.

Den av överstyrelsen föreslagna förhöjningen av *understödet åt Värmlands skytteförbund* funne arméförvaltningen sig böra tillstyrka.

Departements-
chefen.

Såsom av arméförvaltningen framhållits, har anslagsposten till arvodet åt skytteförbundens sekreterare alltsedan år 1911 utgått med oförändrat belopp. Med hänsyn till den avsevärda ökning av sekreterarnas göromål, som sedan dess inträtt, torde det vara med billighet översensstämmande, att den till dem utgående ersättningen något ökas. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att förevarande post höjes med det av överstyrelsen föreslagna och av arméförvaltningen förordade beloppet eller 5,200 kronor.

Av skäl, som arméförvaltningen anfört, anser jag mig icke för närvarande kunna tillstyrka någon höjning av anslagsposterna till pris vid tävlingar i skolskjutning och till understöd för fältmässigt anordnade skjutningar. Jag tillåter mig erinra därom, att den senare posten från och med innevarande år höjts från 44,000 kronor till 54,000 kronor.

De skytteförbund, som för närvarande åtnjuta extra understöd, äro: Norrbottens skytteförbund med 4,000 kronor, Västerbottens och Väster-norrlands skytteförbund med varter 2,000 kronor, Dalarnas skytteförbund med 1,200 kronor, Jämtlands skytteförbund med 1,000 kronor och Värmlands skytteförbund med 600 kronor. Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört, torde en höjning av det till Värmlands skytteförbund utgående understödet vara av behovet påkallad, och torde beloppet, i likhet med vad föregående år ägt rum beträffande Dalarnas skytteförbund, böra, på sätt överstyrelsen hemställt, höjas med 600 kronor till 1,200 kronor.

I enlighet med vad sålunda anförts, torde anslagsposten till skytteförbunden, nu 143,600 kronor, böra ökas med $(5,200 + 600 =)$ 5,800 kronor eller till 149,400 kronor.

[53.]

Skytteföreningarna.

Såsom förut nämnts, är förevarande anslagspost för innevarande år upptagen med 828,500 kronor. Därav äro 448,000 kronor avsedda för likviderande av 11,200,000 skarpladdade patroner m 94, som skola av arméförvaltningens artilleridepartement tillhandahållas skytteföreningarna. Evalveringspriset är bestämt till 4 öre för patron med skyldighet för skytteföreningarna att återställa samtliga tomhylsor jämte laddramar, vilkas värde uppskattats till i genomsnitt 2 öre för patron. Statens självkostnadspris har ansetts utgöra 8 öre för patron. Anledningen till att patronerna åt skytteföreningarna utlämnats till ett lägre pris än självkostnadspriset har varit dels hänsyn till skytteföreningarnas intresse av att erhålla möjligast billiga ammunition, dels ock fördelen för staten att erhålla en hastig avsättning av den nuvarande ammunitionen med hänsyn till en tillämnad övergång till spetskuleammunition.

Uti sin skrivelse den 13 juni 1916 angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel anförde riksdagen, att då frågan om en övergång till ny ammunitionstyp för närvarande icke vore aktuell och det vore ovisst, när densamma åter kunde komma upp på dagordningen, huvudskälet för ammunitionens utlämnande från mobiliseringsförrådet till lägre pris än det för anskaffningen beräknade bortfallit. Det syntes därför riksdagen riktigast, att detta förråd efter hand erhöile full ersättning för vad som därifrån utlämnades till skytteföreningarna; och borde detta vid kommande framställningar till riksdagen om ammunition för nämnda föreningar vinna beaktande.

Överstyrelsen har nu föreslagit, att anslagsposten till skytteföreningarna måtte höjas från 828,500 kronor till 1,045,500 kronor.

Över-
styrelsens
framställning.

Den äskade förhöjningen är föranledd dels därav, att överstyrelsen beräknat antalet anslagsberättigade skyttar till 180,000, och dels därav, att årsunderstödet beräknats utgå efter 2 kronor 25 öre för äldre skyttar och efter 1 krona 25 öre för unga skyttar i stället för efter 2 kronor respektive 1 krona under år 1917 samt att ammunitionsbidraget beräknats efter 4 kronor eller 100 patroner för äldre skyttar i stället för såsom hittills efter 80 patroner för varje äldre skytt.

[53.]
Motiven till
överstyrel-
sens fram-
ställning.

Vad förhöjningen av *årsunderstödet* angår, har överstyrelsen såsom skäl härför, liksom tidigare, anfört de avsevärt ökade kostnader, som skytteföreningar och enskilda måste vidkännas för skytteverksamhetens bedrivande, vilket förhållande under nuvarande svåra tider än mera gjorde sig gällande.

I fråga om *ammunitionsbidraget till skarp ammunition* har överstyrelsen upprepat sitt förut framförda önskemål, att varje skytt måtte tilldelas 100 fria skott. Särskilt behjärtansvärt framträdde detta önskemål för närvarande, då det vore förenat med mycket stora svårigheter att kunna erhålla ammunition, vilken därtill så väsentligt stegrats i pris, förhållanden, vilka sannolikt komme att göra sig gällande lång tid framåt, även sedan det nu pågående världskriget upphört. I fråga om sättet för ammunitionsbidragets utgående hemställde överstyrelsen, att därest detta fortfarande skulle utgå i form av 6,5 mm. skarpa patroner m/94, enahanda bestämmelser måtte tillämpas för år 1918, som enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut fastställts för år 1917, och att sålunda priset måtte beräknas efter 4 öre för patron med skyldighet för skytteföreningarna att återlämna tomhylsor och laddramar. Skulle det till skytteföreningarna utgående ammunitionsbidraget för framtiden icke komma att beräknas efter samma pris för patroner, som hittills tillämpats, så syntes ingen annan utväg finnas, än att motsvarande höjning finge ske i riksdagens anslag för sagda ändamål. I annat fall skulle alldeles avgjort en beklagansvärd nedgång komma att ske i skytteverksamheten, till avsevärt men för fyllandet av skytterörelsens uppgift att bidraga till befolkningens skjutskicklighet.

Beträffande det kontanta *understödet* av 2 kronor 25 öre åt yngre skyttar för *anskaffande av ammunition för kammar- eller övningsskjutning* hemställde överstyrelsen, att detsamma måtte uppföras såsom förslagsanslag i stället för såsom hittills med ett fast belopp. Detta vore av synnerlig betydelse för främjandet av skytteintresset, enär om ej så skedde, en välbehövlig uppmuntran att förvärva nya skyttar borttoges, varjämte även i händelse av livlig anslutning till en skytteförening den på varje skytt belöpande andelen skulle bli alldeles otillräcklig för det avsedda ändamålet.

Arméförvalt-
ningens
yttrande.

Vad angår det belopp, som bör av riksdagen äskas såsom *årsunderstöd*, har arméförvaltningen ansett, att då det årsunderstöd, som komme varje skytteförening till del, vore avsett att lämna tillgång till sådana utgifter som för pris, för anställande av skytteinstruktörer m. fl. sådana ändamål, vilka erfordrade ett på förhand beräkneligt anslags-

belopp för varje skytt, anslagsposten i fråga borde upptagas förslagsvis med visst belopp för skytt. I likhet med vad under flera föregående år varit fallet, funne arméförvaltningen sig dock icke kunna tillstyrka överstyrelsens förslag om höjning av detta belopp för de äldre skyttarna utöver det förutvarande eller 2 kronor. För de yngre skyttarna borde understödet såsom för år 1917 beräknas efter allenast 1 krona för skytt.

Beträffande anslagsposten till ammunitionsbidrag hade artilleridepartementet anmält, att departementet ej kunde in natura tillhandahålla *kammar- eller övningsammunition för skyttar i åldern 12—15 år*. Arméförvaltningen funne sig därför böra tillstyrka överstyrelsens förslag, att för ifrågavarande ändamål beräknades ett belopp av 2 kronor 25 öre för en var av 30,000 skyttar eller tillhopa 67,500 kronor. Beträffande den närmare användningen av detta belopp, som under anslaget borde upptagas såsom fast, så att detsamma icke finge överskridas, om tilläventyrs flera skyttar än de beräknade bleve anslagsberättigade, borde föreskrivas, att beloppet ställdes till förfogande av skytteförbundens överstyrelse för att bland skytteföreningarna fördelas i förhållande till antalet unga skyttar, som under år 1916 blivit anslagsberättigade.

Vad *anslaget för skjutning med skarp ammunition* för skyttar i åldern över 15 år beträffade, hade överstyrelsen hemställt, att detta anslag skulle dels i likhet med åren 1914—1917 utgå i form av 6,5 mm. skarpa patroner från kronans förråd till ett pris av 4 öre för styck, dels ock utgå för 150,000 anslagsberättigade skyttar efter en beräkningsgrund av 4 kronor eller 100 patroner för skytt, vilket senare innebure en ökning med 20 patroner av den under åren 1914—1917 tillämpade beräkningsgrunden av 80 patroner för skytt.

I fråga om antalet skyttar, för vilka ammunition borde beräknas, hade arméförvaltningen hemställt, att antalet äldre skyttar för år 1918 beräknades till 145,000. Beträffande den skarpa ammunitionens tillhandahållande in natura ville arméförvaltningen tillstyrka, att det förfaringssätt, som de senare åren använts, fortfarande måtte tillämpas, enär det för erforderlig omsättning av arméns ammunitionsförråd vore nödvändigt att i största möjliga utsträckning taga ammunitionsförbrukningen vid skytterörelsen i anspråk. Det av överstyrelsen föreslagna evalveringspriset, 4 öre för patron, kunde däremot ej av arméförvaltningen tillstyrkas, enär ett dylikt pris skulle åsamka anslaget för mobiliseringsammunition en förlust, som med nu gällande priser (8 öre för patron) och med hänsyn till värdet av återlämnade hylsor och laddramar (2 öre för patron) kunde beräknas till 2 öre för patron, om återlämningsskyldighet före-

- [53.] skreves för hylsor och laddramar till den utlämnade ammunitionen, och till 4 öre för patron, om dylik återlämningsskyldighet ej föreskreves. Med hänsyn till vad riksdagen i ämnet anført, och då överstyrelsen i sitt förslag förutsatt föreskrift om återlämningsskyldighet av hylsor och laddramar, syntes evalveringspriset för de till skytteföreningarna såsom anslag utgående 6,5 mm. skarpa patroner för år 1918 böra sättas till 6 öre för styck och samtidigt ovanberörda återlämningsskyldighet föreskrivas. Den av överstyrelsen föreslagna ökningen av beräkningsgrunden för anslagsberättigad skytt från 80 patroner till 100 patroner, d. v. s. med 20 patroner för skytt, kunde av arméförvaltningen, med hänsyn till vissa av statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet givna anvisningar i fråga om äskande av anslag för år 1918, ej tillstyrkas. Med bibehållande av den för 1917 tillämpade beräkningsgrunden, 80 patroner för skytt, och med den enligt vad förut sagts erforderliga ökningen av evalveringspriset från 4 öre till 6 öre för patron med återlämningsskyldighet av hylsor och laddrammar, erfordrades ändock, att den för berörda ändamål av överstyrelsen upptagna anslagsposten, $(100 \times 0,04 \times 150,000 =)$ 600,000 kronor, med skytteantalets nedsättande till 145,000 ökades till $(80 \times 0,06 \times 145,000 =)$ 696,000 kronor. I jämförelse med det för år 1917 av riksdagen anvisade ammunitionsbidraget för skyttar med skarp ammunition $(80 \times 0,04 \times 140,000 =)$ 448,000 kronor utvisade sistnämnda belopp en ökning av 248,000 kronor. Visserligen skulle i här föreliggande fall anslaget till skytterörelsen kunna nedbringas, om det under de föregående åren (1914—1917) beräknade patronantalet, 80 stycken för skytt, minskades, men ansåge arméförvaltningen sig ej kunna förorda en dylik åtgärd med hänsyn till det avbräck, som skytterörelsen därigenom skulle lida. Överstyrelsen hade också i sin skrivelse framhållit nödvändigheten att höja nu tillämpade beräkningsgrund, 80 patroner för skytt, till 100 patroner för skytt, enär i annat fall en beklagensvärd nedgång i skytteverksamheten skulle komma att ske. Givet vore, att denna nedgång skulle bli än mer framträdande, om beräkningsgrunden för patronantalet nedsattes under nu gällande 80 stycken. På grund av vad sålunda anförts, hemställde arméförvaltningen, att ammunitionsbidraget för skjutning med skarp ammunition måtte få utgå i form av 6,5 mm. skarpa patroner m/94 efter ett pris av 6 öre för styck jämte återlämningsskyldighet av samtliga hylsor och laddramar till den sålunda utlämnade ammunitionen. Efter en beräkning av 80 patroner för anslagsberättigad skytt över 15 års ålder och ett beräknat antal skyttar av 145,000 skulle alltså under skytteanslaget behöva uppföras

[53.]

ett belopp av 696,000 kronor, vilket borde ställas till artilleridepartementets förfogande mot skyldighet att på angivna villkor tillhandahålla skytterörelsen 11,600,000 patroner; dock med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle så påfordra, utbyta utlämningen av patroner in natura mot kontant utbetalning av motsvarande belopp.

Departements-
chefen.

Vad årsunderstödet till äldre skyttar angår, har överstyrelsen upprepat sin under en följd av år gjorda framställning om detsamma höjande från 2 kronor till 2 kronor 25 öre. Denna framställning anser jag mig icke kunna tillstyrka. Såsom jag i mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 14 januari 1916 rörande anslagsberäkningen för år 1917 framhöll, skulle en höjning av årsunderstödet liksom ock den av överstyrelsen föreslagna höjningen av ammunitionsbidraget för framtiden påverka slutsumman av det erforderliga anslaget till skytterörelsens främjande i sådan omfattning, att de årliga ökningarna i detsamma komme att vida överstiga de belopp, som under de senare åren kunnat anvisas för ändamålet. För ifrågakvarande ändamål torde därför enligt hittills följda grunder böra beräknas ett belopp av förslagvis ($145,000 \times 2 =$) 290,000 kronor.

Överstyrelsen har vidare föreslagit, att årsunderstödet till mycket unga skyttar och nybörjare måtte höjas från 1 krona till 1 krona 25 öre för skytt. Då årsunderstödet till denna grupp av skyttar, enligt vad jag jämväl yttrade till statsrådsprotokollet den 14 januari 1916, bör utgå med hälften av det för äldre skyttar bestämda, torde förevarande post böra, i enlighet med vad arméförvaltningen jämväl föreslagit, upptagas med förslagsvis ($30,000 \times 1 =$) 30,000 kronor.

Ammunitionsbidraget åt mycket unga skyttar och nybörjare torde, såsom för innevarande år skett, böra beräknas efter 2 kronor 25 öre för skytt. Överstyrelsens framställning om anslagspostens beräkande såsom förslagsanslag finner jag mig, i likhet med arméförvaltningen, icke kunna tillstyrka, utan torde densamma böra upptagas såsom fast och fördelas bland skytteföreningarna i förhållande till antalet under år 1916 anslagsberättigade skyttar i denna grupp. För ändamålet erfordras alltså ($30,000 \times 2,25 =$) 67,500 kronor.

Vad ammunitionsbidraget åt äldre skyttar angår, torde, därest anslagsökningen i sin helhet skall kunna behörigen begränsas, den hittills följda beräkningsgrunden eller 80 patroner för var och en av de anslagsberättigade skyttarna böra bibehållas. Likaledes anser jag, i överensstämmelse med vad arméförvaltningen föreslagit, att ammunitionsbidraget fortfarande bör utgå i form av skarpladdade patroner m 94.

[53.]

Med hänsyn till riksdagens förut omförmälda uttalande, att mobiliseringsförrådet bör erhålla full ersättning för vad som utlämnas till skytteföreningarna, torde emellertid evalveringspriset för varje patron böra, på sätt arméförvaltningen föreslagit, bestämmas till 6 öre för styck med återlämningsskyldighet av tomhylsor och laddramar. Ifrågasvarande post torde alltså böra upptagas till $(80 \times 145,000 \times 0,06 =)$ 696,000 kronor. Detta belopp torde ställas till förfogande av arméförvaltningens artilleridepartement för anskaffning av ny ammunition, mot det att till skytteförbundens överstyrelse överlämnas 11,600,000 skarpladdade patroner m/94 med skyldighet för överstyrelsen att till artilleridepartementet återställa tomhylsor och laddramar. I likhet med vad för innevarande år bestämts, torde Kungl. Maj:t bemyndigas att, därest förhållandena skulle sådant påkalla, till överstyrelsen kontant utbetala förenämnda belopp, 696,000 kronor.

Anslagsposten till skytteföreningarna torde alltså böra upptagas till 1,086,500 kronor.

Övriga utgifter.

Överstyrel-
sens anslags-
begäran.

Under denna anslagspost, som för år 1916 utgör 78,600 kronor, därav 10,000 kronor för anordnande av en riksskyttetävling i Örebro, har överstyrelsen äskat till en riksskyttetävlan i Norrland 10,000 kronor samt till ordnande av skjutbanor och andra utgifter för det frivilliga skytteväsendet 49,300 kronor.

Beträffande det begärda beloppet till en *riksskyttetävlan i Norrland* har överstyrelsen framhållit, att under år 1916 jämlikt Kungl. Maj:ts och riksdagens medgivande en så kallad partiell riksskyttetävlan ägt rum i Göteborg för södra och västra Sveriges skytteförbund och att under år 1917 en dylik skulle försiggå i Örebro för mellersta Sveriges skytteförbund. Därefter borde turen komma till norrländska skytteförbunden att få hos sig anordnad en dylik allmän tävlingsskjutning. Med hänsyn till dessa landsändars avlägsna läge, den därstädes rådande bristen på goda kommunikationer och även genom andra omständigheter vore de norrländska skytteförbunden i flera avseenden vida sämre ställda än rikets övriga skytteförbund. Under det att sålunda de stora för hela riket gemensamma riksskyttetävlingarna i huvudstaden räknade deltagare i hundratal från förbunden i södra och mellersta Sverige, hade i regel från de nordligast belägna skytteförbunden endast ett tjugutal skyttar deltagit, beroende på de långa och dyrbara resorna samt den långa tid, som skulle hava tagits i anspråk för deltagande. Icke desto mindre rådde i dessa avlägsna bygder ett mycket livligt intresse för

skyttesaken, och räknade sålunda Norrbottens skytteförbund för närvarande 213, Västerbottens skytteförbund 113 samt Jämtlands skytteförbund 158 skytteföreningar, således tillsammans 665 skytteföreningar, utgörande ej mindre än fjärdedelen av antalet skytteföreningar i hela riket. Det vore sålunda en enkel gård av rättvisa att låta de norrländska skytteförbunden, i likhet med vad som vederfarits mellersta och södra Sveriges förbund, även erhålla sin egen allmänna tävlingsskjutning om statspris. Denna borde år 1918 äga rum i Umeå.

[53.]

I fråga om anslaget till *skjutbanors anordnande* har överstyrelsen anført, att stort behov därav fortfarande föreläge, och gjorde sig detta alltjämnt gällande genom tillkomsten av nya skytteföreningar och genom behövliga utvidgningar av äldre skjutbanor.

Arméförvaltningen har funnit sig böra tillstyrka, att 10,000 kronor beräknas för avhållandet av en riksskyttetävling i Norrland år 1918.

Arméförvaltningens yttrande.

Vad anginge det belopp, som skulle avses till »understöd för anordnande av skjutbanor och andra utgifter för det frivilliga skytteväsendet», hade arméförvaltningen intet att erinra mot vad överstyrelsen föreslagit. För avjämnande av hela anslagets slutsumma syntes dock posten böra upptagas med endast 44,300 kronor.

Mot vad arméförvaltningen sålunda föreslagit, har jag icke något annat att erinra, än att posten till ordnande av skjutbanor m. m. synes mig böra upptagas med det av överstyrelsen föreslagna beloppet 49,300 kronor.

Departementschefen.

Sammanfattning.

I enlighet med vad jag nu anført, skulle för år 1918 erfordras:

till skytteförbundens överstyrelses administrationskostnader samt särskilda utgifter att utbetalas

genom överstyrelsen	kronor	79,800: —
» skytteförbunden	»	149,400: —
» skytteföreningarna:		
a) årsunderstöd		
dels à 2 kronor till 145,000		
äldre skyttar, förslagsvis	kronor	290,000: —
dels à 1 krona till 30,000		
mycket unga skyttar och		
nybörjare, förslagsvis ... »	30,000: —	

Transport kronor 320,000: — kronor 229,200: —

[53.]

Transport kronor 320,000: — kronor 229,200: —

b) ammunitionsbidrag			
dels till likviderande av			
11,600,000 patroner m/94			
att genom arméförvalt-			
ningens artilleridepar-			
tement tillhandahållas			
skytteföreningarna för			
att utdelas till 145,000			
anslagsberättigade äldre			
skyttar	»	696,000: —	
dels att kontant tilldelas			
skytteföreningarna i för-			
hållande till antalet an-			
slagsberättigade skyttar			
med kammarammuni-			
tion, ett såsom fast be-			
stämt belopp av	»	67,500: —	
c) bidrag till nybildade			
skytteföreningar för an-			
skaffande av målskjut-			
ningsmateriel	»	3,000: —	» 1,086,500: —
till övriga utgifter:			
riksskyttetävling i Norr-			
land år 1918	kronor	10,000: —	
understöd för anordnande			
av skjutbanor och andra			
utgifter för det frivilliga			
skytteväsendet	»	49,300: —	» 59,300: —
		Summa kronor	1,375,000: —

Denna summa överstiger med 244,500 kronor anslaget å 1917 års stat. Jag tillåter mig framhålla, att ökningen till största delen föranledes av den i enlighet med riksdagens därom gjorda uttalande ändrade beräkningsgrunden för ammunitionsbidraget till äldre skyttar.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att till *det frivilliga skytteväsendets befrämjande* å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 1,375,000 kronor samt medgiva, att av detta anslag ett belopp av 696,000 kronor, motsvarande ammunitionsbidraget till äldre anslagsberättigade skyttar, ställes till förfogande av arméförvaltningens artilleridepartement för anskaffning av mobiliseringsammunition, mot det att departementet till skytteförbundens överstyrelse utlämnar 11,600,000 skarpladdade patroner m 94, med skyldighet för överstyrelsen att återställa tomhylsor och laddramar, dock med rätt för Kungl. Maj:t, att därest förhållandena skulle sådant påkalla, till överstyrelsen kontant utbetala sistnämnda belopp.

[53.]

4. Vinterrekrytskolor vid vissa icke kasernerade infanteriregementen.

54.]

Alltsedan år 1915 har å riksstaten å extra stat varit uppfört ett förslagsanslag för anordnande av vinterrekrytskolor vid de infanteriregementen, vilka ännu icke fått sina kasernetablissemang färdigställda. Anslaget utgör för innevarande år 164,050 kronor samt är avsett för Första och Andra livgrenadjärregementena, Södermanlands och Kronobergs regementen samt Norra och Södra skånska infanteriregementena. Däremot hava några medel icke beräknats för Kalmar regemente, enär dess bevärningsrekrytskolor komma att, intill dess regementets nya etablissemang i Eksjö bliver färdigställt, fortfarande vara förlagda till Ränneslätt, där för vinterförläggningen erforderliga provisoriska anordningar redan blivit vidtagna.

Till grund för anslagets beräkning för år 1917 låg en av arméförvaltningen uppgjord kostnadsberäkning, i vilken upptogs, förutom erforderliga medel till gäldande av transport- och hyreskostnader m. m., traktamentsersättning och hyresbidrag åt erforderligt antal officerare och underofficerare för 155 dagar, under antagande att ifrågavarande skolor komma att vara sammandragna under år 1917 dels från årets början till början av april månad och dels från slutet av oktober månad till årets slut eller sammanlagt 155 dagar.

Beträffande anslagets användning dels för beredande av dagtraktamenten och hyresbidrag åt officerare och underofficerare under tjänstgöring utom förläggningsorterna, dels ock till gäldande av kostnaderna

[54.] för skolkontingenternas förflyttning samt övriga transportkostnader har Kungl. Maj:t genom brev den 21 juni 1916 meddelat närmare föreskrifter.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har anmält, att cheferna för första, andra och fjärde arméfördelningarna på anmodan inkommit med beräkning av de kostnader, som under år 1918 komme att uppstå för anordnande av vinterrekrytskolor vid Första och Andra livgrenadjärregementena, Södermanlands, Kronobergs och Kalmar regementen samt Norra och Södra skånska infanteriregementena. Under förutsättning att vinterrekrytskolorna år 1918 bleve förlagda vid Första och Andra livgrenadjärregementena i huvudsak till hyrda lokaler i Linköping, men med två kompanier till volontärskoleetablissemangen i Norrköping, vid Södermanlands regemente till Livregementets grenadjärers kasern, vid Kronobergs regemente till hyrda lokaler i Växjö, vid Kalmar regemente till regementets lägeretablissemang å Ränneslätt, vid Norra skånska infanteriregementet till hyrda lokaler i Kristianstad samt vid Södra skånska infanteriregementet till hyrda lokaler i Lund, skulle enligt nämnda beräkning årskostnaderna komma att uppgå till följande belopp, nämligen:

för dagtraktamenten och hyresbidrag	kronor	51,932: 50
» transportkostnader m. m.	»	25,448: 46
» hyreskostnader m. m.	»	96,933: —

eller tillhopa kronor 174,313: 96

Mot de sålunda gjorda kostnadsberäkningarna hade arméförvaltningen i huvudsak icke funnit något att erinra. Anmärkas borde dock, att kostnaderna för dagtraktamenten och hyresbidrag beräknats icke efter det till grund för 1916 och 1917 års anslag liggande dagantalet 155 (den 1 januari—den 4 april samt den 1 november—den 31 december) utan efter högre dagantal eller vid Södermanlands regemente 170 dagar samt vid livgrenadjärregementenas kontingenter i Norrköping sammanlagt 252 dagar (den 1 januari—den 10 juli = 191 dagar samt den 1 november—den 31 december = 61 dagar). Då emellertid Kungl. Maj:t i hittills meddelade beslut om vinterrekrytskolornas förläggning utom regementenas övningsplatser förordnat, att tiden för den särskilda förläggningen skulle omfatta »den kallare årstiden», och då, vad särskilt beträffade förläggningen till Norrköping av en kontingent tillhörande livgrenadjärregementena, genom nådigt brev den 3 juni 1915 meddelats sådana föreskrifter, att rätten för officerare och underoffice-

rare att åtnjuta dagtraktamenten och hyresbidrag från ifrågavarande anslag begränsats till tiden för vinterrekrytskolorna, samt förflyttning av dessa skolor till respektive övningsplatser torde böra antagas komma att ske redan under april månad, ansåge arméförvaltningen, att även om de värnpliktigas utbildning på regementenas övningsplatser skulle påbörjas först något senare i april månad än den 4, såsom antagits vid de tidigare beräkningarnas uppgörande, den för 1916 och 1917 års anslag använda beräkningsgrunden borde bibehållas även för år 1918. Utgifterna för traktamenten och hyresbidrag borde därför beräknas endast till 43,792 kronor 50 öre. [54.]

Slutligen ansåge arméförvaltningen sig böra framhålla, att till de av respektive arméfördelningschefer upptagna kostnaderna för hyror för förläggning av Kronobergs regemente till Växjö, Norra skånska infanteriregementet till Kristianstad, Södra skånska infanteriregementet till Lund och Första livgrenadjärregementet till Linköping borde läggas de på år 1918 belöpande hyresbelopp för de lokaler, som enligt brev den 15 augusti 1916 under förstnämnda år eventuellt komme att tagas i anspråk för ifrågavarande regementen.

Med anledning av vad sålunda anförts, hemställde arméförvaltningen, att för anordnande av vinterrekrytskolor under år 1918 vid de 7 infanteriregementen, som under samma år icke hunnit förläggas till sina nya kasernetablissemang, måtte på extra stat för år 1918 i riksstaten uppföras ett förslagsanslag sålunda beräknat:

för dagtraktamenten och hyresbidrag till vissa officerare och underofficerare enligt bestämmelserna i kungl. brevet den 21 juni 1916	kronor	43,792: 50
» transportkostnader m. m.	»	25,448: 46
» hyreskostnader m. m.	»	107,783: —
eller tillhopa kronor		177,023: 96

Såsom förut nämnts, är förevarande anslag i riksstaten för innevarande år upptaget med 164,050 kronor. Enligt arméförvaltningens beräkning skulle däremot för år 1918 erfordras i jämnt tal 177,025 kronor eller 12,975 kronor mera än för år 1917. Denna ökning har sin grund dels däri, att för den provisoriska förläggningen ytterligare erforderliga lokaler måst i vissa fall förhyras, dels däri, att transportkostnaderna visat sig uppgå till högre belopp, än tidigare beräknats. Särskilt torde böra omnämnas, att för Kalmar regemente, för vilket några medel för innevarande år icke beräknats, upptagits ett belopp

Departements-
chefen.

[54.] av 1,900 kronor för bestridande av kostnaderna för transport av utredningspersedlar och kaserninventarier mellan regementets huvudförråd å Hultsfred och Ränneslätt.

Då jag vid granskning av de framlagda beräkningarna icke funnit anledning till någon erinran, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för anordnande av *vinterrekrytskolor vid vissa icke kasernerade infanteriregementen* å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 177,025 kronor.

[55.]

5. Utbildning av landstormsbefäl m. m.

Med anledning av en inom riksdagen väckt motion anhöll riksdagen uti skrivelse den 29 maj 1915 (nr 222), att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning samt för riksdagen framlägga därpå grundat förslag till ordnandet av landstormsbefälsfrågan och de övningar med landstormsbefäl, som kunde anses oundgängligen erforderliga.

Sedan chefen för generalstaben den 30 oktober 1915 avgivit yttrande och förslag i ämnet samt 1916 års första generalskommission haft sig ärendet förelagt, uppdrog jag, jämlikt den 14 juni 1916 erhållet nådigt bemyndigande, åt särskilda inom lantförsvarsdepartementet tillkallade sakkunniga att verkställa utredning och avgiva förslag i ämnet.

Med särskild skrivelse den 14 december 1916 hava de sakkunniga överlämnat betänkande i fråga om landstormens användning och utbildning av landstormsbefäl m. m. Betänkandet innefattar dels förslag till lag om landstormsprövning åren 1919—1927 samt utbildning av officerare, underbefäl och fackmän vid landstormen under åren 1920—1928, dels förslag till lag om skyldighet för vissa värnpliktiga att under år 1917 undergå landstormsprövning och deltaga i utbildningskurs, dels förslag om inrättande av 12 brigadchefsbefattningar m. m., dels ock förslag om inrättande av rullförare för landstormen m. m. För genomförandet av de utav de sakkunniga föreslagna åtgärderna har beräknats erfordras ett anslag å 1918 års stat av i runt tal 2,025,000 kronor.

Frågan föreligger ännu icke i det skick, att densamma kan underställas Kungl. Maj:ts prövning. Emellertid hyser jag förhoppning om, att proposition i ämnet skall inom den närmaste tiden kunna till riksdagen avlätas. Vid sådant förhållande och då en del av det för år 1918 erforderliga beloppet torde kunna bestridas från förefintliga reser-

vationer under ordinarie anslaget till landstormen, får jag hemställa, [55.]
det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlåtas angående *utbildning av landstormsbefäl m. m.*, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 beräkna ett förslagsanslag av 1,800,000 kronor.

K. Sjukvård.

1. Garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden.

[56.]

I underdånig skrivelse den 21 december 1909 anmälde arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, att sedan det under flera år av brist på sökande visat sig omöjligt att besätta underläkarbefattningarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm och nämnda tjänster under samma tid kunnat upprätthållas endast genom att mot särskild ersättning kommendera fältläkarstipendiater såsom extra läkare vid sjukhuset, det till följd av brist på sådana befattningshavare visat sig svårt att upprätthålla berörda tjänstebefattningar även på detta sätt. Departementet och styrelsen ansåge, att dessa svårigheter icke kunde undanröjas, med mindre än att det för erforderligt antal underläkare anvisades väsentligt förbättrade avlöningsförmåner än de i gällande stat medgivna. Då emellertid åt garnisonssjukhuset i Stockholm kunde behöva givas en i viss mån förändrad organisation i sammanhang med ett allmänt ordnande av arméns sjukhus, samt vid sådant förhållande icke för det dåvarande borde framläggas förslag till de ändringar i staten, som måste anses erforderliga, hemställde civila departementet och sjukvårdsstyrelsen, som ansåge det vara av behovet i högsta grad påkallat, att frågan om underläkarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm redan under år 1910 provisoriskt ordnades,

1910 års
riksdag.

att i stället för de i sjukhusets stat uppförda sex underläkare, åtnjutande var och en — förutom fri bostad med möbler och ved — ett dagarvode av 3 kronor, finge vid sjukhuset tillsvidare under åren 1910 och 1911 förordnas två underläkare och en amanuens;

att i arvoden finge utbetalas till en var av de förra 3,000 kronor jämte fri bostad med möbler och ved samt till den sistnämnde 2,000 kronor jämte enahanda förmåner;

[56.] att den daghavande underläkaren (amanuensen) dessutom finge åtnjuta kost in natura eller kontant ersättning härför med 2 kronor 50 öre för dag, utgörande 912 kronor 50 öre för år;

att för beredande av ersättning åt underläkarna och amanuensen för undervisning av elever vid de till sjukhuset förlagda skolor finge utgå ett sammanlagt belopp av 50 kronor i månaden eller 600 kronor för år; samt

att till fyllande av den härigenom uppkomna bristen måtte på garnisonssjukhusets stat anvisas ett ytterligare belopp av 2,942 kronor 50 öre.

Med anledning av den sålunda gjorda framställningen föreslog Kungl. Maj:t 1910 års riksdag medgiva, att förefintliga reservationer å anslagen till garnisonssjukhusen finge på föreslaget sätt användas till upphjälpande av underläkarnas vid garnisonssjukhuset i Stockholm löneförhållanden.

Denna framställning blev av riksdagen bifallen.

I anledning härav föreskrev Kungl. Maj:t uti brev till arméförvaltningen den 10 juni 1910, att i stället för dåvarande 6 underläkare finge tillsvidare under åren 1910 och 1911 vid nämnda sjukhus förordnas 2 underläkare och en amanuens mot åtnjutande av de arvoden och förmåner, arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse föreslagit, varjämte i sammanhang härmed stadgades, att härav föranledda utgifter, som icke finge uppgå till mera än 9,512 kronor 50 öre för år, skulle, i den mån de överstege de för berörda sex underläkare i stat anvisade medel, 6,570 kronor, av arméförvaltningens civila departement gäldas av reservationerna å ifrågavarande anslag.

1911, 1913
och 1915 års
riksdagar.

På därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar hava därefter 1911, 1913 och 1915 års riksdagar medgivit, att förevarande fråga finge under åren 1912—1917 ordnas på enahanda sätt som bestämts för åren 1910 och 1911.

Arméförvalt-
ningens före-
varande fram-
ställning.

Med förmälan att de skäl, som föranlett ett provisoriskt ordnande av ifrågavarande angelägenhet, fortfarande förefunnes i oförminskad grad, har nu arméförvaltningen hemställt, att under åren 1918 och 1919 två underläkare och en amanuens måtte få förordnas vid garnisons-sjukhuset i Stockholm mot åtnjutande av enahanda arvoden och övriga förmåner, som bestämts för åren 1910—1917.

För gäldande av de vid bifall härtill uppkommande kostnaderna ansåge arméförvaltningen böra anlitas i första hand de i staten för

sjukhuset för underläkare anvisade medel samt i övrigt reservationer [56.] å anslaget till garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, i den mån sådana uppkomme, men vid bristande tillgång på dylika reservationer fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter.

Då innehavarna av ifrågavarande underläkarbefattningar icke behöva tillhöra armén utan tvärtom oftast äro civila personer, hava lönerna icke reglerats i sammanhang med 1911 års omorganisation av fältläkarkåren. På de av arméförvaltningen tidigare anförda skäl torde icke heller nu någon definitiv lönereglering för dessa befattningar böra äga rum, utan synes lämpligast att ytterligare under åren 1918 och 1919 fortsätta med det nu tillämpade provisoriet. Departements-
chefen.

Med hänsyn därtill, att reservationerna å anslaget till garnisonssjukhusen under de senare åren väsentligt nedgått, torde, på sätt arméförvaltningen föreslagit, anslaget till extra utgifter få för ändamålet tagas i anspråk, i den mån förenämnda reservationer icke därtill komma att lämna tillgång.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

dels att i riksstaten för år 1918 upptaga reservationsanslaget till garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden med *oförändrat* belopp, 132,650 kronor,

dels ock medgiva, att uppkommande reservationer å nämnda anslag, i den mån de därtill lämna tillgång, må under åren 1918 och 1919 på i kungl. brevet den 10 juni 1910 angivet sätt användas till upphjälpande av underläkarnas vid garnisonssjukhuset i Stockholm löneförhållanden.

2. Arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m. [57.]

Grunderna för anslagets beräkning.

Anslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m. har hittills pläгат beräknas efter 2 öre om dagen för varje man och 3,3 öre om dagen för såväl varje häst vid truppförbanden som varje remont vid remontdepåerna.

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 1 saml. 1 häft.

[57.] Från och med innevarande år har under anslaget upptagits en ny utgiftspost, nämligen arméns sjuksköterskekår. Ifrågavarande post utgör 37,000 kronor.

Anslaget är för år 1917 i riksstaten upptaget med 473,042 kronor.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har ansett, att de hittills tillämpade grunderna för anslagets beräkning böra följas jämväl för år 1918.

Departements-
chefen.

Häremot har jag icke något att erinra.

Förslag till ordnande av tandvården vid armén.

Med underdånig skrivelse den 27 november 1915 överlämnade arméförvaltningen förslag till ett fullständigt ordnande av tandvården vid armén. De årliga kostnaderna härför beräknades till 53,400 kronor. Dessutom erfordrades för bestridande av de för förslagets genomförande nödiga engångskostnaderna (uppsättning av instrument m. m.) ett belopp av 46,600 kronor.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har nu hemställt, att förenämnda förslag måtte framläggas för riksdagens prövning och därav föranledda årliga kostnaderna beräknas under sjukvårdsanslaget. Därjämte har arméförvaltningen hemställt, att å extra stat för år 1918 måtte äskas det för förslagets genomförande erforderliga beloppet, 46,600 kronor.

Departements-
chefen.

Enligt vad jag av chefen för civildepartementet inhämtat, torde de inom nämnda departement för utredning angående effektiv vård av skolorungdomens tänder tillkallade sakkunniga inom kort komma att avlämna sitt betänkande. Då nämnda utredning och eventuellt i följd därav framkommande förslag sannolikt kunna utöva ett visst inflytande på sättet för ordnandet av tandvården inom armén, synes det vara lämpligast att icke för närvarande upptaga sistnämnda fråga till avgörande.

Extra biträde å sjukvårdsstyrelsen.

Efter därom av arméförvaltningen gjord framställning medgav Kungl. Maj:t genom brev den 28 januari 1916, att under samma år

finge hos sjukvårdsstyrelsen anställas ett biträde vid handläggning av frågor huvudsakligen rörande styrelsens utökade förråd av sjukvårds- och veterinärmateriel, ävensom att kostnaderna för beredande åt detta biträde av en ersättning av 3 kronor 50 öre om dagen finge förskjutas för att framdeles anmälas till ersättande. I sammanhang härmed anbefalldes arméförvaltningen, att därest det skulle visa sig nödvändigt för arbetets gång, att ett extra biträde anställdes å sjukvårdsstyrelsen jämväl för tiden efter 1916 års utgång, anmälan därom skulle göras i samband med avgivande av förslag rörande medelsbehovet för år 1918.

[57]

Arméförvaltningen har nu anmält, att ämbetsverket vid uppgörande av sitt förslag till förstärkning av arbetskrafterna å sjukvårdsstyrelsen, enligt vilket förslag därstädes skulle anställas bland andra en departementsskrivare och en förrådsvaktmästare, utgått från, att ingen minskning skulle ske beträffande den personal, som för närvarande stode till styrelsens förfogande. Då de göromål, för vilkas omhänderthavande ifrågavarande biträde visat sig nödvändigt eller närmast sjukvårdsstyrelsens skriftväxling rörande materielens anskaffande och utlämnande, uteslutande toge en persons arbetskraft i anspråk, och den i förenämnda förslag upptagna departementsskrivaren, som avsetts för andra ändamål, icke hade beräknats disponibel härför, komme allt fortfarande att förefinnas behov av ifrågavarande biträde å sjukvårdsstyrelsen. För detta erfordrades emellertid tillsvidare icke någon beställning på stat, utan syntes sysslan lämpligen kunna uppehållas av en underofficer i reserven mot hittills utgående ersättning eller 3 kronor 50 öre om dagen. Härav föranledda kostnader ansåge arméförvaltningen böra såsom sammanhängande med materiellvården för framtiden lämpligen utgå från sjukvårdsanslaget.

Arméförvaltningens framställning.

Då behov av ifrågavarande biträde kommer att förefinnas jämväl efter genomförande av den utav mig under punkten 3 förordade förstärkningen av arbetskrafterna å sjukvårdsstyrelsen, finner jag mig böra tillstyrka arméförvaltningens förevarande framställning. Jag tillåter mig erinra därom, att Kungl. Maj:t genom brev den 15 december 1916 anvisat erforderliga medel för samma biträdes anställande vid styrelsen jämväl tillsvidare under innevarande år.

Departementschefen.

Någon höjning av sjukvårdsanslaget på den grund, att ersättningen till ifrågavarande biträde skall därav utgå, torde icke erfordras.

[57.]

Sammanfattning.

I enlighet med vad jag nu anför, har jag låtit uppgöra beräkning av sjukvårdsanslaget för år 1918 (se bil. 84), slutande å ett belopp av 490,518 kronor 32 öre.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att öka reservationsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m.,

nu	kronor 473,042: —
med, i jämnt krontal	» 17,476: —
till	kronor 490,518: —

[58.]

3. Det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig.

Under en följd av år har riksdagen å extra stat beviljat ett anslag av 10,000 kronor till befrämjande av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig.

För att kunna fylla den uppgift, som ålåg det Svenska Röda korset i enlighet med de av Kungl. Maj:t fastställda grundstadgar och för att kunna motsvara de uppgifter, som vid krigstillfälle ålåg det frivilliga sjukvårdsväsendet och dess högsta ledning, har nu överstyrelsen för Svenska Röda korset uti underdånig skrivelse den 19 oktober 1916 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till befrämjande av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig jämväl för år 1918 bevilja ett anslag av 10,000 kronor.

Arméförvaltningen och marinförvaltningen hava uti avgivna utlåtanden tillstyrkt bifall till den gjorda framställningen.

Departements-
chefen.

Efter samråd med chefen för sjöförsvarsdepartementet angående det fortfarande behovet av ifrågavarande anslag får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att till befrämjande av *det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 10,000 kronor.

L. Stipendier.

1. Resestipendier åt artilleri- och ingenjööfficerare,
oförändrat ordinarie reservationsanslag kronor 7,000: —
2. Resestipendier åt officerare och intendenturtjänstemän,
oförändrat ordinarie reservationsanslag » 15,000: —

3. Stipendier för fältläkarkåren och veterinärstaten.

Den av riksdagen godkända staten för statsanslaget till stipendier för fältläkarkåren och veterinärstaten upptager 24 fältläkarstipendiater med arvode om 900 kronor och 8 fältveterinärstipendiater med arvode om 600 kronor.

Enligt det vid 1911 års riksdag fattade beslutet angående fältläkarkårens omorganisation skall fältläkarstipendiatinstitutionen småningom avvecklas. I överensstämmelse härmed har stipendiatbeställningarnas antal minskats från 54 till 24. Minskningen utgjorde i staten för år 1916 3 beställningar.

Uti sin framställning angående medelsbehovet för år 1917 hemställde arméförvaltningen, att någon ytterligare minskning i fältläkarstipendiaternas antal icke måtte för nämnda år vidtagas. Behovet av extra läkare vid armén hade nämligen på grund av den nya härordningen blivit så väsentligt ökat, att detsamma icke kunde beräknas bliva tillgodosett genom den av arméförvaltningen föreslagna ökningen av antalet bataljonsläkare vid fältläkarkåren.

Med anledning av vad arméförvaltningen sålunda anför, blev anslaget i riksstaten för år 1917 uppfört med samma belopp som för år 1916 eller med 26,400 kronor.

Arméförvaltningen har nu anför, att de skäl, som föranlett bibehållande av det i 1916 och 1917 års stater uppförda antalet fältläkarstipendiatbeställningar, eller 24, alltjämt kvarstode.

Arméförvaltningen framställning.

Uti 1914 års härordning hade förutsatts, att behovet av extra läkare vid armén under de genom samma härordning väsentligt utsträckta vapenövningarna delvis skulle fyllas därigenom, att de värnpliktiga läkarna finge fullgöra en del av den dem i sådan egenskap

åliggande tjänstgöring i fred i form av tjänstgöring i läkarbefattning (s. k. facktjänstgöring). Ännu komme det emellertid att dröja någon tid, innan de värnpliktiga medicine studerande, som vore underkastade bestämmelserna i 1914 års värnpliktslag, hunne så långt i sina medicinska studier, att de vore i stånd att på eget ansvar bestrida läkarbefattning vid armén. Det syntes därför icke heller uti 1918 års stater vara möjligt att fortsätta den beslutade indragningen av de återstående fältläkarstipendiatbeställningarna.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anfört, synes någon minskning av fältläkarstipendiaternas antal icke böra för år 1918 vidtagas. Vid sådant förhållande torde i riksstaten för samma år böra upptagas

Stipendier för fältläkarkåren och veterinärstaten,
oförändrat ordinarie anslag kronor 26,400: —

4. **Resestipendier åt militärläkare, oförändrat ordinarie**
reservationsanslag » 2,000: —

[59.]

5. Studiestipendier för underofficerare och furirer av första klassen.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 14 maj 1914 av frågan angående ny härordning yttrade föredragande departementschefen i sammanhang med frågan om erforderliga åtgärder för befälsbehovets tillgodo-seende, att rekryteringen av underofficerskadern dittills icke mött någon svårighet. Några särskilda åtgärder vore icke heller erforderliga för att hålla underofficersgraderna fulltaliga. Detta uteslöte emellertid icke, att underofficerarnas rekrytering och utbildning borde ytterligare för-bättras. I detta syfte borde högre underofficersskolor anordnas för att förbättra underbefälets allmänbildning och militära duglighet. Ett annat verksamt medel att uppmuntra förtjänta underofficerare och att ytterligare främja deras utbildning vore att anvisa studiestipendier för under-officerare. Frågan om en förbättrad utbildning för underofficerarna hade ställts i samband med deras befodringsmöjligheter. Då emellertid såväl officers- som underofficersrekryteringen vore i stort sett tillfredsställande, föreläge icke någon särskild anledning att då upptaga denna fråga till omedelbar lösning. Utöver anvisande av oförmälda studiestipendier syntes fördensskull några särskilda åtgärder tillsvidare ej påkallade.

I enlighet med vad sålunda anförts, upptogs i de vid härordningspropositionen fogade kostnadsberäkningarna ett belopp av 9,600 kronor

till stipendier åt underofficerare med vederlikar. Beloppet var avsett för 12 stipendier om 800 kronor. [59.]

Uti sin skrivelse den 14 september 1914 i fråga om ordnandet av rikets försvarsväsende anförde riksdagen, att den funnit ett av vissa motionärer framställt förslag om beredande av ökad möjlighet för därav förtjänt underbefäl att vinna officersanställning vara beaktansvärt och därför funnit sig böra hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående de omständigheter, under vilka personal i underbefäls ställning vid yngre år måtte kunna vinna befordran till officer och reservofficer. Intill dess denna fråga funnit sin lösning, syntes emellertid inrättandet av studiestipendier i enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit vara en ändamålsenlig åtgärd. Enligt riksdagens uppfattning borde dock ifrågavarande stipendier stå öppna icke blott för underofficerare utan även för därav förtjänta furirer av första klassen på villkor, som Kungl. Maj:t ägde bestämma.

Sedan arméförvaltningen genom nådigt brev den 21 juni 1916 anbefallts att i samband med angivande av lantförsvarets medelsbehov för år 1918 avgiva förslag om uppförande å riksstaten av anslag till stipendier åt underofficerare med vederlikar, har nu arméförvaltningen, under åberopande av vad i 1914 års härordningsproposition samt riksdagens förenämnda skrivelse därom anförts, hemställt, att å riksstaten för år 1918 måtte uppföras ett anslag å 9,600 kronor under titel »Studiestipendier för underofficerare och furirer av första klassen».

Arméförvaltningens framställning.

Med anledning av riksdagens därom framställda begäran hava inom lantförvarsdepartementet sakkunniga tillkallats för verkställande av utredning angående de omständigheter, under vilka personal i underbefäls ställning vid armén vid yngre år må kunna vinna befordran till officer och reservofficer. Denna utredning är emellertid ännu icke slutförd. Intill dess denna fråga funnit sin lösning, torde alltså, i enlighet med vad riksdagen uttalat, särskilda studiestipendier för underofficerare och därav förtjänta furirer av första klassen böra inrättas.

Departementschefen.

I överensstämmelse med vad i 1914 års härordningsproposition beräknades, torde för ändamålet böra äskas ett anslag av 9,600 kronor.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att i riksstaten under fjärde huvudtiteln uppföra ett nytt ordinarie anslag å 9,600 kronor, benämnt »Studiestipendier för underofficerare och furirer av första klassen, reservationsanslag».

M. Remontering och hästlega.

1. Remontering m. m.

A. Huvudgrunderna för remonteringsanslagets beräkning.

- [60.] Innan jag övergår till angivandet av medelsbehovet för år 1918 under förevarande anslag, anhåller jag att få redogöra för vissa av arméförvaltningens intendentsdepartement till Kungl. Maj:t avgivna förslag, vilka stå i ett sådant sammanhang med anslagsberäkningen, att de böra underställas riksdagens prövning. Dessa förslag, vilka kunna anses innefatta huvudgrunderna för remonteringsanslagets beräkning under kommande år, avse
- dels ändrade grunder för hästanskaffningen vid armén,
 - dels stamhästöverflyttning mellan vissa truppslag,
 - dels ock övergången till den av 1915 års riksdag beslutade nya beridenheten vid armén.

Ändrade grunder för hästanskaffningen vid armén.

Sedan längre tid tillbaka har beräknats, att i medeltal 9 procent av stamhästar vid de beridna truppslagen för varje år utrangeras och ersättas av remonter. Enligt 1914 års senare riksdags beslut skulle emellertid denna beräkningsgrund icke tillämpas i fråga om kulsprute-tropparnas hästar. De för kulsprutetjänsten erforderliga hästarna vore nämligen avsedda att erhållas därigenom, att äldre hästar, vilka eljest skulle hava utrangerats, kvarhöllas vid regementena. Hästanskaffningen för kulspruteavdelningarna skulle således icke föranleda någon ökning av remontbehovet.

Till följd av riksdagens därom gjorda framställning har inom lantförsvarsdepartementet genom särskilt tillkallade sakkunniga verkställts utredning angående användande av utrangerade stamhästar vid hären. Uti sitt den 31 maj 1915 avgivna betänkande föreslog de sakkunniga, att vid kavalleriet utrangerade hästar, vilka vore lämpliga för fortsatt användning, skulle överföras dels till infanteriet för att därstädes an-

vändas såsom stambästar för kompanicheferna och kulsprutekompaniet, dels till trängen för att i viss mån ersätta stambästar och lejda hästar. I sammanhang härmed framhöllo de sakkunniga, att de för kulsprutetropparna vid kavalleriet avsedda hästarna borde remonteras på samma sätt som övriga hästar vid detta truppslag. Erfarenheten hade nämligen givit vid handen, att kulsprutetjänsten vid kavalleriet vore av en för hästmaterialet ytterst slitande natur. På grund härav och då enligt 1915 års riksdags beslut angående hästhållningen för officerare vid armén kavalleriet skulle tillhandahålla visst antal stambästar åt officerare vid generalitetet, generalstaberna, kommandantsstaten, undervisningsverken, arméfördelningsstabernas reservgrupper och infanteriet, borde, med hänsyn jämväl tagen till de sakkunnigas förslag om utrangerade kavallerihästars överförande för fortsatt användning till infanteriet och trängen, remonteringen vid kavalleriet ske efter delvis ändrade grunder. I enlighet härmed föreslog de sakkunniga, att beräkningen av ersättningsremonter till kavalleriet efter genomförd härordning måtte bestämmas sålunda, att å 6,271 stambästar beräknades 10 procent, varjämte kavalleriet ytterligare skulle erhålla ersättningsremonter motsvarande det antal stambästar, som årligen skulle avlämnas till nyssnämnda officerare.

Över de sakkunnigas förslag avgåvos yttranden av chefen för generalstaberna, samtliga truppslagsinspektörer och arméfördelningschefer, kommandanten i Boden, militärbefälhavaren på Gottland, chefen för fortifikationen, generalintendenten och generalfältläkaren ävensom av arméförvaltningen. Av de sålunda hörda myndigheterna avstyrkte chefen för generalstaberna och inspektören för infanteriet de sakkunnigas förslag angående utrangerade hästars fortsatta användning vid hären samt uttalade sig därvid särskilt mot förslaget, i vad det avsåge infanteriets remontering med utrangerade stambästar. Jämväl flertalet övriga myndigheter framställde åtskilliga anmärkningar mot såväl förslaget i dess helhet som dess särskilda detaljer.

Uti sin underdåniga skrivelse den 30 september 1915 angående lantförsvarets medelsbehov för år 1917 anmälde arméförvaltningen, att frågan om ändring i remonteringsgrunderna borde göras till föremål för ytterligare utredning, innan förslag därom framlades för riksdagen. I avvaktande härpå borde tillsvidare 1914 års senare riksdags beslut om arméns förseende med ersättningsremonter under övergången till den nya härordningen lända till efterrättelse.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 14 januari 1916 yttrade jag till statsrådsprotokollet, att det av förenämnda sakkunniga

[60.] framlagda förslaget om viss ändring i hittills följda grunder för remonteringen sammanhängde dels med frågan om sättet för genomförandet av 1915 års riksdags beslut angående hästhållningen för officerare vid armén, dels ock med de sakkunnigas förslag om utrangerade stamhästars fortsatta användning. Förstnämnda fråga vore emellertid ännu föremål för utredning, och de sakkunnigas förslag om fortsatt användning av utrangerade stamhästar förelåge icke i sådant skick, att det samma kunde underställas Kungl. Maj:ts prövning. Vid sådant förhållande och då de sakkunniga själva syntes hava avsett, att den föreslagna ändringen av beräkningsgrunden för remonteringen skulle träda i tillämpning först efter den nya härordningens genomförande, ansåge jag, i likhet med arméförvaltningen, att man vid remonteringsanslagets beräknande för år 1917 borde tillämpa enahanda grunder som hittills.

I överensstämmelse härmed har remonteringen för år 1917 bestämts efter förut tillämpade grunder. Någon ökad remontering med anledning av 1915 års riksdags beslut angående hästhållningen för officerare vid armén har i enlighet härmed icke beräknats.

Såsom under punkten 4 redan omnämnts, utfärdade Kungl. Maj:t den 14 juni 1916 kungörelse angående hästhållningen för officerare och vederlikar vid armén. Då emellertid någon av det nya systemet för hästhållningen betingad ökad remontering icke hittills beräknats, föreskrevs, att de i kungörelsen meddelade bestämmelserna skulle tillsvidare, intill dess annorlunda kunde varda bestämt, tillämpas endast beträffande hästhållningen för kavalleriets fänrikar samt i de fall, då hästar skulle anskaffas i anledning av officerares tillträde till nya beställningar, befordran eller placering i tjänstebefattningar, varmed följde skyldighet att vara beriden.

Med anledning av den sålunda påbörjade övergången till det nya systemet för officerarnas hästhållning anbefallde Kungl. Maj:t genom brev den 21 juni 1916 arméförvaltningens intendentsdepartement att i samband med angivande av medelsbehovet för år 1918 inkomma med förslag rörande den ökade remontering, som föranleddes av de nya bestämmelserna om hästhållningen för officerare vid armén.

Arméför-
valtningens
intendents-
departe-
ments för-
slag.

Uti underdånig skrivelse den 17 oktober 1916 har nu intendentsdepartementet avgivit förslag i ämnet samt därvid till en början framhållit, att departementet vid förslagets utarbetande ansett sig böra fatta begreppet »remontering» i vidsträcktare bemärkelse än förut varit fallet. Hitintills hade detta ord varit lätt definierbart. Det hade endast inneburit det överlämnande av oridna hästar till arméns olika truppförband, som

[60.]

ärligen ägt rum från statens remontdepåer eller direkt från uppfödare. Sedan numera icke endast remontering — enligt detta ords hittills gällande betydelse — skulle ifrågakomma vid anskaffningen av arméns stamhästmateriel, syntes departementets förslag böra omfatta jämväl de övriga anskaffningssätt — stamhästköp och stamhästöverflyttning — vilka kunde ifrågakomma. I stället för det hittills använda begreppet »remontering» såsom innebärande stamhästmaterielets omsättning och underhåll, borde sålunda fastslås ett nytt begrepp, exempelvis »*anskaffning av arméns stamhästar*», avseende arméns hela stamhästbestånd och omfattande samtliga anskaffningssätt, nämligen »*remontering*», innebärande överlämnande av oridna hästar till arméns olika truppförband från statens remontdepåer eller direkt från uppfödare, »*stamhästköp*», avseende inköp av och överlämnande till truppförband av fullt inridna hästar, samt »*stamhästöverflyttning*», innebärande överflyttning av inriden stamhäst från ett truppförband till ett annat dylikt eller till stab eller enskild officer.

Under arbetets gång hade departementet funnit nödigt att låta behandlingen av »anskaffning av arméns stamhästar» beröra hela hästbeståndet. Enligt ordalydelsen i uppdraget skulle visserligen detta avse endast den remontering, som föranleddes av de nya bestämmelserna rörande hästhållningen för officerare, men det syntes icke vara möjligt att skilja denna hästanskaffning från hästanskaffningen i övrigt. Vidare hade jämväl i viss mån anskaffandet av egna tjänstehästar måst beröras, enär staten medgivit enskilda att från truppförbanden till egna tjänstehästar uttaga stamhästar, vilka stamhästar alltså måste ersättas.

För erhållande av utgångspunkter för den till sina gränser sålunda bestämda frågans vidare behandling ansåge sig departementet böra erinra om, vad Kungl. Maj:t med riksdagen härutiinnan redan beslutat och vad i kungl. propositioner samt riksdagsskrivelser ävensom av tillkallade sakkunniga i denna fråga framhållits.

De beslut, *Kungl. Maj:t med riksdagen* redan fattat i föreliggande fråga och vilka sålunda stode som fasta utgångspunkter för hästanskaffningen, vore i första hand antalet stamhästar och antalet tjänstehästar samt det antal år, under vilka hästarna enligt fastslagna bestämmelser ansåges dugliga till den tjänst, för vilken de vore avsedda. Vad hästantalet beträffade, vore detta bestämt genom riksdagens skrivelse den 27 maj 1915. Enligt denna skulle, efter fullt genomförd härordning, vid armén finnas 11,132 stamhästar och 356 tjänstehästar. Då enligt 1901 års härordning fullt genomförd antalet stamhästar skulle vara 9,396,

Utgångs-
punkter för
frågans
behandling.

[60.] uppginge ökningen alltså till 1,736 hästar. Vad beträffade det antal år, varunder hästarna ansetts tjänstedugliga, hade denna tidslängd hittills endast kunnat bestämmas i fråga om de egentliga stamhästnumren, i det att remontprocenten för dessa stamhästar bestämts till 9 procent, men ifrågasatts att för kavalleriet höjas till 10 procent.

En ytterligare fast utgångspunkt för hästanskaffningen funnes vidare i kungl. kungörelsen den 14 juni 1916 angående hästhållningen för officerare och vederlikar vid armén. I § 3 mom. 1 och 5 föreskreves nämligen, att officer, som skulle vara beriden på egen tjänstehäst, ägde rätt att uttaga stamhäst, dock högst en vart femte år. Vidare hade i § 6 av samma kungörelse bestämts, att vissa officerare skulle erhålla sina tilldelade stamhästar från vissa truppslag.

Beträffande de *uttalanden*, som i *kungl. propositioner samt riksdags-skrivelser* gjorts rörande hästanskaffningen, ansåge departementet sig böra erinra om vad därutinnan anförts i 1914 års härordningsproposition (nr 58) rörande officershästhållningen i dess helhet (sid. 318) och angående infanteriets hästar (sid. 313—315) ävensom i riksdagens skrivelse (nr 1) den 14 september 1914 angående ordnandet av rikets försvarsväsende (sid. 176).

Med avseende å innebörden av de förslag i ämnet, som avgivits av särskilda för ändamålet inom lantförsvarsdepartementet under år 1914 och år 1915 tillkallade sakkunniga, hade 1914 års sakkunniga uti sitt den 31 maj 1915 avgivna betänkande föreslagit, att från kavalleriet efter genomförd härordning årligen skulle avlämnas sammanlagt 48 8-åriga stamhästar till generalitetsstaten, generalstaben, kommandantsstaten, undervisningsverken, arméfördelningsstabernas reservgrupper och infanteriet, samt att beträffande statsanslaget till remontering m. m. vid armén beräkningen av ersättningsremonter till kavalleriet efter genomförd härordning, med ändring av hittills tillämpade grunder, skulle bestämmas sålunda, att å 6,271 stamhästar beräknades 10 procent, varjämte kavalleriet ytterligare skulle tilldelas ersättningsremonter motsvarande det antal 8-åriga stamhästar, som enligt ovan skulle avlämnas. Vad åter beträffade den ytterst obetydliga tillökningen i remonteringen vid artilleriet och ingenjörtrupperna, vilken dessa truppslag komme att få vidkännas genom avlämnande av stamhästar för artilleriet till: generalfälttygmästaren och cheferna för artilleristaben och artilleri- och ingenjörhögskolan med inalles 3 hästar samt för ingenjörtrupperna till: chefen för fortifikationens med 1 häst, hade denna syntes de sakkunniga icke vara av natur att påkalla ökning i remonteringen utöver nu utgående 9 procent för här omnämnda truppslag.

Ifrågavarande förslag ansåge intendentsdepartementet icke numera kunna läggas till grund för hästanskaffningen, enär dels beräkningsgrunden av antalet remonter vid kavalleriet sannolikt måste i viss mån ändras, dels en stor grupp hästar tillkommit, utöver vad de sakkunniga beräknat, vilken kavalleriet jämväl skulle avlämna till skilda personalgrupper, dels därför att kavalleriet icke syntes vara i stånd att dressera det antal remonter, som på grund av en efter dessa principer ordnad hästanskaffning skulle bli nödvändigt.

Uti sitt den 27 januari 1916 avgivna förslag till bestämmelser rörande hästhållningen för officerare och vederlikar vid armén hade 1915 års sakkunniga jämväl upptagit hästanskaffningsfrågan till behandling. Detta skilde sig från det av 1914 års sakkunniga avgivna huvudsakligen däri, att det icke beräknats någon överföring till infanteriet med flera av för kavalleriets och artilleriets del mindre användbara hästar utan endast av 8-åriga fullt användbara hästar. De sakkunniga hade på denna grund kommit därhän, att från kavalleriet årligen skulle överföras 90 och från artilleriet 21 8-åriga hästar, detta alldeles oavsett de hästar, som avginge vid uttagning av stamhästar till egna tjänstehästar.

Enligt såväl 1914 som 1915 års sakkunnigas förslag skulle kavalleriet drabbas hårt av de nya bestämmelserna. Skvadronens remontantal skulle nämligen komma att ökas från i medeltal 10,8 hästar till 16,2 hästar. Detta innebure en ökning av årsremonternas antal per skvadron av 5,4 hästar, d. v. s. 5 à 6 hästar per skvadron. Detta syntes måhända icke vara allt för avsevärt, men med våra redan nu svaga skvadroner kunde det vara en betänklig sak. Det bleve så mycket betänkligare, som man i viss mån måste anse, att även andra årets remonter icke vore fullt användbara ridhästar, vadan skvadronens stridsvärde i viss mån kunde beräknas minskad med det värde 11 à 12 hästar betecknade, d. v. s. 10 procent. Följderna av åtgärden för kavalleriets stridsvärde kanske framträdde tydligare, om man beräknade minskningen av fullt användbara hästar på hela kavalleriet. Den skulle utgöra, om man endast räknade årsremonterna, 259 hästar. Kavalleriets stridsvärde skulle således komma att genom de nya bestämmelserna för officerarnas beridenhet — genomförd på sätt av de senare sakkunniga föreslagits — minskas med drygt stridsvärdet av två skvadroner.

Med avseende på möjligheten att verkställa den kavalleriet åliggande dressyren av det ökade nya remontantalet vore att märka, att allt sedan införandet av 1901 års härordning svårigheter yppat sig att er-

[60.] hålla goda och tillräckligt många remontryttare. Detta hade även gjort, att remondressyren ofta lämnat övrigt att önska. Denna för kavalleriets fältduglighet avgörande fråga hade även varit beroende av utfallet av värvningen. Svårigheterna hade under senare år ökats i stället för att minskas. Orsakerna härtill vore, att en del underofficerare, vilka förut helt stått till förfogande för trupptjänsten, nu mer än förr tagits i anspråk för förvaltningsgöromål, att signalavdelningen ävensom kulsprutetroppen tillkommit utan någon kaderökning av befäl, att vinterutbildningen tillkommit, varigenom remontutbildningen under den tid, en del av truppen vore förlagd i Norrland, måst inskränkas, vilket än mer ökade svårigheterna och särskilt nödgade till att bedriva remondressyren mera intensivt under den tid, den helt påginge, för att taga igen den förlorade tiden, att en ny skola, underofficersskolan, tillkommit — alltså utan kaderökning — tidvis dragande såväl lärare som elever bort från tjänsten vid skvadronerna, samt att vicekorpralsgraden indragits, varigenom det till förfogande stående underbefälet av manskapet minskats från 16 till 11 per skvadron. Då, såsom ovan antytts, vissa svårigheter redan förut stundom förelegat för dressyr av det hittillsvarande remontantalet, syntes det vara givet, att alltför stor ökning av nämnda antal icke nu kunde ifrågasättas. Ökningen vore, som förut nämnts, enligt de senare sakkunnigas förslag, 5,4 hästar i varje årgång eller, då utbildningen vore två-årig för remonter, 10,8 eller närmare 11 hästar per skvadron. Hittills hade skvadronen förmått att dressera i medeltal 21,6 hästar om året. Nu begärdes, att densamma skulle dressera i medeltal 32,4 hästar, allt under det att kraven på att kavalleriets utbildning i andra hänseenden icke på något vis minskades, snarare tvärtom. En dylik ökning av dressyrens omfattning vore emellertid icke möjlig.

Det av 1914 års sakkunniga framställda förslaget innebure visserligen en liten minskning i dressyrkraven på kavalleriet i jämförelse med det nu skildrade förslaget, enär dessa sakkunniga beräknat att för vissa ändamål använda uttrangerade kavallerihästar — för vilka extra remontering icke behövde beräknas — men minskningen vore så obetydlig, att även detta förslag syntes realiserbart.

Stambäst-
överflytt-
ningens in-
verkan på de
beridna vapen-
slagen.

Då det gällde att söka en lösning av hästanskaffningsfrågan, måste fasta utgångspunkter med hänsyn till de beridna truppslagens organisation sökas. Härvid måste man undersöka förhållandena vid samtliga beridna truppslag, ty, så vitt möjligt, borde alla dessa truppslag medverka vid stambästöverflyttningen för att göra denna så litet betungande

som möjligt. Stamhästöverflyttningen inverkade på de beridna truppslagen i avseende på mobiliseringen, fredstjänstgöringen och hästdressyren. [60.]

Vad kavalleriet anginge, hade redan förut antytts, att kavalleriets a) Kavalleriet. stridsvärde genom de nya bestämmelserna komme att sjunka, och att enda sättet att råda bot härför vore en höjning av stamhästnumerären. Då en dylik höjning emellertid icke borde ifrågasättas, gällde det att tillse, genom vilka medel hästanskaffningen kunde göras så litet kännbar som möjligt för kavalleriets stridsvärde vid *mobilisering*. Detta kunde tänkas ske på fyra sätt, nämligen 1:o) genom att till infanteriet överflytta äldre för kavalleriet mindre brukbara hästar, vilka inginge bland kavalleriets ordinarie kassationshästar, 2:o) genom att minska stamhästöverflyttningen till infanteriet genom stamhästköp direkt till detta truppslag, 3:o) genom att minska kavalleriets »remontnummer» genom stamhästköp direkt till kavalleriet, 4:o) genom att begränsa rätten att uttaga stamhäst till egen tjänstehäst.

Det förstnämnda sättet, eller överflyttning av äldre hästar, vore givetvis ur kavalleriets synpunkt mycket fördelaktigt, enär därigenom någon ökning av kavalleriets remontkontingent ej behövde äga rum. Dylik hästöverflyttning borde därför ske i så stor utsträckning, som infanteriets berättigade intressen tilläte. 1914 års sakkunniga hade föreslagit en årlig uttagning av dylika hästar från kavalleriet till infanteriet av 168. Denna siffra syntes vara för hög. Svårigheter mötte givetvis att bestämma en siffra, som tillgodosåge infanteriets krav, men som dock utnyttjade detta hästmateriel så långt som möjligt. Härvid syntes truppförbandscheferna vid kavalleriet själva bäst kunna avgöra, i vilken utsträckning dylik överföring lämpligen kunde ske. Inspektören för kavalleriet hade efter truppförbandschefernas hörande förklarat, att 72 hästar av denna kategori årligen syntes vara i det skick, att de lämpade sig för tjänstgöring vid infanteriet.

För avgörandet av denna fråga syntes det emellertid vara nödigt att närmare redogöra för infanteriets beridenhetskrav. Det rådde icke något tvivel om, att all den personal vid infanteriet, som skulle göras beriden, vore i behov av goda ridhästar. Men det oaktat kunde man dock anse, att någon skillnad förefunnes vid detta behov. För regimentsofficerare och de till regements- och bataljonsstaberna hörande officerare måste tagas i anspråk 8-åriga fullt användbara kavallerihästar. Dessa hästar kunde nämligen behöva tagas i anspråk såväl under marsch

[60.]

som manöver och strid. För den övriga personalen, kompanicheferna och den beridna kulsprutepersonalen krävdes visserligen hästar, som besuttede god förmåga att med snabbhet taga sig fram i terräng, men beträffande deras uthållighet kunde dock fordringarna något sänkas, enär dessa hästar i regel icke behövde ständigt tagas i anspråk, sedan truppförbanden utvecklats till strid. Det syntes därför, som om man vid beridenhetens behandlande borde särskilja två grupper, nämligen infanteriets stabsgrupp (10 hästar), vilken krävde bättre hästar, och kompanichefsgruppen, på vilkens beridenhet fordringarna kunde något sänkas (18 hästar).

Det vore för att anskaffa en del av de för den senare gruppen avsedda hästarna, som man syntes kunna taga i anspråk de 72 hästar, inspektören för kavalleriet funnit vara för infanteriets kompanichefer användbara. Inspektören hade ansett, att dessa hästar kunde beräknas vara användbara i tre år. Enligt arméförvaltningens mening syntes det emellertid kunna ifrågasättas, om verkligen dessa hästar kunde vara fullt användbara så länge. Försiktigheten bjöde att icke beräkna högre tjänstetid än två år, men i stället något öka dessa hästars antal. Beständes siffran till 84 i stället för 72, kunde årligen 3 hästar överflyttas till varje infanteriregemente och därigenom ($3 \times 2 =$) 6 av den till kompanichefsgruppen hörande personalen göras beridna. Det rådde icke något tvivel, att dessa hästar i regeln komme att bliva ganska bra. Man syntes med så mycket större visshet kunna påstå detta, som kavalleriets kassationsprocent skulle komma att — av andra skäl — ökas från 9 till 10 procent.

Vad därefter det andra sättet eller stamhästköp direkt till infanteriet anginge, bestämdes detta närmast dels av det pris, staten ville betala för en fullt riden häst, dels av den beräknade tillgången på dylika hästar. Genom kungl. kungörelsen angående hästhållningen för officerare och vederlikar vid armén hade bestämts, att häst, som inlöstes till stamhäst, finge vid värdering åsättas ett värde, ej överstigande medelkostnaden för inköp och underhåll m. m. av en remont, intill dess densamma insattes i nummer. Man syntes icke kunna beräkna, att staten vid stamhästköp komme att betala högre medelpris än det sålunda fastställda priset för tjänstehästs inlösande till stamhäst. Det torde dock icke vara omöjligt att för denna summa erhålla för infanteriet fullt lämpliga hästar, förutsatt att icke för många årligen inköptes. Beträffande antalet, som skulle inköpas, vore det givetvis svårt att fixera en bestämd siffra. Dock bjöde försiktigheten att härvid icke ställa anspråken för högt.

Emellertid kunde man med säkerhet påräkna att årligen kunna inköpa 28 hästar eller 1 häst för varje infanteriregemente. Dessa hästar borde inköpas i en ålder av 6—8 år, och deras tjänstetid borde beräknas till i medeltal 8 år. Genom ett dylikt stambästköp skulle infanteriet tillföras ($8 \times 28 =$) 224 hästar. Härigenom skulle ytterligare 8 av kompanichefsgruppens ryttare kunna göras beridna på jämförelsevis goda hästar, vadan det alltså återstode att förse 4 till denna grupp hörande ryttare med hästar. [60.]

Det tredje sättet eller stambästköp direkt till kavalleriet vore givetvis en synnerligen tilltalande åtgärd, enär man därigenom direkt minskade antalet remonter av såväl första som andra klass. Med hänsyn särskilt till remontdressyren vunne man alltså med denna åtgärd, att för varje inköpt häst remontantalet minskades med 2. På grund av det utav Kungl. Maj:t fastställda medelpriset för inlösen av tjänstehäst till stambäst syntes emellertid denna åtgärd ej vara att påräkna beträffande kavalleriet. Man måste nämligen ovillkorligen fordra, att dylik inköpt häst vore fullt lika god som en stambäst såväl beträffande kvalité som dressyrståndpunkt. Att då räkna på, att enskilda personer skulle inköpa fullgoda remonter — för vilka de såsom enskilda sannolikt måste betala mer än medelpriset för remont ökat med depåkostnaden — behålla dessa i två år och nedlägga arbete och kostnad på desamma för att sedan sälja dem till staten för kanske mindre — aldrig mer — än inköpspriset, vore givetvis icke möjligt. Denna åtgärd syntes alltså icke påräknelig.

Vad slutligen det fjärde sättet anginge, eller begränsning av rätten att uttaga stambäst till tjänstehäst, innebure denna rätt en olägenhet för kavalleriet som truppslag. Då emellertid denna rätt genom förordningen angående officerarnas beridenhet redan medgivits, kunde den numera icke upphävas. Antagligt vore dock, att den i sin fulla utsträckning icke komme att tagas i anspråk vid kavalleriet. Departementet ansåge sig därför icke böra föreslå någon ytterligare begränsning i denna rätt men hade ansett sig kunna räkna med en antaglig uttagning av 1 häst årligen per skvadron, d. v. s. 48 hästar årligen.

Med avseende å *hästanskaffningens inflytande på fredstjänstgöringen vid kavalleriet* torde, yttrade departementet, under utbildningsårets större del hästantalet vid kavalleriet bliva tillräckligt även med den minskning i fullt användbara stambästar, som ett genomförande av de förutnämnda sakkunnigas förslag innebure. Teoretiskt bleve även detta fallet under regementsövningarna, enär det enligt 1901 års härordning beräknats,

[60.] att årsremonterna vid tiden för dessa övningar skulle kunna insättas i skvadronerna. Enligt 1901 års härordning hade manskapsstyrkan under regementsövningarna beräknats till omkring 120 man och stamhäststyrkan likaledes till 120. Nu vore det visserligen sannt, att denna siffra i praktiken aldrig uppnåddes vare sig för manskap eller hästar. Manskapet minskades genom vakanser, sjukdom, överföring till icke vapenföra, utelivna o. s. v., och hästarna minskades genom sjuka, störtade o. s. v. Vidare hade erfarenheten visat, att icke alla första års monterna lämpligen kunde ingå i skvadronerna under regementsövningarna. I och med det att årgången remonter ökades, komme alltså svårigheter att möta ännu mer än nu att under regementsövningarna uppdriva förbanden till något så när fältstyrka. Med hänsyn härtill och för att i minsta möjliga mån skada kavalleriets viktigaste utbildningsperiod borde därför stamhästöverflyttningen ske efter regementsövningarnas slut.

Beträffande *hästanskaffningens inflytande på remontdressyr* vid kavalleriet kunde, enligt vad förut visats, kavalleriet icke verkställa den remontdressyr, som de sakkunniga ifrågasatt. Allmänt bekant vore, att ju bättre dresserad och genomarbetad en häst bleve som remont, desto längre hölle den. Hela grunden för beridenhetens genomförande vilade på, att hästarna skulle vara användbara ett visst antal år, och detta antal år hade, för att nedbringa kostnaden för det hela, måst sättas ganska högt. En från kavalleriet överförd äldre häst hade sålunda beräknats hålla vid infanteriet i medeltal i 2 år och en 8 års häst i medeltal i 8 år. Dessa siffror — särskilt den sista — finge anses höga, och man kunde sålunda säga, att hela systemet vore hårt »spänt». Komme nu härtill, att hästarna på grund av ogynnsamma förhållanden bleve illa dresserade, vore det utan tvivel att förutse, att det hela icke komme att fungera. Dessutom bleve ridutbildningen för kavalleriets rekryter bättre, i samma mån hästarna vore bättre dresserade, vadan sålunda kavalleriets hela utbildning vore beroende av en från början god remontdressyr.

Att fastställa en bestämd siffra för kavalleriets förmåga av remontdressyr vore svårt, enär därvid så många oberäkneliga faktorer spelade in. Man hade huvudsakligen erfarenheten att hålla sig till. Av från kavalleritruppförbandscheferna infordrade yttranden framginge, att för hela kavalleriet medelantalet kunde anslås till 11,7 hästar om år och skvadron under förutsättning av fullsatta manskapsnummer. Inspektören för kavalleriet hade stannat för siffran 12,5. Departementet funne sig för sin del böra föreslå siffrans höjande till 14 remonter om år

och skvadron, intill dess erfarenheten visat, att denna siffra vore för hög. Den vore i alla händelser avsevärt lägre, än vad av de sakkunniga ifrågasatts. Utginge man från denna siffra, syntes man hava spänt kavalleriets förmåga av remontdressyr till det yttersta. I varje fall kunde den icke överskridas och beträffande de i Stockholm förlagda kavalleriregementena endast tillämpas, under förutsättning att dessa fortfarande som hittills finge en del av sina remonter dresserade vid ridskolan å Strömsholm. På grund av de med garnisonstjänsten i huvudstaden förenade bortkommenderingarna hade nämligen dessa regementen sedan länge varit i behov av en lättnad beträffande remontdressyren, vilken åstadkommits därigenom, att en del av denna dressyr förlagts till ridskolan.

Utginge man sålunda från en siffra av 14 hästar om skvadron och år, komme man till en maximisiffra av $(14 \times 48 =)$ 672 hästar för hela kavalleriet eller 1,344, fördelade på två årgångar. Som jämförelse kunde nämnas, att hela motsvarande remontantal för närvarande i medeltal uppgått till 1,008. Enligt det förslag till frågans lösning, som departementet komme att avgiva, uppginge antalet hästar, som skulle dresseras, till 1,454, fördelade på två årgångar, vadan det alltså återstode att utanför kavalleriregementena dressera 110 hästar.

Vad artilleriet anginge, behövde endast fältartilleriet beröras, enär det b) Artilleriet. övriga artilleriet aldrig kunde tänkas komma att nämnvärt deltaga i överflyttningen av stamhästar. Av fältartilleriet kunde förhållandena vid Svea artilleriregemente, Göta artilleriregemente, Upplands artilleriregemente och Smålands artilleriregemente tagas till utgångspunkt för beräkningarna.

Det till förfogande stående antalet stamhästar vore enligt 1914 års härordning 440, varjämte enligt de nya bestämmelserna 6 tilldelade stamhästar tillkomme för regementsofficerare. För varje batteri vore antalet stamhästar 40. Av dessa vore 36 à 37 »effektiva», under det att 9 procent eller 3 à 4 vore remonter.

Beträffande artilleriets *mobiliseringsförhållanden* vore det givet, att artilleriet på grund av den stora utsvällning, som vid mobilisering skedde vid detta truppslag, vore i starkt behov av de ridhästar, det i fred över huvud taget förfogade över. En större ökning av artilleriets remonter i förhållande till den effektiva numerären kunde på grund därav icke tillstyrkas.

Beträffande artilleriets *tjänstgöringsförhållanden i fred* komme visserligen vid detta truppslag en permanent brist på ridna stamhästar

[60.] att råda, vilken under vinterhalvårets utbildningsperioder uppginge till 8 à 9 hästar. Under sommarperioden, då körning måste äga rum i stor utsträckning och några lejda hästar i större antal icke stode till förfogande, måste körning med stamhästarna jämväl äga rum, varför bristen under denna tid vore ännu mera kännbar. Icke desto mindre ansåge departementet för sin del, att artilleriet borde deltaga i överflyttningen till infanteriet av fullt användbara stamhästar, i all synnerhet som några större svårigheter ur remontdressyrsynpunkt icke syntes möta vid detta truppslag. Det antal dylika stamhästar, som borde överflyttas, syntes dock icke böra överskrida omkring 2 för varje fältartilleriregemente. Därjämte borde Gottlands artillerikår avstå 1 häst vartannat år till Gottlands infanteriregemente. På så sätt skulle artilleriet i sin helhet avlämna 14 hästar om året till infanteriet eller 1 häst till vartannat infanteriregemente. Därigenom skulle alltså återstående till kompanichefsgruppen hörande ryttare kunna göras beridna. Härtill komme givetvis den obetydliga stamhästöverflyttningen inom artilleriet, som skulle äga rum därigenom, att artilleriet försåge inspektören för artilleriet, chefen för artilleristaben och chefen för artilleri- och ingenjörhögskolan med stamhästar.

Av de äldre hästarna vid artilleriet syntes visserligen en ringa del kunna anses vara i sådant skick, att de fortfarande skulle kunna finna användning vid armén. Att bestämt angiva antalet dylika hästar, vore givetvis synnerligen svårt. Enligt förut gjord beräkning skulle, därest förslaget att från kavalleriet överflytta äldre hästar, att inköpa hästar och att överflytta 14 8-åriga hästar från artilleriet bifölles, det emellertid icke återstå att för infanteriet anskaffa några hästar. Med hänsyn härtill och då det påräkneliga antalet vid artilleriet i alla händelser endast kunde vara relativt obetydligt, ansåge departementet sig icke böra föreslå någon överflyttning av äldre hästar från detta truppslag.

c) Ingenjör-
och träng-
trupperna.

Rörande ingenjör- och trängtruppernas förmåga att deltaga i stamhästöverflyttningen vore endast föga att andraga. Visserligen vore det möjligt, att ett ringa fåtal hästar skulle ur ren dressyrsynpunkt kunna överföras från dessa truppslag till infanteriet, men med hänsyn till fredsutbildningens bedrivande kunde vid dessa truppslag någon minskning av antalet »effektiva» stamhästar ej ifrågasättas. Såsom bevis härför syntes vara nog att nämna, att dessa truppslag icke ägde tillräckligt antal stamhästar för utbildning av sina egna officersaspiranter, varför hästar för detta ändamål måst kommenderas från kavalleriet. Chefen

för fortifikationen och inspektören för trängen finge dock givetvis förse [60.] med hästar från respektive truppslag.

De principer, vilka borde ligga till grund för den nya beridenheten, ansåge intendentsdepartementet kunna sammanfattas sålunda:

Sammanfattning av principerna för departementets förslag.

1. Beridenheten måste så ordnas, att de hästar, som avsåges för officerare tillhörande staber och därmed i krav på god beridenhet jämställda samt för infanteriets regementsofficerare, regementskvartermästare och adjutanter, utgjordes av 8-åriga fullt användbara kavalleri- och artillerihästar (klass I) samt att av de hästar, som avsåges för infanteriets kompanichefer samt för kulsprutekompanierna en mindre del kunde utgöras av för kavalleriet icke brukbara hästar (klass II).

2. Med hänsyn till kavalleriets mobiliserings- och fredstjänstgöringsförhållanden borde den nya beridenheten så långt som möjligt tillgodoses därigenom, att a) äldre för kavalleriet icke lämpliga hästar (klass II) överfördes till infanteriet och b) stamhästköp till infanteriet verkställdes.

3. Kavalleriets förmåga att dressera remonter utgjorde högst 14 hästar per skvadron och år, varför dressyren av det antal remonter, som därutöver krävdes, måste förläggas till särskild nyorganiserad dressyranstalt (anstalter).

4. Artilleriet kunde deltaga i stamhästöverflyttning med högst 14 hästar om året.

5. Med hänsyn till fredstjänstgöringens ordnande kunde icke vare sig fortifikationen eller trängen deltaga i stamhästöverflyttning av för dessa truppslag fullt användbara hästar.

6. Med hänsyn till fredsutbildningen vid kavalleriet och artilleriet måste stamhästöverflyttningen äga rum efter regementsövningarna.

Med hänsyn till dessa principer föresloge intendentsdepartementet, att den nya beridenheten och därmed anskaffningen av arméns stamhästar fullt genomförd ordnades på följande sätt:

Intendentsdepartementets förslag.

1. Från kavalleriet överflyttades årligen 48 fullt användbara 8-åriga hästar (klass I). Dessa hästars tjänstetid efter överflyttningen beräknades till i medeltal 8 år.

2. För dressyr av 110 hästar vid kavalleriet organiserades särskild dressyranstalt (anstalter).

3. Till infanteriet inköptes årligen 28 stycken 6—8-åriga hästar. Dessa hästars tjänstetid beräknades till i medeltal 8 år.

[60.]

4. Från kavalleriet överflyttades årligen högst 84 hästar (klass II), för vilka kavalleriet icke ägde att tillgodoräkna sig remontering. Dessa hästars tjänstetid efter överflyttningen beräknades i medeltal till 2 år.

5. Från artilleriet överflyttades årligen 14 fullt användbara 8-åriga hästar (klass I). Dessa hästars tjänstetid efter överflyttningen beräknades i medeltal till 8 år.

6. All stamhästöverflyttning skedde omkring 14 dagar efter regementsövningarnas slut vid de beridna truppslagen.

Departementschefen.

Uti 1914 års härordningsproposition föreslogs, att infanteriet, vilket förut icke haft några stamhästar, skulle erhålla visst antal sådana. Antalet stamhästar vid varje regemente beräknades till 23, därav 5 för regementskvartermästare och regementsadjutanter, 12 för kompanicheferna och 6 för kulsprutekompaniet. Då infanteriet saknade nödiga förutsättningar för att utbilda remonter, måste detsamma erhålla sina hästar färdigdresserade från de beridna truppförbanden. Med avseende å de fordringar, som borde uppställas på infanteriets hästar, framhölls, att på regementskvartermästarnas och regementsadjutanternas hästar borde ställas lika höga krav som på kavalleriets hästar. Beträffande kompanichefernas och kulsprutekompaniets hästar kunde däremot fordringarna något minskas. Att till infanteriet överföra kasserade eller allt för gamla hästar, vore emellertid icke lämpligt.

Då en häst först vid 6 års ålder bleve fullt användbar, skulle, om hästarna överlämnades till infanteriet redan vid denna ålder, de beridna truppslagen icke komma att för egen del få någon nytta av det på dressyren nedlagda arbetet. Å andra sidan vore de år, som följde närmast 6-årsgränsen, av stor betydelse för hästens utveckling, och man syntes med fog kunna påstå, att flertalet hästar först vid 8 år vunnit full stadga och fasthet. Det syntes därför lämpligt, att hästen kvarhölls vid det beridna truppslaget ytterligare omkring 2 år och att infanteriet således finge mottaga hästar av i allmänhet 8 års ålder. Med en beräknad kassationsålder av i medeltal 16 år skulle de alltså få en tjänstetid vid infanteriet av i medeltal 8 år. Genom att bestämma denna tidpunkt för hästarnas överlämnande vunne man en viss trygghet för, att infanteriets stamhästar skulle visa sig hållbara, varjämte någon ersättning för det å dressyren nedlagda arbetet bereddes det beridna truppförbandet, i det att den färdigdresserade hästen under 2 år komme att stå till dess förfogande. Då de för kulsprutekompaniet avsedda hästarna borde kunna användas även för körbruk, men erfarenheten visat, att kavalleriets hästar mindre ofta

lämpade sig härför, borde det antal hästar vid infanteriet, som svarade mot kulsprutekompaniernas behov, uttagas från artilleriet. Övriga borde däremot avlämnas från kavalleriet.

[60.]

I enlighet med vad sålunda anförts, beräknades i härordningspropositionen, att av infanteriets ($28 \times 23 =$) 644 hästar 476 skulle vara uttagna från kavalleriet och 168 från artilleriet. Om infanteristamhästens tjänstetid beräknades till 8 år, skulle alltså infanteriet årligen mottaga 81 hästar, därav 60 från kavalleriet och 21 från artilleriet. Såsom en följd av ifrågavarande avgång bland kavalleriets och artilleriets hästar skulle det årliga remontantalet vid dessa truppslag höjas med 44 vid kavalleriet och 16 vid artilleriet.

Vad sålunda föreslagits, blev emellertid av riksdagen icke oförändrat bifallet. Riksdagen beslöt nämligen, att det av Kungl. Maj:t föreslagna stamhästantalet vid varje regemente skulle ökas med 4 för överstelöjtnant och majorer avsedda hästar. Beträffande sättet för fyllandet av infanteriets hästnumerär gjorde däremot riksdagen icke annat uttalande, än att riksdagen förklarade sig finna ett av vissa motionärer väckt förslag att åtminstone delvis fylla infanteriets, ingenjörtruppernas och trängens behov av stamhästar med sådana hästar, som utrangerats från kavalleriet och artilleriet, vara värt beaktande; och beslöt riksdagen i anslutning därtill att hos Kungl. Maj:t anhålla, att dylika utrangerade hästar måtte, i den mån de för ändamålet kunde befinnas lämpliga, för fortsatt användning överföras till infanteriet och trängen.

Enligt 1915 års riksdags beslut angående hästhållningen för officerare vid armén skola vid varje infanteriregemente finnas 28 stamhästar eller för infanteriet i dess helhet ($28 \times 28 =$) 784. Därjämte skola finnas tillhoppa 108 stamhästar för generalitetet, generalstaben, artilleristaben, kommandantsstaten, undervisningsverken och arméfördelningsstaberna. Beträffande sättet för remonteringen av dessa stamhästar, tillhoppa 892, har ännu icke något beslut blivit fattat. Under förutsättning att överföringen och uttagningen ägde rum enligt de i härordningspropositionen angivna grunderna, skulle kavalleriet och artilleriet årligen få avstå 111 8-åriga hästar, eller 30 mera än i härordningspropositionen beräknades.

Emellertid hade med anledning av riksdagens förenämnda anhållan särskilda sakkunniga inom lantförsvarsdepartementet tillkallats för verkställande av utredning angående bland annat användande av utrangerade stamhästar vid armén. Uti sitt den 31 maj 1915 avgivna betänkande avgåvo de sakkunniga förslag rörande sättet för remontering av

[60.] det antal stamhästar, som enligt samma års riksdagsbeslut skulle finnas dels för generalitetet, generalstaben, artilleristaben, kommandantsstaten, undervisningsverken och arméfördelningsstaberna, dels för infanteriet. Av de till förra gruppen hörande 108 hästarna borde respektive truppslag avlämna 1 stamhäst för en var av generalfälttygmästaren, chefen för fortifikationen, chefen för artilleristaben samt chefen för artilleri- och ingenjörhögskolan. Återstående 104 hästar borde däremot tillhandahållas av kavalleriet. Av de 28 stamhästar, som skulle finnas vid varje infanteriregemente, borde de för regementsofficerare, regementskvartermästare och regementsadjutanter avsedda 10 hästarna jämväl tillhandahållas av kavalleriet. Detta vapenslag skulle alltså avlämna sammanlagt $[104 + (28 \times 10) =]$ 384 hästar. Då samtliga dessa hästar borde vid avlämnandet vara av 8 års ålder och kunde beräknas vara tjänstbara i ytterligare 8 år, skulle kavalleriet hava att årligen avlämna $(384 : 8 =)$ 48 dylika hästar. Vad anginge de för infanteriets kompanichefer och kulsprutekompanier avsedda hästarna, eller 18 vid varje regemente, borde dessa uttagas bland kavalleriets bättre utrangerade stamhästar. Då ifrågavarande hästar, tillhopa $(28 \times 18 =)$ 504, kunde beräknas hava en tjänstbarhet av i medeltal tre år, borde årligen till infanteriet avföras $(504 : 3 =)$ 168 dylika hästar.

Såsom förut nämnts, hava chefen för generalstaben och inspektören för infanteriet uti sina över de sakkunnigas förslag avgivna yttranden på det bestämdaste avstyrkt samma förslag, i vad detsamma avsåge infanteriets remontering med utrangerade stamhästar. Jämväl flertalet övriga i ärendet hörda myndigheter hava ställt sig häremot avvisande.

Det förslag till frågans lösning, som nu framlagts av intendentsdepartementet, kan sägas utgöra ett medlingsförslag mellan de olika ståndpunkter, som intagits i 1914 års härordningsproposition och av förenämnda sakkunniga. Enligt departementets förslag skulle remonteringen av de 108 för generalitetet, generalstaben m. fl. staber avsedda hästarna ävensom av de för infanteriets stabsgrupp avsedda 280 hästarna äga rum på det av de sakkunniga föreslagna sättet, d. v. s. generalfälttygmästaren, chefen för fortifikationen, chefen för artilleristaben och chefen för artilleri- och ingenjörhögskolan skulle erhålla sina hästar från respektive truppslag, under det att övriga officerare skulle erhålla sina hästar därigenom, att från kavalleriet årligen överflyttades 48 fullt användbara 8-åriga hästar. För remontering av de till infanteriets kompanichefsgrupp hörande hästarna skulle dels i enlighet med de i 1914 års härordningsproposition angivna grunderna från artilleriet

årligen överflyttas 14 fullt användbara 8-åriga hästar, dels årligen inköpas 28 6—8-åriga hästar, dels ock, i anslutning till vad de sakkunniga föreslagit, från kavalleriet årligen överflyttas 84 utrangerade stamhästar, för vilka emellertid intendentsdepartementet endast räknat med en tjänstbarhetstid av 2 år.

[60.]

Vad då först angår förslaget om att från kavalleriet och artilleriet överflytta fullt användbara 8-åriga stamhästar, utgör ju detta en förutsättning för hela frågans lösning, och har jag följaktligen icke något att däremot erinra. Till frågan om det antal hästar, som lämpligen bör överflyttas, återkommer jag längre fram.

Intendentsdepartementets förslag att för infanteriets remontering direkt inköpa ett visst mindre antal 6—8-åriga hästar giver mig icke heller anledning till någon erinran av principiell innebörd. Därest, i överensstämmelse med vad i kungörelsen den 14 juni 1916 angående hästhållningen för officerare och vederlikar vid armén stadgats beträffande hästar, som inlösas till stamhästar, inköpspriset bestämmes till högst medelkostnaden för inköp och underhåll m. m. av en remont, intill dess densamma insättes i nummer, kommer ifrågavarande anskaffningssätt icke att för statsverket medföra några ökade kostnader. Däremot vinnes den avsevärda fördelen, att antalet remonter av såväl första som andra klass därigenom direkt minskas, och en icke ringa lättnad vinnes uti det krävande dressyrarbetet vid de beridna truppförbanden.

Vad däremot angår förslaget om infanteriets remontering med utrangerade stamhästar från kavalleriet, kan jag, i likhet med chefen för generalstaben och inspektören för infanteriet, icke tillstyrka en dylik anordning. Förslaget härutinnan vilar på den förutsättningen, att det skulle förefinnas någon större skillnad med avseende å beridningskraven mellan å ena sidan infanteriets stabsofficerare och å andra sidan kompanicheferna och den beridna kulsprutepersonalen. Den skillnad, som härutinnan kan förefinnas, får dock icke överdrivas. Alla kompanichefer måste kunna följa bataljonschefen under rekognoscering och ordergivning. Då regementsadjutanten ofta är frånvarande i alla handa tjänsteuppdrag, måste viktiga och maktpåliggande rekognosceringsuppdrag kunna åläggas någon eller några av kompanicheferna. Vidare måste varje kompanichef kunna övertaga ledningen av en bataljon. Härtill kommer, att terrängförhållandena i vårt land ställa särskilt stora anspråk på kompanichefernas rörlighet och framkomlighet till häst. Gärdesgårdar, stenmurar samt öppna gravar och diken förekomma nämligen synnerligen talrikt. Vid förläggning framträda svårigheterna ännu

[60.] mera. Under oblid årstid eller ogynnsam väderlek måste man uppsöka alla gårdar inom förläggningssområdet för att om möjligt få truppen under tak. Då lantbefolkningen numera i regel icke bor i slutna byar utan i spridda gårdar, komma bataljonens särskilda kompanier ofta att ligga var för sig. Ordergivning, sjukvård och förplägnad kräva under sådana förhållanden rörlighet och personligt ingripande av kompanicheferna, synnerligast som de dåliga vägarna ofta nog hindra velocipedordonnansernas framkomlighet. Det måste under sådana förhållanden givetvis ligga vikt uppå, att de till kompanichefsgruppen hörande officerarna äro beridna på ett fullt tillfredsställande sätt. Motsvarande synpunkter göra sig även gällande beträffande vissa hästar vid kul-sprutekompaniet, nämligen de för kompani- och plutonchefer samt för kompaniadjutanten avsedda. Att beridenheten icke bliver tillfredsställande, därest intendentsdepartementets förslag genomföres, framgår bland annat därav, att av de 28 stamhästar, som skola finnas vid varje infanteriregemente, icke mindre än 11 å 12 hästar skulle befinna sig i åldern 14—16 år, en proportion, som måste anses allt för ogynnsam. Jag anser mig därför böra vidhålla den ståndpunkt, som i förevarande hänseende intogs i 1914 års härordningsproposition, nämligen att infanteriets hästar böra utgöras av från kavalleriet och artilleriet överförda 8-åriga stamhästar. I den mån dessa båda truppslag icke äro i stånd att tillhandahålla det för infanteriet erforderliga antalet, torde de felande böra anskaffas genom direkt stamhästinköp.

Enligt 1915 års riksdags beslut skola vid generalitetet, generalstaben m. fl. staber samt vid infanteriet finnas tillhopa 892 stamhästar. Såsom ovan nämnts, erfordras för deras remontering med 8-åriga stamhästar enligt de i härordningspropositionen angivna grunder tillhopa 111 hästar. Då kavalleriet och artilleriet icke äro i stånd att dressera ett så stort antal remonter, som behöves för att årligen avstå 111 8-åriga hästar, torde hela detta antal icke kunna från dessa båda truppslag uttagas. Däremot håller jag före, att därest den av intendentsdepartementet föreslagna remontdressyranstalten kommer till stånd, några svårigheter icke torde möta för kavalleriet att årligen avlämna det i härordningspropositionen beräknade antalet eller 60 hästar. Detta utgör endast 12 hästar mera än enligt intendentsdepartementets förslag, motsvarande 9 remonter om året enligt de i härordningspropositionen angivna remonteringsgrunderna. Från artilleriet torde jämväl kunna avlämnas det i härordningspropositionen beräknade antalet eller 21 hästar, vilket utgör 7 hästar mera än enligt intendentsdepartementets förslag, motsvarande en årlig remontering av 5 å 6

hästar. Av det erforderliga antalet återstår alltså att anskaffa $[111 - (60 + 21) =]$ 30 hästar. Detta torde lämpligen böra ske genom direkt inköp i öppna marknaden av 6—8-åriga dresserade hästar.

[60.]

Såsom av det förestående framgår, skulle med nuvarande organisation icke några av de vid kavalleriet utrangerade hästarna tagas i anspråk för infanteriets räkning. Emellertid hava erfarenheterna från det pågående världskriget visat, att en utökning av kulsprutevapnet utöver den i 1914 års härordning angivna ramen är oundgängligen erforderlig. Härvid uppstår behov av ytterligare hästar för infanteriets kulspruteformationer. För fyllandet av detta behov torde lämpligen böra tagas i anspråk sådana utrangerade hästar vid kavalleriet och artilleriet, som ännu kunna anses vara tjänstbara.

Jag övergår härefter till frågan om hästanskaffningens inflytande på remontdressyren vid kavalleriet.

Såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår, föreslago 1914 års sakkunniga, att kassationsprocenten vid kavalleriet efter genomförd härordning skulle höjas från 9 till 10 procent. Detta förslag motive-
rades dels därmed, att det skulle vara av mycket stor betydelse för detta truppslags krigsberedskap och fälduglighet, om hästmaterialet kunde något hastigare förnyngas, dels därmed att en utsträckt kassation vid kavalleriet skulle bland annat medföra, att infanteriets därifrån erhållna hästar bleve i genomsnitt av bättre beskaffenhet. Enligt det av mig förordade sättet för infanteriets remontering skulle några utrangerade kavallerihästar icke för närvarande tagas i anspråk. I händelse av bifall härtill bortfaller alltså det senare skälet för kassationsprocentens höjande. Då emellertid det förra alltjämt kvarstår och då, såsom ovan antytts, de utrangerade hästarna kunna komma att framdeles tagas i anspråk för infanteriets kulspruteformationer, anser jag mig böra vid beräklandet av kavalleriets förmåga att verkställa remontdressyr räkna med en kassation av 10 procent och detta så mycket mera, som beräkningen hänför sig till förhållandena efter genomförd härordning. Jag anser mig emellertid redan här böra nämna, att någon höjning av kassationsprocenten vid kavalleriet icke torde under de närmaste åren böra vidtagas dels med hänsyn till de för närvarande rådande höga hästpriserna dels på grund av svårigheterna för detta truppslag att under övergångstiden medhinna remontdressyren.

Enligt 1915 års riksdags beslut skola efter genomförd härordning vid kavalleriet finnas 6,463 stamhästar. Med en årlig kassation av 10 procent erfordras alltså 646 remonter. Vidare skall kavalleriet enligt de i härordningspropositionen angivna remonteringsgrunderna erhålla 44

[60.] remonter såsom ersättning för de 60 8-åriga stambästar, som skola avlämnas till generalitetet, generalstaben m. fl. staber samt till infanteriet. Enligt vad intendentsdepartementet uppgivit, beräknas årligen komma att på varje skvadron uttagas 1 stambäst till tjänstebäst eller tillhopa 48 stambästar. Tager man emellertid hänsyn till, att de till tjänstebästar uttagna stambästarna äro minst 8 år gamla och sålunda under ett par år varit i full tjänst vid truppförbandet, kunna de anses motsvara en årlig remontkontingent av endast 36. Hela antalet remonter vid kavalleriet skulle alltså bliva $(646+44+36=)$ 726 om året.

Av den utav intendentsdepartementet lämnade redogörelse framgår, att det högsta antal remonter, som kan vid kavalleriet dresseras, utgör 14 om året på varje skvadron eller för hela kavalleriet 672 remonter. Då kavalleriets remontantal kommer att uppgå till 726, uppstår alltså ett årligt överskott av 54 remonter, vilka icke kunna vid kavalleriet dresseras. Då remontdressyren pågår under två år, måste således 108 remonter, eller ungefär samma antal, som intendentsdepartementet angivit, 110 remonter, dresseras utanför truppförbanden. För verkställande av denna dressyr torde icke någon annan utväg finnas än att, på sätt intendentsdepartementet föreslagit, för ändamålet organisera en särskild dressyranstalt, vilken torde böra beräknas för det av departementet angivna hästantalet.

I enlighet med vad jag nu anført, torde alltså den nya beridenheten för arméns officerare och därmed anskaffningen av arméns stambästar efter genomförd härordning böra ordnas på följande sätt:

1. Från kavalleriet överflyttas årligen 60 fullt användbara 8-åriga stambästar till generalitetsstaten, generalstaben, kommendantsstaten, undervisningsverken, arméfördelningsstabernas reservgrupper och infanteriet.

2. Från artilleriet överflyttas årligen till infanteriet 21 fullt användbara 8-åriga stambästar.

3. För generalitetsstaten, generalstaben, kommendantsstaten, undervisningsverken, arméfördelningsstabernas reservgrupper och infanteriet inköpas årligen 30 6—8-åriga dresserade hästar.

4. Samtliga de under 1—3 omförmälda hästarnas tjänstetid efter överflyttningen, respektive inköpet, beräknas till i medeltal 8 år.

5. Stambästöverflyttningen bör äga rum omkring 14 dagar efter regementsövningarnas slut vid de beridna truppslagen.

6. För dressyr av 110 hästar vid kavalleriet organiseras en särskild remontdressyranstalt.

Stamhästöverflyttning mellan vissa truppslag.

[60.]

I sammanhang med avgivande av förslag till ändrade grunder för hästanskaffningen vid armén har arméförvaltningens intendentsdepartement uti underdånig skrivelse den 17 oktober 1916 gjort framställning om viss stamhästöverflyttning. Under utredningens gång hade det nämligen visat sig i hög grad önskvärt, att en reglering av de nuvarande stamhästarnas fördelning på regementena komme till stånd, enär endast därigenom övergången till den nya beridenheten kunde göras likformig och erforderlig rättvisa de olika truppförbanden emellan åvägbringas. Samtidigt med denna reglering borde jämväl en överflyttning av hästar från kavalleriet och artilleriet till infanteriet äga rum, för att infanteriets behov av stamhästar hastigare måtte kunna tillgodoses.

Arméförvaltningens intendentsdepartements framställning.

Sedan hösten 1914 hade Kungl. Maj:t åtskilliga gånger medgivit inköp av extra hästar vid armén, och i vissa fall hade bestämts, att dessa hästar skulle betraktas som stamhästar. Fullt klart vore emellertid icke, huru vid inträffande avgång dessa hästar skulle ersättas. Vid kavalleriet hade dock medgivande lämnats att genom nya hästinköp ersätta avgången bland de extra hästarna, men på grund av de höga hästprisen hade detta icke överallt kunnat ske. Vidare hade vid kavalleriet i tjänst kvarhållits ett större antal hästar, vilka eljest skulle kasserats. Allt detta föranledde, att stamhästtillgången vid kavalleriregementena vore högst växlande, vilket med hänsyn till tjänstgöringsförhållandena vid detta truppslag icke vore lämpligt. Det borde därför till en början fastslås, att ett visst bestämt antal hästar vid varje regemente utgjordes av stamhästar samt att övriga hästar, då sådana funnes, vore övertaliga. Därjämte syntes alla skäl tala för att låta infanteriet erhålla sådana vid kavalleriet inköpta och kvarhållna hästar, som icke behövdes för att uppdriva kavalleriets hästnumerär till den fastställda styrkan och vilka vore för infanteriet fullt användbara. Det vore nämligen mindre välbetänkt att, sedan kavalleriets numerär blivit fastställd, låta övertaliga hästar kvarstå vid detta truppslag, där de icke nödvändigt behövdes i fred och varifrån de vid en mobilisering i mycket stor utsträckning måste överföras till infanteriet, under det att detta senare truppslag skulle under fredstid vara i saknad av hästar. Överflyttningen syntes böra ske under hösten år 1916.

Vad då först beträffade *överflyttningen av stamhästar inom kavalleriet*, skulle enligt 1916 års statsverksproposition vid utgången av samma år vid kavalleriet finnas 6,160 stamhästar samt 120 övertaliga hästar (för-

[60.] utom de kvarhållna kassabla hästarna). Antalet hästar, som kavalleriet efter fullt genomförd härordning skulle hava, utgjorde 6,160 förutom officershästarna. Dessa 6,160 hästar skulle vara fördelade sålunda:

på varje mindre kavalleriregemente	620 hästar
» » större »	1,100 »
» Norrbottens kavallerikår	240 »

Då antalet 6,160 redan vore uppnått, gällde det endast att avgöra, huru de hästar, som belöpte på Norrbottens ännu icke uppsatta kavallerikår, borde fördelas. Med hänsyn till övergångens lämpliga ordnande och det befintliga stallutrymmets utnyttjande syntes dessa hästar lämpligen böra fördelas med 20 hästar på varje mindre kavalleriregemente och 60 på varje större. Därigenom kunde vid Norrbottens kavallerikårs bildande en skvadron uppsättas av Skånska husar- och dragonregementena gemensamt samt en skvadron av övriga kavalleriregementen tillhopa.

Därest detta förslag vunne Kungl. Maj:ts bifall, komme vid 1917 års ingång att finnas vid vartdera av de mindre regementena 640 stamhästar, därav 20 vid varje regimente vore avsedda för Norrbottens kavallerikår, samt vid vartdera av de båda större kavalleriregementena 1,160 stamhästar, varav vid varje regimente 60 voro avsedda för Norrbottens kavallerikår. Efter det sålunda fastställda stamhästantalet borde remontering beräknas. Alla övriga vid kavalleriet befintliga hästar borde betraktas såsom övertaliga. Enligt verkställd utredning utgjorde det totala överskottet av användbara kavallerihästar 51.

Vid beräklandet av det antal *hästar, som skulle överflyttas till infanteriet*, vore tillgången på användbara hästar i främsta rummet bestämmande. Hänsyn borde dock jämväl tagas till hästbeståndets slutliga gestaltning och övergången.

Enligt departementets förslag till grunder för hästanskaffningen vid armén skulle den beridna personalen vid ett infanteriregemente hänföras till två särskilda grupper, nämligen stabsgruppen och kompanichefsgruppen. Denna senare grupp skulle enligt förslaget efter genomförd organisation göras beriden dels genom överflyttning av för kavalleriet mindre brukbara hästar, dels genom stamhästinköp och dels genom överflyttning från artilleriet av 8-åriga stamhästar. Då emellertid infanteriets behov av hästar så snart som möjligt borde tillgodoses, kunde härför tagas i anspråk dels ovannämnda 51 för kavalleriet användbara övertaliga hästar, dels ock s. k. kvarhållna hästar vid såväl kavalleriet

som artilleriet. Departementet föresloge därför, att till infanteriet överflyttades, förutom nyssnämnda 51 övertaliga hästar vid kavalleriet, jämväl 149 vid kavalleriet och artilleriet kvarhållna hästar, därav 121 från det förra och 28 från det senare truppslaget.

[60.]

Enligt 1916 års statsverksproposition skulle vid samma års utgång vid infanteriet finnas 108 hästar. Av dessa vore 28 inköpta för adjutanter m. fl. och vore alltså att hänföra till stabsgruppen. För kompanichefsgruppen skulle alltså finnas 80 hästar. Tillsammans med den nu föreslagna överflyttningen av $(51 + 149 =)$ 200 hästar skulle således vid årets utgång vid kompanichefsgruppen komma att finnas 280 hästar eller 10 vid varje infanteriregemente.

Såsom i förra statsverkspropositionen omförmäldes, inköptes under åren 1914 och 1915 vid de olika truppslagen visst antal hästar utöver det normala behovet. Sedan frågan om, huru med dessa hästar lämpligen skulle förfaras, när de förhållanden, som föranlett deras inköp, upphörde, varit föremål för utredning av inom lantförsvarsdepartementet tillkallade sakkunniga, medgav Kungl. Maj:t dels den 18 juni 1915, att för kavalleriets räkning inköpta 660 hästar finge i egenskap av stamhästar bibehållas vid kavalleriet, dels ock den 5 november 1915, att 40 av de vid infanteriet befintliga, annat truppslag ej tillhöriga hästarna ävensom respektive 270, 17 och 7 av de vid artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen hösten 1914 och under år 1915 inköpta hästarna finge i egenskap av stamhästar bibehållas vid vederbörliga truppslag, samt att 70 stamhästar finge hösten 1915 överflyttas från fältartilleriet till fästnings- och positionsartilleriet. Genom förevarande åtgärd erhöles kavalleriet och trängen hela det antal stamhästar, de enligt 1914 års härordning skola hava, varförutom ett överskott å 120 stamhästar uppstod vid kavalleriet.

Departements-
chefen.

Det vid kavalleriet sålunda befintliga stamhästantalet är emellertid, såsom intendentsdepartementet framhållit, icke fördelat å de olika truppförbanden i förhållande till det antal hästar, som dessa enligt härordningen skola hava, utan växlar högst avsevärt. Då detta givetvis inverkar ofördelaktigt på tjänstgöringsförhållandena, torde en utjämning av de förefintliga stamhästarna böra ske mellan de särskilda truppförbanden. Beträffande sättet för denna utjämnings verkställande har jag icke något att erinra mot det av intendentsdepartementet härutinnan framställda förslaget. De för Norrbottens kavallerikår avsedda stamhästarna skulle alltså komma att tillsvidare fördelas på samtliga kavalleritruppförband. Såväl för underlättandet av kårens uppsättning som för ett rationellt

[60.] utnyttjande av befintligt stallutrymme torde denna anordning vara synnerligen lämplig.

Enligt vad intendentsdepartementet meddelat, skulle efter berörda utjämnings genomförande vid kavalleriet förefinnas ett överskott av 51 fullt användbara stambästar, och har departementet föreslagit, att dessa hästar skola överföras till infanteriet. Då kavalleriet icke vidare torde hava behov av dessa hästar och genom deras överflyttning till infanteriet stambästupsättningen därstädes skulle påskyndas, har jag icke något att mot samma förslag erinra.

På grund av rådande förhållanden har Kungl. Maj:t de båda sistförflutna åren föreskrivit, att den kassation av kronan tillhöriga stambästar, som jämlikt gällande bestämmelser skolat äga rum, skall till vidare uppskjutas beträffande sådana stambästar, som av vederbörande regements- och kårchefer anses kunna med fördel användas vid armén i stället för utskrivna hästar. Med anledning härav hava vid såväl kavalleriet som artilleriet kvarhållits ett avsevärt antal stambästar, som under vanliga förhållanden skolat utrangeras. Intendentsdepartementet har nu föreslagit, att till infanteriet måtte överflyttas 149 dylika kvarhållna hästar, nämligen 121 från kavalleriet och 28 från artilleriet.

Såsom förut framhållits, bör efter min mening infanteriet icke remonteras med från de beridna truppslagen utrangerade stambästar. Med hänsyn till önskvärdheten av att snarast möjligt kunna tillgodose infanteriets behov av hästar och då, enligt vad intendentsdepartementet meddelat, departementet vid bestämmandet av det till överflyttning föreslagna antalet gått till väga med den största försiktighet och icke medtagit andra hästar än sådana, som enligt vederbörande regementschefer uppgifter under hösten 1916 vore användbara för kavalleriet och artilleriet, anser jag mig dock kunna tillstyrka intendentsdepartementets förslag jämväl i denna del.

Enligt intendentsdepartementets framställning borde ifrågavarande utjämnings av stambästar mellan kavalleritruppförbanden samt överflyttning av hästar till infanteriet ägt rum redan under hösten år 1916. Då emellertid frågan står i nära sammanhang med övriga av departementet gjorda framställningar angående hästanskaffningen vid armén och grunderna för remonteringsanslagets beräkning, torde beslut i förevarande ärende icke böra fattas, förr än riksdagen varit i tillfälle att yttra sig i nyss angivna ämnen.

Övergången till den av 1915 års riksdag beslutade nya beridenheten vid armén.

[60.]

I sammanhang med avgivande av förslag rörande dels ändrade grunder för hästanskaffningen vid armén dels överflyttning av hästar från kavalleriet och artilleriet till infanteriet under år 1916 har intendantsdepartementet med underdånig skrivelse den 17 oktober 1916 överlämnat förslag till planer för övergången från nu gällande grunder för hästhållningen vid armén till den nya organisationen. Departementet hade nämligen funnit, att medelsbehovet för år 1918 under anslaget till remontering m. m. icke kunde beräknas, med mindre än att plan bleve fastställd för denna övergång. Då det därjämte vore av allra största betydelse för såväl arméns myndigheter som enskilda officerare och vederlikar, att övergången bleve av Kungl. Maj:t i sina huvuddrag stadfäst och sedermera offentliggjord, hade departementet, trots vetskapen om att en dylik plan icke kunde bli annat än en allmän norm för övergången, varifrån undantag nog komme att erfordras, funnit nödigt framlägga en dylik plan.

Arméförvaltningens intendantsdepartements framställning.

Ett allmänt önskemål för den förändrade organisationens genomförande vore, att övergången skedde så snabbt, förhållandena det medgäve. Detta önskemål läte också väl förena sig med de förutsättningar, enligt vilka övergången måste äga rum. Dessa förutsättningar vore å ena sidan de i kungl. kungörelsen den 14 juni 1916 angående hästhållningen för officerare och vederlikar redan givna övergångsbestämmelserna och å andra sidan de möjligheter, som funnes för de beridna truppslagen — i främsta rummet kavalleriet — att dressera och avlämna stamhästar.

De i berörda kungörelse redan utfärdade övergångsbestämmelserna angäve, att de nya föreskrifterna skulle tillämpas beträffande kavalleriets fänrikar samt i de fall, då hästar skulle anskaffas i anledning av officerarnas tillträde till nya beställningar, befordran eller placering i tjänstebefattning, varmed följde skyldighet att vara beriden. Denna bestämmelse innebure i själva verket, att övergången till den nya hästhållningen för officerare, tillhörande staber och därmed i krav på god beridenhet jämnställda grupper, samt för infanteriets regementsofficerare, regementskvartermästare och adjutanter skulle genomföras på 4 å 5 år. Infanteriets regementskvartermästare och regementsadjutanter, adjutanterna vid arméfördelningsstaber, vid kommandantskapen och de militära undervisningsverken kvarstode nämligen i allmänhet icke i sina befattningar mer än 3 å 4 år. Generalstabens hela officerskår omsattes

[60.] i det närmaste på 5 år. Därtill komme, att antagligen icke så få av ifrågavarande officerares tjänstehästar vore äldre och knappast kunde beräknas vara tjänstedugliga mer än ytterligare 5 år, varefter vederbörande officer torde komma att begära att få övergå på ny beridenhetsstat. Allt detta talade för, att övergången komme att av sig själv framtvingas på ganska kort tid. Försiktigheten bjöde därför att vid planerandet av övergången icke räkna med längre övergångstid än omkring 5 år för ifrågavarande officerare.

Den andra förutsättningen, som inverkade på övergångstidens längd, nämligen kavalleriets förmåga att leverera dresserade hästar, verkade i motsatt riktning och tvingade att begränsa överflyttningen av hästar från kavalleriet, om icke detta truppslag skulle under övergångstiden desorganiseras. Kavalleriets maximikapacitet av remontdressyr hade uti departementets förslag till ändrade grunder för hästanskaffningen vid armén angivits till 672 hästar om året. Därest den av departementet ifrågasatta remontdressyranstalten komme till stånd, kunde antalet ökas till 730 hästar om året. Det vore tydligen med dessa siffror man måste räkna vid övergångens vidare planläggande. De utvisade, att ett överskott utöver kassation och uttagning skulle finnas av omkring 8 hästar om året, innan dressyranstalten kommit till stånd, och efter densammas organisation av omkring 65 hästar årligen. Därest kavalleriet avstode allt sitt på detta sätt beräknade överskott av hästar till ovan omförmälda grupp av officerare, skulle övergången kunna genomföras på omkring 5 år, men då kunde kavalleriets egen övergång till den nya beridenheten icke påbörjas förrän 1921. Enda möjligheten att under de givna förutsättningarna verkställa övergången vore därför att söka något annat sätt för att under tiden för densamma anskaffa hästar. Detta borde ske genom att inlösa tjänstehästar till stamhästar. Denna åtgärd innebure i själva verket intet nytt, då den redan funnes stadgad genom kungl. kungörelsen den 14 juni 1916.

I enlighet med nu avgivna principer hade departementet uppgjort *övergångsplan för kavalleriet och för officerare, tillhörande staberna m. fl.* Enligt denna skulle övergången vara verkställd för stabsofficerare m. fl. efter stamhästöverflyttningen på hösten 1921 och för kavalleriet efter remontutdelningen år 1927. För att möjliggöra detta hade det dock varit nödvändigt dels att under övergångstiden minska kassationen av hästar vid kavalleriet från föreslagna 10 procent till 9,5 procent, dels ock att föreslå inköp av 144 stamhästar för stabsofficerarna och med dem i avseende å beridenhet likställda. Under vart och ett av åren 1917, 1918 och 1919 skulle 48 hästar inköpas. Nödvändigt vore, att inköp verkställdes redan under år 1917, enär de av Kungl. Maj:t

utfärdade övergångsbestämmelserna eljest med största sannolikhet komme att ställa större krav på kavalleriet år 1917, än detta kunde fylla, så mycket mera, som den planerade dressyranstalten icke kunde och ej heller beräknats träda i verksamhet förr än på hösten år 1918. I statsverkspropositionen till 1917 års riksdag borde alltså äskas medel till inköp av 96 hästar, av vilka 48 borde inköpas redan under år 1917.

[60.]

För *övergången* till den nya beridenheten för *infanteriets kompanichefsgrupp* finnes ej så bestämda förutsättningar som för stabsgruppen och kavalleriet. Här gjorde sig endast gällande det allmänna önskemålet, att kompanichefsgruppen snarast möjligt gjordes beriden. Genom bifall till den av departementet föreslagna stambästöverflyttningen år 1916 kunde detta önskemål i hög grad tillgodoses, och genom att därefter årligen tillämpa de principer för stambästanskaffningen, som departementet för framtiden föreslagit för denna grupp, vunnos den fördelen, att gruppen i fråga redan efter stambästöverflyttningen 1918 på hösten i sin helhet borde kunna vara beriden.

Den av departementet uppgjorda *övergångsplanen för artilleriet* hade utarbetats med hänsyn därtill, att detta truppslag skulle tillhandahålla visst antal hästar åt infanteriet och åt vissa officerare.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställde intendentsdepartementet, att de överlämnade planerna för övergången till den nya beridenheten vid armén måtte av Kungl. Maj:t till huvudsaklig efterrättelse fastställas.

De av intendentsdepartementet framlagda planerna för övergången till den nya beridenheten vid armén äro uppgjorda under förutsättning av bifall till de av departementet föreslagna nya grunderna för hästanskaffningen vid armén. Då jag emellertid icke ansett mig kunna oförändrat tillstyrka dessa grunder, följer därav, att jag icke heller kan tillstyrka fastställandet av de nu föreliggande övergångsplanerna. Först sedan riksdagen varit i tillfälle att yttra sig angående de grunder, som för framtiden böra tillämpas beträffande hästanskaffningen vid armén, torde planer för övergången till den nya beridenheten kunna uppgöras och fastställas.

Departements-
chefen.

Med avseende å de principer, som legat till grund för de av departementet uppgjorda övergångsplanerna, anser jag mig emellertid böra redan nu framhålla, att jag delar den av departementet uttalade uppfattningen, att man beträffande officerare, tillhörande staber och därmed i krav på god beridenhet jämnställda grupper, samt för infanteriets regementsofficerare, regementskvartermästare och adjutanter icke bör räkna med en längre övergångstid än 5 år. Emellertid synes

- [60.] intendentsdepartementet i sin beräkning hava antagit en väl stor kassation bland ifrågavarande hästar, vadan det av departementet beräknade antalet 65 hästar om året ej torde åtminstone under hela femårsperioden erfordras. För dessa personalgrupper har övergången redan tagit sin början i och med utfärdandet av det under punkten 4 omförmälda kungl. brevet den 24 mars 1916 samt ytterligare reglerats genom kungl. kungörelsen den 14 juni 1916 angående hästhållningen för officerare och vederlikar vid armén.

De i nyssnämnda kungörelse meddelade övergångsbestämmelserna äga icke tillämplighet på det stora flertalet av kavalleriets officerare. Enligt intendentsdepartementets förslag skulle emellertid övergången till den nya beridenheten jämväl taga sin början med avseende å dessa officerare. För att blaud annat möjliggöra detta har departementet föreslagit inlösen av 48 tjänstehästar under vart och ett av åren 1917—1919. Med hänsyn till de för närvarande rådande synnerligen höga hästpriserna torde det emellertid bliva för statsverket förenat med alltför stora kostnader, därest övergången till den nya hästhållningen skall under nuvarande förhållanden verkställas i större utsträckning, än i kungörelsen den 14 juni 1916 angivits. Jag anser mig därför icke kunna för närvarande tillstyrka någon inlösen av officerarnas tjänstehästar. Därest hästpriserna efter ett eller annat år återgå till mera normala förhållanden, torde emellertid böra tagas under övervägande, huruvida icke för övergångens påskyndande en inlösen av officerarnas egna tjänstehästar bör äga rum.

Det torde böra i detta sammanhang framhållas, att härmed icke avses att utesluta den inlösen av tjänstehästar, som jämlikt övergångsbestämmelserna i kungörelsen den 14 juni 1916 kan äga rum, då officer tillträder ny beställning, exempelvis då officer vid generalstaben transporterasseller befordras till major eller överstelöjtnant vid regemente.

B. Anslagsberäkningen för år 1918.

Under remonteringsanslaget hava för år 1917 beräknats följande utgifter, nämligen:

till remonteringsstyrelsen enligt stat	kronor	12,555: —
» inköp av remonter samt inlösen av tjänstehästar	»	813,450: —
» transport-, rese- och diverse kostnader	»	46,450: —
» depåkostnader	»	93,174: —
» ersättning för å depå störtade remonter	»	14,295: —
Summa kronor		979,924: —

Till täckande av dessa utgifter hava emellertid beräknats inkomsterna genom försäljning av vid truppförbanden utrangerade stamhästar med tillhopa 47,610 kronor.

Det av riksdagen beviljade anslagsbeloppet för år 1917 utgör därför $(979,924 - 47,610 =) 932,314$ kronor.

[60.]

Remonteringsstyrelsen.

Enligt den fastställda staten för monteringsstyrelsen åtnjuter chefen dels arvode, motsvarande majors avlöning eller 5,825 kronor, dels ock gottgörelse för två tjänstehästar med förslagsvis högst 1,530 kronor.

Vidare är å staten upptagen en redogörare med ett arvode av 1,500 kronor.

För avlöning åt skrivbiträde samt för expenser är i staten beräknat ett belopp av 1,600 kronor.

Uti underdånig skrivelse den 20 oktober 1916 angående beräkningen av monteringsanslaget för år 1918 har nu arméförvaltningen anmält, att chefen för monteringsstyrelsen gjort framställning om, att den till honom utgående avlöningen måtte höjas med ett tilläggsarvode av 10 kronor om dagen under den tid, då han för resor vistades utom Stockholm, ävensom att redogörarens arvode måtte ökas med 500 kronor, och att den i staten uppförda anslagsposten för skrivbiträde och expenser måtte höjas till 2,000 kronor.

Arméförvaltningens
framställning.

För egen del ansåge emellertid arméförvaltningen, att ehuru under nu rådande dyrtid en förhöjning i avlöningen för såväl chefen som redogöraren vore av behovet påkallad, en sådan partiell avlöningsförbättring som den ifrågasatta icke syntes böra äga rum, utan hemställde arméförvaltningen, att därest en allmän löneförbättring för den till lantförsvaret hörande personalen komme att ske, jämväl denna angelägenhet måtte beaktas.

Vad beträffade den föreslagna höjningen i anslaget till skrivbiträde och expenser, syntes av sparsamhetshänsyn därmed böra tillsvidare anstå.

Mot vad arméförvaltningen sålunda anført, har jag icke någon Departements-
erinnran att framställa. Uti den för monteringsstyrelsen fastställda chefen.
staten torde alltså för år 1918 icke någon ändring böra vidtagas.

[60.]

Inköp av remonter och stambästar.

De remonter, som årligen inköpas, avse i främsta rummet att ersätta sådana stambästar, som till följd av oduglighet utrangerats och försålts. Dessa remonter benämnas ersättningsremonter. Dessutom ske remontinköp för att öka stambästantalet till det enligt gällande härordning bestämda. Dylika remonter pläga benämnas ökningsremonter. Slutligen har, med anledning av 1914 års senare riksdags beslut, att vid infanteriet vissa officerare, som vore beridna å egna tjänstebästar, skulle göras beridna å kronan tillhöriga stambästar, inlösen av dessa officerares tjänstebästar i viss utsträckning ägt rum.

För innevarande år äro avsedda att inköpas 879 ersättningsremonter och 50 ökningsremonter samt inlösas 28 egna tjänstebästar.

Remontantalet m. m.

Enligt 1914 års härordningsbeslut skulle, efter genomförd härordning, vid armén finnas sammanlagt 10,703 stambästar, därav 756 vid infanteriet, 6,160 vid kavalleriet, 3,237 vid artilleriet, 226 vid ingenjörtrupperna och 324 vid trängen. Genom 1915 års riksdags beslut angående hästhållningen för officerare vid armén har härutinnan gjorts den ändringen, att stambästantalet bestämts skola, efter genomförd härordning, uppgå till 11,132, därav 784 vid infanteriet, 6,463 vid kavalleriet, 3,215 vid artilleriet, 231 vid ingenjörtrupperna och 331 vid trängen samt tillhopa 108 hästar för generalitetet, generalstaben, artilleristaben, kommandantsstaten, undervisningsverken och arméfördelningsstaberna. Av detta stambästantal skulle, enligt vad som anmälades för 1916 års riksdag, vid samma års slut finnas:

vid infanteriet	108	stambästar
» kavalleriet	6,160	»
» artilleriet	3,109	»
» ingenjörtrupperna	171	»
» trängen	331	»

eller tillhopa 9,879 stambästar

Därjämte skulle vid kavalleriet finnas 120 övertaliga hästar.

Vid sin beräkning av anslagsbehovet för år 1918 har arméförvaltningen beträffande det antal hästar, som skola inköpas, utgått från, att den av intendentsdepartementet föreslagna hästöverflyttningen komme att äga rum under år 1916, ävensom att de av samma departement uppgjorda planerna för övergången till den nya beridenheten vid armén bleve av Kungl. Maj:t fastställda. I enlighet härmed har arméförvaltningen beräknat antalet ersättningsremonter och ökningsremonter samt tjänstehästar, som skola inlösas, på följande sätt.

[60.]

Arméförvaltningens framställning.

Enligt intendentsdepartementets förslag skulle ovannämnda vid 1916 års utgång förut beräknade hästantal, 9,879, redan under år 1916 ökas till 10,079 därigenom, att 200 övertaliga hästar vid kavalleriet och artilleriet överflyttades till infanteriet och där upptoges såsom stambästar. Detta truppslag skulle därigenom erhålla $(108 + 200 =)$ 308 hästar, varav 28 för regementsofficerare m. fl. och 280 för kompaniofficerare och kulsprutetropparnas beridna personal.

Enligt förslaget till övergång från nuvarande remonteringsgrunder till de nya skulle under år 1917 — dels för ersättande av beräknad avgång och dels för ökande av stambästarstyrkan — tillkomma följande antal remonter, nämligen:

vid kavalleriet	672
» artilleriet	308
» ingenjörtrupperna	26
» trängen	30
eller sammanlagt 1,036	

Då emellertid enligt 1916 års riksdags beslut öknings- och ersättningsremonternas antal under år 1917

skulle uppgå allenast till	929
förefunnes här en brist av	107 remonter,

som måste fyllas redan under år 1917.

Remonteringen under år 1918 borde enligt förslaget omfatta

vid kavalleriet	730 hästar
» artilleriet	310 »
» ingenjörtrupperna	26 »
» trängen	30 »
eller sammanlagt 1,096 hästar	

[60.]

Denna beräkning, vilken innefattade såväl ersättnings- som ökningsremonter, grundade sig å en antagen årlig avgång på grund av kassation bland stamhästarna av 9 procent, utom vid kavalleriet, där kassationen förslagsvis beräknats till 9,5 procent under övergångstiden för att sedermera stiga till 10 procent, på sätt 1914 års sakkunniga föreslagit. Avgångsprocenten hade emellertid i vissa fall obetydligt jämkats för att möjliggöra en lämplig fördelning av remonterna å de olika truppförbanden. Därjämte hade beträffande kavalleriet och artilleriet beräknats viss avgång bland stamhästarna till följd av medgiven rätt för officerare, som hölle egen tjänstehäst, att uttaga sådan bland stamhästarna. Då emellertid full ersättning för dessa hästars värde skulle lämnas, medförde ifrågakvarande rättighets tillämpande icke någon utgift för kronan.

I ovan angivna beräkning av remontbehovet år 1918 inginge *ersättningsremonter* med följande antal nämligen:

vid kavalleriet ($588^1 + 48^2 =$)	636
» artilleriet ($277^3 + 3^2 =$)	280
» ingenjörtrupperna	15 ⁴
» trängen	30 ⁵
eller sammanlagt 961	

Slutligen hade i ovannämnda remontbehov för år 1918 inräknats de hästar, som behövde anskaffas för att enligt plan öka stamhästantalet till den styrka, vartill det enligt 1915 års förut åberopade riksdagsbeslut skulle uppgå efter genomförd organisation. Dessa så kallade ökningsremonter uppginge till:

vid kavalleriet	94
» artilleriet	30
» ingenjörtrupperna	11
eller tillhopa 135	
Lades härtill ovannämnda	107
remonter, som behövdes för att fylla bristen under år 1917, bleve	
hela antalet <i>ökningsremonter</i>	242

¹ Motsvara 9,5 procent av kavalleriets stamhäststyrka vid 1917 års slut = 6,178 hästar.

² Beräknade maximiantalet stamhästar, som av officerare uttagas till egna tjänstehästar.

³ Motsvara 9 procent av artilleriets stamhäststyrka vid 1917 års slut = 3,125 hästar.

⁴ Motsvara 9 procent av ingenjörtruppernas stamhäststyrka vid 1917 års slut = 182 hästar.

⁵ Motsvara 9 procent av trängens stamhästar vid 1917 års slut = 331 hästar.

Jämlikt övergångsplanen skulle därjämte 124 *officershästar* inlösas. [60.]
Av dessa borde redan under år 1917 uttagas 48.

Såsom ovan nämnts, har arméförvaltningen vid beräkningen av antalet remonter och tjänstehästar, för vilkas inköp och inlösen medel nu skulle av riksdagen äskas, utgått från de av intendentsdepartementet föreslagna nya grunderna för hästanskaffningen vid armén och de av samma departement uppgjorda planerna för övergången till den nya beridenheten. Då jag emellertid av förut anförda skäl icke ansett mig kunna biträda departementets härutinnan framställda förslag, torde den av arméförvaltningen gjorda beräkningen av remontantalet icke kunna följas. I stället torde böra tillämpas de av mig förordade grunderna för hästanskaffningen ävensom de av Kungl. Maj:t den 13 november 1914 fastställda planerna för övergången till den nya härordningen, vilka planer i förevarande hänseende ansluta sig till de av mig förordade grunderna för hästanskaffningen.

Vad då först angår antalet *ersättningsremonter*, utgår jag vid beräkningen härav från det antal stamhästar, som, enligt vad i förra årets statsverksproposition anmäldes, skola vid utgången av år 1917 finnas vid truppförbanden. För infanteriet angavs detta till 192. Under förutsättning att, på sätt jag förut tillstyrkt, under årets lopp till infanteriet överflyttas dels 51 övertaliga stamhästar från kavalleriet och dels 149 av de vid samma truppslag ävensom vid artilleriet kvarhållna hästarna, skulle alltså infanteriet vid 1917 års utgång hava $(192+51+149=)$ 392 stamhästar. Då infanteriet skall erhålla sina hästar dels genom överflyttning av stamhästar från kavalleriet och artilleriet och dels genom stamhästinköp, bör å dess hästantal icke några ersättningsremonter beräknas. Vad de övriga truppslagen angår, angavs deras stamhästantal vid 1917 års utgång vara vid kavalleriet 6,160, vid artilleriet 3,148, vid ingenjörtrupperna 182 och vid trängen 331 eller tillhopa 9,821. Å detta antal bör remonter i sedvanlig ordning beräknas. Såsom redan förut i annat sammanhang framhållits, torde någon höjning av kassationsprocenten vid kavalleriet icke nu böra vidtagas. Med beräknande av samma kassationsprocent som hittills, eller 9 procent, skulle således erfordras 884 remonter.

Enligt kungl. kungörelse den 14 juni 1916 angående hästhållningen för officerare med vederlikar vid armén är officer, som skall hålla egen tjänstehäst, berättigad att uttaga dylik bland kronans stamhästar mot en lösesumma, som motsvarar medeltalet av statsverkets kostnader för en remont, då denna insättes i nummer. Enligt vad

[60.] arméförvaltningen uppgivit, beräknas årligen komma att vid kavalleriet på detta sätt uttagas 48 8-åriga stamhästar. Såsom förut i annat sammanhang framhållits, kunna de sålunda uttagna stamhästarna anses motsvara en årlig remontkontingent av 36 hästar. I överensstämmelse härmed bör alltså för år 1918 beräknas 36 ersättningsremonter.

Slutligen bör av skäl, som nedan nämnes, beräknas ytterligare 5 ersättningsremonter.

Antalet ersättningsremonter för år 1918 skulle alltså uppgå till $(884 + 36 + 5 =) 925$.

Vad härefter angår det antal *ökningsremonter*, som bör inköpas, är att märka, att då kavalleriet, fränsett officershästarna, redan erhållit det antal stamhästar, det enligt den nya härordningen skall hava, några ökningsremonter för detta truppslags egen del icke erfordras. Detsamma gäller med avseende å trängen, vars stamhästnumerär redan uppbagts till det antal, densamma enligt 1915 års riksdags beslut skall utgöra. Däremot böra ökningsremonter inköpas för artilleriet och ingenjörtrupperna, och utgör antalet enligt 1914 års övergångsplaner 50 för artilleriet och 11 för ingenjörtrupperna eller tillhopa 61.

Enligt 1914 års övergångsplaner skall infanteriet under år 1918 erhålla 70 stamhästar från kavalleriet och 24 från artilleriet. Såsom ersättning för dessa bör jämlikt samma övergångsplaner inköpas motsvarande antal ökningsremonter åt kavalleriet och artilleriet, således tillhopa 94 ökningsremonter. Det torde här böra framhållas, att en del av de 70 stamhästar, som i övergångsplanerna angivas skola överflyttas från kavalleriet till infanteriet, i stället torde komma att överlämnas till officerare vid generalitetet, generalstaben m. fl. staber. För det felande antalet kommer då infanteriet att erhålla ersättning av de 6—8-åriga hästar, som, enligt vad nedan nämnes, föreslås till inköp under år 1918.

Enligt 1915 års riksdags beslut skola finnas 108 stamhästar för officerarna vid generalitetsstaten, generalstaben, artilleristaben, kommandantsstaten, undervisningsverken och arméfördelningsstabernas reservgrupper. Då de 4 hästar, som avses för generalfälttygmästaren, chefen för fortifikationen, chefen för artilleristaben samt chefen för artilleri- och ingenjörhögskolan torde kunna utan någon ersättning avlämnas från respektive truppslag, skulle kavalleriet hava att för övriga officerare tillhandahålla 104 stamhästar. Då övergångstiden för ifrågasvarande personalgrupp, enligt vad jag förut i annat sammanhang framhållit, bör beräknas till 5 år, kan kavalleriet beräknas årligen få av-

lämna 21 hästar. För dessa bör detsamma erhålla ersättning genom inköp av motsvarande antal ökningsremonter. [60.]

Av de 6,463 stamhästar, som enligt 1915 års riksdagsbeslut skola finnas vid kavalleriet, äro 42 hästar avsedda för kavalleriets fänrikar. Då de nya bestämmelserna angående hästhållningen för officerare vid armén redan trätt i kraft med avseende å kavalleriets fänrikar, men några stamhästar för dem ännu icke blivit anskaffade, bör för dem, som komma att konstitueras i slutet av innevarande år beräknas erforderligt antal ökningsremonter. Detta torde böra bestämmas till hälften av det för fänrikarna avsedda stamhästantalet eller 21.

I enlighet med vad sålunda anförts, skulle för år 1918 behöva inköpas $(61+94+21+21=)$ 197 ökningsremonter.

Såsom i det föregående framhållits, är det antal stamhästar, som skola avlämnas av kavalleriet och artilleriet, icke tillräckligt för remonteringen av de hästar, som skola finnas för officerare vid generalitetet, generalstaben m. fl. staber samt vid infanteriet. För fyllande av den uppkommande bristen skulle för nämnda personalgrupper årligen i öppna marknaden *direkt inköpas 30 6—8-åriga dresserade stamhästar*. I överensstämmelse härmed torde för ändamålet erforderliga medel böra beräknas för år 1918.

Under remonteringsanslaget för år 1918 böra alltså medel beräknas för inköp av 925 ersättningsremonter, 197 ökningsremonter och 30 6—8-åriga stamhästar.

Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 24 mars 1916 förordnat, att 1915 års riksdagsbeslut angående hästhållningen för officerarna vid armén skulle dels omedelbart vinna tillämpning beträffande kavalleritruppförbandens fänrikar dels ock från nämnda dag såvitt möjligt tillämpas, när hästar skulle anskaffas i anledning av officerares tillträde till nya beställningar, befordran eller placering i tjänstebefattningar, varmed följde skyldighet att vara beriden, samt övergången ytterligare reglerats genom kungörelsen den 14 juni 1916, hava för de officerare, å vilka förenämnda bestämmelser äro tillämpliga, under år 1916 stamhästar uttagits och komma jämväl att under innevarande år uttagas. Då för dessa hästar någon remontering hittills icke beräknats, uppstår därigenom en brist i det för åren 1916 och 1917 beräknade antalet ökningsremonter. Denna brist torde nu böra fyllas. Då övergångstiden för officerarna vid generalitetsstaten, generalstaben m. m. beräknats till 5 år, motsvarande ett behov av 21 hästar om året, bör den å förevarande personalgrupp belöpande bristen för tiden den 24 mars 1916—den 31 december 1917 beräknas till 36 remonter. För kavalleriets fänrikar torde bristen böra upptagas till 21 remonter, motsvarande

[60.] hälften av det antal stamhästar, som enligt riksdagens beslut skola för dem avses. För bristens fyllande skulle alltså erfordras sammanlagt 57 ökningsremonter. Samtliga dessa torde böra inköpas redan under innevarande år. Då härav föranledda kostnader icke äro att hänföra till det ordinarie medelsbehovet för år 1918, torde desamma icke böra beräknas under det ordinarie remonteringsanslaget, utan synes extra anslag böra för ändamålet äskas. Däremot bör under det ordinarie anslaget för år 1918 beräknas sedvanlig remontering efter 9 procent å förenämnda 57 ökningsremonter, motsvarande 5 ersättningsremonter.

Av riksdagen skulle således nu äskas medel för inköp av 1,179 remonter, därav 925 ersättningsremonter och 254 ökningsremonter, samt 30 6—8-åriga stamhästar. Enligt arméförvaltningens förslag skulle erfordras medel dels för inköp av 1,203 remonter, därav 961 ersättningsremonter och 242 ökningsremonter, dels ock för inlösen av 124 officershästar. Det av mig förordade förslaget kommer alltså att ställa mindre krav på statskassan än det av arméförvaltningen framlagda.

Inköpspris.

Genom kungl. brev den 3 oktober 1913 bestämdes inköpspriset för varje remont till lägst 700 kronor och högst 1,200 kronor. På grund av de för närvarande gällande höga hästpriserna har emellertid, såsom i förra årets statsverksproposition ställdes i utsikt, maximipriset genom kungl. brev den 25 februari 1916 höjts till 1,500 kronor.

Till grund för anslagets beräkande ligger ett visst medelinköpspris, vilket från och med år 1914 upptagits till 850 kronor för varje remont.

Inlösningspriset för officerares tjänstehästar har i de fall, då medel härför äskats, beräknats till 850 kronor för häst eller till samma belopp som medelinköpspriset för remonterna.

Arméförvaltningens framställning.

Med hänsyn till de betydligt ökade hästprisen samt den därav föranledda höjningen av maximipriset har arméförvaltningen ansett det kunna ifrågasättas, huruvida icke medelpriset för remonterna nu borde höjas. Då emellertid förhållandena å hästmarknaden vore långt ifrån stabila och det för närvarande icke vore möjligt att med någon grad av visshet beräkna kostnaderna för anskaffande av remonter år 1918, syntes det vara lämpligast att av riksdagen begära anvisande av extra ordinarie medel för mötande av den sannolikt även under år 1918 kvarstående prisstegringen å hästar, men fortfarande såsom hittills beräkna

det ordinarie statsanslaget till remontering m. m. efter ett medelinköpspris av 850 kronor för remont. [60.]

Det hittills beräknade inlösningspriset för officerares tjänstehästar vore uppenbarligen alldeles för lågt för en väl inriden häst av den goda beskaffenhet, som officershästarna måste förutsättas äga. Enligt kungl. kungörelsen den 14 juni 1916 angående hästhållningen för officerare med vederlikar vid armén hade såsom medelpris för officerarnas tjänstehästar, vilka inlöstes av statsverket, bestämts medeltalet av statsverkets kostnader för en remont, då denna insattes i nummer. Detta medeltal utgjorde enligt verkställda beräkningar 1,350 kronor, vilket belopp alltså borde läggas till grund för beräkningen av inlösningskostnaderna. Då emellertid detta belopp under nuvarande exceptionella förhållanden syntes vara för lågt, för att officerarna skulle kunna antagas vara villiga att mot detsamma i erforderlig omfattning avstå sina tjänstehästar, torde, då så ansåges oundgängligen nödigt, ovannämnda extra anslag böra få anlitas även för bestridande av de överskjutande inlösningskostnaderna för ifrågavarande hästar.

Med tillämpning av nu angivna grunder skulle under år 1918 för inköp av remonter och inlösen av tjänstehästar erfordras ett belopp av 1,189,950 kronor.

Reservationerna under remonteringsanslaget hade vid 1915 års slut uppgått till 135,778 kronor. Härav hade under år 1916 en avsevärd del tagits i anspråk på grund av ökade utgifter under anslaget, och någon större behållning till år 1917 syntes icke vara att påräkna samt sannolikt än mindre till år 1918.

Under sådana förhållanden ansåge arméförvaltningen det ifrågasatta extra anslaget icke böra bestämmas till lägre belopp än omkring 50 procent av ovannämnda inköpskostnader. Å extra stat borde alltså till förstärkning av remonteringsanslaget äskas 600,000 kronor. Därjämte syntes Kungl. Maj:t böra erhålla rätt att redan under år 1917 förskjuta högst 161,100 kronor för inköp under samma år av 107 remonter samt för bestridande av transportkostnaderna för dessa även-som för inlösen av 48 officershästar, för att sedermera ersättas av 1918 års ordinarie och extra anslag till remontering.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anført, torde till grund för anslagets beräkning böra läggas samma medelinköpspris för remonter som hittills eller 850 kronor för remont. Departements-
chefen.

För de 6—8-åriga dresserade stambästar, som äro avsedda att inköpas i öppna marknaden, torde, i enlighet med vad jag redan framhållit i

[60.] sammanhang med angivandet av grunderna för hästanskaffningen vid armén, inköpspriset böra bestämmas till högst medelkostnaden för inköp och underhåll m. m. av en remont, intill dess densamma insättes i nummer. Enligt vad arméförvaltningen meddelat, har detta medeltal hittills utgjort 1,350 kronor. Detta belopp torde alltså böra läggas till grund för beräkningen av inköpskostnaderna för ifrågavarande hästar.

I enlighet med vad sålunda anförts, torde under remonteringsanslaget för år 1918 böra beräknas för inköp av ersättningsremonter ($925 \times 850 =$) 786,250 kronor, för inköp av ökningsremonter ($197 \times 850 =$) 167,450 kronor och för inköp av stamhästar ($30 \times 1,350 =$) 40,500 kronor eller tillhopa 994,200 kronor.

Då den stegring av hästprisen, som i och med världskrigets utbrott inträtt, med all sannolikhet kommer att till väsentlig del kvarstå även under år 1918, torde emellertid förenämnda belopp komma att visa sig vara otillräckligt. Jag finner mig därför böra, i anslutning till vad arméförvaltningen föreslagit, tillstyrka, att medel äskas å extra stat för täckande av eventuellt uppkommande merkostnader. Då det för närvarande icke är möjligt att fullt överskåda förhållandena, är det givetvis synnerligen svårt att yttra sig angående storleken av det belopp, som för ändamålet erfordras. Efter övervägande av de olika faktorer, som kunna komma att inverka på hästprisen, har jag emellertid kommit till det resultatet, att man icke synes behöva räkna med högre merkostnad än i medeltal 300 kronor för varje häst. Då det antal hästar, som äro avsedda att inköpas, uppgår till ($925 + 197 + 30 =$) 1,152, skulle således till det ordinarie anslagets förstärkning erfordras ett belopp av ($300 \times 1,152 =$) 345,600 kronor.

Transport-, rese- och diverse kostnader.

För bestridande av kostnaderna för transport av remonterna från uppköpsplatserna till vederbörande depåer och truppförband ävensom utgifter för resor m. m. i och för inköp av remonter har under de senare åren pläгат beräknas ett belopp av 50 kronor för varje remont.

Då, enligt vad arméförvaltningen meddelat, anledning icke föreligger att vidtaga någon ändring i denna beräkningsgrund, torde densamma allt fortfarande böra tillämpas. Hädaneftre tillkomma kostnader av förevarande slag jämväl för de stamhästar, som äro avsedda att inköpas. Anslagsposten torde följaktligen för år 1918 böra upptagas med $[(925 + 197 + 30) \times 50 =]$ 57,600 kronor.

Depåkostnader.

[60.]

Då ökningsremonterna icke uppställas vid depåerna utan från uppköpsplatserna avlämnas direkt till vederbörande truppförband, beräknas depåkostnaden blott för ersättningsremonterna. Dessa omfatta avlöning åt cheferna och övrig personal vid depåerna samt utgifter för underhåll och expenser m. m. Härför har för år 1917 beräknats ett belopp av 106 kronor för varje ersättningsremont.

Arméförvaltningen har meddelat, att chefen för remonteringsstyrelsen föreslagit, att det för varje remont beräknade beloppet måtte höjas till 110 kronor, enär det numera vore så gott som omöjligt att inom ramen av denna summa anskaffa dugliga hästskötare i nödigt antal. Arméförvaltningen ansåge emellertid, att någon ändring i det hittills tillämpade beräkningssättet icke för närvarande borde äga rum, men att, om förhållandena därtill föranledde, någon höjning av denna anslagspost måtte kunna medgivas från det extra anslag, som arméförvaltningen föresloge för det ordinarie anslagets förstärkande.

Arméförvaltningens framställning.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anfört, torde förevarande anslagspost för år 1918 böra upptagas till $(925 \times 106) = 98,050$ kronor.

Departementschefen.

Å depå störtade remonter.

Denna utgiftspost avser att bereda ersättning för sådana remonter, som störta under vistelsen å depåerna. Antalet dylika remonter har för år 1917 upptagits till 15, utgörande medeltalet av de under senare åren störtade remonterna. Kostnaden för varje störtad remont har beräknats till 953 kronor. Densamma har nämligen ansetts böra omfatta icke blott det beräknade medelinköpspriset, 850 kronor, utan även transport-, rese- och diverse kostnader för remonternas inköp, 50 kronor, samt hälften av den för varje remont till 106 kronor beräknade depåkostnaden.

Arméförvaltningen har hemställt, att vid beräkningen av ifrågasvarande utgiftspost för år 1918 antalet å depå störtade remonter måtte beräknas till 20.

Arméförvaltningens framställning.

Häremot har jag icke något att erinra. Anslagsposten torde följaktligen böra beräknas till $(20 \times 953 =)$ 19,060 kronor.

Departementschefen.

[60.]

Utrangerade hästar.

Till grund för beräkningen av denna inkomstpost hava under de senare åren lagts medeltalen av de under närmast föregående femårsperiod försålda utrangerade stambästarna och de därför inlutna försäljningssummorna. I enlighet härmed har för innevarande år beräknats 345 utrangerade hästar å 138 kronor.

Då arméförvaltningen icke ifrågasatt någon förändring i denna beräkningsgrund, torde förevarande anslagspost böra upptagas med samma belopp som för innevarande år eller ($345 \times 138 =$) 47,610 kronor.

Ersättning för uttagna stambäst.

Såsom förut nämnts, är officer, som skall hålla egen tjänstehäst, jämlikt kungörelsen den 14 juni 1916 berättigad att uttaga dylik häst bland kronans stambäst mot en lösesumma, som motsvarar medeltalet av statsverkets kostnader för en remont, då denna insättes i nummer. För närvarande utgör denna lösesumma 1,350 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har nu anført, att enligt intendentsdepartementets förutnämnda förslag rörande den ökade remontering, som föranleddes av de nya bestämmelserna om hästhållningen för officerare vid armén, beräknats, att berörda uttagningsrätt komme att årligen tagas i anspråk beträffande i medeltal 50 hästar (48 vid kavalleriet samt 2 å 3 vid artilleriet). För åren 1917 och 1918 syntes alltså omkring 100 hästar komma att uttagas och därigenom ett belopp av ($100 \times 1,350 =$) 135,000 kronor inflyta till statsverket. Då någon dylik inkomst icke upptagits i beräkningen av anslaget för år 1917, borde hela detta belopp tillgodoräknas 1918 års anslag.

Departementschefen.

Mot vad sålunda föreslagits har jag icke något att erinra.

Remontdressyranstalt i Landskrona.

Intendentsdepartementets skrivelse den 17 okt. 1916.

Såsom ovan nämnts, har arméförvaltningens intendentsdepartement uti sin skrivelse den 17 oktober 1916 beträffande grunderna för hästanskaffningen vid armén föreslagit, att för dressyr av 110 hästar vid kavalleriet skulle organiseras en särskild dressyranstalt.

Uti sin berörda skrivelse har intendentsdepartementet till en början framhållit, att man kunde tänka sig två olika huvudalternativ för ord-

nandet av kavalleriets remontdressyr. Det ena vore, att kavalleriet genom kaderökning av fast anställd personal ävensom genom ridhusutrymmets ökande sattes i stånd att verkställa den ökade dressyren vid regementena; det andra att en eller flera dressyrskolor nyorganiserades. Det förra alternativet skulle i vissa avseenden medföra fördelar, i det att den nya kadern direkt skulle ansluta sig till en redan befintlig organisation, varigenom man undveke de särskilda kostnader, som alltid medföljde nyorganisationer. Detta sätt att lösa frågan hade emellertid den avgörande olägenheten, att man icke därmed med säkerhet kunde påräkna att lösa spörsmålet. En kaderökning av manskap syntes icke med någon säkerhet numera kunna genomföras, enär den vore beroende på utfallet av värvningen. Det skulle då kunna inträffa, att hela organisationen bleve en pappersorganisation, något som icke finge riskeras med hänsyn därtill, att beskaffenheten av hela arméns beridenhet komme att bero på, att dressyren för varje år kunde ordentligt genomföras. Det syntes därför från början klart, att frågans lösning icke kunde sökas på denna väg, utan att densamma måste ordnas genom organisation av en eller flera särskilda dressyrskolor.

Beträffande den personal, som för ändamålet erfordrades, krävdes i första rummet anställandet av stallmästare för ledandet av remontdressyren. Ur kostnadssynpunkt vore det nödvändigt att söka denna personal bland de beridna truppslagens pensionerade eller på reservstat varande officerare. Detta innebure icke heller ur övriga synpunkter några olägenheter, under förutsättning att arvodet sattes så högt, att det verkligen lockade dugliga krafter till dessa befattningar. Vidare erfordrades visst antal remontryttare, lämpligen kallade beridare. Dessa borde hava en sådan avlöning och en sådan ställning, att verkligt dugligt folk kunna erhållas och att de bästa kvarstannade i dressyr-tjänsten. Skedde ej detta, bleve hela organisationen förfelad. Beridarna måste därför rekryteras bland de bästa ryttarna av de beridna truppslagens underbefäl och deras lön likaväl som deras ställning i övrigt vid första anställningen vara furirs av första klass. Därjämte måste de hava möjlighet att såsom beridare avancera till underofficerare i högsta löneklassen, fanjunkare, samt erhålla pension. Endast genom att personalen från början ställdes på detta plan, kunde man hava förhoppning att fylla beridarplatserna med dugligt folk och därigenom skapa en verkligt livskraftig och användbar organisation. Beridarpersonalen skulle visserligen kvarstå i vederbörlig reserv, men i övrigt icke hava någon annan direkt militär tjänstgöring än den, som författningsenligt ålåg dem som

[60.] furirer eller underofficerare i reserven. Inrättandet av denna organisation skulle alltså bidra till lösningen av civilianställningsfrågan för de beridna truppslagens underbefäl.

Efter undersökning av olika möjligheter hade departementet ansett sig böra uppgöra tre olika alternativ för frågans lösning. Enligt dessa skulle dressyren antingen förläggas till Strömsholm (alternativ I) eller till Landskrona (alternativ II) eller ock uppdelas på dessa båda platser (alternativ III). Kostnaderna för de olika alternativens genomförande framginge av följande sammanställning:

Alternativ.	Årliga kostnader		Engångskostnader		Anmärkningar.
	kronor.	öre.	kronor.	öre.	
Strömsholm	52,272	50	279,000 ¹⁾	—	1) Kostnaderna torde kunna nedbringas genom användning av vid Strömsholm befintliga byggnader.
Landskrona	55,432	50	5,000 ²⁾	—	2) Tillkomma kostnader för ordnandet av förläggningen i Landskrona.
Strömsholm och Landskrona	57,224	—	212,000 ³⁾	—	3) Tillkomma kostnader för ordnandet av förläggningen i Landskrona. I stället torde kostnaderna kunna nedbringas genom användning av vid Strömsholm befintliga byggnader.

Såsom av sammanställningen framginge, bleve de årliga kostnaderna minst enligt alternativ I. Detta berodde dels därpå, att transportkostnaderna bleve mindre, då en remontdepå låge vid Strömsholm, dels därpå, att avlöning för redogörare, läkare och veterinär redan vore upptagen på ridskolans stat. I samband med hingstdepåns förflyttning från Strömsholm bleve emellertid en omorganisation av ridskolan nödvändig, varigenom redogöraren, läkaren och veterinären skulle erhålla större arvoden än för närvarande, och i samband därmed syntes en förläggning till Strömsholm kunna ske utan att någon förhöjning i avlöning för dessa personer behövde ifrågakomma. Den delade skolan droge de största årskostnaderna, beroende på att viss personal såsom köksföreståndare och fodermarsk måste finnas på båda platserna, ävensom på att personalen måst placeras i något bättre avlöningsklasser än vid endast en skola.

Vad engångskostnaderna beträffade, vore dessa helt naturligt störst enligt alternativ I, enär dressyrskolans förläggning till Strömsholm

förutsatte ganska betydande nybyggnadsarbeten därstädes, vilka icke [60.] behövde ifrågakomma vid Landskrona.

Ur militär synpunkt måste alternativ I sättas främst. Ströms-holm vore redan ett centrum för ridutbildningen, varjämte terrängen och naturförhållandena i övrigt lämpade sig synnerligen väl för utbildning av hästar, vilka så småningom komme att spridas över hela landet, även till Norrland. I Landskrona vore förhållandena i dessa avseenden icke fullt så gynnsamma.

Ehuru sålunda viktiga skäl talade till förmån för alternativ I, ansåge sig emellertid departementet nödsakat att av kostnadshänsyn förordna alternativ II, allrahelst som en viss försiktighet syntes böra iakttagas vid insläendet på en hittills oprövad väg med avseende å kavalleriets remontdressyr och alltså icke några större kostnader nedläggas å nybyggnader och dylikt.

Uti sin skrivelse den 20 oktober 1916 angående beräkning av re- Arméförvalt-
monteringsanslaget för år 1918 har nu arméförvaltningen, under hän-
visning till intendentsdepartementets förenämnda utredning, överlämnat
förslag till stat för remontdressyranstalt i Landskrona, slutande å ett
belopp av 55,432 kronor 50 öre, fördelat sålunda: ningsens fram-
ställning.

A. Avlöning.

1 förste stallmästare, chef, arvode...	kronor 4,000: —
2 andre stallmästare, med arvode å 3,000	» 6,000: —
2 förste beridare i högsta löneklassen (å kr. 2,112: 50 = fanjunkares löneförmåner)	» 4,225: —
2 förste beridare i näst högsta löne- klassen (å kr. 1,630: — = ser- geants av 1 kl. löneförmåner)...	» 3,260: —
2 förste beridare i lägsta löneklassen (å kr. 1,510 = sergeants av 2 kl. löneförmåner)	» 3,020: —
6 andre beridare å kr. 850	» 5,100: —
10 beridarelever (å kr. 782: 50 = fu- rirs av 1 kl. löneförmåner)	» 7,825: —
1 fodermarsk	» 2,112: 50

Transport kronor 35,542: 50

[60.]

Transport kronor 35,542: 50

1 köksföreståndare, furageuppbörds- man, väbel m. m.	»	1,630: —	
1 redogörare, arvode	»	3,000: —	
1 veterinär, arvode	»	1,000: —	kronor 41,172: 50

B. Underhåll m. m.

Naturaunderhåll för 16 andre beridare och beridarelever efter kr. 1: 50 för man och dag	»	8,760: —	
Underhåll av hinder och ridpersedlar	»	600: —	
Bränsle och belysning i ridhus	»	400: —	
Expenser, sjukvård och oförutsedda utgifter	»	1,500: —	kronor 11,260: —

C. Transportkostnader, förslagsvis högst » 3,000: —

Summa kronor 55,432: 50

Arméförvaltningen hemställde, att förenämnda belopp, 55,432 kronor 50 öre, måste beräknas under remonteringsanslaget.

Upprättandet av ifrågavarande remontdressyranstalt skulle enligt den av intendentsdepartementet verkställda utredningen därjämte medföra en utgift av 5,000 kronor för ordnandet av förläggningen medelst anskaffande av kasernutredning och förplägnadsmateriel m. m. Dessa engångskostnader ansåge arméförvaltningen kunna bestridas av förefintliga reservationer å remonteringsanslaget och krävde alltså icke särskild medelsanvisning av riksdagen.

Departements-
chefen.

Såsom jag redan förut framhållit, torde för verkställande av den remontdressyr, som kavalleriet icke är i stånd att själf utföra, icke någon annan utväg finnas än att, på sätt intendentsdepartementet föreslagit, organisera en särskild dressyranstalt. Enligt vad förut nämnts, torde denna anstalt böra avses för 110 remonter, utgörande det årliga överskott av 54 remonter, som efter genomförd härordning beräknas icke kunna undergå erforderlig dressyr vid truppförbanden. Då under tiden för övergången till den nya beridenheten för officerarna remontantalet vid kavalleriet på grund av inköpen av ökningsremonter bliver avsevärt större än efter genomförd härordning, kommer behovet

av dressyranstalten att med än större styrka göra sig gällande under övergångstiden. Det torde därför vara nödigt att låta densamma träda i verksamhet redan under år 1918.

Beträffande platsen för ifrågavarande dressyranstalt ansluter jag mig till intendentsdepartementets förslag om densammas förläggande till Landskrona. Under förutsättning att de till nämnda stad för närvarande förlagda skvadronerna av Skånska husarregementet komma, på sätt jag under punkten 51 föreslagit, att förflyttas till Hälsingborg, bliver etablissemang i Landskrona ledigt och kan då i erforderlig utsträckning övertagas av den nya remontdressyranstalten.

Mot den föreslagna omorganisationen har jag i huvudsak icke något att erinra. Dock vill det synas, som om vissa av de föreslagna arvoden skulle i jämförelse med de arvoden, som utgå exempelvis vid arméns remontdepåer och remonteringsstyrelsen, vara väl högt tilltagna. Emellertid anser jag mig icke nu behöva närmare ingå på frågan om dressyranstaltens organisation och personalens löneförmåner. Enligt vad intendentsdepartementet uti sin skrivelse den 17 oktober 1916 angående övergången till den nya beridenheten vid armén meddelat, kan dressyranstalten nämligen icke träda i verksamhet förrän på hösten år 1918. Vid sådant förhållande torde organisationsfrågan icke behöva upptagas till prövning förr än vid 1918 års riksdag och stat för anstalten fastställas att gälla först från och med år 1919. För närvarande torde endast böra under remonteringsanslaget beräknas vad som erfordras för bestridande av de med anstaltens verksamhet under tiden den 1 oktober — den 31 december 1918 förenade kostnaderna. Härför torde erfordras ett belopp av förslagsvis högst 14,000 kronor.

Sammanfattning.

I anslutning till vad jag nu anfört, har jag låtit uppgöra beräkning av anslaget till remontering m. m. (bil. 85). Av denna beräkning framgår, att den del av utgifterna för år 1918, som skulle behöva täckas genom anslag av riksdagen, utgör 1,012,855 kronor eller 80,541 kronor mera, än vad riksdagen i förevarande avseende beviljat för år 1917.

Såsom förut nämnts, erfordras under år 1917 inköp av 57 ökningsremonter för fyllande av den brist, som uppstått därigenom, att övergången till den nya beridenheten för officerare vid armén redan under år 1916 tagit sin början, och skulle härför erforderliga medel äskas å extra stat. Med beräkning av samma inköpspris som för övriga re-

[60.] monter eller i medeltal 850 kronor jämte 300 kronor på grund av rådande höga hästpriser skulle alltså behövas ett belopp av $[(850+300) \times 57=]$ 65,550 kronor. Härtill komma transport-, rese- och diverse kostnader med 50 kronor för varje remont eller $(57 \times 50=)$ 2,850 kronor. Tillhoppa skulle således erfordras $(65,550+2,850=)$ 68,400 kronor. Detta belopp torde Kungl. Maj:t bemyndigas att av tillgängliga medel förskottsvis utanordna redan under innevarande år.

Å extra stat skulle vidare, enligt vad jag förut anfört, äskas ett belopp av 345,600 kronor för bestridande av de till följd av rådande dyrtid ökade kostnaderna för hästanskaffningen under år 1918.

Det för remonteringsanslagets förstärkning erforderliga extra anslaget skulle alltså uppgå till $(68,400+345,600=)$ 414,000 kronor.

För bestridande av de med hästanskaffningen vid armén förenade kostnaderna skulle alltså å 1918 års riksstat äskas tillhoppa $(1,012,855+414,000=)$ 1,426,855 kronor eller 429,549 kronor mindre, än arméförvaltningen för ändamålet beräknat och äskat.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

	att öka reservationsanslaget till remontering m. m.
nu	kronor 932,314: —
med	» 80,541: —
till	kronor 1,012,855: —

[61.] 2. Förstärkning av reservationsanslaget till remontering m. m.

Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till remontering m. m. å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av högst 414,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav under år 1917 av tillgängliga medel förskjuta 68,400 kronor för att sedermera ersättas av förevarande anslag.

3. Lega av hästar för truppförbandens övningar.

[62.]

Ifrågavarande anslag är avsett att bestrida kostnaderna för lejning av det antal hästar, som erfordras för bedrivande av truppförbandens övningar i överensstämmelse med vederbörande utbildningsprogram.

Till grund för anslagets beräkning ligger dels det vid de särskilda truppslagen erforderliga antalet hästlejningsdagar, dels ett med hänsyn till lejningstidens längd och vissa andra förhållanden beräknat lejningspris för dag.

Anslaget är i riksstaten för år 1917 upptaget till 863,558 kronor.

Uti de för riksdagen framlagda beräkningarna har anslaget pläгат uppdelas under två titlar, nämligen »Truppförbandens lejningsanslag» och »Intendentsdepartementets lejningsanslag». Under den förra hava upptagits de för de särskilda truppslagen erforderliga anslagsbeloppen och under den senare det antal hästlejningsdagar, som erfordrats för större fälttjänstövningar m. m. Samma indelningsgrund torde böra följas vid beräkningen av anslaget för år 1918.

Truppförbandens lejningsanslag.*Infanteriet.*

Vid ifrågavarande vapenslag erfordras hästlejning för kulsprute-truppförbandens övningar. För detta ändamål hava för innevarande år beräknats sammanlagt 44,912 lejningsdagar, därav 26,880 à 2 kronor och 18,032 à 3 kronor 50 öre. Det för infanteriet beräknade beloppet utgör följaktligen 116,872 kronor.

Arméförvaltningen har anmält, att inspektören för infanteriet den 2 september 1916 avgivit yttrande angående behovet av lejda hästar för kulspruteförbanden vid infanteriet under år 1918 och därvid åberopat sin den 14 oktober 1915 i ämnet avlätna skrivelse angående grunderna för beräklandet av antalet lejningsdagar.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Av sistnämnda skrivelse framginge, att beräkningarna uppgjorts under förutsättning, att vid varje kulsprutekompani skulle finnas 6 stamhästar. För att utbildningen av kulsprutekompani skulle kunna tjäna

[62.] sin bestämmelse och kompaniet förvärva sig erforderlig duglighet under marsch, manöver och strid, krävdes därutöver ett minimiantal lejda hästar, olika under olika tider av utbildningsåret. Dessa tider eller utbildningsperioder vore, med hänsyn till behovet av lejda hästar, tre, nämligen:

a) tiden från mitten av november till mitten av mars påföljande år, utgörande (från och med den 18 november till och med den 16 mars) 120 dagar;

b) tiden från mitten av mars till början av årets regementsövning, utgörande (från och med den 16 mars till och med den 11 september) 180 dagar; samt

c) regementsövningen, utgörande med in- och utryckningsdagar, 32 dagar.

Under den *första perioden* fordrades — under förutsättning att 4 stambästar kunde för ändamålet tagas i anspråk, utan att deras lämplighet för ridbruk därigenom minskades — för enskild utbildning i körning, klövning, hästvård och dylikt minst 3 lejda hästar.

Under den *andra perioden*, då utbildning i pluton skulle äga rum, fordrades under nyss nämnda förutsättning minst 7 lejda hästar. Förutom plutonchefens ridhäst behövdes 11 hästar (därav en i reserv) för exercis och manöver i pluton, vadan — under nyss angivna förutsättning — 7 lejda hästar vore erforderliga under denna period.

Under *regementsövningen*, då kulsprutekompani måste vara organiserat och övas på tre plutoner, fordrades 33 lejda hästar. Då kunde icke några stambästar användas för körning, klövning och dylikt, enär kompanichefen, tre plutonchefer, kompaniadjutanten och ammunitionsunderofficeren skulle göras beridna på de 6 stambästarna.

Antalet hästlejningsdagar skulle således utgöra vid varje infanteriregemente:

under första perioden	3 × 120	 =	360	dagar
» andra »	7 × 180	 =	1,260	»
» regementsövningen	33 × 32	 =	1,056	»

Summa 2,676 dagar,

alltså för 28 infanteriregementen ($28 \times 2,676 =$) 74,928 dagar.

Enligt inspektörens för infanteriet ovannämnda yttrande den 2 september 1916 tillkomme under år 1918 ytterligare ett behov av hästar för kulspruteutbildningen vid infanteriet, under förutsättning att årsklassen 1910 då skulle undergå reservtruppövning. Av nämnda års-

[62.]

klass hade år 1915 vid vartdera av 12 infanteriregementen 90 värnpliktiga och vid vartdera av 4 andra infanteriregementen 45 värnpliktiga varit inkallade till kulsprutetjänst. Under 1918 års reservtruppövning borde ifrågavarande värnpliktiga erhålla fortsatt utbildning i denna tjänst, och för sådant ändamål borde särskilda hästar anskaffas. Utbildningen vid förstnämnda 12 regementen borde ske å tre plutoner, och vid de fyra sistnämnda regementena å två plutoner. Det antal dagar, varunder hästar behövde lejas, beräknades till 11 under förutsättning, att reservtruppövningen ägde rum omedelbart efter regementsövningarnas slut och att samma hästar, som varit lejda under sistnämnda övning, bibehölles under reservtruppövning.

Antalet erforderliga hästlejningsdagar under 1918 års reservtruppövning skulle alltså bli följande:

vid vart och ett av de 12 regementen, där ett kulsprutekompani om tre plutoner skulle organiseras: $12 \times 3 \times 11 = 396$ dagar, således vid 12 regementen $12 \times 396 \dots\dots 4,752$ dagar

vid vart och ett av de 4 regementen, där ett kulsprutekompani om två plutoner skulle organiseras: $12 \times 2 \times 11 = 264$ dagar; således vid 4 regementen $4 \times 264 \dots\dots 1,056$ »

eller tillhoppa 5,808 dagar.

Ifrågavarande hästlejningsbehov hade icke beräknats i 1914 års härordning. Erfarenheterna från det pågående kriget hade emellertid visat, i huru hög grad nödvändig utbildning i infanteriets kulsprutetjänst vore. Arméförvaltningen ansåge sig därför böra tillstyrka, vad inspektören för infanteriet sålunda föreslagit.

Vad hästlejningspriset beträffade, syntes detta under år 1918 med all sannolikhet komma att, liksom redan under år 1916 visat sig vara förhållandet, väsentligt överskrida det under en följd av år beräknade medelpriset av 2 kronor om dagen under 120 dagars lejoningstid och 3 kronor 50 öre om dagen under kortare lejoningstid. Då emellertid icke något bestämt kunde härom uttalas, ansåge arméförvaltningen lämpligast, att beräkningarna av anslaget skedde efter förut tillämpade grunder.

Med tillämpning av förenämnda beräkning samt under antagande, att 6 stamhästar komme att finnas vid varje kulsprutekompani, skulle infanteriets lejoningsanslag komma att uppgå till 214,536 kronor.

Uti 1914 års härordningsproposition framhölls, att i och med kulsprutekompaniers organiserande vid infanteriet framträdde även vid detta Departements-
chefen.

[62.] vapenslag behov av lejda hästar. De för nämnda kompanier avsedda 6 stamhästarna vore nämligen icke för ändamålet tillräckliga. Verkställda beräkningar hade givit vid handen, att vid varje infanteriregemente därutöver erfordrades under senare delen av rekrytskolan och början av repetitionsövningarna 3 samt under återstoden av sistnämnda övningar ytterligare 23 lejda hästar. Antalet hästlejningsdagar komme på grund härav att vid varje infanteriregemente utgöra 889 och således för infanteriet i dess helhet att uppgå till 24,892. Mot de sålunda framställda beräkningarna framställdes från riksdagens sida icke någon erinran.

Vid angivandet av lantförsvarets medelsbehov för år 1917 anmälde arméförvaltningen, att inspektören för infanteriet föreslagit, att antalet hästlejningsdagar vid infanteriet måtte för framtiden ökas från det i härordningspropositionen beräknade antalet, 889 vid varje regemente, till 2,676. Detta förslag, vilket avsåg kulspruteutbildningens bedrivande enligt ett helt annat program än det i härordningspropositionen förutsatta, ansåg jag mig icke kunna tillstyrka, särskilt som frågan angående lämpligaste sättet för kulsprutetjänstens ordnande ännu icke kunde anses vara definitivt avgjord. Antalet hästlejningsdagar vid infanteriet blev därför för innevarande år beräknat efter de i härordningspropositionen angivna grunder, allenast med den avvikelse, som betingades därav, att regementena ännu icke erhållit hela det för kulsprutetjänsten avsedda antalet kulsprutehästar.

Inspektören för infanteriet har nu förnyat sin förenämnda framställning om ökning av antalet hästlejningsdagar vid infanteriet ävensom hemställt, att medel måtte beräknas för hästlejning under 1918 års reservtruppövning, och har arméförvaltningen, under återopande av erfarenheterna från världskriget, tillstyrkt vad inspektören för infanteriet sålunda föreslagit.

Med hänsyn till de erfarenheter rörande kulsprutevapnets stora betydelse, som vunnits under det pågående kriget, torde en utveckling av detta vapen, utöver vad man år 1914 förutsatte, vara icke blott önskvärd utan jämväl av behovet påkallad. Med anledning av en utav inom lantförvarsdepartementet tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande de lantförvarsbehov, som med hänsyn till de under kriget vunna erfarenheterna borde i främsta rummet tillgodoses, i ämnet gjord framställning har också inspektören för infanteriet, enligt den 25 augusti 1916 givet uppdrag, verkställt utredning angående kulspruteorganisationens vid infanteriet vidare utveckling. Innan denna utredning blivit prövad och därpå

grundat förslag kan för riksdagen framläggas, anser jag emellertid, att någon avvikelse icke bör ske från de i 1914 års härordningsproposition angivna grunderna för beräkandet av det för infanteriets kulsprutekompanier erforderliga behovet av hästlejningsdagar. [62.]

Antalet hästlejningsdagar vid infanteriet under år 1918 torde därför böra beräknas enligt nyssnämnda grunder, allenast med den avvikel- sen, som betingas därav, att under nämnda år beräknas finnas endast en för kulsprutekompaniet avsedd stamhäst vid varje regemente. I över- ensstämmelse härmed skulle enligt verkställd beräkning för år 1918 erfor- dras 44,912 lejningsdagar eller samma antal som för innevarande år. Med antagande av samma lejningspris som hittills skulle alltså infan- teriets lejningsanslag uppgå till 116,872 kronor.

Kavalleriet.

För kulsprutetjänsten vid kavalleriet hava för innevarande år be- räknats sammanlagt 2,800 hästlejningsdagar eller samma antal, som enligt de för 1914 års senare riksdag framlagda beräkningarna ansetts böra tillkomma detta vapenslag efter genomförd härordning. Då lej- ningspriset upptagits till 3 kronor 50 öre för häst och dag, utgör ka- valleriets lejningsanslag följaktligen 9,800 kronor.

Arméförvaltningen har anmält, att någon anledning icke föreligger att för år 1918 frånga de för år 1917 tillämpade beräkningsgrunderna. Arméför-
valtningens
framställning.

Vid sådant förhållande torde kavalleriets lejningsanslag alltså böra Departements-
chefen.

Artilleriet.

För detta vapenslag har för år 1917 upptagits sammanlagt 155,772 hästlejningsdagar, därav 151,360 dagar för truppförbandens övningar och 4,412 dagar för övningsmarscher, fältartilleriets samt fästnings- och positionsartilleriets skjutsolor, artilleri- och ingenjörhögskolan m. m. Lejningspriset har beräknats till 3 kronor 50 öre för häst och dag. Anslaget utgör således 545,202 kronor.

Arméförvaltningen har anmält, att generalfälttygmästaren och in- spektören för artilleriet i avgivet utlåtande beräknat behovet av häst- lejning vid artilleriet under år 1918 på följande sätt: Arméför-
valtningens
framställning.

[62.]

A. Behov av lejda hästar enligt de grunder, som skola tillämpas efter genomförd härordning:

66 åkande fältbatterier å fastlandet å 42 hästar i 42 dagar = 116,424 hästlejningsdagar;

3 ridande fältbatterier å fastlandet å 72 hästar i 42 dagar = 9,072 hästlejningsdagar;

Gottlands artillerikår 100 hästar i 42 dagar = 4,200 hästlejningsdagar;

6 positionsbatterier å fastlandet å 52 hästar i 42 dagar = 13,104 hästlejningsdagar;

Boden—Karlsborgs artilleriregemente i Karlsborg 40 hästar i 35 dagar = 1,400 hästlejningsdagar; samt

Boden—Karlsborgs artilleriregemente i Boden 40 hästar i 35 dagar = 1,400 hästlejningsdagar; eller

tillsammans för ovanstående behov 145,600 hästlejningsdagar.

B. Behov av lejda hästar i ersättning för felande stamhästar:

Positionsartilleriet 14 hästar i 90 dagar = 1,260 hästlejningsdagar;

Boden—Karlsborgs artilleriregemente i Karlsborg 21 hästar i 90 dagar = 1,890 hästlejningsdagar; samt

Boden—Karlsborgs artilleriregemente i Boden 15 hästar i 90 dagar = 1,350 hästlejningsdagar; eller

tillsammans för nu nämnda behov 4,500 hästlejningsdagar.

Utöver förenämnda behov, tillhopa 150,100 hästlejningsdagar, hade generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet ansett erforderligt, dels att hästar lejdes även under regementsövningarna vid Positionsartilleriregementet och Boden—Karlsborgs artilleriregemente å Karlsborg i stället för felande stamhästar, dels ock att 4,412 hästlejningsdagar beräknades för övningsmarscher, fältartilleriets samt fästnings- och positionsartilleriets skjutskolor ävensom för artilleri- och ingenjörhögskolan m. m. Sammanlagda behovet uppginge alltså enligt generalfälttygmästarens beräkning till 156,360 hästlejningsdagar mot 155,772 för år 1917 beräknade.

Arméförvaltningen ansåge emellertid, att då hästar i ersättning för felande stamhästar icke ansetts behöva lejas under 1916 och 1917 års regementsövningar, behov därav icke syntes i högre grad föreligga under år 1918, varför något hästlejningsanslag för detta ändamål icke borde beräknas. Lejningspriset syntes kunna såsom hittills upptagas till 3 kronor 50 öre för dag och häst.

Departement-
chefen.

I likhet med arméförvaltningen anser även jag, att hästlejning under regementsövningarna vid Positionsartilleriregementet och Boden—

Karlsborgs artilleriregemente å Karlsborg i stället för felande stambästar icke bör förekomma. I övrigt har jag icke något att erinra mot de av generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet angivna beräkningsgrunderna.

[62.]

Hela antalet hästlejningsdagar vid artilleriet bör följaktligen upptagas till $(150,100 + 4,412 =) 154,512$. Med beräkande av samma lejningspris som hittills, eller 3 kronor 50 öre för häst och dag, skulle alltså artilleriets hästlejningsanslag för år 1918 uppgå till $(154,512 \times 3,50 =) 540,792$ kronor eller 4,410 kronor mindre än för innevarande år.

Ingenjörtrupperna.

Antalet lejningsdagar för ingenjörtrupperna är för innevarande år beräknat till 54,834. Lejningspriset utgör för häst och dag 2 kronor 50 öre vid Svea ingenjörkår, 2 kronor vid Göta ingenjör och Fälttelegrafkåren samt 4 kronor vid Bodens ingenjörkår och för övningar i Norrland m. m. Anslaget belöper sig till 131,684 kronor.

Arméförvaltningen har meddelat, att det för ingenjörtrupperna erforderliga antalet hästlejningsdagar under år 1918 av chefen för fortifikationerna upptagits på följande sätt:

Arméför-
valtningens
framställning.

för Svea ingenjörkår	14,000 dagar
» Göta »	14,800 »
» Fälttelegrafkåren	19,300 »
» Bodens ingenjörkår	5,200 »
» övningar i Norrland samt för övningsmarscher m. m.	3,700 »
eller tillhoppa 57,000 dagar	

Då emellertid antalet hästlejningsdagar härigenom skulle komma att överstiga motsvarande antal för år 1917, vilket enligt grunderna för 1914 års härordning icke syntes kunna medgivas, funne arméförvaltningen sig böra föreslå, att antalet hästlejningsdagar för Fälttelegrafkåren nedsattes till 16,526 och för Bodens ingenjörkår till 3,400 eller samma antal, som beräknats och fastställts för år 1917. Beträffande lejningsprisen ansåge arméförvaltningen sig ej böra föreslå någon ändring.

Mot det av arméförvaltningen beräknade antalet hästlejningsdagar, tillhoppa 52,426, har jag icke något att erinra. Med beräkande av

Departements-
chefen.

- [62.] samma lejningspriser som för innevarande år bör alltså ingenjörtruppernas lejningsanslag upptagas till 126,052 kronor eller 5,632 kronor mindre, än för innevarande år beräknats.

Trängen.

För trängen har för innevarande år beräknats det antal hästlejningsdagar, som enligt 1914 års härordningsbeslut skall efter genomförd härordning tillkomma detta vapenslag, eller 24,000 dagar, efter ett medelpris av 2 kronor 50 öre för häst och dag. Anslaget är i enlighet härmed upptaget till 60,000 kronor.

Arméför-
valtningens
framställning.

Arméförvaltningen har anmält, att inspektören för trängen meddelat, att han för närvarande icke ansåge sig böra föreslå någon ökning av antalet hästlejningsdagar vid trängen. Med anledning härav hemställde arméförvaltningen, att anslaget för år 1918 måtte upptagas till samma belopp som för innevarande år eller med 60,000 kronor.

Departements-
chefen.

Mot vad sålunda föreslagits, har jag icke något att erinra.

Intendentsdepartementets lejningsanslag.

I de för riksdagen i samband med 1914 års härordningsproposition framlagda beräkningarna upptogos under denna rubrik 7,000 dagar för lejning av hästar under större fälttjänstövningar m. m. I överensstämmelse härmed har i anslagsberäkningarna för de senare åren upptagits detta dagantal. Däremot har icke något motsvarande medelsbelopp beräknats, enär ifrågavarande lejningskostnader ansetts kunna bestridas från förefintliga reservationer å anslaget.

Arméför-
valtningens
framställning.

Arméförvaltningen har anmält, att samma tillvägagångssätt syntes kunna tillämpas även för år 1918.

I sammanhang härmed har arméförvaltningen meddelat, att reservationerna å hästlejningsanslaget den 31 december 1915 uppgått till 397,126 kronor 30 öre. Av 1916 års anslag hade den till intendentsdepartementets förfogande för mötande av oförutsedda behov ställda posten å 366,170 kronor 12 öre icke behövt annat än i jämförelsevis ringa mån tagas i anspråk. Under alla förhållanden syntes vid utgången av år 1916 komma att å anslaget förefinnas en disponibel behållning av omkring 500,000 kronor. Då man emellertid kunde antaga,

att hästlejningsprisen komme att väsentligt överstiga de belopp, som låge till grund för anslagets beräkning, borde förenämnda behållning avses för bestridande av eventuellt ökade lejningskostnader under såväl innevarande år som under år 1918. [62.]

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anfört, torde några medel för år 1918 icke behöva beräknas för den hästlejning, som ombesörjes av intendentsdepartementet. Departements-
chefen.

Anställande av fortsatta försök med utbyte av lejda hästar mot inköpta.

Uti ett den 31 maj 1915 avgivet betänkande angående användande av utrangerade stamhästar vid hären upptogo inom lantförsvarsdepartementet tillkallade sakkunniga jämväl till behandling frågan, huruvida det icke skulle vara för statsverket ekonomiskt fördelaktigt att utbyta lejda hästar vid hären mot inköpta. Då de försök i denna riktning, som under de senare åren pågått vid Vendes artilleriregemente, syntes mana till efterföljd, ansåge de sakkunniga sig böra principiellt tillstyrka, att utbyte av lejda hästar mot inköpta måtte ske vid samtliga truppförband, som hade behov av ökat antal hästar under vissa övningar och för sådant ändamål hittills fått använda lejning, i den mån det låte sig göra att utan avsevärda kostnader för kronan utackordera de inköpta hästarna till fodervärdar under tiden mellan övningsperioderna. Kostnaderna för såväl besiktning av de utackorderade hästarna som inköp av nya hästar ävensom för bestridande av gottgörelse åt fodervärdar, därest sådan befunnes oundgängligen erforderlig, borde anvisas från anslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar, vilket anslag följaktligen borde bibehållas, intill dess visshet vunnits om möjligheten att genomföra det föreslagna systemet.

1915 års
sakkunnigas
förslag.

Över de sakkunnigas förslag avgåvos yttranden av chefen för generalstaben, samtliga truppslagsinspektörer och arméfördelningschefer, kommandanten i Boden, militärbefälhavaren på Gottland, chefen för fortifikationen, generalintendenten och generalfältläkaren ävensom av arméförvaltningen. Myndigheter-
nas yttranden.

Av de sålunda i ärendet hörda myndigheterna ställde chefen för generalstaben och inspektören för infanteriet sig avvisande mot de sakkunnigas förslag. Samtliga övriga militära myndigheter förklarade sig däremot icke hava något att ur principiell synpunkt invända mot förslaget såsom för staten ekonomiskt fördelaktigt och ägnat att i möjli-

[62.] gaste mån säkerställa truppförbandens tillgång på lämpliga draghästar. I åtskilliga hänseenden lämnade det framställda förslaget dock rum för anmärkningar.

Arméförvaltningen framhöll, att de sakkunnigas förslag innebure huvudsakligen ett fortsättande av de försök att utbyta lejda hästar mot inköpta, som dittills med gott resultat ägt rum vid Vendes artilleriregemente. Huru dessa försök i större omfattning komme att utfalla, vore givetvis omöjligt att förutse, men hade arméförvaltningen för sin del icke något att erinra mot, att dessa försök fortsattes, under förutsättning att desamma vidtoges med tillbörlig varsamhet samt att i fråga om urvalet av hästar samt avtalen om utackordering de avvikelser från det föreslagna tillvägagångssättet iakttoges, som kunde påkallas av särskilda ortsförhållanden.

Ärendet inför
1916 års
riksdag.

Ärendet anmälades inför Kungl. Maj:t den 14 januari 1916 i samband med frågan angående beräkningen av hästlejningsanslaget för år 1917. Jag yttrade därvid till statsrådsprotokollet, att jag, i likhet med flertalet i ärendet hörda myndigheter, ansåge sannolikt, att ett utbyte av lejda hästar mot inköpta skulle för statsverket medföra icke oväsentliga ekonomiska fördelar. Däremot syntes det mig tvivelaktigt, huruvida truppförbandens behov av hästar för sina övningar kunde på detta sätt tillfredsställande tillgodoses. Såsom de sakkunniga i sitt betänkande själva framhållit, hade man icke annan erfarenhet att bygga på än de vid Vendes artilleriregemente anställda försöken. Även om dessa slagit väl ut, vore det långt ifrån säkert, att samma goda resultat kunde förväntas av systemets tillämpning inom andra delar av landet. Det syntes mig vid sådant förhållande icke tillrådligt att redan nu övergå till detta system, utan borde, innan beslut därom fattades, ytterligare försök anställas. Dessa syntes lämpligen böra äga rum dels vid något truppförband i mellersta Sverige, dels ock med hänsyn till de i övre Norrland rådande säregna förhållandena vid ett av de till Boden förlagda truppförbanden. Därjämte borde, efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall, medgivas, att sådana under åren 1914 och 1915 på grund av rådande förhållanden inköpta hästar, vilka icke ansetts lämpliga att insätta såsom stamhästar men däremot kunde finna användning såsom draghästar, finge fortfarande vid truppförbanden kvarhållas, i den mån de utan några avsevärda kostnader för kronan kunde under tiden mellan övningarna utackorderas till fodervärdar. Av de erfarenheter, som under dessa försök vunnes, kunde sedermera bedömas, huruvida och i vad mån det nya systemet borde tillämpas i

stället för det nuvarande. Kostnaderna för ifrågavarande försök syntes [62.] böra bestridas av behållningar å vederbörande truppförbands hästlejningsanslag. I den mån dylika behållningar icke förefunnes, syntes för ändamålet erforderliga medel böra förskjutas för att sedermera ersättas av nyssnämnda anslag.

Mot vad sålunda anförts, framställdes från riksdagens sida icke någon erinran.

Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 21 juni 1916 anbefallt arméförvaltningens intendentsdepartement att inkomma med förslag rörande anställande av fortsatta försök med utbyte av lejda hästar mot inköpta vid något truppförband i mellersta Sverige ävensom vid ett av de till Boden förlagda truppförbanden, har nu arméförvaltningen överlämnat ett inom intendentsdepartementet utarbetat förslag i ämnet.

Arméförvaltningens föreslagna framställning.

Intendentsdepartementet har därvid framhållit, att det truppförband i mellersta Sverige, där ifrågavarande system kunde antagas komma att erbjuda de största svårigheterna på grund av förläggning, tjänstens art samt jordbruksförhållandena inom arméfördelningsområdet m. m., vore Svea artilleriregemente. Det syntes därför vara skäl, att försök anställdes vid detta truppförband. Av de till Boden förlagda truppförbanden vore Norrlands artilleriregementes detachement i Boden det enda till denna plats förlagda truppförband, som för närvarande hade ett större antal lejda hästar.

De vid Vendes artilleriregemente gjorda försöken, ävensom liknande tillvägagångssätt vid ett par andra truppförband, hade slagit väl ut, men någon riktig erfarenhet syntes, med tanke på systemets tillämpning inom hela armén, ej kunna vinnas, förrän man hade ett större antal hästar utackorderade på olika platser, under olika betingelser och under flera år. Departementet föreslog därför en försöksperiod på 4 år, omfattande åren 1917—1920, med vid Svea artilleriregemente 75 samt vid detachementet i Boden 25 nyinköpta hästar för år. Dessa truppförband skulle således år 1920 hava 300 respektive 100 utackorderade hästar.

Inköpsförhållandena vore för närvarande väsentligen olika mot vid tiden för försöken vid Vendes artilleriregemente, och med nu rådande höga hästpriser vore ett så stort inköp årligen en till synes dyrbar åtgärd. Då emellertid inlejningspriserna, enligt vad uppgjord statistik utvisade, följde hästpriserna uppåt, syntes denna dock i längden bliva ekonomiskt fördelaktig.

[62.] Endast goda och hållbara hästar borde anskaffas. Med de hästpriser, som nu rådde och antagligen flera år framåt komme att råda, borde medelpriset på en 6 å 8 års för artilleriet fullt lämplig draghäst sättas till 1,500 kronor. Med detta medelpris uppginge inköpssumman till 150,000 kronor för år. Men då de inköpta hästarna kunde antagas tjäna i 9 år, komme, under antagande att hästen vore inkallad endast till regementsövningarna och att legan under denna tid uppginge till 6 kronor för dag, vilket för närvarande vore lågt beräknat, besparingen för häst att uppgå till $[(40 \times 6 \times 9) - 1,500 =]$ 660 kronor eller 73 kronor 33 öre för år. Skulle hästlegan sjunka, minskades, som förut nämnts, även inköpspriset. Med 4 kronor hästlega och 1,000 kronor inköpspris bleve nyssnämnda besparingssiffror 440 kronor respektive 48 kronor 88 öre. Förlust syntes således ej kunna uppkomma, och de militära fördelarna vore stora.

Det bidrag till inköpskostnaden, som kunde lämnas av under försöken gjorda inbesparingar å årets hästlejningsanslag samt vad som från annat håll måste tillskjutas under den föreslagna 4-årsperioden, framginge av följande tabell, därvid A avsåge ett inköpspris av 1,500 kronor och en lega av 6 kronor för häst och dag samt B ett inköpspris av 1,000 kronor och en lega av 4 kronor för häst och dag.

	1917.	1918.	1919.	1920.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
A. Inbesparing å årets hästlejningsanslag....	24,000	48,000	72,000	96,000
Tillekott från annat håll.....	126,000	102,000	78,000	54,000
B. Inbesparing å årets hästlejningsanslag	16,000	32,000	48,000	64,000
Tillskott från annat håll.....	84,000	68,000	52,000	36,000

Kostnaderna för inköpsresor m. m. inginge i inköpssumman. Återstode då ersättning för under regementsövningarna störtade hästar. Antalet sådana kunde sättas till 2 procent. Siffrorna för »tillskott från annat håll» borde därför under A. ökas till 129,000 kronor, 108,000 kronor, 87,000 kronor, 66,000 kronor samt under B. till 86,000 kronor, 72,000 kronor, 58,000 kronor och 44,000 kronor.

För dödsfall eller otjänstbarhet för alltid, inträffad under utackorderingstiden, vore hästarna försäkrade, och den värdeminskning, hästen

kunde hava undergått, syntes kunna ersättas med vinsten av försålda hästar, vilken ej vore beräknad såsom inkomst. [62.]

1915 års sakkunniga hade ansett, att förhandenvarande omständigheter syntes föranleda till det antagandet, att övergången från lejoningssystemet till det nu ifrågasatta bleve synnerligen lätt. Då emellertid de flesta av de hästar, de sakkunniga åsyftat, numera vore för gamla för att börja utackorderas och framför allt ej av den klass och den typ, som dessa utackorderingshästar borde vara, måste tanken på sådan överföring vid försöken lämnas åt sidan. Dessutom skulle man på denna väg ej få något utslag på ett visst områdes förmåga att leverera lämpliga utackorderingshästar. Under försöken borde inköpas 6 à 8 års hästar, vilka så mycket som möjligt vore typiska draghästar för artilleriet, därvid samarbete även borde sökas med uppfödare av nordsvenska hästar. Det vore för landets krigsberedskap av synnerligen stor nytta att kunna inarbeta för armén lämpliga draghäststyper, något olika för olika delar av landet. Dessutom vore det för truppförbandens utbildning av största vikt, att verkligt dugliga draghästar erhöles.

Hästarna borde inom arméfördelningsområdet få inköpas genom truppförbandschefens försorg, oberoende av om de varit inlejda eller ej, helst utan mellanhänder, samt utackorderas, i första hand till de förutvarande ägarna, enligt kontrakt, i huvudsak överensstämmande med de vid Vendes artilleriregemente gällande. Att hästarna skulle inköpas och utackorderas inom arméfördelningsområdet, berodde därpå, att det inom t. ex. femte arméfördelningsområdet syntes vara lättare att inköpa och utackordera hästar än inom fjärde, och erfarenheterna från försöken borde gälla vid systemets tillämpande inom hela armén, enär truppförbanden finge sig tilldelade vissa områden i och för upphandling och utackordering. Vid genomfört system kunde dock ej indelning efter arméfördelningsområden fasthållas, då t. ex. fjärde arméfördelningsområdet skulle bliva så mycket hårdare belastat än de närgränsande. Att binda regementschefen vid att behöva göra inköp utslutande bland de lejda hästarna vore olämpligt. Vid en del truppförband hade endast undantagsvis inlejts för inköp lämpade hästar. Därest truppförbandet skulle hava verklig nytta av hästen under en följd av år och hästen således ekonomiskt »bära sig», borde endast fullt dugliga hästar inköpas. Utackorderades hästen till säljaren, hade denne i regel större intresse av att sköta hästen väl under utackorderingstiden, vartill även borde bidra tanken på att få tillbaka hästen, då den blivit 16 år.

De utackorderade hästarna borde ej få utgöra det huvudsakliga hästbeståndet inom ett större område. I dylikt fall skulle nämligen

[62.] detta område, till men för det under kriget fortsatta jordbruket, vid krigstillfälle bliva hästtomt. En viktig sak vid dessa försök vore även, att systemet bleve populärt och att fodervärdarna märkte, att det genomfördes rationellt och utan ofta inträffande ändringar i bestämmelserna, vilket skapade osäkerhet och därav följande olust att mottaga utackorderade hästar. Vidare vore lämpligt, att hästarna vid inköpet bleve tilldelade samma division (respektive samma batteri), att noggranna rullor fördes över hästarna, samt att utackorderingsställena om möjligt sammanhölles divisions-(batteri-)vis.

Av synnerlig vikt vore, att såsom ledare för försöken utsåges en officer med blick och intresse för saken och med förutsättning att få fodervärdarna intresserade för systemet och för hästarna. Inom landsdelar, där intresset för hästar och hästvård ej vore så allmänt som i Skåne, vore det av stor vikt att från början skapa en god tradition på området. Klara bestämmelser angående rese- och traktamentsersättning för den eller de, som av regementschefen beordrades inspektera utackorderingshästarna, vore nödvändiga. Varje häst beräknades bliva besiktigad en à två gånger om året.

Under återopande av vad sålunda anförts, föresloge intendentsdepartementet,

att under åren 1917—1920 försök med utbyte av lejda hästar mot inköpta anställdes vid Svea artilleriregemente och vid Norrlands artilleriregementes detachement i Boden;

att under denna tid genom respektive truppförbandschefers försorg årligen inköptes, vid Svea artilleriregemente 75 och vid Norrlands artilleriregementes detachement i Boden 25 för fältartilleriet fullt lämpliga 6- à 8-åriga draghästar, vilkas utackordering före inköpet vore säkerställd;

att anslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar under dessa år måtte utgå som vanligt till dessa truppförband;

att nämnda truppförband under åren 1917—1920 tilldelades följande belopp för inköp av hästar nämligen:

under förutsättning att nu rådande häst- och uthyfningspriser fortfarande:

	1917. Kronor.	1918. Kronor.	1919. Kronor.	1920. Kronor.
Svea artilleriregemente...	96,750: —	81,000: —	65,250: —	49,500: —
Norrlands artilleriregementes detachement i Boden	32,250: —	27,000: —	21,750: —	16,500: —

under förutsättning att häst- och inlejningspriser sjönke:

[62.]

	1917.	1918.	1919.	1920.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Svea artilleriregemente...	64,500: —	54,000: —	43,500: —	33,000: —
Norrlands artilleriregementes detachement i Boden	21,500: —	18,000: —	14,500: —	11,000: —

att rese- och traktamentsersättning för resor i och för inspektion av utackorderade hästar utbetalades från reseanslaget;

att hästarna genom truppförbandschefernas försorg inköptes och utackorderades inom respektive arméfördelningsområden;

att inom departementet upprättat förslag till kontrakt användes och ovan angivna synpunkter beaktades; samt

att vederbörande chef beordrades att årligen till arméförvaltningens intendentsdepartement inkomna med rapport angående försöken.

För egen del har arméförvaltningen tillstyrkt bifall till det sålunda uppgjorda förslaget samt hemställt, att under hästlejningsanslaget måtte för år 1918 för ifrågavarande ändamål beräknas ett belopp av 129,000 kronor. Arméförvaltningen ansåge sig böra framhålla, att minst detta belopp borde genom den föreslagna åtgärden kunna inbesparas å kommande års lejningsanslag.

Såsom förut nämnts, yttrade jag till statsrådsprotokollet den 14 januari 1916, att jag ansåge sannolikt, att ett utbyte av lejda hästar mot inköpta skulle för statsverket medföra icke oväsentliga ekonomiska fördelar. Denna min uppfattning finner jag ytterligare bestyrkt av den till grund för intendentsdepartementets förevarande förslag liggande utredningen. Vid sådant förhållande och då ett rationellt genomförande av det nya systemet otvivelaktigt skulle medföra beaktansvärda fördelar även i militärt hänseende, finner jag mig böra tillstyrka, att försök med samma system anordnas i den av intendentsdepartementet föreslagna omfattningen.

Departements-
chefen.

Kostnaderna för ifrågavarande försök, vilka äro avsedda att pågå under fyra år, hava av intendentsdepartementet beräknats till 150,000 kronor om året, under förutsättning att nuvarande häst- och lejningspriser komma att fortfara (alternativ A), och till 100,000 kronor om året, under förutsättning att nämnda priser komma att sjunka (alternativ B). Av berörda belopp har emellertid viss för varje år stigande andel ansetts kunna bestridas av uppkommande besparingar å årets

[62.] hästlejningsanslag. Under första året skulle sålunda av dessa kunna bestridas enligt alternativ A 24,000 kronor och enligt alternativ B 16,000 kronor. Det för ändamålet ytterligare erforderliga beloppet skulle alltså belöpa sig till 126,000 kronor, respektive 84,000 kronor, vilka belopp med hänsyn till utgående ersättning för under regementsövningarna störtade hästar dock borde ökas till 129,000 kronor, respektive 86,000 kronor. Arméförvaltningen, som ansett alternativ A böra läggas till grund för anslagsäskandet, har i enlighet härmed hemställt, att hästlejningsanslaget måtte för år 1918 ökas med förenämnda belopp, 129,000 kronor.

Mot de sålunda uppgjorda kostnadsberäkningarna har jag icke något att erinra. Däremot anser jag mig icke böra biträda arméförvaltningens förslag om hästlejningsanslagets höjande med nyssnämnda belopp, 129,000 kronor. Såsom förut nämnts, är detta belopp beräknat under förutsättning att nu rådande höga häst- och lejningspriser komma att fortfara. Då emellertid till grund för beräklandet av truppförbandens lejningsanslag ansetts böra läggas icke de nuvarande höga priserna utan de under normala förhållanden rådande, torde i enlighet härmed för nu ifrågavarande ändamål endast böra upptagas det lägre beloppet eller 86,000 kronor. Därest detta skulle komma att visa sig otillräckligt, torde det ytterligare erforderliga beloppet eller (129,000 — 86,000 =) 43,000 kronor kunna, likasom uppstående merkostnader under truppförbandens hästlejningsanslag, bestridas av de å anslaget förefintliga behållningarna, vilka, med hänsyn till vad arméförvaltningen upplyst angående deras storlek, torde därtill lämna tillgång.

Sammanfattning.

I enlighet med vad jag nu anfört, har jag låtit uppgöra beräkning av anslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar (se bil. 86), slutande å ett belopp av 939,516 kronor eller 75,958 kronor mera än för innevarande år.

Jag hemställer alltså, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att öka reservationsanslaget till lega av hästar	
för truppförbandens övningar,	
nu	kronor 863,558: —
med	» 75,958: —
till	kronor 939,516: —

N. Diverse.

1. Ersättning för förskott.

[63.]

Arméförvaltningen har till ersättande anmält följande förskottsvis utbetalda belopp, nämligen:

Till kommissionen för undersökning av vissa förhållanden inom rikets försvarsväsende m. m. enligt kungl. brev den 11 december 1908, den 29 januari, den 26 februari, den 2 april och den 10 juli 1909, den 7 april och den 24 november 1911 samt den 18 juni 1915	kronor	36,794: 45
» riks försäkringsanstalten för utanordnande av ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, samt gottgörelse för handläggning av ärenden rörande dylik ersättning enligt kungl. brev den 9 maj 1913 och den 13 mars 1914	»	4,632: 22
» beredningarna för utredning av frågor om rikets försvarsväsende enligt kungl. brev den 1 och den 30 december 1911 samt den 12 februari och den 30 juli 1915	»	14,620: 48
» ersättning för viss utredning rörande åtgärder för säkerställande av Gottlands truppers mobilisering m. m. enligt kungl. brev den 4 oktober 1912 och den 19 december 1913	»	1,770: 03
» sakkunniga för viss utredning rörande förläggningssort för infanteriskjutskolan enligt kungl. brev den 24 oktober 1913 och den 30 april 1915	»	3,100: —
» sakkunnig för att inom lantförsvarsdepartementet biträda med verkställande av omarbetning av övergångsplanerna till den nya härordningen enligt kungl. brev den 17 september 1914	»	275: —

Transport kronor 61,192: 18

[63.]		Transport	kronor 61,192: 18
	Till sakkunnig för att inom lantförsvarsdepartementet biträda med utarbetande av förslag till erforderliga bestämmelser rörande officers- och reservofficersutbildningen vid armén enligt kungl. brev den 17 september 1914	»	630: —
	» sakkunniga för utarbetande av förslag till omorganisation av arméns musik enligt kungl. brev den 17 september och den 6 november 1914, den 5 och den 28 maj 1915 samt den 28 januari 1916	»	8,444: 55
	» sakkunniga för verkställande av utredning i fråga om uttrangerade stamhästars fortsatta användning m. m. enligt kungl. brev den 17 september, den 6 november och den 17 december 1914, den 22 januari och den 11 juni 1915.....	»	5,273: 32
	» sakkunniga för verkställande av utredning och utarbetande av förslag angående vissa värnplik- tigas tjänstgöring enligt kungl. brev den 17 september 1914, den 22 januari, den 19 februari, den 3 och den 17 december 1915	»	5,148: 65
	» sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag angående omorganisation av väg- och vattenbyggnadskåren enligt kungl. brev den 17 september, den 3, 6 och 13 november 1914 och den 21 januari 1916	»	10,527: 91
	» sakkunniga för utarbetande av förslag till bestämmelser angående upprättande av reservstater vid armén enligt kungl. brev den 17 september och den 13 november 1914 samt den 16 oktober 1915	»	2,504: 38
	» sakkunniga för revision av bestämmelserna rörande arméns och marinens avlöning under krigstjänstgöringstid enligt kungl. brev den 27 oktober, den 21 november och den 1 december 1914 samt den 12 mars och den 28 maj 1915...	»	6,316: 44
	Till ersättning åt översten H. E. Hult och kaptenen C. H. E. M. Kreüger för visst uppdrag enligt kungl. brev den 30 oktober 1914 och den 19 februari 1915	»	1,854: —
			Transport kronor 101,891: 43

	Transport kronor	101,891: 43	[63.]
Till sakkunniga för verkställande av utredning rörande landstormens utrustning m. m. enligt kungl. brev den 12 februari, den 28 maj, den 11 juni och den 17 december 1915 samt den 9 juni 1916	»	18,082: 10	
» översten C. M. Fallenius m. fl. för visst uppdrag enligt kungl. brev den 12 februari 1915	»	150: —	
» sakkunniga för verkställande av omarbetning av gällande infanteriexercisreglemente enligt kungl. brev den 26 februari och den 12 mars 1915	»	6,007: —	
» landssekreteraren P. A. V. Schotte för biträde inom lantförsvarsdepartementet enligt kungl. brev den 7 maj 1915	»	400: —	
» översten G. R. J. Åkerman och kommandören S. J. F. C. Ankarcrona enligt kungl. brev den 14 maj 1915	»	920: —	
» ledamoten av riksdagens andra kammare E. A. Nilsson och majoren G. J. Rabe för viss utredning enligt kungl. brev den 14 maj 1915	»	1,224: 60	
» kaptenen R. F. Müntzing för visst uppdrag enligt kungl. brev den 28 maj 1915	»	610: —	
» kaptenen S. O. W. Karlberg för visst uppdrag enligt kungl. brev den 23 juni 1915	»	300: —	
» ersättning för uppdrag vid utredning rörande inkvarteringsförhållanden ordnande inom armén m. m. enligt kungl. brev den 22 januari, den 28 maj och den 3 september 1915	»	6,122: 47	
» generalmajoren A. Odelstierna och överintendenten C. O. Möller för visst arbete enligt kungl. brev den 10 september 1915	»	500: —	
» häradshövdingen H. V. Himmelstrand för biträde inom lantförsvarsdepartementet med viss utredning enligt kungl. brev den 29 oktober 1915	»	450: —	
» översten J. A. F. Carleson och kaptenen S. O. W. Karlberg enligt kungl. brev den 3 december 1915	»	534: —	

eller tillsammans kronor 137,191: 60

[63.] Med anledning härav får jag hemställa, det tackes Eders Kungl. Departements- Maj:t föreslå riksdagen
chefen.

att till *täckande av ifrågavarande förskott* å extra stat för år 1918 anvisa, i jämnt krontal, ett förslags- anslag av högst 137,192 kronor.

2. Understöd åt föreningar och till skrifter ut-
givande, *oförändrat ordinarie reservationsanslag*..... kronor 18,000: —

[64.]

3. Soldathemsverksamhet.

Anslag för år 1916. Med anledning av en inom riksdagen väckt motion beslöt 1915 års riksdag att för år 1916 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett extra anslag å fjärde huvudtiteln av 10,000 kronor, att tilldelas centralstyrelsen för Förbundet soldaternas vänner för att mot redovisningsskyldighet användas till förbundets verksamhet på villkor, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt bestämma.

Anslag för år 1917. Uti förra årets statsverksproposition upptogs icke något anslag för ifrågavarande ändamål. Emellertid beslöt riksdagen, med anledning av särskilda inom riksdagen väckta motioner, att på extra stat för år 1917 till understöd åt föreningar, som verka för ökad trevnad för manskapet och dess höjande i sedligt och religiöst hänseende, bevilja ett anslag av 10,000 kronor att på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, användas som bidrag till föreningarnas omkostnader för soldathemsverksamhet å förläggningssorter och mötesplatser.

Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 21 juni 1916 anbefallt arméförvaltningens civila departement att inkomma med förslag till närmare bestämmelser angående anslaget användande, avgav departementet, efter att hava inhämtat yttranden från vederbörande arméfördelnings- och truppförbandschefer, militärbefälhavaren på Gottland och kommandanten i Boden, förslag i ämnet. Departementet framhöll därvid, att vid förslaget uppgörande hänsyn tagits dels, i den mån sådant varit möjligt, till de av vederbörande uttalade önskemål rörande de samman- slutningar, som ansetts bära ifrågakomma, och de belopp, som begärts för desamma, dels till förläggningen av truppförbanden, såsom i Boden, där proportionsvis större bidrag borde utgå, dels till förefintligheten å

samma ort av flera truppförband eller av flera för ändamålet i fråga verkande sammanslutningar, dels ock till den omfattning dylik sammanslutning ägde samt, enligt lämnade upplysningar, dess drivande av annan verksamhet vid sidan av den, för vilken bidrag vore föreslaget att utgå.

[64.]

Vid anslaget fördelning syntes det departementet lämpligt att uppdelade de för ändamålet i fråga verkande sammanslutningarna i tre grupper, nämligen

I. Förbundet »Soldaternas vänner» med därtill anslutna soldathem (föreningar);

II. Sammanslutningar avseende truppförbandens egen soldathemsverksamhet; samt

III. Övriga från truppförbanden fristående sammanslutningar, som verkade för ökad trevnad för manskapet och för dess höjande i sedligt och religiöst hänseende.

Departementet hemställde, att till sammanslutningar, hänförliga till grupp I, måtte få utgå ett belopp av 5,600 kronor. Härav borde 2,300 kronor genom centralstyrelsens för förbundet »Soldaternas vänner» med 100 kronor ställas till omedelbart förfogande av envar av 23 angivna, förbundet tillhörande sammanslutningar. Återstoden av förstnämnda belopp eller 3,300 kronor borde ställas till disposition av centralstyrelsen för förbundet »Soldaternas vänner» att enligt förbundets program användas för utbildande av ledare och utsändande av föredragshållare till de till förbundet anslutna soldathemsföreningar och för det ändamål, nämnda styrelse i övrigt kunde finna lämpligt.

För sammanslutningar, tillhörande grupp II, borde utgå sammanlagt 2,900 kronor, att fördelas med 1,000 kronor till Oscar II:s paviljong i Boden, med 200 kronor till soldathemmen vid vart och ett av följande truppförband, nämligen Karlskrona grenadjärregemente, Jönköpings och Älvsborgs regementen, Göta och Svea trängkårer, Västmanlands och Hälsinge regementen samt Jämtlands fältjägarregemente, med 200 kronor till Umeå-regementenas läse- och slöjdstuga samt med 100 kronor till Södra skånska infanteriregementets soldathem å Revinge. Understödsbeloppen borde ställas till disposition av vederbörande truppförbandschefer.

Återstoden av anslaget eller 1,500 kronor borde avses för sammanslutningar, som vore att hänföra till grupp III. Beloppet borde fördelas med 200 kronor till en var av Hässleholms kristliga ungdomsförening, Soldathemmet å Oscar Fredriksborg, Härnösands stiftsråd, Ångermanlands kristliga ungdomsförbund och K. F. U. M. i Östersund

- [64.] samt med 100 kronor till en var av Missionsföreningen Betlehem i Landskrona, K. F. U. M. i Ystad, Östgöta trängkärs nykterhetsförening, Karlsborgs missionsförening och Fälttelegrafskårens nykterhetsförening. Jämväl dessa belopp borde ställas till disposition av cheferna för vederbörande truppförband.

Genom brev den 15 december 1916 godkände Kungl. Maj:t den av civila departementet sålunda föreslagna fördelningen av anslaget.

Departements-
chefen.

Då riksdagen, efter därom väckta motioner, funnit sig böra ställa till Kungl. Maj:ts förfogande anslag för främjande av den verksamhet, varom här är fråga, och då denna jämväl synes vara förtjänt att av staten för framtiden understödjas, torde anslag nu böra för ändamålet av riksdagen äskas. Detta torde böra utgå med samma belopp som för innevarande år eller 10,000 kronor och fördelas efter enahanda huvudgrunder som årets anslag.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för *understödjande av soldathemsverksamheten*
vid arméns truppförband å extra stat för år 1918
anvisa ett anslag av 10,000 kronor.

- [65.] 4. Extra utgifter, *oförändrat ordinarie reservationsanslag* kronor 600,000: —

5. Civilanställning.

Å riksstaten har alltsedan år 1915 varit på extra stat uppfört ett förslagsanslag av 20,000 kronor till underlättande för volontärer, som efter rekapitulation tjänat minst fem år, att erhålla civilanställning i statens tjänst.

Genom kungörelse den 19 februari 1915 har Kungl. Maj:t utfärdat bestämmelser angående beredande av anställning i postverket för viss personal vid armén, och skola enligt dessa bestämmelser vissa kostnader för ändamålet utgå från nu förevarande anslag.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har nu anmält, att någon erfarenhet angående storleken av dessa kostnader hittills icke vunnits. Med underdånig skrivelse den 8 februari 1916 hade emellertid arméförvaltningens civila departement överlämnat förslag till kungörelse angående beredande av anställning vid statens järnvägar för viss personal vid armén. Därest

berörda förslag vunne Kungl. Maj:ts gillande, komme kostnaderna för [65.] ifrågavarande ändamål att ökas.

Då utgifter på grund av sålunda redan meddelade eller blivande bestämmelser för ifrågavarande ändamål även under år 1918 komme att bli erforderliga, men ledning hittills icke kunnat vinnas för bedömande, i vad mån anslaget kunde behöva höjas, hemställde arméförvaltningen, att å extra stat för år 1918 måtte för ändamålet anvisas ett förslagsanslag till enahanda belopp, som beviljats för år 1917, eller 20,000 kronor.

Under erinran att Kungl. Maj:t den 1 december 1916 utfärdat kun- Departementa
görelse angående beredande av anställning vid statens järnvägar för chefen.
viss personal vid armén samt under återopande av vad arméförvaltningen anfört, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att till åtgärder för *civilanställning* å extra stat
för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 20,000 kronor.

6. Åtgärder för lantförsvarets stärkande.

[66.]

Uti en till 1916 års riksdag avlåten proposition (nr 220) gjorde Kungl. Maj:t framställning angående vidtagande av åtskilliga, av erfarenheterna från det pågående kriget föranledda åtgärder för lantförsvarets stärkande.

I skrivelse den 13 juni 1916 (nr 219) anmälde riksdagen, bland annat, att riksdagen vid behandlingen av förenämnda proposition funnit sig icke kunna ägna de framlagda förslagen i deras helhet en så ingående prövning, som påkallades av deras omfattning och vikt. En ytterligare utredning hade nämligen i åtskilliga hänseenden funnits behöfelig. Det syntes emellertid ankomma på Kungl. Maj:t att så anordna en dylik utredning, att den icke behövde kräva någon längre tid. Riksdagen ville ifrågasätta, om icke i detta sammanhang även vissa försvarsangelägenheter, som icke inginge i den kungl. propositionen, men vilkas framläggande av Kungl. Maj:t förebådats, lämpligen kunde komma i beaktande.

Med anledning av vad riksdagen sålunda uttalat, har genom särskilt tillkallade sakkunniga inom lantförvarsdepartementet verkställt utredning angående de lantförvarsbehov, som med hänsyn till de under kriget vunna erfarenheterna böra i första rummet tillgodoses. En-

[66.] ligt vad denna utredning givit vid handen, bör, jämte vidtagande av vissa andra åtgärder, dels uppsättas ett nytt tungt artilleriregemente, dels verkställas en omorganisation av arméns flygvapen. Ifrågavarande uppsättning och omorganisation skulle taga sin början från och med år 1918, och hava kostnaderna härför — fränsett engångskostnaderna, vilka torde böra bestridas av särskilda medel — för nämnda år beräknats till i runt tal 1,500,000 kronor.

Då emellertid förevarande ärende ännu icke föreligger i sådant skick, att det kan underställas Kungl. Maj:ts prövning, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående vissa *åtgärder för lantförsvarets stärkande*, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 beräkna ett förslagsanslag av 1,500,000 kronor.

[67.] 7. Löneförbättring åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

Under åberopande av vad statsrådet och chefen för finansdepartementet förut denna dag anført i fråga om löneförbättring för år 1918 åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående *löneförbättring för år 1918 åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare*, tillsvidare bland de ordinarie anslagen under fjärde huvudtiteln beräkna ett belopp av 1,600 kronor.

[68.] 8. Provisorisk lönereglering för viss personal vid lantförsvaret.

Uti underdånig skrivelse den 8 december 1916 har arméförvaltningen gjort framställning om tillfällig löneförbättring för viss personal vid lantförsvaret.

Då jag har för avsikt att föreslå avlåtandet av proposition i ämnet till innevarande års riksdag, men ärendet ännu icke föreligger i det

skick, att det nu kan underställas Kungl. Maj:ts prövning, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

[68.]

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlåtas angående *provisorisk lönereglering för viss personal vid lantförsvaret*, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 beräkna ett förslagsanslag av 3,000,000 kronor.

Fjärde huvudtitelns anslag i sin helhet.

Beträffande här förut omförmälda ordinarie anslag, vid vilka jag icke gjort någon framställning, har jag icke att föreslå någon förändring. I sammanhang härmed ber jag dock få erinra, att vid bifall till vad i den under punkten 67 omförmälda propositionen kan bliva föreslaget vissa i ordinarie avlöningsstater uppförda vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare komma att erhålla avlöningsförmåner utöver vad i vederbörande stat angives.

Fjärde huvudtitelns <i>ordinarie anslag</i> utgöra för	
år 1917 tillhoppa	kronor 60,878,448: —
Genom de av mig å vissa anslag ifrågasatta tillökningarna eller minskningarna skulle summan av de ordinarie anslagen ökas med	» 3,396,250: —
och alltså komma att för år 1918 utgöra	kronor 64,274,698: —

Fjärde huvudtitelns <i>extra anslag</i> utgöra för år 1917	
tillhoppa	kronor 51,356,052: —
Summan av de utav mig för år 1918 tillstyrkta extra anslagen understiger motsvarande summa för år 1917 med	» 29,612,750: —
och skulle således komma att utgöra	kronor 21,743,302: —

Härvid är emellertid att märka, att bland de extra anslagen för år 1917 ingå 46,463,861 kronor för tryggande av rikets neutralitet. Frånräknas detta belopp, utgöra fjärde huvudtitelns extra anslag för år 1917 4,892,191 kronor. De av mig för år 1918 tillstyrkta extra anslagen överstiga alltså denna summa med 16,851,111 kronor.

Jag har låtit uppgöra en tabellarisk översikt i fråga om ökning och minskning å de ordinarie anslagen ävensom i fråga om anslagen å extra stat (se bil. 87).

Huvudtitelns slutsumma, utgörande för år 1917 kronor 112,234,500: —
 skulle, under förutsättning av bifall till mitt förslag, uppgå till » 86,018,000: —

Vad departementschefen sålunda i avseende å regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel yttrat, tillstyrkt och hemställt, täcktes, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla; och skulle utdrag av detta protokoll tillställas finansdepartementet till ledning vid avfattandet av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov för år 1918.

Ur protokollet:

Harald Wiens.

Stat

för Arméförvaltningen.

	K r o n o r					
	Lön.	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg.	Missräkningspenningar och arvode, vikariatsersättning, tillfälligt biträde och renskrivningskostnad m. m.	Summa.	
Arméförvaltningens civila ämbets- och tjänstemän.						
Chef: generalkrigskommissarien	7,000	3,000	1,000	—	11,000	
1 krigsråd	5,000	2,500	600	—	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
3 d:o	15,000	7,500	1,800	—	24,300	
1 tjänsteman i 2:a lönegraden .	3,600	1,800	400	—	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
10 d:o	36,000	18,000	4,000	—	58,000	
1 tjänsteman, krigskassör . . .	3,600	1,800	400	500	6,300	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 tjänsteman i 1:a lönegraden .	2,200	1,500	300	—	4,000	
15 d:o	33,000	22,500	4,500	—	60,000	} Skall, i likhet med övriga bataljonsläkare, vara berättigad till lönetillägg enligt 1911 års riksdags beslut.
1 domäntjänsteman	—	—	—	4,000	4,000	
1 ombudsman	—	—	—	4,000	4,000	
Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse.						
Chef: generalfältläkaren, lön . .	7,000	—	—	—	—	
dagavlönning å 7 kronor . . .	2,555	—	—	—	9,555	} Efter 5 års väl vitsordad tjänst höjes lönen med 600 kronor.
1 överfältläkare, föredragande för sanitetsärenden, lön . . .	5,300	—	—	—	—	
dagavlönning å 5 kronor . . .	1,825	—	—	—	7,125	} Avlöning å intendenturkårens stat.
1 fältveterinär, föredragande för veterinärärenden, lön	4,000	—	—	—	—	
dagavlönning å 5 kronor . . .	1,825	—	—	—	5,825	} Av lönen beräknas kronor 80: 95 såsom ersättning för ved och lyse m. m.
1 byråassistent, regementsläkare, lön	4,000	—	—	—	—	
dagavlönning å 5 kronor . . .	1,825	—	—	—	5,825	
1 assistent, bataljonsläkare, lön	2,400	—	—	—	—	} Av lönen beräknas kronor 80: 95 såsom ersättning för ved och lyse m. m.
dagavlönning å 4 kronor . . .	1,460	—	—	—	3,860	
1 adjutant, bataljonsläkare, lön	2,400	—	—	—	—	} Av lönen beräknas kronor 80: 95 såsom ersättning för ved och lyse m. m.
dagavlönning å 4 kronor . . .	1,460	—	—	—	3,860	
1 assistent, officer vid intendenturkåren	—	—	—	—	—	
1 förvaltare	—	—	—	—	—	
1 förrädsavaktmästare, lön . . .	980 95	—	—	—	—	
dagavlönning å 0.50 krona . .	182 50	—	—	—	1,163 45	

Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.

Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.

Efter 5 års väl vitsordad tjänst höjes lönen med 600 kronor.

Skall, i likhet med övriga bataljonsläkare, vara berättigad till lönetillägg enligt 1911 års riksdags beslut.

Avlöning å intendenturkårens stat.

Av lönen beräknas kronor 80:95 såsom ersättning för ved och lyse m. m.

	K r o n o r					
	Lön.	Tjänst- görings- penningar.	Orts- tillägg.	Misräk- ningspen- ningar och arvode, vikariats- ersättning, tillfälligt biträde och renskriv- ningskost- nad m. m.	Summa.	
Biträden:						
1 biträdesbefattning av 3:e löne- graden	1,100	750	150	—	2,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
4 d:o	4,400	3,000	600	—	8,000	
1 biträdesbefattning av 2:a löne- graden	900	550	150	—	1,600	
7 d:o	6,300	3,850	1,050	—	11,200	
1 biträdesbefattning av 1:a löne- graden	700	350	150	—	1,200	
12 d:o	8,400	4,200	1,800	—	14,400	
Till vikariatsersättning, tillfällig renskrivningskostnad, arvoden åt e. o. tjänstemän och tillfäl- ligt biträde m. m.	—	—	—	53,195	53,195	
Till merkantilt eller tekniskt ut- bildad konsulent	—	—	—	3,000	3,000	
1 förste vaktmästare	900	450	150	—	1,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor. Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
1 vaktmästare	700	350	150	—	1,200	
6 d:o	4,200	2,100	900	—	7,200	
Summa kronor	170,213 45	74,200 —	18,100 —	64,695 —	327,208 45	

Efter 5 år kan lönen höjas
med 200 kronor och efter
10 år med ytterligare
200 kronor.

Efter 5 år kan lönen höjas
med 100 kronor.
Efter 5 år kan lönen höjas
med 100 kronor och efter
10 år med ytterligare
100 kronor.

Övrig till Arméförvaltningen hörande personal, nämligen:

å artilleridepartementet:

Chef: generalfälttygmästaren, föredragande: fälttygmästaren, 6 artilleristabsofficerare, 7 departementsskrivare.

å fortifikationsdepartementet:

Chef: chefen för fortifikationen, föredragande: regementsofficer vid fortifikationen, officerare och underofficerare vid fortifikationen efter behov; samt

å intendentsdepartementet:

Chef: generalintendenten, föredragande: två regementsofficerare vid intendenturkåren, officerare och underofficerare vid intendenturkåren efter behov; åtnjuta avlöning från andra stater.

- Anm. 1.* Angående den civilmilitära personalen vid sjukvårdsstyrelsen tillkommande avlöning, inkvarterings- och servisbidrag samt pension gäller, vad i sådant avseende är för annan dylik personal i särskilda författningar stadgat.
- Anm. 2.* Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, varjämte å lönen avdragas 15 kronor årligen.
- Anm. 3.* De för arméförvaltningens ämbets- och tjänstemän samt betjante ifrågakommande ålderstillägg å lön skola utgå från fjärde huvudtitelns anslag till ålderstillägg.
- Anm. 4.* Därest förrådsvaktmästaren vid sjukvårdsstyrelsen i sådan egenskap icke beredes fri bostad, må han från anslaget till inkvarteringskostnader uppbära hyresersättning med belopp, motsvarande sergeants inkvarterings- och servisbidrag.
- Anm. 5.* Denna lönestat gäller under förutsättning, att föreskrift finnes därom, att samtliga ordinarie tjänstemän och betjante skola, i den mån undantag ej anses böra stadgas eller för särskilda fall efter prövning medgivas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar varje söckendag.
-

Stat

för Generalitetsstaten.

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.		Summa kronor.	
Lön, arvode, löne-tillagg.	Dagavlönning, furageersättning		Summa kronor.							
	Å kr. pr dag i 365 dagar.	kronor.								
Kronor.										
Officerare.										
8 000	7	2 555	10 555	Inspektör för infanteriet, inspektör för militärläroverken m. m., arméfördelningschefer, generalfalttygmästare, chef för fortifikationen, generalstabschef	11	116 105	—	—	—	—
6 000	6	2 190	8 190	Inspektör för kavalleriet	1	8 190	—	—	—	—
1 000	—	—	1 000	Inspektör för kavalleriet, kommandant i Boden och militärbefälhavare å Gottland, arvoden . . .	3	3 000	—	—	—	—
500	—	—	500	Såsom brigadchefer förordnade regementschefer vid infanteriet, arvoden	12	6 000	—	—	133 295	—
Civilmilitär personal.										
4 500	5	1 825	6 325	Fältläkare	6	—	—	—	37 950	—
Gottgörelse för tjänstehästar.										
400	1	365	765	Lönetillägg och furageersättning för sammanlagt 35 tjänstehästar, förslagsvis, högst	35	26 775	—	—	—	—
250	—	—	250	Lönetillägg för en tjänstehäst . . .	1	250	—	—	27 025	—
Hyra, expenser m. m.										
Till hyra, eldning, belysning och städning av inspektörens för infanteriet, inspektörens för militärläroverken m. m., arméfördelningschefernas samt inspektörens för kavalleriet expeditioner ävensom										
Transport										
—	—	—	—	—	—	—	—	—	198 270	—

E n h e t s k o s t n a d .						
Lön, arvode, löne- tillägg. Kronor.	Dagavlöning, furageersättning		Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
	å kr. pr dag i 365 dagar.	kronor.				
				—	—	198 270
				—	—	36 600
				—	—	234 870

Transport	—	—	—	198 270
till skrivmaterialier, blanketter, övriga tryckkalster, underhåll av expeditionsmateriel, inbindning samt fyllnad i dagavlöning åt expeditionshavande underofficerare m.m. vid nämnda expeditioner	—	—	—	36 600
Summa kronor	—	—	—	234 870

Anm. 1. För tjänsteresor till möten och mönstringar åtnjuter inspektören för infanteriet rese- och traktementsersättning, övriga medlemmar av generalitetet däremot endast reseersättning, allt enligt gällande resereglemente.

Anm. 2. De i staten upptagna medel till gottgörelse för tjänstehästar skola, i de fall då stamhäst icke tillhandahålles vederbörande enligt de nya bestämmelserna rörande hästhållningen vid armén, användas sålunda, att dylik gottgörelse utgår för två hästar till officer ur generalitetet, inspektören för kavalleriet och förste adjutant hos arméfördelningschef samt för en häst till andre adjutant hos arméfördelningschef.

Anm. 3. I den mån kronan enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser tillhandahåller stamhästar i stället för tjänstehästar, skall i staten upptagen gottgörelse för tjänstehästar icke vidare utgå. Likaledes skall, i den mån kronan enligt särskilda av Kungl. Maj:t givna bestämmelser övertager anskaffning och underhåll av tjänstehästs mundering samt tillhandahållande in natura av stallrum, furage, vatten, ljus, veterinärvård och skoning för dylik häst ävensom ombesörjer tjänstehästs skötsel, det i staten upptagna lönetillägget nedsättas till 250 kronor för år räknat samt furageersättningen indragas.

Stat

för Generalstabens fast anställda personal.

E n h e t s k o s t n a d.										
Lön, arvode, löne- tillägg.		Dagavlönning, tjänstgörings- penningar, furageersättning		Orts- tillägg.		Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Kronor.		å kr. pr dag i 365 dagar.	kronor.	Kronor.						
A. Militärstaten.										
Överadjutanter.										
6 000	—	6	2 190	—	—	8 190	Överstar	2	16 380	—
4 500	—	5	1 825	—	—	6 325	Överstelöjtnanter	4	25 300	—
4 000	—	5	1 825	—	—	5 825	Majorer	13	75 725	—
Stabsadjutanter.										
3 400	—	4	1 460	—	—	4 860	Kaptener av första klassen	23	111 780	—
2 400	—	4	1 460	—	—	3 860	Kaptener av andra klassen	6	23 160	—
1 500	—	3	1 095	—	—	2 595	Löjtnanter av första klassen . . .	6	15 570	—
Gottgörelse för tjänstehästar.										
400	—	1	365	—	—	765	Lönetillägg och furageersättning för sammanlagt 95 tjänstehästar, förslagsvis, högst	95	72 675	—
B. Civilstaten.										
5 900	—	—	1 200	—	—	7 100	Professor ¹⁾	1	7 100	—
3 600	—	—	1 800	400	—	5 800	Krigsarkivarie ²⁾	1	5 800	—
1 500	—	—	—	—	—	1 500	Bibliotekarie, arvode	1	1 500	—
1 500	—	—	—	—	—	1 500	Aktuariar, arvoden	3	4 500	—
900	—	—	450	150	—	1 500	Förste vaktmästare ³⁾	1	1 500	—
700	—	—	350	150	—	1 200	Vaktmästare ⁴⁾	3	3 600	—
Vikariatsersättning under semester för civila beställningsinnehavare med lön på stat								—	530	—
Summa kronor								—	—	365 120

¹⁾ Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.

²⁾ » 5 » » » » » 500 » och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

³⁾ » 5 » » » » » 100 » .

⁴⁾ » 5 » » » » » 100 » och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.

Anm. 1. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, varjämte å lönen avdragas 100 kronor årligen.

Anm. 2. Denna lönestat gäller under förutsättning, att föreskrift finnes därom, att samtliga ordinarie civila tjänst innehavare med lön på stat vid generalstabens skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter prövning medgivas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar varje söckendag.

Anm. 3. I den mån kronan enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser tillhandahåller stambästar i stället för tjänstehästar, skall i staten upptagen gottgörelse för tjänstehästar icke vidare utgå. Likaledes skall, i den mån kronan enligt särskilda av Kungl. Maj:t givna bestämmelser övertager anskaffning och underhåll av tjänstehästs mundering samt tillhandahållande in natura av stallrum, furage, vatten, ljus, veterinärvård och skoning för dylik häst ävensom ombesörjer tjänstehästs skötsel, det i staten upptagna lönetillägget nedsättas till 250 kronor för år räknat samt furageersättningen indragas.

Stat

för Kommendantsstaten.

En h e t s k o s t n a d.							
Lön, arvode, löne- tillägg.	Dagavlönning, furageersättning		Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.
	å kr. pr dag i 365 dagar.	kronor.					
Kronor.							
a) Kommendantskapet i Stockholm.							
3 000	—	—	3 000	Kommendant, arvode	1	3 000	
900	—	—	900	Vaktmästare, med skyldighet att bestrida vaktmästargöromålen såväl vid expeditionen som för arrestanterna, arvode	1	900	
				Till vaktjournaler, skrivmaterialier för expeditionen och vakterna, bokbindningskostnad, renhållning i expeditions- och vaktrummen, förstugor och korridorer, m. fl. extra utgifter	—	650	
Gottgörelse för tjänstehästar.							
400	1	365	765	Lönetillägg och furageersättning till kommendanten och en adjutant, efter en häst för vardera, <i>förslagsvis, högst</i>	2	1 530	6 080
b) Kommendantskapet å Karlsborg.							
3 000	—	—	3 000	Kommendant, arvode	1	3 000	
¹⁾ 3 000	—	—	3 000	Garnisonspastor	1	3 000	
4 000	5	1 825	5 825	Regementsläkare för Karlsborgs garnison och garnisonssjukhus . . .	1	5 825	
2 400	4	1 460	3 860	Bataljonsläkare för d:o d:o	1	3 860	
1 020	3	1 095	2 115	Bataljonsveterinär för Karlsborgs garnison	1	2 115	
				Skrivmaterialier m. m.	—	100	
Gottgörelse för tjänstehästar.							
400	1	365	765	Lönetillägg och furageersättning till kommendanten och en adjutant, efter en häst för vardera, <i>förslagsvis, högst</i>	2	1 530	19 430
c) Kommendantskapet i Boden.							
6 000	6	2 190	8 190	Kommendant	1	8 190	
Transport					—	8 190	25 510

¹⁾ Därav 2 000 kronor i lön och 1 000 kronor i arvode.

E n h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön, arvode, löne- tillägg. Kronor.	Dagavlönning, furageersättning		Summa kronor.					
	å kr. pr dag i 365 dagar.	kronor.						

1) Därav 4 000 kr. i lön och 1 000 kr. i arvode.

2) " 2 400 " " " " 1 000 " " " " .

Anm. I den mån kronan enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser tillhandahåller kommandanten i Boden ävensom adjutanterna vid kommandantskapen stamhästar, skall i staten upptagen gottgörelse för tjänstehästar icke vidare utgå. Likaledes skall, i den mån kronan enligt särskilda av Kungl. Maj:t givna bestämmelser övertager anskaffning och underhåll av tjänstehästs mundering samt tillhandahållande in natura av stallrum, furage, vatten, ljus, veterinärvård och skoning för dylik häst ävensom ombesörjer tjänstehästs skötsel, det i staten upptagna lönetillägget nedsättas till 250 kronor för år räknat samt furageersättningen indragas.

Stat

för Göta livgarde år 1918.

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och sekundchef . . .	1	8 190 —	168 850 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen .	11	28 545 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen .	11	23 265 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —		
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	68 402 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen .	14	22 820 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen .	12	18 120 —		
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	162 195 50	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	44	19 624 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	56	19 572 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	360	91 080 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
360 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
300 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral . . .	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral .	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		

E n h e t s k o s t n a d.								Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
Transport								—	—	399 448 —
Musikpersonal.										
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av förstaklassen	6	9 780 —			
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andraklassen	5	7 550 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurirer av andra klassen	4	2 170 —			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkorporaler	4	1 784 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpraler	4	1 398 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumslagare eller hornblåsare .	12	3 474 —		28 268 50	
Civilmilitär personal.										
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —			
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —			
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —			
1) 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45		13 478 45	
Summa högst kronor								—	—	441 194 95

¹⁾ Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.** Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.** Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.** Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.** Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.** Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.** Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänriker.
- Anm. 7.** Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 8.** En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Livregementets grenadjärer år 1918.

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- dar.	kronor.					
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och sekundchef . . .	1	8 190 —	168 850 —
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen .	11	28 545 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen .	11	23 265 —	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —	

En h e t s k o s t n a d.									
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.			Antal.	Kronor.	Summa kronor.
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
						Transport	—	—	315 444 50
						Musikpersonal.			
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50		Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —		Musiksergeanter av förstaklassen	2	3 260 —	
900 —	{ 1 —	278	556 —	1 543 —		D:o	3	4 629 —	
780 —	2 —	87	730 —	1 510 —		Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —	
780 —	{ 2 —	278	556 —	1 423 —		D:o	4	5 692 —	
	1 —	87	87 —						
360 —	— 50	278	139 —	499 —		Musikfurirer av andra klassen	4	1 996 —	
300 —	— 40	278	111 20	411 20		Musikkorporaler	4	1 644 80	
240 —	— 30	278	83 40	323 40		Musikvicekorpraler	4	1 293 60	
180 —	— 30	365	109 50	289 50		Trumslagare eller hornblåsare	2	579 —	
180 —	— 30	278	83 40	263 40		D:o	8	2 107 20	24 824 10
						Civilmilitär personal.			
1 000 —	—	—	—	1 000 —		Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —		Regementsläkare	1	5 825 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —		Bataljonsläkare	1	3 860 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —		Gevärshantverkare	1	1 630 —	
1) 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45		Förrädsvaktmästare	1	1 163 45	13 478 45
						Summa högst kronor	—	—	353 747 05

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrider.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänriker.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrädsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Första livgrenadjärregementet år 1918.

Enhetskostnad.									
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	168 850 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen .	11	28 545 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen .	11	23 265 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —		

En h e t s k o s t n a d.							Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.							
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.								
						Transport	—	—	316 313		
Musikpersonal.											
1 200	—	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50			
900	—	2	365	730	1 630	Musiksergeanter av förstaklassen	2	3 260			
900	—	2	278	556	1 543	D:o	3	4 629			
780	—	1	87	87							
780	—	2	365	730	1 510	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510			
780	{	2	278	556	1 423	D:o	4	5 692			
	{	1	87	87							
360	—	50	278	139	499	Musikfurirer av andra klassen	4	1 996			
300	—	40	278	111 20	411 20	Musikkorporaler	4	1 644 80			
240	—	30	278	83 40	323 40	Musikvicekorpraler	4	1 293 60			
180	—	30	365	109 50	289 50	Trumslagare eller hornblåsare	2	579			
180	—	30	278	83 40	263 40	D:o	8	2 107 20	24 824 10		
Civilmilitär personal.											
1 000	—	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000			
4 000	—	5	365	1 825	5 825	Regementsläkare	1	5 825			
2 400	—	4	365	1 460	3 860	Bataljonsläkare	1	3 860			
900	—	2	365	730	1 630	Gevärshantverkare	1	1 630			
1) 980 95	—	50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45	13 478 45		
Summa högst kronor							—	—	354 615 55		

¹⁾ Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.** Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.** Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.** Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.** Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.** Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitssordad tjänst.
- Anm. 6.** Uppkommande vakanser i »indelta» korporals- eller vicekorporalsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.** Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänriker.
- Anm. 8.** Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kongl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.** En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 1 saml. 1 häft.

Stat

för Andra livgrenadjärregementet år 1918.

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	163 990 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	8	38 880 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	11	28 545 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —	68 402 50	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —		
Underofficerare.									
1 120 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	68 402 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen .	14	22 820 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen .	12	18 120 —		
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	80 002 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	42	18 732 —		
120 —	—	—	—	120 —	D:o , indelta	2	240 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	39	13 630 50		
60 —	—	—	—	60 —	D:o , indelta	5	300 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsoldat av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarsoldat	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsoldat	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		
Transport						—	—		312 394 50

Enhetskostnad.							Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.							
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.								
Transport							—	—	312 394 50		
Musikpersonal.											
1 120	—	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50			
900	—	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av förstaklassen	2	3 260 —			
900	{	2 —	278	556 —	1 543 —	D:o	3	4 629 —			
		1 —	87	87 —							
780	—	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —			
780	{	2 —	278	556 —	1 423 —	D:o	4	5 692 —			
		1 —	87	87 —							
360	—	50	278	139 —	499 —	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —			
300	—	40	278	111 20	411 20	Musikkorpraler	4	1 644 80			
240	—	30	278	83 40	323 40	Musikvicekorpraler	4	1 293 60			
180	—	30	365	109 50	289 50	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579 —			
180	—	30	278	83 40	263 40	D:o	8	2 107 20	24 824 10		
Civilmilitär personal.											
1 000	—	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —			
4 000	—	5 —	365	1 835 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —			
2 400	—	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —			
900	—	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —			
1) 980 95	—	50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45	13 478 45		
Summa högst kronor							—	—	350 697 05		

¹⁾ Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.** Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.** Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.** Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.** Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.** Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.** Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.** Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.** Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.** En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Västgöta regemente år 1918.

En h e t s k o s t n a d.									
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	168 850 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen .	11	28 545 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen .	11	23 265 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —		
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	68 402 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen .	14	22 820 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen .	12	18 120 —		
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	79 386 50	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	41	18 286 —		
120 —	— —	—	— —	120 —	D:o , indelta	3	360 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	38	13 281 —		
60 —	— —	—	— —	60 —	D:o , indelta	6	360 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral . . .	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral . .	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		
Transport						—	— —	316 639 —	

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
					Transport	—	—	316 639
					Musikpersonal.			
1 200	—	2 50	365	912 50	2 112 50 Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900	—	2	365	730	1 630 — Musiksergeanter av första klassen	2	3 260 —	
900	{	2	278	556 —	D:o	3	4 629 —	
780	—	1	87	87 —				
780	{	2	365	730	1 510 — Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —	
780	{	2	278	556 —	D:o	4	5 692 —	
360	—	50	278	139 —	499 — Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —	
300	—	40	278	111 20	411 20 Musikkorporaler	4	1 644 80	
240	—	30	278	83 40	323 40 Musikvicekorpraler	4	1 293 60	
180	—	30	365	109 50	289 50 Trumslagare eller hornblåsare .	2	579 —	
180	—	30	278	83 40	263 40 D:o	8	2 107 20	24 824 10
					Civilmilitär personal.			
1 000	—	—	—	1 000	— Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —	
4 000	—	5	365	1 825	— Regementsläkare	1	5 825 —	
2 400	—	4	365	1 460	— Bataljonsläkare	1	3 860 —	
900	—	2	365	730	— Gevärshantverkare	1	1 630 —	
1) 980 95	—	50	365	182 50	1 163 45 Förrådsvaktmästare	1	1 163 45	13 478 45
					Summa högst kronor	—	—	354 941 55

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.** Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.** Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.** Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.** Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.** Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.** Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.** Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.** Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättning av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.** En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Karlskrona grenadjärregemente år 1918.

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	159 095 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	2	11 650 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	11	28 545 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	10	21 150 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	9	16 335 —		
Underofficerare.									63 632 50
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	12	19 560 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	11	16 610 —		
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	81 196 50	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	43	19 178 —		
120 —	—	—	—	120 —	Korpral, indelt	1	120 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	42	14 679 —		
60 —	—	—	—	60 —	D:o , indelta	2	120 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral . . .	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral . .	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		
Transport						—	—		303 924 —

E n h e t s k o s t n a d .									
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.			Antal.	Kronor.	Summa kronor.
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Transport	—	—	—	303 924 —
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musikpersonal.				
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musikfanjunkare	1	2 112 50		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musiksergeanter av första klassen	3	4 890 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musiksergeanter av andra klassen	3	4 530 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikfurirer av andra klassen .	2	1 085 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Musikkorporaler	2	892 —		
					Musikvicekorpraler	3	1 048 50		
					Trumslagare eller hornblåsare .	7	2 026 50		16 584 50
					Civilmilitär personal.				
1 000 —	— —	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —		
1) 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrädsvaktmästare	1	1 163 45		13 478 45
					Summa högst kronor	—	—	—	333 986 95

¹⁾ Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar öfvergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrider.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänriker.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättning av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Stat

för Upplands infanteriregemente år 1918.

En h e t s k o s t n a d.									
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.		Antal.	Kronor.		Summa kronor.
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —		
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	8	38 880 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen .	11	28 545 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen .	11	23 265 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —		163 990 —
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen .	14	22 820 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen .	12	18 120 —		68 402 50
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	36	16 056 —		
120 —	—	—	—	120 —	D:o , indelta	8	960 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	40	13 980 —		
60 —	—	—	—	60 —	D:o , indelta	4	240 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsoldat av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral . . .	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsoldat	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		78 335 50
					Transport	—	—	—	310 728 —

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
						Transport	—	—	310 728
						Musikpersonal.			
1 200	—	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900	—	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260 —	
900	{	2 —	278	556 —	1 543 —	D:o	3	4 629 —	
780	{	1 —	87	87 —		Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —	
780	{	2 —	365	730 —	1 510 —	D:o	4	5 692 —	
780	{	1 —	87	87 —	1 423 —	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —	
360	—	50	278	139 —	499 —	Musikkorporaler	4	1 644 80	
300	—	40	278	111 20	411 20	Musikvicekorpraler	4	1 293 60	
240	—	30	278	83 40	323 40	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579 —	
180	—	30	365	109 50	289 50	D:o	8	2 107 20	24 824 10
180	—	30	278	83 40	263 40				
						Civilmilitär personal.			
1 000	—	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —	
4 000	—	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —	
2 400	—	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
900	—	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —	
¹⁾ 980 95	—	50	365	182 50	1 163 45	Förrädsvaktmästare	1	1 163 45	13 478 45
						Summa högst kronor	—	—	349 030 55

¹⁾ Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.** Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.** Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.** Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.** Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.** Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.** Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.** Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämns till fänriker.
- Anm. 8.** Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.** En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrädsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Skaraborgs regemente år 1918.

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
Officerare.								
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	168 850 —
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	11	28 545 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —	
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	68 402 50
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	14	22 820 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	12	18 120 —	
Manskap.								
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	79 712 50
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	42	18 732 —	
120 —	—	—	—	120 —	D:o , indelta	2	240 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	38	13 281 —	
60 —	—	—	—	60 —	D:o , indelta	6	360 —	
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsoldat av andra klassen	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral . . .	1	446 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsoldat	1	349 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	
Transport						—	—	316 965 —

E n h e t s k o s t n a d.							Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr.	i da- pr dag.	gar.		kronor.					
							Transport	—	—	316 965
							Musikpersonal.			
1 200	—	2	50	365	912	50	Musikfanjunkare	1	2 112	50
900	—	2	—	365	730	—	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260	—
900	{	2	—	278	556	—	D:o	3	4 629	—
780	—	1	—	87	87	—	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510	—
780	{	2	—	365	730	—	D:o	4	5 692	—
780	—	2	—	278	556	—	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996	—
360	{	1	—	87	87	—	Musikkorporaler	4	1 644	80
300	—	—	50	278	139	—	Musikvicekorpraler	4	1 293	60
240	—	—	40	278	111	20	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579	—
180	—	—	30	278	83	40	D:o	8	2 107	20
180	—	—	30	365	109	50				
180	—	—	30	278	83	40				
							Civilmilitär personal.			
1 000	—	—	—	—	—	—	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000	—
4 000	—	5	—	365	1 825	—	Regementsläkare	1	5 825	—
2 400	—	4	—	365	1 460	—	Bataljonsläkare	1	3 860	—
900	—	2	—	365	730	—	Gevärshantverkare	1	1 630	—
1) 980	95	—	50	365	182	50	Förrädsvaktmästare	1	1 163	45
							Summa högst kronor	—	—	355 267 55

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm.* 1. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm.* 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm.* 3. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm.* 4. Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm.* 5. Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm.* 6. Uppkommande vakanser i »indelta» korporals- eller vicekorporalsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm.* 7. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm.* 8. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm.* 9. En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrädsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. i da- pr dag. gar.		kronor.						
						Transport	—	—	312 431
						Musikpersonal.			
1 200	—	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900	—	2	365	730	1 630	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260	
900	{	1	278	556	1 543	D:o	3	4 629	
780	{	2	365	730	1 510	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510	
780	{	2	278	556	1 423	D:o	4	5 692	
360	—	50	278	139	499	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996	
300	—	40	278	111 20	411 20	Musikkorporaler	4	1 644 80	
240	—	30	278	83 40	323 40	Musikvicekorpraler	4	1 293 60	
180	—	30	365	109 50	289 50	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579	
180	—	30	278	83 40	263 40	D:o	8	2 107 20	24 824 10
						Civilmilitär personal.			
1 000	—	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000	
4 000	—	5	365	1 825	5 825	Regementsläkare	1	5 825	
2 400	—	4	365	1 460	3 860	Bataljonsläkare	1	3 860	
900	—	2	365	730	1 630	Gevärshantverkare	1	1 630	
1) 980 95	—	50	365	182 50	1 163 45	Förrädsvaktmästare	1	1 163 45	13 478 45
Summa högst kronor							—	—	350 733 55

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrädsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Kronobergs regemente år 1918.

En h e t s k o s t n a d.					Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
Officerare.								
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	11	28 545 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar . .	10	18 150 —	
168 850 —								
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	14	22 820 —	
780 —	2 —	365	780 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	12	18 120 —	
68 402 50								
Manskap.								
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	38	16 948 —	
120 —	— —	—	— —	120 —	D:o , indelta	6	720 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	41	14 329 50	
60 —	— —	—	— —	60 —	D:o , indelta	3	180 —	
130 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral . . .	1	446 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral . .	1	349 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	
79 277 —								
Transport						—	—	316 529 50

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
						Transport	—	316 529 50
						Musikpersonal.		
1 200	—	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50
900	—	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260 —
900	{	2 —	278	556 —	1 543 —	D:o	3	4 629 —
780	{	1 —	87	87 —	1 510 —	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —
780	{	2 —	365	730 —	1 510 —	D:o	4	5 692 —
780	{	2 —	278	556 —	1 423 —	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —
360	{	1 —	87	87 —	449 —	Musikkorpraler	4	1 644 80
300	—	50	278	139 —	411 20	Musikvicekorpraler	4	1 293 60
300	—	40	278	111 20	411 20	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579 —
240	—	30	278	83 40	323 40	Do	8	2 107 20
180	—	30	365	109 50	289 50			24 824 10
180	—	30	278	83 40	263 40			
						Civilmilitär personal.		
1 000	—	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —
4 000	—	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —
2 400	—	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —
900	—	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —
1) 980 95	—	50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45
						Summa högst kronor	—	354 832 05

¹⁾ Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm.* 1. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm.* 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm.* 3. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm.* 4. Allt manskap åtnjuter i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm.* 5. Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm.* 6. Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm.* 7. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm.* 8. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm.* 9. En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Jönköpings regemente år 1918.

En h e t s k o s t n a d.									
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.		Antal.	Kronor.		Summa kronor.
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —		
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	2	11 650 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen .	11	28 545 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen .	11	23 265 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —		163 025 —
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen .	14	22 820 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen .	12	18 120 —		68 402 50
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	43	19 178 —		
120 —	— —	—	— —	120 —	Korpral, indelt	1	120 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	39	13 630 50		
60 —	— —	—	— —	60 —	D:o , indelta	5	300 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral . . .	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral . .	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		80 328 —
Transport						—	—	—	311 755 50

E n h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.		Summa kronor.				
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.									
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.										
						Transport	—	—	317 833 50				
						Musikpersonal.							
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50						
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260 —						
900 —	2 —	278	556 —	1 543 —	D:o	3	4 629 —						
780 —	1 —	87	87 —	1 510 —	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —						
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	D:o	4	5 692 —						
780 —	2 —	278	556 —	1 423 —	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —						
360 —	1 —	87	87 —	499 —	Musikkorporaler	4	1 644 80						
300 —	— 50	278	139 —	411 20	Musikvicekorpraler	4	1 293 60						
240 —	— 40	278	111 20	323 40	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579 —						
180 —	— 30	365	109 50	289 50	D:o	8	2 107 20		24 824 10				
180 —	— 30	278	83 40	263 40									
						Civilmilitär personal.							
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —						
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —						
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —						
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —						
1 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrädsvaktmästare	1	1 163 45		13 478 45				
						Summa högst kronor	—	—	356 136 05				

¹⁾ Därav 80,95 kronor i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrädsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Hälsinge regemente år 1918.

E n h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
Officerare.								
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	168 850 —
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	11	28 545 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —	
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	68 402 50
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen .	14	22 820 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen .	12	18 120 —	
Manskap.								
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	81 255 —
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	41	18 286 —	
120 —	— —	—	—	120 —	D:o , indelta	3	360 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	41	14 329 50	
60 —	— —	—	—	60 —	D:o , indelta	3	180 —	
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsoldat	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarsoldat	1	446 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsoldat	1	349 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	
Transport							—	317 507 50

E n h e t s k o s t n a d.									
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
					Transport	—	—	317 507 50	

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner, jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillsätt tillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korporals- eller vicekorporalsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.* Endast en gevärshantverkare skall efter genomförd organisation å stat förefinnas, varför, vid avgång i sådan beställning, tillsättning först må ifrågakomma, då den erfordras för upprätthållande av allenast en sådan beställning.
- Anm. 8.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 9.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 10.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrädsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Älvsborgs regemente år 1918.

En h e t s k o s t n a d.										Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.								
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.									
Officerare.												
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —					
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —					
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —					
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	8	38 880 —					
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —					
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	11	28 545 —					
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —					
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —			163 990 —		
Underofficerare.												
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50					
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen .	14	22 820 —					
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen .	12	18 120 —			68 402 50		
Manskap.												
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —					
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50					
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	42	18 732 —					
120 —	— —	—	—	120 —	D:o , indelta	2	240 —					
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	36	12 582 —					
60 —	— —	—	—	60 —	D:o , indelta	8	480 —					
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —					
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —					
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —					
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —					
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —					
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50					
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral . . .	1	446 —					
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral . .	1	349 50					
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50					
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50			79 133 50		
Transport						—	—	—	—	311 526 —		

En h e t s k o s t n a d.								
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.		Antal	Kronor.	Summa kronor.
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
					Transport	—	—	311 526
					Musikpersonal.			
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260 —	
900 —	{ 2 —	278	556 —	{ 1 543 —	D:o	3	4 629 —	
780 —	{ 1 —	87	87 —	{	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	D:o	4	5 692 —	
780 —	{ 2 —	278	556 —	{ 1 423 —	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —	
360 —	{ 1 —	87	87 —	{	Musikkorporaler	4	1 644 80	
300 —	— 50	278	139 —	499 —	Musikvicekorpraler	4	1 293 60	
300 —	— 40	278	111 20	411 20	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579 —	
240 —	— 40	278	83 40	323 40	D:o	8	2 107 20	24 824 10
180 —	— 30	365	109 50	289 60				
180 —	— 30	278	83 40	263 40				
					Civilmilitär personal.			
1 000 —	— —	—	— —	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —	
¹⁾ 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45	13 478 45
					Summa högst kronor	—	—	349 828 55

¹⁾ Därav 80.95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa å stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstorförråd.

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
—	—	—	—	—	—	Transport	—	310 548		
Musikpersonal.										
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeant av första klassen	2	3 260 —			
900 —	{ 2 —	278	556 —	{ 1 543 —	D:o	3	4 629 —			
780 —	{ 1 —	87	87 —	{ 1 510 —	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —			
780 —	{ 2 —	365	730 —	{ 1 510 —	D:o	4	5 692 —			
780 —	{ 2 —	278	556 —	{ 1 423 —	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —			
360 —	{ 1 —	87	87 —	{ 499 —	Musikkorporaler	4	1 644 80			
300 —	— 50	278	139 —	411 20	Musikvicekorporaler	4	1 293 60			
240 —	— 40	278	83 40	323 40	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579 —			
180 —	— 80	365	109 50	259 50	D:o	8	2 107 20	24 824 10		
180 —	— 30	278	263 40	83 40						
Civilmilitär personal.										
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor. arvode . . .	1	1 000 —			
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —			
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —			
1 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrädsvaktmästare	1	1 163 45	13 478 45		
Summa högst kronor						—	—	348 850 55		

¹⁾ Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3. Lontagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4. Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5. Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6. Uppkommande vakanser i »indelta» korporals- eller vicekorporalsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9. En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrädsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Bohusläns regemente år 1918.

E n h e t s k o s t n a d.					Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.			
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.				
Officerare.							
6 000 —	6 —	365	2 100 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	8	38 880 —
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	11	28 545 —
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —
Underofficerare.							
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen .	14	22 820 —
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen .	12	18 120 —
Manskap.							
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	39	17 394 —
120 —	—	—	—	120 —	D:o , indelta	5	600 —
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	37	12 931 50
60 —	—	—	—	60 —	D:o , indelta	7	420 —
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarporpral . . .	1	446 —
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral . .	1	349 50
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50
Transport					—	—	310 837 50

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
						Transport	—	—	310 837 50
						Musikpersonal.			
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av förstaklassen	2	3 260 —		
900 —	{ 2 —	278	556 —	1 543 —	D:o	3	4 629 —		
780 —	{ 1 —	87	87 —	1 510 —	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —		
780 —	{ 2 —	365	730 —	1 510 —	D:o	4	5 692 —		
780 —	{ 1 —	87	87 —	1 423 —	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —		
360 —	— 50	278	139 —	499 —	Musikkorporaler	4	1 644 80		
300 —	— 40	278	111 20	411 20	Musikvicekorpraler	4	1 293 60		
240 —	— 30	278	83 40	323 40	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	D:o	8	2 107 20	24 824 10	
160 —	— 30	278	83 40	263 40					
						Civilmilitär personal.			
1 000 —	— —	—	— —	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —		
¹⁾ 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45	13 478 45	
Summa högst kronor						—	—	—	349 140 05

¹⁾ Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4. Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5. Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6. Uppkommande vakanser i »indelta» korporals- eller vicekorporalsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9. En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Västmanlands regemente år 1918.

Enhetskostnad.					Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	163 990 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . . .	8	38 880 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . . .	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	11	28 545 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —		
720 —	3 —	965	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fanrikar . .	10	18 150 —		
Officerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	68 402 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	14	22 820 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	12	18 120 —		
Underofficerare.									
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	79 240 50	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	37	16 502 —		
120 —	— —	—	—	120 —	D:o , indelta	7	840 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	42	14 679 —		
60 —	— —	—	—	60 —	D:o , indelta	2	120 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral . . .	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsvicekorpral . .	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		
Transport					— — —				311 633

E n h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. i da- pr dag. gar.		kronor.					
					Transport	—	—	311 638
					Musikpersonal.			
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260 —	
900 —	{ 2 —	278	556 —	{ 1 543 —	D:o	3	4 629 —	
780 —	{ 1 —	87	87 —	{	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —	
780 —	{ 2 —	365	730 —	{ 1 510 —	D:o	4	5 692 —	
780 —	{ 2 —	278	556 —	{ 1 423 —	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —	
360 —	{ 1 —	87	87 —	{ 499 —	Musikkorporaler	4	1 644 80	
300 —	— 50	278	139 —	499 —	Musikvicekorporaler	4	1 293 60	
300 —	— 40	278	111 20	411 20	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579 —	
240 —	— 30	278	83 40	323 40	D:o	8	2 107 20	24 824 10
180 —	— 30	365	109 50	289 50				
180 —	— 30	278	83 40	263 40				
					Civilmilitär personal.			
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
900 —	{ 2 —	183	366 —	{ 1 448 —	Gevärshantverkare	1	1 448 —	
900 —	{ 1 —	182	182 —	{	D:o	1	1 447 —	
900 —	{ 2 —	182	364 —	{ 1 447 —	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45	14 743 45
1) 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45				
					Summa högst kronor	—	—	351 200 55

¹⁾ Därav 80,90 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korporals- eller vicekorporalsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrider.
- Anm. 7.* Endast en gevärshantverkare skall efter genomförd organisation å stat förefinnas, varför, vid avgång i sådan beställning, tillsättning först må ifrågakomma, då den erfordras för upprätthållande av allenast en dylik beställning.
- Anm. 8.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 9.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 10.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat för Norrbottens regemente år 1918.

En h e t s k o s t n a d.					Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr.	i da- pr dag.	gar. kronor.					
Officerare.								
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	191 480 —
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	11	53 460 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	8	30 880 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	13	33 735 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265 —	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150 —	
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	15	31 687 50	72 747 50
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	15	24 450 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	11	16 610 —	
Manskap.								
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955 —	79 929 —
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	40	17 840 —	
120 —	— —	—	— —	120 —	D:o , indelta	4	480 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	41	14 329 50	
60 —	— —	—	— —	60 —	D:o , indelta	3	180 —	
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral	1	446 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	
Transport					—	—	—	344 156 50

En h e t s k o s t n a d.						Anst.	Kronor.		Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
						Transport	—	—	—	344 156 50
Musikpersonal.										
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	5	8 150 —			
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	5	7 550 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurirer av andra klassen .	4	2 170 —			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkorporaler	4	1 784 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpraler	4	1 398 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumslagare eller hornblåsare .	10	2 895 —			26 059 50
Civilmilitär personal.										
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —			
1) 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45			2 793 45
Summa högst kronor						—	—	—		373 009 45

¹⁾ Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.** Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.** Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa å stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.** Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.** Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.** Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.** Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.** Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.** Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Stat

för Kalmar regemente år 1918.

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
Officerare.								
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	168 850 —
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	11	28 545 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —	68 402 50
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —	
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	68 402 50
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen .	14	22 820 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen .	12	18 120 —	
Manskap.								
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	77 503 50
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	37	16 502 —	
120 —	—	—	—	120 —	D:o , indelta	7	840 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	36	12 582 —	
60 —	—	—	—	60 —	D:o , indelta	8	480 —	
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral . . .	1	446 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsoldat	1	349 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	
Transport						—	—	

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
						Transport	—	314 756
						Musikpersonal.		
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260 —	
900 —	{ 2 —	278	556 —	1 543 —	D:o	3	4 629 —	
	{ 1 —	87	87 —					
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —	
780 —	{ 2 —	278	556 —	1 423 —	D:o	4	5 692 —	
	{ 1 —	87	87 —					
360 —	— 50	278	139 —	499 —	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —	
300 —	— 40	278	111 20	411 20	Musikkorpraler	4	1 644 80	
240 —	— 30	278	83 40	323 40	Musikvicekorpraler	4	1 293 60	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579 —	
180 —	— 30	278	83 40	263 40	D:o	8	2 107 20	24 824 10
					Civilmilitär personal.			
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
900 —	{ 2 —	183	366 —	1 448 —	Gevärshantverkare	1	1 448 —	
	{ 1 —	182	182 —					
900 —	{ 2 —	182	364 —	1 447 —	D:o	1	1 447 —	
	{ 1 —	183	183 —					
¹⁾ 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45	14 743 45
					Summa högst kronor	—	—	354 323 55

¹⁾ Därav 80,96 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4. Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5. Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6. Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7. Endast en gevärshantverkare skall efter genomförd organisation å stat förefinnas, varför, vid avgång i sådan beställning, tillsättning först må ifrågakomma, då den erfordras för upprätthållande av allenast en dylik beställning.
- Anm. 8. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 9. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 10. En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrädsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Värmlands regemente år 1918.

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	163 025 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	2	11 650 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	11	28 545 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —		
Underofficerare.									68 402 50
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen .	14	22 820 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen .	12	18 120 —		
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	79 639 50	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	40	17 840 —		
120 —	— —	—	—	120 —	D:o , indelta	4	480 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	40	13 980 —		
60 —	— —	—	—	60 —	D:o , indelta	4	240 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral . . .	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral . .	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		
Transport						—	—		311 067 —

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön, och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
					Transport	—	—	311 067 —
					Musikpersonal.			
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260 —	
900 —	{ 1 —	278	556 —	1 543 —	D:o	3	4 629 —	
780 —	{ 2 —	87	87 —	1 510 —	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —	
780 —	{ 2 —	365	730 —	1 510 —	D:o	4	5 692 —	
780 —	{ 2 —	278	556 —	1 423 —	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —	
360 —	{ 1 —	87	87 —	499 —	Musikkorporaler	4	1 644 80	
300 —	— 50	278	139 —	411 20	Musikvicekorpraler	4	1 293 60	
240 —	— 40	278	111 20	323 40	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	D:o	8	2 107 20	24 824 10
180 —	— 30	278	83 40	263 40	Civilmilitär personal.			
1 000 —	— —	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —	
¹⁾ 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrädsvaktmästare	1	1 163 45	13 478 45
Summa högst kronor						—	—	349 369 55

¹⁾ Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålders tillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrädsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Jämtlands fältjägarregemente år 1918.

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. i da- pr dag.	gar.	kronor.					
Officerare.								
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	11	28 545 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —	168 850 —
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	14	22 280 —	68 402 50
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	12	18 120 —	
Manskap.								
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	43	19 178 —	
120 —	— —	—	— —	120 —	Korpral, indelt	1	120 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	43	15 028 50	
60 —	— —	—	— —	60 —	Vicekorpral, indelt	1	60 —	
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsoldat	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarsoldat	1	446 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsoldat	1	349 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	81 486 —
Transport						—	—	318 738 50

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
						Transport	—	318 738 50
						Musikpersonal.		
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av förstaklassen	2	3 260 —	
900 —	{ 2 —	278	556 —	1 543 —	D:o	3	4 629 —	
780 —	{ 1 —	87	87 —					
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —	
780 —	{ 2 —	278	556 —	1 423 —	D:o	4	5 692 —	
780 —	{ 1 —	87	87 —					
360 —	— 50	278	139 —	499 —	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —	
300 —	— 40	278	111 20	411 20	Musikkorporaler	4	1 644 80	
240 —	— 30	278	83 40	323 40	Musikvicekorporaler	4	1 293 60	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579 —	
180 —	— 30	278	83 40	263 40	D:o	8	2 107 20	24 824 10
						Civilmilitär personal.		
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —	
¹⁾ 980 95	— 50	365	182 —	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45	13 478 45
Summa högst kronor						—	—	357 041 05

¹⁾ Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelt» korprals- eller vicekorpralsbeställning skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Norra skånska infanteriregementet år 1918.

E n h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. i da- pr dag. gar.	kronor.							
						Officerare.			
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	168 850 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	11	28 545 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —		
						Underofficerare.			
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	68 402 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	14	22 820 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	12	18 120 —		
						Manskap.			
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	80 581 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	42	18 732 —		
120 —	— —	—	— —	120 —	D:o , indelta	2	240 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	41	14 329 50		
60 —	— —	—	— —	60 —	D:o , indelta	3	180 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsoldat av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral . . .	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsoldat . . .	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat . . .	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		
Transport						—	— —	317 833 50	

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
					Transport	—	—	317 833 50		
Musikpersonal.										
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av förstaklassen	2	3 260 —			
900 —	{ 2 —	278	556 —	1 543 —	D:o	3	4 629 —			
780 —	{ 1 —	87	87 —							
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —			
780 —	{ 2 —	278	556 —	1 423 —	D:o	4	5 692 —			
780 —	{ 1 —	87	87 —							
360 —	— 50	278	139 —	499 —	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —			
300 —	— 40	278	111 20	411 20	Musikkorporaler	4	1 644 80			
240 —	— 30	278	83 40	323 40	Musikvicekorpraler	4	1 293 60			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumslagare och hornblåsare .	2	579 —			
180 —	— 30	278	83 40	263 40	D:o	8	2 107 20	24 824 10		
Civilmilitär personal.										
1 000 —	— —	—	— —	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —			
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —			
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —			
1) 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrädsvaktmästare	1	1 163 45	13 478 45		
Summa högst kronor						—	—	356 136 05		

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.** Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.** Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.** Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.** Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.** Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.** Uppkommande vakanser i »indelsta» korprals- och vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.** Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.** Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättning av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.** En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förräds-underofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Södra skånska infanteriregementet år 1918.

En h e t s k o s t n a d.					Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
Officerare.								
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	163 990 —
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	8	38 880 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	11	28 545 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —	
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	68 402 50
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	14	22 820 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	12	18 120 —	
Manskap.								
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	79 240 50
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	37	16 502 —	
120 —	— —	—	— —	120 —	Do , indelta	7	840 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	42	14 679 —	
60 —	— —	—	— —	60 —	Do , indelta	2	120 —	
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsoldat av andra klassen	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarsoldat	1	446 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsoldat	1	349 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslaggarvicekorpral	1	349 50	
Transport					—	—	311 633 —	

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	Å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
						Transport	—	311 633
						Musikpersonal.		
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260 —	
900 —	{ 2 —	278	556 —	1 543 —	D:o	3	4 629 —	
780 —	{ 1 —	87	87 —	1 510 —	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —	
780 —	{ 2 —	365	730 —	1 423 —	D:o	4	5 692 —	
780 —	{ 2 —	278	556 —	499 —	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —	
360 —	{ 1 —	87	87 —	411 20	Musikkorpraler	4	1 644 80	
300 —	— 50	278	139 —	323 40	Musikvicekorpraler	4	1 293 60	
240 —	— 40	278	111 20	289 50	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579 —	
180 —	— 30	365	109 50	263 40	D:o	8	2 107 20	24 824 10
180 —	— 30	278	83 40		Civilmilitär personal.			
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —	
3 400 —	5 —	365	1 825 —	5 225 —	Regementsläkare	1	5 225 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsläkare	1	2 115 —	
1 020 —	{ 3 —	32	96 —	1 615 50	D:o	1	1 615 50	
900 —	{ 1 50	333	499 50	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —	
1) 980 95	2 —	365	730 —	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45	12 748 95
	— 50	365	182 50		Summa högst kronor	—	—	349 206 05

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.** Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.** Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.** Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.** Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.** Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.** Uppkommande vakanser i »indelta» korporals- eller vicekorporalsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.** Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.** Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.** En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.

Stat

för Vaxholms grenadjärregemente år 1918.

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
Officerare.								
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	159 095 —
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	2	11 650 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	11	28 545 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	10	21 150 —	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	9	16 335 —	
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	63 632 50
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen .	12	19 560 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen .	11	16 610 —	
Manskap.								
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	82 101 50
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	44	19 624 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	44	15 378 —	
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral . . .	1	446 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsvicekorpral .	1	349 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	
Transport						—	—	304 829 —

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
						Transport	—	—	304 829 —
						Musikpersonal.			
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	3	4 890 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	3	4 530 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurirer av andra klassen .	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkorporaler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpraler	3	1 048 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumslagare eller hornblåsare .	7	2 026 50	16 584 50	
						Civilmilitär personal.			
1 000 —	— —	365	— —	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —		
1) 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45	13 478 45	
Summa högst kronor						—	—	334 891 95	

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänriker.
- Anm. 7.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättning av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Stat

för Militärbefälet på Gottland samt Gottlands infanteriregemente år 1918.

En h e t s k o s t n a d.									
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.		Antal.	Kronor.		Summa kronor.
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
<i>I. Militärbefälet.</i>									
<i>Officer.</i>									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Militärbefälhavare	1	—	—	8 190 —
<i>Civilmilitär personal.</i>									
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —	—	—
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —	—	—
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	2	7 720 —	—	—
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinär	1	2 115 —	—	16 660 —
						Säger	—	—	24 850 —
<i>II. Gottlands infanteri- regemente.</i>									
<i>Officerare.</i>									
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —	—	—
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —	—	—
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —	—	—
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —	—	—
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	12	31 140 —	—	—
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —	—	—
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —	—	163 255 —
<i>Underofficerare.</i>									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	—	—
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	13	21 190 —	—	—
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	13	19 630 —	—	68 282 50
<i>Manskap.</i>									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	—	—
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50	—	—
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korporaler	44	19 624 —	—	—
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorporaler	44	15 378 —	—	—
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	170	43 010 —	—	—
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —	—	—
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorporaler	2	892 —	—	—
Transport						—	106 676 50	—	231 537 50

Stat

för Västernorrlands regemente år 1918.

E n h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 290 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	168 850 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen .	11	28 545 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen .	11	23 265 —	68 402 50	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —		
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	68 402 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen .	14	22 820 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen .	12	18 120 —		
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —	82 101 50	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	44	19 624 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	44	15 378 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral . . .	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral . .	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		
Transport						—	—		319 354 —

Stat

för Livgardet till häst år 1918.

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
Officerare.								
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och sekundchef	1	8 190 —	80 140 —
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Ryttmästare av första klassen .	5	24 300 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Ryttmästare av andra klassen .	2	7 720 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	7	18 165 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	6	12 690 —	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	5	9 075 —	
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	6	12 675 —	28 375 —
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	5	8 150 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	5	7 550 —	
Manskap.								
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	5	3 912 50	92 602 50
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	20	10 850 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	30	13 380 —	
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	228	57 684 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurir av andra klassen	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdsryttare	2	579 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hovslagarfurirer av andra klassen	2	1 085 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkorpraler	4	1 784 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hovslagarryttare	5	1 447 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hantverksskorpral	1	446 —	
Transport						—	—	201 117 50

En h e t s k o s t n a d.								
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
					Transport	—	—	201 117 50
Musikpersonal.								
1 290 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	11 045 —
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av förstaklassen	2	3 260 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	2	3 020 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurir av andra klassen . .	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkorporaler	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpral	1	349 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	3	868 50	
Civilmilitär personal.								
1 000 —	— —	—	— —	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —	12 465 —
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Regementsveterinär	1	3 860 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinär	1	2 115 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —	
Summa högst kronor						—	—	224 627 50

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 7.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 8.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(er) icke genomgått för sådan befordran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.